

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 343.982.2(043.2)

NUCU Marian

PREVENIREA ȘI COMBATEREA INFRACTIUNILOR LEGATE
DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE

SPECIALITATEA: 554.02 – CRIMINOLOGIE

Teză de doctor în drept

Conducător științific:

LARII Iurie

Dr. în drept, conf. univ.

Autor:

CHIȘINĂU, 2016

© NUCU Marian, 2016

CUPRINS

ADNOTARE (în română, engleză, rusă).....	5
LISTA ABREVIERILOR.....	8
INTRODUCERE.....	9
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL INFRAȚIUNILOR LEGATE DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE	
1.1. Analiza doctrinei Republicii Moldova, României și a altor state cu privire la infracțiunile legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.....	16
1.2. Incriminarea circulației ilegale a substanțelor narcotice în legislația altor state.....	32
1.3. Reglementări internaționale privind traficul ilicit de droguri.....	46
1.4. Concluzii la capitolul 1.....	57
2. CARACTERISTICA CRIMINOLOGICĂ A INFRAȚIUNILOR LEGATE DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE	
2.1. Noțiuni generale cu privire la pericolul și tendințele infracționalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.....	61
2.2. Parametrii statistico-criminologici ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice	68
2.3. Factorii criminogeni ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice....	74
2.4. Caracteristicile psiho-sociale și criminologice ale infractorilor implicați în traficul ilicit de substanțe narcotice.....	86
2.5. Concluzii la capitolul 2.....	100
3. PREVENIREA ȘI COMBATerea INFRAȚIUNILOR LEGATE DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE	
3.1. Considerațiuni generale privind prevenirea traficului ilicit de droguri.....	104
3.2. Prevenirea generală și specială a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.....	112
3.3. Instituții internaționale antrenate în prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri....	126
3.4. Cadrul juridico-instituțional și programele de luptă cu fenomenul traficului și consumului ilicit de droguri în Republica Moldova.....	132
3.5. Concluzii la capitolul 3.....	142
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	145
BIBLIOGRAFIE.....	152

ANEXE.....	166
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	179
CV AL AUTORULUI.....	180

ADNOTARE

Nucu Marian. „Prevenirea și combaterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice”. Teză de doctor în drept. Specialitatea 554.02 – Criminologie. Chișinău, 2016

Structura tezei: Introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 192 titluri, 165 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 6 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: infracțiunile din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice; cercetarea criminalității din domeniul drogurilor; particularitățile traficului ilicit de droguri; factorii criminogeni ai criminalității legate de droguri; personalitatea infractorilor implicați în traficul ilicit de droguri; prevenirea infracțiunilor legate de droguri.

Domeniul de studiu. Criminologie.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul lucrării constă în cercetarea criminologică complexă a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Pentru realizarea scopului propus au fost trasate următoarele obiective: analiza normelor juridice internaționale cu privire la traficul ilicit de droguri; elucidarea pericolului social și a tendințelor traficului ilicit de droguri la nivel național și mondial; relevarea particularităților criminalității legate de droguri; investigarea parametrilor statistici specifici infracțiunilor din domeniul traficului de droguri; identificarea și investigarea factorilor criminogeni ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice; studierea personalității infractorilor implicați în traficul ilicit de droguri; elaborarea unor propuneri în vederea perfecționării complexului de măsuri orientat spre prevenirea categoriei respective de infracțiuni.

Noutatea și originalitatea științifică. Lucrarea reprezintă o cercetare monografică complexă a aspectelor teoretice și practice ale traficului ilicit de droguri care, în contextul condițiilor actuale de dezvoltare a societății, permite de a da noi aprecieri acestui fenomen, a determina orientările și strategia luptei cu acest gen de criminalitate.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în analiza criminologică a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, identificarea factorilor criminogeni ai acestor infracțiuni și elaborarea unor propuneri în vederea perfecționării sistemului de măsuri orientate spre prevenirea genului respectiv de criminalitate, fapt care va contribui la eficientizarea activității organelor de drept în domeniul contracarării fenomenului investigat.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Studiul tratează în plan teoretic nu doar cele mai actuale probleme criminologice ale infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, dar se axează și pe înaintarea unor recomandări concrete, având ca obiectiv sporirea eficienței activității de prevenire a fenomenului vizat.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile și recomandările formulate își găsesc aplicabilitatea în realizarea unor noi studii științifice, în procesul de elaborare a normelor juridice, în programele de studii ale instituțiilor de învățământ și în activitatea organelor responsabile de prevenirea și combaterea criminalității.

ANNOTATION

Nucu Marian. “Preventing and combating offences on illegal drug circulation”. PhD thesis entitled to specialty 554.02 – Criminology. Chisinau, 2016.

Thesis structure: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 192 titles, 165 pages of main text. The results are published in 6 papers.

Keywords: offences on illegal drug circulation; research in the field of drug crimes; particularities of illegal drug traffic; criminogenic factors of drug related crimes; criminals’ personality involved in drug trafficking; prevention of drug-related offences.

Field of study. Criminology.

Goals and objectives. The goal of the work consists of a complex criminological research and scientific analysis of offences related to illegal drug circulation. For the accomplishment of the suggested goal there were marked the following objectives: analysis of international legal norms on illegal drug traffic; highlighting of social danger and tendencies connected to illegal traffic of drugs at national and international levels; revealing of criminal particularities related to drugs; investigation of statistical parameters characteristic to the offences related to drugs’ traffic; identification and investigation of criminogenic factors of the offences related to illegal drug circulation; studying of criminals’ personality involved into illegal traffic of drugs; development of suggestions on improvement of measures targeted for prevention of offences related to illegal drug circulation.

Scientific novelty and originality. The work represents a monographic research of theoretical and practical aspects on illegal drug traffic, which within actual conditions of society’s development, allow obtaining of new assessment of this phenomenon, determining of guidelines and strategy suitable to fight against criminality.

Scientific problem solved in this study consists the criminological analysis of the offenses related to illegal circulation of narcotic substances, identifying criminogenic factors of these offenses and to develop proposals for improving the system of measures aimed at preventing the relevant type of criminality, which will contribute to the improvement of law enforcement in the area countering the phenomenon investigated.

Theoretical significance and practical value of the work. Theoretically the study treats not only actual criminological problems of the offences related to illegal drug circulation, but also focuses on submission of concrete recommendations, with the aim to increasing activity efficiency for prevention of the targeted phenomenon.

Implementation of scientific results. Formulated conclusions and recommendations find their application in the development of new scientific studies, in the process of drafting of legal norms, in educational programs of high schools and in the activity of institutions responsible for criminality prevention and combat.

АННОТАЦИЯ

Нуку Мариан. «Предупреждение и борьба с незаконным оборотом наркотических веществ». Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 554.02 – Криминология. Кишинэу, 2016.

Структура работы: Введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиографический список из 192 наименований, 165 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 6 научных статьях.

Ключевые слова: преступления связанные с незаконным оборотом наркотиков; исследование преступлений связанных с оборотом наркотиков; особенности нелегальной перевозки наркотиков; криминологические факторы преступлений связанных с наркотиками; личность преступников вовлеченных в незаконную перевозку наркотиков; предотвращение преступлений связанных с наркотиками.

Область изучения. Криминология.

Цель и задачи работы. Цель работы состоит в комплексном криминологическом изучении и научном анализе преступлений связанных с незаконным оборотом наркотических веществ. Для достижения намеченной цели были поставлены следующие задачи: анализ международных юридических норм, связанных с незаконной перевозкой наркотиков; разъяснение социальной опасности и тенденций незаконной перевозки наркотиков на национальном и международном уровне; выявление особенностей преступности связанной с наркотиками; исследование статистических параметров, характерных преступлениям связанных с незаконным оборотом наркотических веществ; идентификация и исследование криминологических факторов преступлений связанных с незаконным оборотом наркотических веществ; изучение личности преступников вовлеченных в незаконный оборот наркотических веществ; разработка предложений в связи с улучшением комплекса средств направленных на предотвращение преступлений связанных с незаконным оборотом наркотических веществ.

Научная новизна и оригинальность исследования. Данная работа представляет собой комплексное монографическое исследование теоретических и практических аспектов незаконного оборота наркотиков, которая в текущих условиях развития общества, позволит по новому оценить данный феномен, определить направления и стратегию борьбы с этим видом преступности.

Научная проблема, разрешенная в данном исследовании состоит в криминологическом анализе преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических веществ, выявление кримиогенных факторов этих преступлений и разработка предложений по усовершенствованию системы мер, направленных на предотвращение соответствующего вида преступности, которые будут способствовать улучшению работы правоохранительных органов в области противодействия исследуемого явления.

Теоретическое значение и прикладное значение исследования. Исследование рассматривает в теоретическом плане не только самые актуальные криминологические проблемы преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических веществ, но и фокусируется на предоставлении конкретных рекомендаций, основная задача которых – увеличение эффективности деятельности по предотвращению изучаемого феномена.

Внедрение результатов исследования. Сформулированные выводы и рекомендации применяются при реализации новых научных исследований, в процессе разработки юридических норм, в программах обучения высших учебных заведений и в деятельности органов ответственных за предотвращение и борьбу с преступностью.

LISTA ABREVIERILOR

Art. – articol

ASEAN – Asociația Națiunilor din sud-estul Asiei

BED – Brigada europeană de droguri

Cap. – Capitol

CE – Consiliul Europei

CICAD – Comisia Inter-Americană pentru Controlul Abuzului de Droguri

CP – Cod penal

ECOSOC – Consiliul Economic și Social

EMCDDA – Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și Dependenței de Droguri

HDG – Grupul Orizontal de Lucru pe Droguri

EUROPOL – Oficiul European de Poliție

FNULAD – Fondul ONU pentru lupta contra abuzului de droguri

INTERPOL – Organizația Internațională de Poliție Criminală

Lit. – litera

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

OICS – Organul Internațional de Control al Stupefiantelor

OMS – Organizația Mondială a Sănătății

ONU – Organizația Națiunilor Unite

PNUCID – Programul ONU pentru Controlul Internațional al Drogurilor

RFG – Republica Federativă Germană

RDG – Republica Democrată Germană

RM – Republica Moldova

SUA – Statele Unite ale Americii

TGK – tetrahidrocannabinol

UE – Uniunea Europeană

UNODC – Agenția Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și Criminalității

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. În condițiile crizei societății moderne au cunoscut o răspândire largă diverse fenomene sociale negative, printre care se evidențiază și infracțiunile legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.

Fenomenele narcomaniei și narcotismului, fiind condiționate reciproc și având multiple tangențe cu criminalitatea, se referă la una din cele mai complexe și dificile probleme ale vieții sociale. În multe state ale lumii, narcobusinessul criminal a căpătat astfel de proporții încât acționează ca o ramură bine organizată a economiei tenebre, piața internațională a drogurilor funcționând fără întrerupere sub controlul riguros al structurilor criminale.

Traficul ilicit de droguri reprezintă un fenomen social-periculos extrem de complex. Pe de o parte, substanțele narcotice sunt niște substanțe medicamentoase utile și necesare, iar, pe de altă parte, acestea produc, în majoritatea cazurilor, o daună colosală inestimabilă (degradarea personalității narcomanului și diminuarea potențialului tehnico-material și intelectual al societății; înrăutățirea calității genofondului uman și distribuirea frauduloasă a bunurilor materiale în urma spălării banilor proveniți din afacerile cu droguri; infiltrarea infractorilor în structurile statale și cele ale puterii, precum și influența acestora asupra politicii statelor în interese infracționale etc.).

Astăzi traficul ilicit de droguri a căpătat un caracter global și a devenit un obstacol serios în dezvoltarea social-economică, politică și culturală a societății moderne. Este unanim recunoscut că consumul substanțelor narcotice și circulația ilegală a acestora au un impact negativ asupra sănătății oamenilor, distrugându-le viața și familiile, compromițând dezvoltarea armonioasă a personalității, generând criminalitate și corupție.

Astfel, circulația ilegală a substanțelor narcotice erodează economia și sfera socială, sporește nivelul criminalității, descompune bazele morale ale societății, afectează tânăra generație și provoacă multiple conflicte sociale. În același timp, fenomenul respectiv poate fi apreciat și ca o amenințare serioasă la adresa securității naționale.

Prin urmare, analiza datelor statistice care se referă la circulația ilegală a substanțelor narcotice indică asupra faptului că numărul acestor infracțiuni în perioada anilor 2005-2014 a crescut aproximativ de 3 ori, iar proporția acestor fapte penale în structura generală a criminalității a sporit de la 11,5% până la 16,5% [1].

Urmează de menționat și faptul că creșterea interesului criminal față de substanțele narcotice și psihotrope este înregistrat practic în toate țările lumii, manifestându-se în special din

a doua jumătate a secolului trecut. La nivel mondial, circulația ilegală a drogurilor a devenit una din direcțiile prioritare ale criminalității organizate, care aduce venituri enorme legalizate ulterior în cele mai diverse forme.

Depășirea situației create prin prisma identificării unor măsuri de ordin legislativ sau de altă natură nu se încadrează întotdeauna în ritmul răspândirii acestui fenomen periculos, inclusiv a metodelor foarte avansate aplicate de către infractori în vederea majorării profitului criminal obținut din traficul ilicit de droguri.

Pentru prevenirea eficientă a fenomenului investigat este necesară activarea diverselor forme de control social. Fără îndoială, un rol important în acest proces urmează să-l aibă politica juridico-penală de contracarare a narcotismului, care ar trebui să fie una echilibrată și conformată normelor internaționale în domeniu. De asemenea, un element important al acesteia este soluționarea problemelor criminalizării faptelor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.

În același timp, realizarea controlului asupra substanțelor narcotice trebuie să se bazeze pe aprecierea permanentă a situației existente. La formarea politicii de stat în domeniul controlului asupra substanțelor narcotice urmează a fi analizate rezultatele cercetărilor științifice fundamentale și a colaborărilor internaționale. Lipsa unor studii criminologice cu privire la aspectele specifice infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice generează o activitate ineficientă a organelor de drept abilitate cu atribuții de prevenire și combatere a traficului ilicit de droguri.

Toate aceste circumstanțe condiționează actualitatea studierii problemelor ce vizează prevenirea și combaterea infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a drogurilor. Totodată, analiza legităților răspândirii narcotismului reprezintă un interes sporit pentru elaborarea de mai departe a prevederilor teoretice și a propunerilor cu caracter practic în domeniul contracarării circulației ilegale a substanțelor narcotice, fapt care poate avea o influență semnificativă asupra diminuării nivelului de narcotizare a populației.

Din considerentele enunțate, constatăm necesitatea unei cercetări teoretice complexe a stării actuale a criminalității în domeniul circulației ilegale a drogurilor și a consecințelor acestui fenomen, fapt care argumentează pe deplin actualitatea temei studiate.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul lucrării constă în cercetarea criminologică complexă și analiza științifică a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. De asemenea, studiul are ca scop elaborarea unor recomandări argumentate științific, orientate spre eficientizarea practicii de prevenire și combatere a criminalității din domeniul circulației ilegale a drogurilor.

Pentru realizarea scopului propus au fost trasate următoarele obiective:

- analiza studiilor de specialitate și a problemelor ce vizează infracțiunile din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- identificarea tendințelor generale ale legislației diferitor state în domeniul incriminării circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- analiza, sub aspect istoric și evolutiv, a normelor juridice internaționale cu privire la traficul ilicit de droguri;
- elucidarea pericolului social și a tendințelor traficului ilicit de droguri la nivel național și mondial;
- relevarea particularităților criminalității legate de droguri și a locului acesteia în structura criminalității în ansamblu;
- investigarea parametrilor statistico-criminologici specifici infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- identificarea și investigarea factorilor criminogeni ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice;
- studierea caracteristicilor psiho-sociale și criminologice ale personalității infractorilor implicați în traficul ilicit de droguri;
- generalizarea activității diferitor structuri internaționale și naționale antrenate în prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri;
- elaborarea unor propuneri în vederea perfecționării complexului de măsuri orientat spre prevenirea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.

Metodologia cercetării științifice. Pentru atingerea scopului și a obiectivelor enunțate, în procesul elaborării lucrării a fost selectat materialul doctrinar teoretic și normativ-legislativ cu privire la fenomenul traficului ilicit de droguri. De asemenea, latura teoretică a lucrării a fost completată cu spețe reale din practica judiciară.

În procesul studiului au fost aplicate cele mai importante metode de cercetare științifică proprii teoriei dreptului: *metoda logică* – în vederea interpretării normelor juridice, sistematizării acestora, clarificării conceptelor juridice etc.; *metoda istorică* – pentru urmărirea în timp a evoluției studiilor privind infracționalitatea legată de circulația ilegală a drogurilor; *metoda comparativă* – pentru compararea diferitor viziuni expuse de cercetători pe marginea subiectului investigat, precum și aprecierea comparativă a gradului de cercetare științifică a fenomenului respectiv în doctrina de specialitate națională și străină; *metoda prospectivă* – în vederea identificării celor mai eficiente căi de îmbunătățire a mecanismului de prevenire a infracțiunilor din domeniu circulației ilegale a substanțelor narcotice; *metoda sistemică* – indispensabilă în procesul

cercetării normelor juridice naționale și internaționale de ordin instituțional și material care se referă la subiectul investigat.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute. Teza de doctorat reprezintă o cercetare monografică complexă cu privire la aspectele criminologice ale infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a drogurilor și a consecințelor care derivă din acest fenomen. În baza generalizării și analizei materialului teoretic și empiric sunt prezentate particularitățile și tendințele actuale ale acestui gen de criminalitate. Astfel, analiza criminologică a traficului ilicit de droguri, în contextul condițiilor actuale de dezvoltare a societății, permite de a da o nouă apreciere acestui fenomen și a determina strategia contracarării tipului respectiv de criminalitate. Cele menționate, în comun cu propunerile și recomandările înaintate, determină noutatea științifică a tezei de doctorat.

Elementele de noutate a rezultatelor obținute sunt concretizate în următoarele teze ale lucrării:

- fundamentarea concluziei, potrivit căreia circulația ilegală a substanțelor narcotice reprezintă o activitate criminală cu caracter transnațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și, ca finalitate, obținerea unor beneficii enorme;

- relevarea faptului că în procesul de combatere a traficului ilicit de droguri, majoritatea statelor lumii se conduc de actele normative cu caracter internațional. Totodată legislația și sistemele de executare a pedepselor în domeniul luptei cu fenomenul narcomaniei diferă, acest fapt fiind condiționat atât de particularitățile naționale ale fiecărui stat, cât și de situația criminogenă specifică domeniului respectiv;

- conturarea enunțului, potrivit căruia criminalitatea din domeniul traficului ilicit de droguri reprezintă un fenomen social-juridic negativ, variabil și istorico-evolutiv, format din totalitatea faptelor penale al căror obiect îl constituie substanțele narcotice, psihotrope sau analoagele lor, comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp;

- stabilirea și argumentarea faptului că în condițiile actuale de dezvoltare a societății tendințele nefavorabile ale criminalității în domeniul drogurilor sunt condiționate de un complex de factori: socio-economici; socio-culturali; moral-psihologici; politici și organizatorico-juridici;

- argumentarea concluziei, conform căreia personalitatea celor care comit infracțiuni de trafic ilicit al drogurilor reprezintă un sistem de caracteristici biologice, psihologice și sociale care reflectă pericolul social al acestora și determină comiterea infracțiunii. Studierea personalității lor este necesară pentru prevenirea eficientă a infracțiunilor, prin prisma elucidării

și eliminării factorilor negativi caracteristici persoanei, precum și prin modificarea viziunilor și orientărilor antisociale ale acesteia;

- evidențierea și sistematizarea procesului de prevenire a criminalității din domeniul drogurilor care urmează a fi constituit dintr-un sistem de măsuri complexe orientate spre: a) relevarea și înlăturarea sau reducerea ori neutralizarea cauzelor criminalității, a unor tipuri separate ale ei, precum și a condițiilor care o favorizează; b) identificarea grupurilor de persoane cu un grad sporit de risc criminal și reducerea acestuia; c) relevarea și înlăturarea situațiilor din anumite spații geografice sau dintr-un anumit mediu care motivează sau provoacă nemijlocit comiterea infracțiunilor legate de droguri; d) identificarea persoanelor, comportamentul cărora indică asupra posibilității reale de a comite infracțiuni legate de circulația ilegală a drogurilor, precum și influența coercitivă asupra acestei categorii de indivizi.

- argumentarea poziției, potrivit căreia măsurile de influență asupra factorilor care determină criminalitatea din domeniul drogurilor trebuie să se bazeze pe realizarea unor programe de stat, orientate spre valorile principale ale oricărei societăți, și anume: edificarea și ocrotirea socială a familiei, protecția drepturilor copiilor, cultivarea valorilor morale și sociale.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în analiza criminologică a caracteristicilor esențiale ale infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, urmată de înaintarea unor concluzii și propuneri care vor eficientiza activitatea organelor de drept abilitate cu competențe de prevenire și combatere a fenomenului investigat.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Studiul tratează în plan teoretic nu doar cele mai actuale probleme criminologice ale infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice (caracteristica criminologică a tipului respectiv de infracțiuni prin prisma parametrilor statistico-criminologici și a factorilor criminogeni, inclusiv a aspectelor legate de prevenirea acestora), dar se axează și pe înaintarea unor recomandări concrete, având ca obiectiv sporirea eficienței activității de prevenire a fenomenului vizat.

Concluziile și recomandările conținute în lucrare pot fi utilizate în activitatea practică de prevenire a infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, precum și în cadrul predării cursurilor teoretice ale criminologiei ca știință.

Aprobarea rezultatelor. Fiind reflectate în mai multe publicații, rezultatele investigației ce vizează aspectele criminologice ale infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice au fost puse în discuție la Conferința științifico-practică internațională „Rolul societății și organelor de drept în contracararea narcomaniei”, din 9 octombrie 2008. De asemenea, ideile de bază ale lucrării au fost publicate în diverse reviste științifice de profil: Analele științifice ale

Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI; Revista științifico-practică „Legea și viața”, nr. 9(285), 2015 și „Zacon i jizni”, nr. 9(283), 2015.

Sumarul compartimentelor tezei.

Lucrarea este constituită din introducere, trei capitole structurate în 14 paragrafe, concluzii generale și recomandări, anexe, referințe bibliografice.

Introducerea reprezintă fundamentarea și justificarea temei alese pentru cercetare. În acest sens, ea cuprinde următoarele compartimente: actualitatea și importanța temei investigate, scopul și obiectivele propuse spre realizare, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, modalitatea de aprobare a rezultatelor și concluziilor cercetării.

În capitolul 1, *„Analiza situației în domeniul infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice”*, este studiată, sub aspect comparativ, criminalitatea legată de traficul ilicit al drogurilor, fapt care a permis evidențierea particularităților soluției legislative ale luptei cu narcomania și narcotismul în diferite state în funcție de particularitățile sistemului de drept național.

O altă direcție a investigațiilor în cadrul respectivului capitol a constituit cadrul juridic internațional al drogurilor. Potrivit autorului, acest lucru permite statelor comunității internaționale să desfășoare o acțiune de control mai eficientă și să întreprindă cele mai eficiente măsuri pentru a împiedica deturnarea drogurilor din circuitul licit în cel ilicit.

În capitolul 2, *„Caracteristica criminologică a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice”*, se constată că tendința esențială a narcotismului ca fenomen social negativ se caracterizează prin existența unui număr tot mai mare de infracțiuni legate de circulația drogurilor. Tot aici, traficul ilicit de droguri este caracterizat prin prisma indicatorilor cantitativi și calitativi. Astfel, prin intermediul indicatorilor respectivi au fost relevate tendințele reale ale traficului ilicit de droguri, dezvăluind astfel o imagine integră a fenomenului studiat pentru o perioadă mai îndelungată. În acest context, este efectuată și o analiză a cauzelor criminalității în funcție de sfera de acțiune și anume: factorii sociali, factorii socio-psihologici și factorii psihologici.

Capitolul 3, *„Prevenirea și combaterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice”*, cuprinde cele mai importante aspecte cu privire la prevenirea generală și specială a infracțiunilor legate de traficul ilicit al drogurilor. Diferențierea între aceste tipuri de prevenire criminologică este realizată în baza comparării unor astfel de elemente, cum ar fi obiectul influențării, măsurile de prevenire și subiecții implicați în activitatea de prevenire.

Având în vedere faptul că criminalitatea în domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice prin modul de organizare, răspândire și arie de cuprindere poate rivaliza cu cele mai dezvoltate structuri ale organismelor internaționale, în respectivul capitol au fost abordate competențele instituțiilor abilitate în domeniul luptei împotriva traficului și consumului ilicit de droguri care colaborează pe plan regional, european și internațional cu instituții având atribuții similare din statele membre sau asociate la Uniunea Europeană, precum și cu instituțiile internaționale de profil.

De asemenea, autorul face o analiză a procesului de dezvoltare și perfecționare a bazei normative care determină politica națională de prevenire și reprimare a consumului și traficului de droguri, precum și acordarea serviciilor de consiliere și tratament dependenților de droguri în Republica Moldova.

Lucrarea se finalizează cu un cumul de *concluzii generale și recomandări* care vor putea fi utilizate la perfecționarea bazelor teoretice și practice ale prevenirii și combaterii infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, permițând înlăturarea lacunelor ce țin de problematica vizată.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL INFRAȚIUNILOR LEGATE DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE

1.1. Analiza doctrinei Republicii Moldova, României și a altor state cu privire la infracțiunile legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice

Problema răspunderii penale pentru comiterea infracțiunilor în sfera circulației ilegale a substanțelor narcotice a atras atenția mai multor cercetători, printre care evidențiem inițial unele *studii publicate în Republica Moldova*.

În acest sens, una din cercetările complexe în domeniu aparține autorului I. Hadîrcă, *Problemele răspunderii penale pentru infracțiunile săvârșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora* [2]. Lucrarea este dedicată în special soluționării problemelor privind răspunderea penală pentru infracțiunile săvârșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora. De asemenea, cercetării au fost supuse temeiul real al răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute la art. 217, 217¹-217(6), 218 și 219 CP RM – faptele prejudiciabile legate de traficul ilicit de droguri și precursori, precum și temeiul juridic al răspunderii pentru infracțiunile consemnate, constând în componentele de infracțiuni corespunzătoare.

Astfel, autorul a determinat conceptele de bază, formând sistemul de referințe în investigarea fenomenului circulației ilegale a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor sau precursorilor acestora. De asemenea, a fost studiată experiența altor state cu privire la prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri și precursori. Un alt domeniu abordat îl constituie interpretarea juridico-comparativă a cadrului reglementar vizând infracțiunile săvârșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora.

În context, o preocupare distinctă a constituit-o proiectarea unor noi direcții ale politicii penale în vederea apărării circulației legale a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora. Astfel, este argumentată necesitatea dezincriminării și incriminării unor fapte relative ce se referă la traficul ilicit de droguri și precursori.

Formularea regulilor de încadrare a infracțiunilor prevăzute la art. 217, 217¹-217(6), 218 și 219 CP RM, precum și analiza juridică a elementelor constitutive ale infracțiunilor comise în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora au constituit subiecte de cercetare ale autorului.

Printre alte direcții ale investigării pot fi evidențiate sintetizarea asemănărilor și deosebirilor dintre infracțiunile prevăzute la art. 217, 217¹ -217(6), 218 și 219 CP RM și faptele conexe penale și nepenale și determinarea gradului de compatibilitate dintre normele penale și normele extrapenale de referință aplicate în procesul de apărare a ordinii de drept împotriva traficului ilicit de droguri și precursori.

În final autorul atestă deficiențele normelor penale privind infracțiunile de trafic ilicit de droguri și precursori, formulând unele recomandări menite să contribuie la perfecționarea lor.

O altă teză de doctorat, *Incriminarea traficului și consumului ilicit de droguri*, susținută în Republica Moldova, aparține autorului Gheorghe Alecu [3]. Lucrarea reflectă analiza juridică, riguros științifică, a infracțiunilor privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri în România și Republica Moldova, cât și elucidării unor probleme actuale ale teoriei și practicii judiciare în materie. Analiza a vizat și tratamentul juridic aplicabil stupefiantelor și substanțelor psihotrope în lumina convențiilor internaționale cu amendamentele ulterioare care reglementează domeniul de activitate cercetat.

Investigarea detaliată și argumentată a multiplelor tipuri și forme de droguri licite sau ilicite, a fenomenului de consum licit sau consum ilicit, inclusiv a consecințelor consumului de droguri, evidențiază necesitatea prevenirii și combaterii traficului și consumului ilicit de droguri.

Astfel, în capitolul 1, *Considerații generale privind drogurile, traficul și consumul ilicit de droguri*, autorul se referă la istoricul drogurilor, clasificarea drogurilor și consecințele consumului de droguri, precum și la accepțiunile termenilor de drog, toleranță, obișnuință, toxicomanie, dependență, utilizare nocivă și sevraj.

Analiza comparată a fenomenului de consum licit și consum ilicit de droguri, alături de caracteristicile, evoluția și tendințele manifestate de traficul ilicit și abuzul de droguri pe plan intern și internațional constituie alte subiecte abordate în respectivul capitol.

Un subiect distinct abordat în lucrare este problema prevenirii și combaterii traficului și consumului ilicit de droguri. În contextul celor specificate este elucidat și tratamentul juridic al stupefiantelor și al substanțelor psihotrope în lumina convențiilor internaționale, în legislația țărilor Uniunii Europene și a altor state

Capitolul 2, consacrat *tratamentului juridico-penal al infracțiunilor privind drogurile în Republica Moldova*, abordează politica penală de luptă împotriva substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor, specificându-se și tratamentul juridico-penal al infracțiunilor privind: circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a precursorilor; prescrierea ilegală a preparatelor narcotice sau psihotrope; organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope; atragerea minorilor la consumul ilegal de

droguri, medicamente și alte substanțe cu efect narcotizant; contrabanda (trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor narcotice și psihotrope).

Capitolul 3, *Tratamentul juridico-penal al infracțiunilor cuprinse în legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și legea nr. 300/2002 privind regimul precursorilor folosiți la fabricarea ilicită a drogurilor în România*, conține o caracterizare a politicii penale de luptă împotriva drogurilor, precum și tratamentul juridic al infracțiunilor privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, dar și operațiunile ilicite cu precursori. De asemenea, capitolul respectiv include o analiză a aspectelor specifice faptelor privind circulația și consumul ilicit de droguri pentru folos propriu.

În contextul problemelor abordate în respectivul studiu, autorul ține să evidențieze că, eradicarea infracțiunilor privind circulația substanțelor psihotrope și narcotice trebuie să devină o preocupare de prim ordin nu numai a organelor abilitate, dar și a societății în întregime.

Analiza legislației și practicii judiciare în domeniul penal a României și Republicii Moldova au permis autorului formularea de propuneri pentru completarea legislației, cu referire la subiecții infracțiunilor, facilitarea cercetărilor, tratamentul toxicomanilor, protecția organelor judiciare etc. în vederea creării unor mecanisme de colaborare eficientă și echilibrată a tuturor organelor ce acționează împotriva acestui flagel.

Printre publicațiile apărute în Republica Moldova la subiectul vizat este și articolul științific, intitulat *Narcobusinessul: o dimensiune a crimei organizate*, autorii căruia sunt Gh. Golubenco și E. Obreja. În context se menționează că prezența unui consumator de droguri într-o familie se transformă într-o adevărată tragedie, iar creșterea numărului acestora în țară devine un pericol pentru societate. Totodată, cei luați la evidență, pe lângă pedeapsa penală, sunt supuși unui tratament medical, pentru care se consumă sume considerabile de bani din buget [4, p. 149].

Potrivit autorilor, pe afaceriștii narcobusinessului din Moldova îi atrage atât poziția ei geografică favorabilă și transparența hotarelor cu fostele republici ale URSS, cât și legislația nedeșăvârșită în acest sens, inclusiv insuficiența de experiență a organelor de drept. Totodată, se mai constată că narcobusinessmenii internaționali consideră Moldova nu numai ca un spațiu de rezervă pentru desfacerea stupefiantelor, ci și ca sursă de producere a narcoticilor ieftine pentru a le furniza în țările occidentale [4, p. 150]. În final, autorii vin cu un șir de propuneri menite să contribuie la combaterea fenomenului investigat.

Aspectele ce țin de analiza juridico-penală a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și a precursorilor acestora (fără a se referi la problemele criminologice ale infracțiunilor vizate) sunt abordate în manualele de drept penal și monografiile unor autori, cum ar fi: A. Borodac [5], R. Cojocaru [6], S. Brânză, V. Stati [7] ș. a.

Lucrări publicate în România. În contextul tematicii abordate sunt relevante și unele lucrări ale autorilor români. În acest sens, prezintă interes deosebit lucrarea autorului Adrian Iancu, *Tratamentul cvasi-coercitiv – alternativă la pedeapsa cu închisoarea pentru infractorii consumatori dependenți de droguri* [8]. În opinia sa, abordarea mai largă a dimensiunilor socio-economice ale problemei drogurilor trebuie în mod principal să se traducă într-o abordare care face apel la ansamblul societății. Instituțiile publice nu pot face totul. Intervențiile sunt de departe mult mai eficiente dacă sunt implicați în cadrul unor obiective și programe comune, diverși actori ai societății civile (familii, organizații neguvernamentale, media etc.).

Pentru a putea stopa această expansiune a infracționalității internaționale trebuie să fie creată o protecție reală a societății prin acele structuri care o compun – administrația, legislativul, executivul, justiția, poliția. Totodată se impune alinierea legislației oricărui stat la principiile și reglementările juridice internaționale în materia combaterii criminalității.

Potrivit autorului, există două caracteristici importante ale acestei legislații:

- 1) represiunea penală aplicată traficului de droguri, ce pune accent pe măsurile penale;
- 2) alternativele la pedeapsa penală pentru toxicomanii care comit infracțiuni [8, p. 3].

De către autor este abordată problema drogurilor ca o amenințare la adresa ordinii publice. O altă direcție a investigării se referă la cadrul juridico-instituțional de prevenire și combatere a traficului și consumului ilicit de droguri. De asemenea, este abordat și cadrul juridic internațional și european ce reglementează alternativa la pedeapsa cu închisoarea pentru infractorii consumatori de droguri. În studiu sunt relevate și costurile economico-sociale ale traficului și consumului de droguri.

În cadrul capitolului cu denumirea *Pedepsele – rol și evoluție penală*, autorul, după o scurtă prezentare a definițiilor, funcțiilor, caracteristicilor și clasificării pedepselor, face o abordare multidisciplinară a acestora. Ultima parte a acestui capitol face o trecere în revistă a abuzului de droguri și recomandările, la nivel internațional, privind politica penală a statelor în materie de droguri, evidențiind dificultățile acesteia pe linia combaterii eficiente a fenomenului investigat și necesitatea întăririi cooperării judiciare internaționale împotriva traficului ilicit de droguri. De asemenea, sunt prezentate particularitățile politicilor penale în materie de droguri și modalitățile de utilizare eficientă a acestor politici în domeniul luptei antidrog [8, p. 13].

Tratamentul cvasi-coercitiv ca alternativă la pedeapsa închisorii reprezintă o altă direcție a cercetării, iar la ultimul punct al acestui capitol sunt prezentate programele instanțelor pe droguri, prezentare ce debutează cu modelul american, continuă cu câteva dintre cele mai importante modele internaționale și se încheie cu expunerea câtorva modele naționale ale unor state europene.

În contextul investigațiilor efectuate se regăsesc și problemele ce țin de tratamentul consumatorilor de droguri infractori în România.

În urma analizei efectuate cu privire la percepția membrilor societății asupra fenomenului drogurilor atât din punct de vedere al traficului, cât și al consumului și infracționalității asociate, autorul concluzionează că acestea reprezintă o problemă de importanță majoră la nivelul societății, iar soluțiile de remediere nu sunt de moment. Astfel, urmează să gândim pe termen lung pentru rezolvarea problemei pentru că nu vizăm eradicarea fenomenului (acest lucru este imposibil), ci un control al lui, iar realismul intervenției în privința consumatorilor de droguri constă în a-i scoate pe aceștia la lumină și a le oferi servicii de tratament, reinserție și reintegrare socială.

Constatând că cadrul legislativ național nu oferă toate condițiile propice acestor demersuri, în urma analizei documentelor ONU și UE, legislației statelor membre, tendințelor actuale în domeniu și legislației române subsecventă domeniului drogurilor, autorul înaintea și anumite propuneri de *lege ferenda* [8, p. 38].

O altă lucrare în domeniu este cea a autorului N.E. Buzatu, intitulată *Traficul și consumul ilicit de droguri. Prevenire și combatere* [9]. Lucrarea constituie un studiu monografic care tratează aspectele teoretice, legislative, de practică judiciară și de drept comparat.

Astfel, în primul capitol sunt studiate aspectele generale privind traficul și consumul ilicit de droguri, fiind prezentate din cele mai vechi timpuri, în ordine cronologică, plantele și substanțele cu efecte halucinogene și psihotrope. Tot aici se fac și anumite precizări privind terminologia specifică drogurilor și stupefiantelor, dar și clasificarea acestora. Amploarea traficului și consumului ilicit de droguri în plan mondial și național constituie o altă direcție abordată.

În capitolul dedicat aspectelor criminologice este analizat conceptul și tipologiile criminalității organizate, precum și conexiunile între traficul de droguri și criminalitatea organizată.

Cel de-al treilea capitol se referă la reglementările penale ale traficului ilicit de droguri, fiind prezentate actele normative care reglementează prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri la nivel internațional, dar și cele din România.

În capitolul patru este elucidat rolul și necesitatea unor instituții specializate în prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri. În acest sens, sunt prezentate competențele și activitățile principalelor instituții internaționale și naționale de elaborare a strategiilor și politicilor de gestionare a problematicii drogurilor.

În capitolul cinci, dedicat incriminării traficului și consumului ilicit de droguri, sunt analizate infracțiunile prevăzute în legea nr. 143/2000, precum și infracțiunile prevăzute de ordonanța de urgență a Guvernului nr. 121/2006 privind regimul juridic al precursorilor.

Ultimul capitol este consacrat modalităților de investigare a traficului de droguri și precursori. Respectiv, sunt stabilite elementele generale care trebuie stabilite prin investigarea infracțiunilor de trafic de droguri. De asemenea, sunt prezentate modurile și sistemele de operare folosite de traficanții de droguri, precum și probațiunea judiciară.

Lucrarea conține o serie de concluzii și propuneri de *lege ferenda* și strategii urmărind diminuarea fenomenului și caracterului său nociv.

În același curs de idei se înscrie și lucrarea autorilor T. Dima, A. Fuerea, M.A. Hotca ș.a., intitulată *Prevenirea și combaterea traficului și consumului de droguri în România* [10].

Prima parte a lucrării expusă în capitolul 1 începe cu o retrospectivă privind efortul național și al comunității internaționale pentru punerea sub control a substanțelor stupefiante la nivel național și internațional. În acest sens, sunt prezentate și analizate documentele internaționale (convenții, protocoale etc.) în ordinea apariției lor în raport de un moment istoric de maximă importanță pentru comunitatea internațională, și anume apariția pe scena istoriei a Organizației Națiunilor Unite, care a avut și continuă să aibă un rol important în prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri la nivel mondial. În raport de acest moment istoric, sunt prezentate documentele internaționale în materia drogurilor apărute înainte de înființarea ONU, ca o perioadă de pionierat în lupta internațională antidrog și cele apărute după cel de-al Doilea Război Mondial, ca perioadă de consolidare și desăvârșire a acestora în contextul noilor realități mondiale în domeniul fenomenului traficului și consumului ilicit de droguri.

În contextul eforturilor României de integrare în Uniunea Europeană, capitolul 2 al lucrării tratează preocupările acestui organism european în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului traficului și consumului ilicit de droguri în țările membre de la înființarea sa și până în prezent. În acest scop, autorii prezintă principalele reglementări europene în materia drogurilor ce izvorăsc din actul de înființare al Uniunii (Directive ale C.E., Regulamente, Decizii etc.) sau convenții bilaterale ori multilaterale încheiate între statele europene care cuprind și reglementări cu privire la droguri.

În opinia autorilor, reglementările europene cu privire la droguri trebuie cunoscute și de către autoritățile competente din România pentru a putea face o paralelă între exigențele europene în această materie și realitățile existente în România în același domeniu.

În acest context, analiza comparativă permite tragerea unor concluzii punctuale referitoare la insuficiențele existente în România cu privire la reglementările de natură juridică, medicală și

socială în abordarea prevenirii și combaterii fenomenului infracțional în domeniul drogurilor, tratamentului medical al toxicomanilor și reintegrarea lor în societate.

Capitolul 3 al lucrării abordează evoluția istorică a punerii sub control național a substanțelor stupefiante în România. Această abordare este tratată în două etape istorice, respectiv de la primele începuturi până în anul 2000 și cea de a doua etapă, începând cu anul 2000 și până în 2008.

În general, prin investigarea acestei probleme este subliniată preocuparea României pentru punerea sub control național a stupefiantelor, conștientizând pericolul pe care îl reprezintă pentru sănătatea publică consumul ilicit de astfel de substanțe.

Autorul punctează că în decursul istoriei drogurilor, România și-a adaptat în mod permanent legislația internă privind punerea sub control național a acestor substanțe, în concordanță cu convențiile și tratatele adoptate în această materie la nivel internațional, ajungând ca, înainte de aderarea și integrarea în UE, să dispună de un cadru juridic modern, care să satisfacă cerințele europene ale prevenirii și combaterii traficului ilicit de droguri, cât și a tratamentului persoanelor consumatoare în unitățile sanitare.

În cel de al 4-lea capitol al lucrării este abordat fenomenul traficului și consumului ilicit de droguri în România. Fenomenul este analizat sub diverse unghiuri, atât în perioada de dinainte de anul 1989, cât și începând cu anul 2000 și până în 2008.

Astfel, sunt prezentate caracteristicile pe care fenomenul traficului de droguri le are în România pe baza unor spețe din practica organelor judiciare, dar și aspecte referitoare la traficul ilicit cu precursori, laboratoare clandestine, culturi ilicite de plante ce conțin droguri, inclusiv traficul de droguri comis prin deturnarea acestora din circuitul legal.

Cu referire la consum, lucrarea prezintă categoriile de consumatori din România și tipurile de droguri folosite de aceștia. De asemenea, sunt prezentate principalele tendințe ale traficului și consumului ilicit de droguri în România.

În ceea ce privește rezultatele primei părți a cercetării științifice s-a ajuns la concluzia, potrivit căreia traficul și consumul de droguri sunt probleme globale care interesează toate statele lumii, fiind prezente atât în statele totalitare, dar și în cele cu democrații vechi. Totodată, se constată faptul că numai democrațiile consolidate pot face față fenomenului traficului și consumului de droguri datorită faptului că dispun de instituții și reglementări care funcționează, este adevărat nu perfect, dar rezonabil, sistemele judiciare ale acestor state sunt mature, iar mass-media semnalează, în general, cu profesionalism și în mod corect problemele legate de traficul și consumul de droguri. În statele cu democrație incipientă, cum este și cea din România, lipsa unui

cadru legal corespunzător și de experiență a instituțiilor generează efecte sociale, economice și juridice foarte negative.

De asemenea, se constată faptul că traficul de droguri se află în strânsă legătură cu infracționalitatea organizată și finanțarea terorismului. În anul 2003, sub egida ONU, s-a afirmat necesitatea adoptării unei strategii globale de control al drogurilor, colectării și analizei datelor existente. Reglementările destinate combaterii traficului și consumului ilicit de droguri pot fi împărțite în trei categorii: 1) care privesc incriminarea și sancționarea faptelor legate de acest domeniu; 2) care se referă la crearea instituțiilor și a garanțiilor juridice pentru asigurarea tragerii la răspundere a persoanelor care comit fapte în legătură cu traficul de droguri; 3) destinate consumatorilor cu probleme. Au apărut astfel mai multe incriminări, folosindu-se tehnica normelor penale divizate, ceea ce a avut unele repercusiuni asupra stabilirii conținutului și corelației normelor penale în cauză. În practică sau constatat mai multe imperfecțiuni, suprapuneri, incoerențe și inconsecvențe care au fost folosite de persoanele interesate în acest sens. Tot în practică au fost constatate conflicte de competență între instituțiile implicate în prevenirea și combaterea fenomenului corupției, conflicte care au fost, de asemenea, speculate de către cei ostili sistemului.

În cea de-a doua parte a lucrării sunt abordate preocupările României în cadrul Uniunii Europene, de aducere la îndeplinire a dispozițiilor convențiilor internaționale și a normelor comunitare în privința punerii sub control național a substanțelor, plantelor și produselor stupefiante și psihotrope.

Prezintă interes și monografia recentă a autorilor G. Paraschiv, D.Ș. Paraschiv și R.G. Paraschiv, *Drogurile – un pericol pentru ordinea juridică națională și internațională* [11]. Aspectele tratate în monografie sunt de strictă actualitate, având în vedere actualul context internațional și la nivel național, caracterizat prin creșterea consumului de droguri, cu consecințe deosebit de grave pentru utilizatori și profituri uriașe pentru producătorii și traficanții de asemenea substanțe, care, obținând venituri deosebit de mari din activitățile ilicite desfășurate, le investesc în special pentru dezvoltarea criminalității organizate transfrontaliere.

Astfel, după prezentarea anumitor considerații privind noțiunea și caracteristicile drogurilor, în monografie sunt relevate unele particularități ale celor mai frecvente substanțe stupefiante, astfel încât cititorii să poată avea cunoștințele necesare pentru a evita capcanele menite să-i transforme în consumatori.

Autorii realizează un tablou succint al situației traficului și consumului de droguri în diferite regiuni ale lumii, inclusiv în România, după care sunt indicate unele procedee folosite de

traficanti și distribuitorii de droguri pentru ascunderea „mărfii” și evitarea organelor care acționează împotriva unor asemenea activități ilegale.

Referindu-se la riscurile rezultate din consumul de substanțe stupeficante, autorii reușesc să prezinte publicului larg consecințele dezastruoase asupra personalității, sănătății, vieții profesionale și sociale a celor care devin dependenți de droguri. Totodată, aceștia aduc la cunoștință și consecințele în planul răspunderii penale pentru cei care încalcă regimul juridic al substanțelor stupeficante.

Remarcabile sunt și propunerile de modificare și completare a Legii nr. 134/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile a avea efecte psihoactive, astfel încât reglementările cuprinse în aceasta să aibă o mai mare eficiență în ce privește lupta împotriva fenomenului „etnobotanicelor”, avându-se în vedere că, după adoptarea respectivei legi, consumul nu a scăzut, ci dimpotrivă este în continuă creștere.

Aspectele de *lege ferenda* prezentate sunt deosebit de utile, judicios argumentate științific și pot să contribuie neîndoiește la combaterea consumului de substanțe noi cu efecte psihoactive într-o mai mare măsură.

În final, se face referire la măsurile de prevenire a traficului și consumului de droguri, adoptate la nivel global, european și național. De asemenea, se subliniază necesitatea cooperării internaționale pentru eradicarea acestui fenomen, adoptându-se, de către state, strategii comune în acest sens.

În același context, se înscrie și lucrarea autorului G.V. Sabau, *Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori – Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal* [12]. Ținând seama de evoluția legislației românești în materie, precum și de adaptarea acesteia la reglementările comunitare, monografia își propune să ofere o prezentare de ansamblu a doctrinei naționale și străine din domeniul substanțelor psihoactive, în lumina modificărilor și completărilor prevederilor Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, a dreptului comparat în materie, deopotrivă, fiind avute în vedere și prevederile dreptului primar și secundar comunitar.

Lucrarea este structurată în trei părți, prin prisma căror sunt abordate problemele controlului internațional și comunitar al substanțelor psihoactive, regimului juridic al drogurilor și precursorilor în dreptul românesc și dreptul comparat, și nu în ultimul rând, combaterii traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal.

În realizarea cercetării autorul a ținut cont de faptul ca soluțiile teoretice să fie corelate cât mai complet cu opiniile exprimate și fundamentate în doctrina de specialitate, precum și cu

soluțiile celei mai recente practici judiciare naționale, dar și cu jurisprudența Curții Europene de Justiție.

O descriere conceptuală, care exprimă opiniile autorului Gh. Alecu în raport cu tematica abordată, se identifică în articolul științific *Reflecții de ordin teoretic și juridic asupra traficului și consumului ilicit de droguri. Aspecte privind evoluția și tendințele manifestate de traficul ilicit și abuzul de droguri la nivel național și internațional* [13].

Articolul, fiind structurat în trei paragrafe, conține o definiție a termenului de drog și din perspectiva efectelor sale asupra organismului uman, după ce a fost consumat, respectiv perturbări ale percepției, comportamentului, funcțiilor cognitive sau motrice.

Cu referire la drogurile licite și drogurile ilicite se constată că cunoașterea regimului juridic de care se bucură un anumit drog califică, în mod concomitent, și activitățile economice al căror obiect material este ori poate fi drogul respectiv. Din această aserțiune rezultă că separarea drogurilor licite și ilicite are la bază, în ultimă instanță, doar criteriul economic. Astfel, drogul este, într-adevăr, o marfă reglementată de lege. În acest sens, se constată că drogurile licite se divid, potrivit unor origini, la rândul lor, în droguri recreative și droguri utilitare.

În contextul analizei comparate a fenomenului de consum licit și consum ilicit de droguri se menționează că ambigua distincție dintre drogurile licite și cele ilicite este foarte importantă pentru noi, atât sub aspect juridic, dar și economic. Totodată, în pofida apariției și concurenței unor noi forme de criminalitate – sau poate tocmai de aceea – și cu toate eforturile umane și financiare depuse în ultimii ani de comunitatea mondială, fenomenul consumului și traficului de droguri reprezintă încă o tristă permanență a începutului de mileniu și o sfidare mereu prezentă pentru serviciile de aplicare a legii.

În acest sens se apreciază că efectele consumului de droguri, indiferent de sfera din care provine (licită sau ilicită), se resimt nu numai pe plan social ci și sub aspect juridic. Consumul drogurilor apreciate tradițional ca fiind licite, este nerestrictiv, putând fi comercializate pe orice piață, încurajându-se chiar promovarea și publicitatea lor, pe când în ceea ce privește regimul juridic al drogurilor considerate ilicite, acesta este total diferit, în sensul că producția și vânzarea sunt sever încorsetate, iar propaganda în favoarea lor este considerată ca fiind apologie și ca atare, este nepermisă și sancționată penal. Răspândirea drogurilor și creșterea posibilităților de procurare a dus la o creștere a numărului dependenților, care numai prin operațiuni stricte ar putea fi ținuti sub control.

În final, autorul punctează că nimeni nu poate estima nivelul pe care l-ar putea atinge consumul dacă s-ar proceda la legalizarea drogurilor, apreciind că o eventuală legalizare a

consumului de droguri nu ar putea avea decât consecințe negative asupra individului prin prisma efectelor pe care le poate produce o atare soluție legislativă.

Lucrări publicate în Federația Rusă. Primele lucrări consacrate prevenirii criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice au apărut spre sfârșitul anilor 80 ai sec. XX, atunci când procesele de restructurare care aveau loc în societate au accentuat existența fenomenului narcomaniei în URSS, considerat anterior doar ca un atribut exclusiv al societății capitaliste. Este vorba despre lucrările autorilor Iu. Argunova, A. Gabiani, G. Ahmedov, M. Kadîrov, K. Kurmanov ș.a.

Printre investigațiile recente care abordează problema traficului ilicit de droguri sub aspect criminologic se înscrie lucrarea autorului A. Ujahov, *Криминологическая характеристика и профилактика незаконного оборота наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов* [14].

Lucrarea are ca scop elucidarea aspectelor criminologice specifice criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice și, respectiv, elaborarea recomandărilor cu caracter juridic și organizațional în vederea eficientizării măsurilor de prevenire a fenomenului studiat.

În contextul investigației au fost evidențiați factorii criminogeni ai criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, caracteristicile criminologice și tipologia personalității infractorului condamnat pentru infracțiuni legate de traficul ilicit al drogurilor în funcție de motivare. De asemenea, a fost elaborat sistemul de recomandări științifice în vederea perfecționării procesului de prevenire a circulației ilegale a substanțelor narcotice. Totodată, potrivit autorului, în funcție de motivația infracțională, urmează de evidențiat două categorii de infractori condamnați pentru infracțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice: 1) care au comis o infracțiune în legătură cu dependența de substanțe narcotice; 2) care au comis infracțiunea în scop de profit.

În continuare se constată că contracararea eficientă a circulației ilegale a substanțelor narcotice nu este posibilă fără perfecționarea sistemului de reabilitare a persoanelor dependente de droguri. Prin urmare, reabilitarea trebuie realizată nu doar în procesul tratării bolnavilor de narcomanie care-și execută pedeapsa pentru infracțiunile comise, dar și la etapa prevenirii comportamentului delincvent. În acest scop se propune fixarea în legislație a obligativității tratamentului de narcomanie.

Un alt studiu în domeniu este realizat de A. Kireev, în lucrarea *Незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов: криминологический анализ и социальные последствия* [15].

Autorul și-a propus să determine caracteristicile criminologice ale circulației ilegale a substanțelor narcotice, a tendințelor și legităților acesteia, precum și elaborarea unui sistem eficient de prevenire și minimalizare a pericolului fenomenului investigat.

Respectivul studiu conține aspecte cu privire la complexul cauzal al circulației ilegale a substanțelor narcotice și recomandări științifice de înlăturare sau diminuare a factorilor care generează acest gen de criminalitate. Prin studierea indicatorilor criminologici au fost elucidate tendințele de bază ale traficului ilicit de droguri, fiind identificate și cauzele care influențează gradul înalt de latență al fenomenului în cauză.

Sistemul circulației ilegale a substanțelor narcotice este determinat ca fiind o interconexiune complexă și structurată a faptelor social periculoase și a consecințelor sociale, juridice și politice provocate de acestea, care influențează negativ asupra tuturor domeniilor societății și statului.

Lucrarea conține și anumite recomandări menite să minimalizeze proporțiile circulației ilegale a substanțelor narcotice prin soluționarea următoarelor probleme:

- informarea publicului larg despre proporțiile circulației ilegale a substanțelor narcotice în scopul atribuirii unui statut oficial informațiilor cu privire la răspândirea acestora în societate și la pericolul drogurilor pentru populație;
- realizarea unor măsuri reale în procesul de reformare a structurilor organelor de drept;
- dezvoltarea interacțiunii informaționale cu structurile societății civile în scopul ridicării gradului de sensibilizare a populației vis-a-vis de problema existentă și facilitarea acordării de ajutor organelor de drept și altor organe statale în lupta cu fenomenul narcomaniei.

O altă lucrare care se atribuie la categoria combaterii circulației ilegale a drogurilor aparține autoarei K. Sazonova: *Незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов, а также растений, содержащих наркотические средства или психотропные вещества, либо их частей, содержащих наркотические средства или психотропные вещества, в местах лишения свободы и его предупреждение (уголовно-правовой и криминологический аспекты)* [16].

Lucrarea este axată pe studierea complexă a problemelor luptei cu circulația ilegală a substanțelor narcotice în locurile de detenție. În acest sens, au fost realizate investigații în scopul: elucidării cauzelor și condițiilor circulației ilegale a substanțelor narcotice; determinării măsurilor de luptă cu acest tip de criminalitate; elaborării măsurilor în vederea perfecționării legislației privind răspunderea pentru circulația ilegală a substanțelor narcotice în locurile de detenție, bazată pe o analiză multilaterală a prevederilor teoretice și a practicii judiciare.

În conținutul publicației, autorul formulează noțiunea acestui tip de criminalitate ca fiind o totalitate de infracțiuni din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, comise în instituțiile sistemului penitenciar de persoanele deținute, de angajații acestora sau de alte persoane, acțiunile cărora sunt orientate spre răspândirea substanțelor narcotice în instituțiile de detenție.

De pe pozițiile abordării doctrinare se propune definirea infractorului implicat în circulația ilegală a substanțelor narcotice în instituțiile penitenciare, prin care se subînțelege o persoană fizică care a atins vârsta răspunderii penale și a comis o infracțiune din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice în cadrul instituțiilor penitenciare. Către aceștia se referă: deținuții; angajații instituțiilor penitenciare; alte categorii de persoane aflate pe teritoriul instituțiilor penitenciare care au fost implicate în astfel de acțiuni [16, p. 10].

Potrivit autorului, determinantele de bază care contribuie la circulația ilegală a substanțelor narcotice în instituțiile penitenciare sunt:

- a) calificarea profesională insuficientă a angajaților serviciilor operative și de prevenire din instituția penitenciară;
- b) atitudinea iresponsabilă și chiar criminală din partea rudelor condamnaților față de interdicțiile ce țin de coletele și pachetele ce conțin substanțe narcotice;
- c) lipsa de acțiuni coordonate între organele teritoriale polițienești și serviciile operative ale instituției penitenciare;
- d) activitatea bine organizată a grupărilor criminale în vederea răspândirii substanțelor narcotice în instituțiile penitenciare [16, p. 10].

Identificarea măsurilor generale și speciale de prevenire a infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice în locurile de detenție denotă că măsurile cu caracter preventiv ale criminalității penitenciare reprezintă un sistem integru, al cărui conținut de bază îl constituie măsurile aplicate în scopul perfecționării activității instituțiilor penitenciare în vederea corijării condamnaților care suferă de narcomanie, precum și a persoanelor aflate în libertate care întreprind acțiuni ilicite de transmitere a substanțelor narcotice către deținuți în instituțiile de detenție [16, p.11].

Un alt studiu complex în domeniul vizat aparține autorului T. Klimenco: *Проблемы противодействия наркопреступности, наркотизму и наркомании в Российской Федерации (вопросы теории и практики)* [24].

Autorul și-a trasat drept scop aprecierea științifică a nivelului de desfășurare a măsurilor orientate spre contracararea criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, narcotismului și narcomaniei, precum și elaborarea unei baze teoretice pentru perfecționarea

legislației penale privind contracararea traficului ilicit de droguri și eficientizării practicii de luptă cu fenomenul vizat.

Așadar, autorul a elaborat o concepție nouă de contracarare a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, a efectuat caracteristica criminologică a criminalității legate de substanțele narcotice și a identificat o serie de criterii în baza cărora au fost clasificate infracțiunile din acest domeniu.

În contextul lucrării de doctorat, este realizată o analiză științifică a caracteristicilor social-demografice, juridico-penale, criminologice și execuțional-penale ale persoanelor implicate în acțiuni de trafic ilicit de droguri. De asemenea, este determinată și tipologia personalității consumatorilor de substanțe narcotice în funcție de comportamentul criminogen al acestora.

În final, autorul vine cu un complex de propuneri menite să contribuie la perfecționarea legislației penale în domeniul contracarării criminalității legate de substanțele narcotice și practicii de realizare a activității de prevenire a fenomenului vizat de către organele de stat, formațiunile obștești și alte structuri.

Problema traficului ilicit de droguri este examinată multilateral și în teza de doctorat elaborată de P. Smirnov: *Криминологические и уголовно-правовые меры противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов* [18].

În lucrare este investigat complex sistemul măsurilor juridico-penale și criminologice de contracarare a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, totodată fiind înaintate unele recomandări în vederea perfecționării legislației penale și a complexului de măsuri orientate spre prevenirea infracțiunilor în cauză.

În acest sens, autorul studiului a analizat indicatorii statistico-criminologici ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, elucidând particularitățile naturii criminologice și factorii criminogeni ai acestui fenomen. De asemenea, este prezentat portretul criminologic al infractorului care comite astfel de infracțiuni și complexul de măsuri orientate spre prevenirea infracțiunilor vizate.

În afară de aceasta, în lucrare au fost analizate detaliat problemele ce țin de aprecierea juridico-penală a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, fiind înaintate și unele recomandări privind încadrarea juridică a infracțiunilor respective. De asemenea, sunt elaborate și propuneri privind perfecționarea normelor juridico-penale orientate spre lupta cu criminalitatea în domeniul traficului ilicit de droguri.

O altă investigație a problemei în cauză este cea a autoarei I. Kireeva: *Правовые основы борьбы с незаконным оборотом наркотиков (сравнительно-правовое исследование)* [19].

Lucrarea se axează pe studierea complexă a sistemului de măsuri juridico-penale de combatere a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice în Federația Rusă și în alte state. Pentru realizarea acestui deziderat au fost analizate normele dreptului penal care reglementează formele răspunderii în sfera abordată, fiind elucidate aspectele problematice ale aplicării normelor respective în practica judiciară și lacunele legislației în domeniu.

În faza finală a tezei de doctorat au fost elaborate anumite propuneri de *lege ferenda* care reglementează răspunderea penală în domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice. În afară de aceasta, a fost propusă o nouă abordare a stabilirii pedepsei orientată spre înăsprirea măsurilor de răspundere materială, de rând cu pedeapsa penală, fapt care, potrivit autorului, va contribui la realizarea eficientă a sarcinilor dreptului penal.

O altă lucrare relevantă aparține autoarei E. Burcova: *Наркобизнес: понятие, состояние, возможности противодействия* [20]. În contextul cercetării au fost abordate aspectele juridico-penale și criminologice ale narcotismului, normele legislației penale în sfera contracarării narcobusinessului și practica de aplicare a acesteia, legislația penală a altor state și mecanismul de contracarare a narcobusinessului. Sunt analizate datele statistice, practica judiciară și literatura științifică la tema studiată.

Respectivul studiul are ca scop definirea narcotismului ca tip al afacerilor criminale, ținându-se cont de particularitățile și conexiunile cu criminalitatea economică, elucidarea complexului cauzal al narcobusinessului, precum și propunerea unor măsuri de contracarare a acestuia.

Prin urmare, autorul a examinat narcobusinessul ca o substructură a narcotismului, precum și în contextul criminalității organizate și economice. Reieșind din aceasta, a fost formulată noțiunea narcobusinessului sub aspect criminologic și juridico-penal.

S-a constatat că o direcție prioritară de lupta cu criminalitatea legată de substanțele narcotice, în general, și a narcobusinessului, în particular, trebuie să devină măsurile orientate spre diminuarea bazei economice a traficantilor de droguri, și anume:

- a) identificarea și curmarea actelor de legalizare a veniturilor obținute în urma circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- b) diminuarea cererii față de substanțele narcotice;
- c) contracararea ofertei de substanțe narcotice.

În context, ținem să menționăm și lucrarea de doctorat elaborată de A. Viunov: *Криминологическая характеристика и предупреждение преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических средств* [21]. Obiectivul lucrării constă în elaborarea

propunerilor de perfecționare a sistemului prevenirii criminologice a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.

Autorul a abordat relațiile sociale în domeniul ocrotirii sănătății persoanelor în contextul infracțiunilor legate de substanțele narcotice. De asemenea, au fost supuse investigării problemele teoretice și practice ale prevenirii infracțiunilor legate de traficul ilicit al drogurilor, dar și normele juridice care prevăd răspundere penală pentru comiterea acestei categorii de infracțiuni. Au fost supuși studiului și parametrii statistici care indică asupra stării criminalității legate de droguri, precum și determinatele sale. În atenția autorului au intrat și particularitățile persoanelor condamnate pentru infracțiuni legate de droguri, precum și eficiența subiecților implicați în prevenirea generală și specială a criminalității legate de droguri.

La finalul lucrării sunt formulate anumite recomandări în vederea perfecționării mecanismului de prevenire generală și specială a criminalității legate de substanțele narcotice.

Este de remarcat și cercetarea problemei prevenirii traficului ilicit de droguri realizată de către M. Iuhman (*Правовые меры предупреждения незаконного оборота прекурсоров наркотических средств и психотропных веществ*) [22]. Obiectivul principal al acestui studiu a fost axat pe elaborarea unor propuneri de perfecționare a reglementărilor juridice în domeniul controlului asupra drogurilor și contracarării circulației ilegale a acestora în Federația Rusă.

Printre concluziile teoretice și practice ale lucrării pot fi evidențiate următoarele: soluționarea diferențiată a măsurilor de control asupra circulației ilegale a substanțelor narcotice; fundamentarea teoretică a necesității introducerii licențierii tipurilor de activitate legate de circulația precursorilor, utilizarea ilicită a cărora prezintă un grad sporit de pericol social; determinarea factorilor criminogeni care influențează asupra săvârșirii infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice; identificarea unor recomandări de unificare a terminologiei utilizate în legislația antidrog din Federația Rusă; înaintarea unui complex de măsuri orientate spre perfecționarea normelor juridice care reglementează relațiile sociale analizate în lucrare.

Așadar, în urma analizei literaturii de specialitate, apreciem că autorii menționați mai sus au avut o contribuție esențială în abordarea științifică a problemelor de perfecționare a legislației antidrog în vederea eficientizării luptei cu circulația ilegală a substanțelor narcotice. Totodată respectivele demersuri științifice nu au epuizat cercul problemelor existente, iar unele teze ale acestora continuă să poarte un caracter discutabil și necesită o studiere suplimentară. Multe lucrări științifice au fost elaborate în perioada anterioară transformărilor în domeniul contracarării circulației ilegale a substanțelor narcotice. În acest sens, putem constata, pe de o

parte, prezența unui spectru larg de materiale consacrate diverselor probleme ale contracarării circulației ilegale a substanțelor narcotice, iar, pe de altă parte, insuficiența unor cercetări științifice sistemice în acest domeniu, ținând cont de specificul Republicii Moldova.

1.2. Incriminarea circulației ilegale a substanțelor narcotice în legislația altor state

Sistemul oricărui stat are coordonate social-istorice concrete și exprimă politica statului respectiv. Totodată sistemul juridic al oricărui stat, ca parte al unui sistem comun, reflectă atitudinea față de problemele criminalității, inclusiv a celei legate de narcomanie și narcotism. În acest context, susținem opinia, potrivit căreia în ierarhia relațiilor de bază al sistemului juridic valorile moral-spirituale prevalează asupra celor economice [23, p. 10].

Valorile moral-spirituale determină ideologia, inclusiv în domeniul juridic. Ideologia juridică, la rândul său, influențează asupra culturii juridice, se realizează prin politica juridică, fiind reflectată în actele legislative [31, p. 10].

În prezent, circulația ilegală a substanțelor narcotice reprezintă o activitate criminală, cu caracter supranațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și, ca finalitate, obținerea unor enorme beneficii, ceea ce presupune, în mod justificat, interesul statului de a-și orienta, în mod cât mai eficient, propria politică în lupta antidrog, pentru apărarea sănătății propriilor cetățeni și salvarea valorilor socio-morale. Însă, fiecărui stat (sau chiar colectivităților sociale din interiorul unei țări) îi sunt specifice anumite „particularități”, determinate de așezarea geografică, de tradiții, religie, cultură și, nu în ultimul rând, de diversitatea și disponibilitatea drogurilor la un anumit moment. Aceste particularități trebuie corelate cu calitatea măsurilor preventive și punitive aplicate de organele statale abilitate cu asemenea atribuții.

Conștiente de pericolul pe care îl produc aceste categorii de fapte antisociale, dublate de existența varietății sistemelor juridice, statele lumii, în vederea prevenirii unor dezechilibre procedurale, au luat măsuri menite să conducă la adaptarea unui nou cadru juridic, prin incriminarea de noi fapte privitoare la criminalitatea organizată, aderând la tratate, convenții și acorduri internaționale, europene, regionale sau bilaterale, ocazie cu care asigurându-se cadrul instituțional cu atribuții în combaterea fenomenului.

În acest context, cercetarea comparată a criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice a permis de a evidenția particularitățile soluției legislative ale luptei cu narcomania și narcotismul în diferite state în funcție de particularitățile naționale ale sistemului

de drept al statului, existența unor obligații juridice pe plan internațional și la nivelul relațiilor interstatale și care depind de faptul dacă statul este, într-o măsură mai mare, exportator (stat producător), importator (stat consumator) sau stat de tranzitare a substanțelor narcotice.

Către statele cu o politică tolerantă față de consumul și circulația ilegală a substanțelor narcotice se referă Germania, Olanda, Italia, Spania, Elveția. Însă legislația acestor state diferențiază tipurile de răspundere în funcție de tipul substanței narcotice. Pentru respectivele state este specifică o pedeapsă destul de severă pentru producerea și distribuirea drogurilor „puternice” (LSD, heroina, cocaina, opiumul etc.) și măsuri mai puțin dure pentru acțiunile cu substanțele narcotice „ușoare” (marijuana, hașișul etc.).

Germania, Spania și Italia se referă la statele consumatoare de substanțe narcotice. Urmează de menționat că la baza *legii penale germane* (1871) a stat legea penală prusacă (1851). La elaborarea și perfecționarea acesteia s-a ținut cont de construcțiile juridice, formulate în baza filozofiei lui Kant și Hegel. Ca caracteristici distincte ale Codului penal german a fost fixarea principiului legalității și incriminarea doar a faptelor care au fost interzise prin lege până la momentul săvârșirii lor. În Codul penal și-au găsit reflectarea prevederile de bază ale școlii clasice a dreptului penal despre libertatea voinței, despre formele și tipurile vinovăției, interdependența libertății personalității și a responsabilității, precum și concepția răzbunării [24].

Evident că Codul a fost completat de mai multe ori, în deosebi după cel de-al Doilea Război Mondial, în legătură cu divizarea Germaniei în două state independente (RDG și RFG), precum și după reunificarea lor într-un singur stat – RFG.

În RFG este în vigoare o lege complexă privind circulația substanțelor narcotice (din 28 iulie 1981 cu modificările și completările ulterioare), care prevede răspunderea penală pentru un șir de fapte clasificate în funcție de gradul de pericol social pe care îl prezintă [25, p. 3-5].

În particular, sunt incriminate producerea ilegală a substanțelor narcotice (inclusiv în proporții mari, care prezintă pericol pentru sănătatea și viața oamenilor fie de către membrii formațiunilor criminale, fie în scop de înstrăinare); comercializarea substanțelor narcotice; introducerea în țară și păstrarea substanțelor narcotice în proporții mari etc. Pentru păstrarea substanțelor narcotice este prevăzută privarea de libertate pe un termen de la 1 la 4 ani sau amendă [26]. Însă dacă persoana vinovată păstrează substanțe narcotice în proporții mari, aceasta poate fi privată de libertate pe un termen de la 1 la 15 ani [26].

Prezintă interes normele orientate spre atenuarea pedepsei sau chiar neaplicarea pedepsei în privința persoanelor care au săvârșit fapte care nu prezintă un pericol social semnificativ pentru societate, dacă prin aceasta există posibilitatea de a-i trata de dependența de substanțe narcotice. Esența lor constă în faptul că instanța de judecată poate să nu stabilească o astfel de pedeapsă,

dacă persoana păstrează substanțele narcotice în proporții mici și doar pentru consum propriu, fie să-i suspende executarea pedepsei pe un termen de 2 ani, dacă pentru fapta săvârșită este prevăzută o pedeapsă cu privațiune de libertate pe un termen de până la 2 ani [26].

În afară de aceasta, în legislația RFG sunt introduse completări, care se referă la lupta cu spălarea mijloacelor financiare obținute pe cale criminală. În particular, este introdusă „regula probării simplificate”, care a extins posibilitățile confiscării proprietății obținute din activități criminale.

În luna septembrie a anului 2006, pe teritoriul RFG a fost desfășurat un experiment. Pe străzile Berlinului, Leipzigului și a altor orașe, cu acordul guvernului, laboratoare mobile propuneau persoanelor care consumau ilegal substanțe narcotice să le consume în condiții legale prin prezentarea unui document care ar confirma dependența de droguri. În aceste condiții, erau propuse chiar și administrarea heroinei. Astfel, pe parcursul a trei luni, conform datelor poliției, a scăzut brusc numărul infracțiunilor legate de procurarea ilegală a substanțelor narcotice. Însă experimentul în cauză a fost întrerupt la începutul anului 2007. Pe de o parte, se atesta o diminuare a cazurilor de achiziționare ilegală a substanțelor narcotice, iar, pe de altă parte, o creștere vertiginoasă a numărului persoanelor care consumau ilegal substanțe narcotice, a numărului de infracțiuni comise sub influența substanțelor narcotice, precum și o reacție negativă a societății [27, p.111].

În *Italia* sunt incriminate circulația ilegală (propunerea, comercializarea, transmiterea etc.) a substanțelor narcotice în proporții mici pentru consumul de către altă persoană, precum și producerea ilegală a substanțelor narcotice, cu evidențierea semnelor calificate „în proporții mari” și „producerea organizată ilegală a substanțelor narcotice” [28, p. 56; 29].

La fel este prevăzută o răspundere penală sporită a membrilor grupărilor mafioate înarmate (grupările criminale, membrii cărora au asupra sa arme de foc sau substanțe explozive, fie le păstrează în ascunzișuri) pentru acțiuni ilegale în domeniul circulației substanțelor narcotice. Pentru astfel de formațiuni criminale este prevăzută cea mai severă pedeapsă, și anume privarea de libertate pe un termen de până la 24 de ani [28, p. 59].

Legislația spaniolă este reprezentativă sub aspectul diferențierii răspunderii pentru săvârșirea unor acțiuni ilegale cu diferite tipuri de substanțe narcotice. După introducerea în Spania în anul 1985 a modelului olandez (consumul legal al substanțelor narcotice în scopuri nemedicinale), numărul narcomanilor înregistrați oficial a crescut de la 200 mii până la 1,5 milioane, iar țara s-a transformat într-o bază de transbordare a substanțelor narcotice din toată lumea [30, p. 123]. Acest fapt a influențat considerabil asupra sistemului de pedepse. În prezent legislația spaniolă sancționează infracțiunile cu substanțele narcotice „ușoare” cu un termen de

până la 17 ani și 4 luni privațiune de libertate, iar pentru substanțele narcotice „grele” – până la 23 ani și 4 luni [30, p. 129].

Un loc aparte îl ocupă *Olanda*, unde este permisă comercializarea și consumul drogurilor „ușoare” (marijuana, hașișul) în locuri special destinate. Însă, în afara acestor localuri chiar și comercializarea marijuanei este considerată ilegală. Urmează de subliniat că informațiile, vehiculate în presă, despre anularea pedepsei penale pentru păstrarea drogurilor „ușoare” sau chiar legalizarea comercializării marijuanei nu corespunde realității. Răspunderea penală, fără nici o excepție, este prevăzută doar pentru comercializarea și păstrarea așa-numitor droguri „grele” (heroina, cocaina, opium, LSD etc.). Însă, mulți criminologi olandezi sunt nevoiți să recunoască că permisivitatea consumului de droguri „ușoare” provoacă ca urmare consumul drogurilor „puternice”.

Este de menționat că în Germania, Italia și Elveția lipsește interdicția legală de a consuma substanțe narcotice fără prescrierea medicului [31, p. 59].

Astfel, specificul sistemelor juridice nu a putut să nu se reflecte asupra dispozițiilor și sancțiunilor pentru săvârșirea infracțiunilor ce țin de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Legislația majorității statelor europene, parcurgând o cale de formare a legislației antidrog printr-o atitudine liberală sau, dimpotrivă, una severă față de circulația ilegală a substanțelor narcotice, poate fi apreciată în prezent ca fiind una echilibrată și diferențiată (spre exemplu: Suedia, Austria Franța, Belgia, Luxemburg).

Austria, în virtutea unei poziții geografice, este un teritoriu de tranzit al substanțelor narcotice. De la sud, est și sud-est, din Slovenia, Ungaria, Cehia și Slovacia în țară pătrund prin „traseul balcanic” heroina, opiumul, hașișul, precum și alte substanțe narcotice din grupul canabisului. De la nord-vest și nord – substanțe narcotice sintetice de tipul „ekstazy”, predominant de origine poloneză și olandeză, precum și cocaina. În afară de aceasta, în regiunile de sud și sud-est ale țării au fost depistate semănături ilegale de cânepă cu conținut sporit de tetrahidrocanabinol (THC) [32, p. 95].

În ultimii ani în Austria se atestă o agravare a situației ce ține de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Din anul 1998, în această țară este în vigoare *Legea privind substanțele narcotice*, care, comparativ cu legea anterioară, a fost adusă în conformitate cu convențiile ONU. Respectiva lege determină nu doar principiile de bază ale contracarării circulației ilegale a substanțelor narcotice, dar mai conține și norme concrete care fixează faptele ilegale ce țin de substanțele narcotice și sancțiunile pentru săvârșirea acestora [33].

Legea prevede răspundere administrativă și penală pentru operațiunile ilegale cu substanțele narcotice. În Austria, cele mai severe sancțiuni sunt prevăzute pentru activitatea

criminală organizată, crearea și conducerea unei organizații criminale, precum și participarea la aceasta a conducătorilor și membrilor organizațiilor criminale, care se ocupă de desfacerea ilegală a substanțelor narcotice în proporții mari.

Legea fixează două principii de bază: 1) pedepse severe în privința persoanelor care se ocupă cu traficul de substanțe narcotice (10-20 ani privațiune de libertate sau chiar detențiune pe viață); 2) stimularea narcomanilor de a se trata, inclusiv prin atenuarea pedepsei pentru persoanele bolnave de narcomanie. Păstrarea și consumul substanțelor narcotice este interzis. Dacă narcomanul este de acord să fie tratat, atunci în locul privării reale de libertate instanța de judecată îi stabilește un termen de probă de doi ani [33].

În scopul combaterii fenomenului de păstrare ilegală a substanțelor narcotice sunt determinate două tipuri de păstrare a acestora: în proporții mici și mari, cu o diferențiere corespunzătoare. Răspunderea penală survine în cazul depășirii proporțiilor substanțelor narcotice depistate care sunt stabilite de către Ministerul Sănătății al Austriei (spre exemplu: heroina – de la 3 gr., cocaina – de la 15 gr., canabisul – de la 20 gr.).

Legea privind substanțele narcotice (1998) determină răspunderea pentru operațiunile ilegale cu substanțele narcotice. Astfel, pentru procurarea și păstrarea substanțelor narcotice pentru consum propriu este prevăzută privațiunea de libertate pe un termen de până la 6 luni cu probabilitatea unui termen de încercare de până la 2 ani, pentru un caz singular de răspândire a substanțelor narcotice – privarea de libertate pe un termen de până la 3 ani (pentru dependenții de droguri – până la 6 luni) [33].

Pentru comerțul cu substanțe narcotice sub formă de îndeletnicire, precum și în cazul depistării acestora în proporții deosebit de mari (depășirea de 25 de ori a proporțiilor mari) este prevăzută o pedeapsă mult mai severă (cu sancțiuni mai blânde în privința persoanelor dependente de droguri) [33]. Principiul determinării pedepsei pentru operațiuni cu substanțe psihotrope și precursori este același ca și pentru operațiuni ilegale cu substanțe narcotice, însă sancțiunile sunt mai blânde [33].

Legea prevede posibilitatea tratării de narcomanie în exclusivitate pe baze de voluntariat, deoarece se consideră că vindecarea de respectiva maladie, fără voința narcomanului, nu este posibilă. Un program național privind contracararea și răspândirea narcomaniei și circulației ilegale a substanțelor narcotice în țară lipsește, toată activitatea în acest domeniu fiind realizată în cadrul planificării curente a ministerelor și departamentelor.

Către statele cu cea mai severă legislație orientată spre lupta cu circulația ilegală a substanțelor narcotice, care prevede măsuri severe de pedeapsă (inclusiv pedeapsa cu moartea), se referă Franța, China, Iran, Pakistan, Thailanda, Malaezia, Nigeria etc.

Franța, fiind unul din statele-producătoare de bază ale paielor de mac, realizează un control eficient asupra producerii în baza sistemelor de licențiere introduse și a pedepselor penale, care limitează proporțiile utilizării ilegale a diferitor droguri. În corespundere cu art. 222-41 CP Francez, sunt recunoscute ca substanțe narcotice substanțele și plantele indicate în art. L.627 al Codului sănătății Franței.

Pentru persoanele fizice sau juridice, recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni ce ține de comerțul ilegal cu droguri, de rând cu pedepsele de bază, instanța de judecată poate stabili o pedeapsă suplimentară sub formă de confiscare a utilajului și a bunurilor care au servit direct sau indirect la săvârșirea infracțiunii; confiscarea totală sau parțială a averii condamnatului; retragerea licenței pe un termen de 5 ani sau lichidarea instituției, dacă de către proprietar sau cu participarea sa au fost săvârșite tranzacții ilegale cu droguri.

Infracțiunile legate de comercializarea ilegală a drogurilor posedă unele semne comune:

1. Obiectul comun de atentare îl reprezintă substanțele narcotice, adică substanțele și plantele clasificate ca substanțe narcotice, conform listei articolului L.627 al Codului legilor sănătății al Franței.

2. Conform laturii obiective toate infracțiunile (art. 222-34 CP și 222-35 CP) și delictele (începând cu art. 222-36 CP până la 222-40 CP) din categoria dată se caracterizează prin acțiuni active.

3. Infracțiunile se consideră consumate din momentul comiterii uneia din acțiunile privind comercializarea ilegală a drogurilor, precum și a conducerii sau organizării unui grup în scopul comercializării ilegale a drogurilor și a legalizării veniturilor provenite în urma acestei activități ilegale.

4. Subiect al infracțiunilor sunt atât persoanele fizice, cât și cele juridice (art. 121-2 și 121-4 CP).

5. Latura subiectivă a infracțiunii se caracterizează doar prin vinovăție sub formă de intenție directă.

6. Stabilirea obligatorie a unei amenzi de rând cu privațiunea de libertate.

7. Fiecare normă conține așa-numitul termen de siguranță, adică termenul după care este posibil de a diminua sau atenua pedeapsa (în art. 222-34 CP perioada de siguranță este de la 18 până la 22 ani, în restul cazurilor perioada de siguranță constituie jumătate din termenul de pedeapsă (art. 131-23 CP).

Infracțiunile care au ca obiect substanțele narcotice pot fi clasificate în felul următor.

Prima grupă o constituie acțiunile orientate spre organizarea sau conducerea grupului în scopul săvârșirii unor operațiuni ilegale cu substanțele narcotice (alin. 1 art. 222-34 CP al Franței).

Grupa a doua – conducerea sau organizarea grupului în scopul utilizării ilegale a substanțelor narcotice (alin. 2 art. 222-34 CP).

Din grupa a treia face parte importul sau exportul ilegal al substanțelor narcotice, inclusiv transportarea, păstrarea și transmiterea acestora (art. 222-36 și 222-37 CP).

Grupa a patra cuprinde infracțiunile care au ca scop atragerea persoanelor în consumul drogurilor (alin. 2 art. 222-37, art. 222-39 CP).

În grupa a cincia sunt incluse infracțiunile orientate spre producerea sau prepararea drogurilor (art. 222-35 CP).

La grupul al șaselea pot fi atribuite orice acțiuni orientate spre legalizarea veniturilor provenite din comerțul ilegal cu substanțe narcotice (art. 222-38 CP).

Una din particularitățile de bază ale legislației franceze este stabilirea aceluiași plafoane maxime pentru pedepse atât în cazul infracțiunilor consumate, cât și pentru tentativa de infracțiune.

Ca tipuri de pedepse complementare, comune pentru persoanele fizice și juridice, pot fi numite următoarele:

1. Confiscarea utilajului și a întregii averi care a servit direct sau indirect la comiterea infracțiunii, precum și orice produs al său, indiferent de apartenența și locul aflării acestora, dacă proprietarul nu putea să nu cunoască despre proveniența acestora sau utilizarea lor ilegală (alin. 1 art. 222-49 CP).

2. Confiscarea totală sau parțială a averii condamnatului, indiferent de caracterul acesteia, mobilă sau bunuri imobile, partajabilă sau nepartajabilă (alin. 2 art. 222-49 CP).

3. Dacă într-un local deschis pentru public de către proprietar sau cu participarea sa au fost comise acțiuni ilegale cu droguri (art. 222-50 CP), atunci:

- a) proprietarul localului (alin. 1. art. 222-50 CP) este lipsit definitiv sau îi este retrasă licența pe un termen de până la cinci ani (alin. 2 art. 222-50 CP);

- b) proprietarul localului, deschis pentru public sau utilizat de către public, trebuie să-l închidă definitiv sau este lipsit de licență pe un termen de până la cinci ani (alin. 1 art. 222-50 CP).

Pentru persoanele fizice, pedepsele complementare pot fi următoarele:

1. Interdicția de a apărea în anumite locuri stabilite de către instanța de judecată. În afară de aceasta, mai sunt incluse măsuri privind monitorizarea comportamentului și asistența necesară în

vederea integrării sociale a acestuia. Lista locurilor interzise, precum și măsurile de monitorizare pot fi modificate de către instanța de judecată în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală al Franței.

2. Interdicția, pe un termen de până la cinci ani, de a părăsi teritoriul Franței, dacă subiect al infracțiunii este un cetățean francez (art. 131-30 CP).

3. Dacă infracțiunea este comisă de către cetățeni străini, atunci instanța de judecată, pe lângă pedeapsa principală, emite hotărârea privind interdicția de a se afla pe teritoriul Franței definitiv sau pe un termen nu mai mare de zece ani, în funcție de gravitatea faptei comise, după executarea pedepsei principale (art. 222-47 CP).

În calitate de circumstanță agravantă este recunoscută săvârșirea infracțiunii de către un grup organizat [34].

Astfel, legislatorul francez î-și are abordarea sa specifică față de formele și semnele participăției.

După cum s-a menționat mai sus, dacă subiect al infracțiunii este persoana fizică, atunci ca semn obligatoriu este responsabilitatea și vârsta la momentul comiterii infracțiunii (atingerea majoratului) [34].

Față de minorii recunoscuți vinovați de comiterea unor infracțiuni sunt aplicate măsuri de protecție, ajutor, măsuri de monitorizare și măsuri de constrângere cu caracter educativ în condițiile prevăzute de o lege specială [34]. Această lege determină condițiile, în care pot fi stabilite pedepse minorilor cu vârsta mai mare de treisprezece ani [34].

Hong Kong (RPC). Guvernul Hong Kongului al RPC desfășoară o activitate multilaterală în vederea soluționării problemei privind lupta cu traficul ilicit de droguri, care constă în îmbinarea elaborării și adoptării unei legislații eficiente, a activității organelor de drept, al unei colaborări internaționale active, tratării și reabilitării persoanelor care consumă substanțe narcotice, prevenirii răspândirii narcomaniei și a unor cercetări guvernamentale în acest domeniu. Substanțele narcotice și psihotrope, în corespundere cu legislația din Hong Kong, nimeresc sub incidența unui regim aspru de control.

Unul din actele normative de bază care reglementează relațiile în acest domeniu și care prevede o răspundere severă pentru importul, exportul, tranzitarea, comercializarea și consumul substanțelor narcotice și a precursorilor în Hong Kong este *Legea privind produsele farmaceutice ce prezintă un risc sporit* [35]. Prin legea respectivă se prevede pedeapsa maximă pentru importul ilegal, precum și pentru producerea unor astfel de produse sub formă de amendă echivalentă cu 625 mii dolari SUA și detenție pe viață [35]. Pedepsele pentru alte infracțiuni legate de substanțele narcotice sunt la fel de severe.

Spre exemplu, pentru posesia produselor farmaceutice interzise este prevăzută o amendă de 1 mln. dolari locali și privarea de libertate pe un termen de 7 ani; pentru deschiderea și întreținerea unui local pentru fumatul substanțelor narcotice – amendă de 5 mln. dolari locali și privațiune de libertate pe un termen de 15 ani; pentru cultivarea cânepii sau macului de opium – amendă în mărime de 100 mii dolari locali și privațiune de libertate pe un termen de 15 ani [35].

Legea privind substanțele farmaceutice periculoase statuează pentru medicii practicieni să ducă o evidență strictă a păstrării și eliberării substanțelor narcotice și a altor produse farmaceutice aflate la evidență strictă. Neîndeplinirea legii în ceea ce privește evidența acestora poate atrage o pedeapsă sub formă de amendă până la 450 mii dolari locali și privarea de libertate pe un termen de trei ani.

Legea privind substanțele farmaceutice periculoase, în capitolul 138, conține cerința privind controlul asupra utilizării în scopuri medicinale a medicamentelor prin licențierea producătorilor, comercianților, importatorilor și exportatorilor [36, p. 156].

Pentru importul ilegal, exportul, producerea, livrarea sau posesia precursorilor poate fi aplicată pedeapsa maximă sub formă de amendă în mărime de 1 mln. dolari locali și privarea de libertate pe un termen de 15 ani [36, p. 158].

Un alt domeniu al luptei cu circuitul ilegal al substanțelor narcotice este prevenirea „spălării” mijloacelor financiare obținute prin căi ilegale. Legea privind recuperarea veniturilor provenite din circulația ilegală a substanțelor narcotice și Legea privind infracțiunile organizate și grave stabilesc ordinea relevării, înghețării și confiscării mijloacelor provenite din comerțul cu substanțe narcotice, precum și a acțiunilor întreprinse în vederea prevenirii „spălării” respectivelor mijloace. În afară de aceasta, mijloacele financiare, bunurile mobile și imobile procurate cu banii „spălați”, prin hotărârea instanței de judecată, pot fi confiscate [37, p. 106].

Respectivele legi obligă companiile, băncile, organizațiile și persoanele private de a declara despre orice tranzacții sau depuneri cu utilizarea mijloacelor financiare, în privința cărora există suspiciuni privind proveniența ilegală a acestora.

În cazul existenței din partea învinuirii a unor motive întemeiate despre tănuirea sau nedeclararea către autorități despre caracterul dubios al mijloacelor, obligația de a proba contrariul revine părții învinuite.

Apropierea geografică a Hong Kong-ului de centrele mondiale de producere a substanțelor narcotice din Asia centrală și Sud-Estică, statutul său de centru comercial și de transport, contribuie ca respectivul teritoriu să devină destul de vulnerabil pentru realizarea scopurilor criminale ale traficantilor de droguri internaționali și locali.

De aceea, în politica organelor de drept este actuală extinderea colaborării cu organizațiile naționale și internaționale care luptă cu circulația ilegală a substanțelor narcotice. Prin acțiuni comune este făcută mai dificilă circulația ilegală a drogurilor, sunt prevăzute pedepse severe pentru infracțiuni, sunt desfășurate raiduri împotriva comercializării stradale ilegale.

Guvernul din Hong Kong acordă o atenție sporită colaborării cu organele de drept din alte state, precum și cu organizațiile internaționale în domeniul luptei cu circuitul ilegal al substanțelor narcotice.

În continuare, ne propunem să facem o analiză complexă a cadrului legal care incriminează circulația ilegală a substanțelor narcotice în statele ce fac parte din *sistemul de drept anglo-saxon*.

Pe măsură preocupărilor consistente ale comunității internaționale care au finalizat cu încheierea unui număr important de acorduri, convenții și protocoale care aveau menirea de a preveni și a combate traficul și consumul ilicit de droguri, *Statele Unite ale Americii* au recurs la crearea unor remedii legale interne. Astfel, în SUA au fost adoptate o serie de legi federale care aveau scopul de a reduce circulația drogurilor. Un exemplu în acest sens îl reprezintă legea federală denumită *Actul narcotic a lui Harrison* din 1914, care limita prescripțiile „până la întreruperile medicale legitime” [38]. În sensul acestei legi federale, tribunalele urmau să interpreteze că este admisibil tratamentul cu substanțe narcotice, în ipoteza în care medicii ar putea prescrie narcotice pentru pacienți în cursul tratamentului normal, și nu pentru tratamentul dependenței, prin oferirea unei stări de satisfacție cu efect temporar.

Această clauză a fost interpretată după 1917 în sensul că un medic nu poate prescrie opiacee unui dependent, deoarece dependența la acea etapă nu era considerată o boală. În lumina acelor evenimente un număr de medici au fost arestați, iar o parte din ei au fost condamnați. Într-un final, personalul medical a învățat repede să nu prescrie opiacee dependenților. În cauza *Statele Unite ale Americii v. Doremus*, 249 US 86 (1919), Curtea Supremă a decis că *Legea Harrison* este constituțională, iar în cauza *Webb v. Statele Unite ale Americii*, 249 US 96, 99 (1919) Curtea a constatat că medicii nu au putut prescrie narcotice numai pentru întreținere [39].

În 1924 au fost adoptate o serie de amendamente la *Legea Harrison* prin care a fost interzis importul de heroină pentru orice scop. Totodată au fost adoptate o serie de legi complementare cum ar fi, de exemplu, *Legea uniformă a narcoticelor* din 1932 și alte acte ale Guvernului Federal.

Legea Harrison, cu toate amendamentele operate, și *Legea uniformă a narcoticelor din 1932* au constituit începutul unei noi etape de dezvoltare a criminalității legate de circulația substanțelor narcotice, exprimată prin apariția pieței negre a drogurilor și a economiei tenebre.

Concomitent, peste ocean s-a dezvoltat o amplă mișcare în favoarea unei interziceri stricte a drogurilor. Mobilizarea a fost acompaniată de o campanie externă activă și astfel americanii încurajau prohibiția totală și combăteau țările ca Franța și Anglia, care erau considerate partizani ai reglementării distribuției de droguri.

Adoptarea ulterioară a *Protocolului de la New-York din 1935* (intrat în vigoare la 8 martie 1936) viza limitarea și reglementarea cultivării macului opiaceu, precum și producția, comerțul internațional și consumul opiului, necesar atât consumului medical, cât și cercetării științifice. Se încerca, concomitent, suprimarea în mod indirect a producțiilor legale de opiu, limitând în același timp stocurile din acest drog deținute de fiecare stat. Același protocol conferea Comitetului central permanent al opiului, ale cărui funcții sunt exercitate în prezent de Organul Internațional de Control al Stupefiantelor (rezultat din fuziunea Comitetului central permanent al opiului cu Organul de control al stupefiantelor), posibilitatea de a lua măsuri adecvate de supraveghere și să aplice, în anumite cazuri, embargoul asupra importului sau exportului de opiu, ori în mod simultan asupra celor două operațiuni, când acest lucru se impune.

Un pas important în prevenirea și combaterea circulației ilegale a stupefiantelor și ale substanțelor psihotrope, l-a constituit adoptarea în 1984 la Washington a *Declarației privind lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri*, în scopul lansării unei noi ofensive împotriva efectelor nocive, multiple și periculoase create de droguri.

Legislația SUA este foarte complexă în ceea ce privește incriminarea faptelor legate de circulația substanțelor narcotice. Astfel, majoritatea normelor de incriminare sunt concentrate în Compartimentul D al Subcapitolului I al Capitolului 13 din Titlul 21 al Codului penal model al SUA.

O situație specifică legislației penale americane se rezumă la faptul că primul articol din compartimentul infracțiunilor comise în sfera circulației drogurilor este spălarea banilor. Astfel, § 854, intitulat *Profituri obținute din investițiile ilicite cu droguri*, interzice oricărei persoane să obțină un venit derivat, direct sau indirect, prin încălcarea prohibiției stabilite în prezentul articol, de a obține venituri ilicite din investițiile făcute în droguri, iar fapta comisă se pedepsește cu închisoare de la un an la 10 ani, sau amendă în mărime de până la 50.000 dolari SUA, ori ambele [40].

Articolul § 856 incriminează *menținerea spațiilor în scopul utilizării drogurilor*, adică fapta exprimată prin deschiderea, închirierea, utilizarea, întreținerea sau gestionarea unui spațiu, indiferent dacă are un caracter permanent sau temporar, în scopul fabricării, stocării, distribuirii, ori folosirii substanțelor narcotice, cu sau fără compensare. Această faptă incriminată de legiuitorul american parțial se aseamănă cu fapta prevăzută la art. 219 CP al RM. Spre deosebire

de legiuitorul României și a Republicii Moldova, cel american stabilește pedepse foarte drastice: pedeapsa cu închisoare pe un termen de până la 20 de ani, amendă în mărime de până la 500.000 dolari SUA sau ambele. Totodată legiuitorul american stabilește pedeapsa pecuniară de 2 milioane de dolari SUA pentru persoanele juridice. În calitate de circumstanță agravantă legiuitorul american indică situația în care infracțiunea de *menținere a spațiilor în scopul utilizării drogurilor* aduce atingere patrimoniului persoanei. În acest caz la pedeapsa de bază se mai adaugă și o pedeapsă cu caracter civil care constă într-o amendă în mărime de 250.000 dolari SUA, ori dublul veniturilor brute obținute din activitatea infracțională [41].

Articolul § 861 incriminează atragerea persoanelor sub 18 ani la operațiuni legate de droguri și anume vânzarea, distribuirea, obținerea etc. și stabilește ca circumstanță agravantă situația în care sunt atrași la această activitate persoane minore cu vârsta de până la 14 ani. Pentru faptele prevăzute la acest articol legiuitorul american prevede o pedeapsă cu închisoarea de la un an la 5 sau amendă în mărime de 50.000 dolari SUA ori ambele.

Pedeapsa persoanelor condamnate pentru posesia de droguri este relativ mai blândă în raport cu cea a traficantilor. Decăderea din privilegiile federale pentru primii 5 ani de detenție va putea fi aplicată doar în cazul în care persoana se află la a treia condamnare.

Utilizând conceptul „beneficiu federal”, legiuitorul american are în vedere un set de înlesniri de care poate uza condamnatul: eliberarea de orice subvenție, contract de împrumut în condiții avantajoase după ispășirea pedepsei, posibilitatea de a obține licență profesională sau licență comercială furnizată de o agenție din Statele Unite.

Articolul § 862a prevede că persoanele condamnate pentru unele infracțiuni legate de droguri sunt decăzute dintr-o serie de drepturi la etapa imediat următoare ispășirii complete a pedepsei. Astfel, un individ condamnat (în conformitate cu legislația federală sau de stat) cu privire la orice infracțiune care este clasificată drept o crimă de legea jurisdicției și care are ca element deținerea, utilizarea sau distribuirea unei substanțe controlate (stupefiante și substanțe psihotrope), nu poate aplica la programele de asistență garantate de *Legea privind securitatea socială* sau prestații sociale în cadrul programelor de asistență nutrițională garantat prin *Legea Alimentației și nutriției din 2008* sau orice alt program de asistență socială garantat de stat.

Articolul § 863 USC poate fi denumit ca omolog al art. 217³ CP al RM, iar pedepsele stabilite nu depășesc 3 ani privațiune de libertate cu sau fără amendă în mărime de 25.000 dolari SUA.

Totuși, analiza legislației SUA prezintă un interes aparte, întrucât, pe de o parte, folosirea și posesia marijuanei în cantități mici (până la 28 gr.) nu este pedepsită de lege, iar, pe de altă

parte, producerea, fabricarea, cultivarea, importul și exportul de droguri este interzisă prin lege și pedepsit foarte aspru.

În anumite state (Kansas și Oklahoma) este prevăzut suplimentar pentru cei ce practică acest gen de activități obligația de a plăti către stat o taxă pentru a putea desfășura asemenea activități. În acest sens, există birouri speciale la care aceste taxe pot fi plătite. Plata poate fi făcută și prin poștă. Mai mult decât atât, li s-au dat asigurări acestor persoane că nu le va fi dezvăluită identitatea, de altfel pot da și o identitate falsă, că nu vor exista camere de luat vederi la sediile birourilor la care se realizează plata și că nici o informație din cele declarate funcționarilor acestor birouri nu va fi folosită împotriva lor. În cazul în care taxa nu este plătită, iar persoana a fost prinsă în posesia unei cantități mai mari de marijuana sau în posesia unei cantități de cel puțin un gram din alte droguri, ea va fi supusă unor sancțiuni suplimentare. Într-adevăr este bine folosit termenul de sancțiuni suplimentare, deoarece în acest caz, pe lângă infracțiunea de posesie de droguri, se mai întrunesc și elementele infracțiunii de posesie de droguri, fără a avea aplicată ștampila ce atestă plata taxei pentru droguri. Evident, în cazul în care taxa a fost plătită, persoana va răspunde numai pentru infracțiunea de posesie de droguri aflate sub control al statului [42, p. 14-15].

Ca și în alte state, problema circulației ilegale a substanțelor narcotice este actuală și în *Marea Britanie*. În anul 1964 a fost adoptată *Legea privind prevenirea abuzului în consumul substanțelor narcotice*. Totodată întreprinderile industriale și comerciale, specializate în acest domeniu, erau obligate să limiteze importul și exportul substanțelor narcotice. Prin legea din 2 iunie 1965 erau adoptate *Prevederile de bază privind răspunderea penală pentru circulația ilegală a substanțelor narcotice*, cu o listă amănunțită și cu determinarea tipurilor substanțelor narcotice interzise de a fi importate și exportate fără o permisiune specială.

În anul 1967 în legătură cu răspândirea largă a consumului de heroină și a substanțelor halucinogene de tipul LSD, a fost adoptată *Legea privind controlul asupra răspândirii tipurilor periculoase de droguri*.

Legea privind justiția penală din 1982 a introdus modificări esențiale în sistemul pedepselor penale în privința femeilor delincvente, în special ce ține de ordinea stabilirii pedepsei și executarea pedepsei cu închisoare. Din luna mai 1983 în țară a început a fi revizuită și politica penală în privința delincvenților minori. Astfel, persoanele care nu atins majoratul (21 de ani) și au săvârșit infracțiuni, inclusiv legate de droguri, sunt supuși unei corecții pe un anumit termen în centre speciale de reeducare (în cazul în care termenul este mai mic de 4 luni).

Persoanei care nu a atins vârsta de 17 ani, de regulă, î-i este stabilită o pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de 1 an. Tinerii pot fi plasați în centre de detenție provizorie,

dacă instanța de judecată va găsi de cuviință să stabilească o pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de 4 luni. Însă dacă infracțiunea a fost comisă de către femei cu vârsta de până la 17 ani, atunci instanța de judecată, recunoscându-le vinovate, nu va stabili o pedeapsă privativă de libertate [43, p. 152]. Femeilor cu vârsta de la 17 până la 21 ani le este stabilit un termen minim în locurile de detenție de 3 săptămâni, adică un termen egal cu minimul de deținere a minorilor în locurile de detenție provizorie. În afară de aceasta, reforma politicii penale în Marea Britanie în privința minorilor prevede extinderea diferitor programe educaționale. Spre exemplu, stabilirea unui minim de două ore pentru instruirea generală și de o oră pentru pregătirea fizică [43, p. 154].

În scopul sporirii eficienței luptei cu narcomania și circulația ilegală a substanțelor narcotice, de către Asociația Ofițerilor de Poliție a Marii Britanii a fost creat un grup special antrenat în planificarea luptei cu răspândirea drogurilor la nivel național și local. La rândul său, serviciul pentru lupta cu fenomenul narcomaniei și circulația ilegală a substanțelor narcotice conlucrează intens cu serviciul informațional al Scotland Yard-ului [44, p. 102].

Japonia face parte din statele cu o politică juridico-penală moderată, legislația căreia poate fi apreciată ca fiind una echilibrată și diferențiată.

Una din premisele de bază ale concordiei sociale, prosperării economice și stabilității politice în Japonia este influența eficientă asupra criminalității (inclusiv și asupra traficului de droguri). Nivelul criminalității în țară, după criteriile internaționale general-recunoscute, este menținut la un nivel destul de scăzut.

Particularitățile poziționării Japoniei pe piața internațională constă în faptul că nefiind un stat producător de substanțe narcotice, aceasta este una din piețele principale ale comercializării metamfetaminei în Asia.

În Japonia, răspunderea penală pentru comiterea unor infracțiuni legate de droguri este prevăzută de Codul penal al Japoniei (Cap. 14 „Infracțiunile care se raportează la opium”) și legile speciale (*Legile privind drogurile și substanțele psihotrope; Legea privind lupta cu cânepa; Legea privind lupta cu opiumul; Legea privind lupta cu substanțele cu efect stimulator; Legea privind ocrotirea sănătății psihice*) [45, p. 261-269].

Codul penal al Japoniei prevede pentru importul și alte acțiuni ce țin de opium o pedeapsă sub formă de privațiune de libertate cu atragerea obligatorie la muncă pe un termen de la 1 an până la 10 ani (art. 138). Cea mai blândă pedeapsă (privațiunea de libertate cu atragerea obligatorie la muncă pe un termen până la 1 an) este prevăzută de Codul penal al Japoniei pentru deținerea opiumului sau a unui dispozitiv pentru fumatul opiumului (art. 140) [46].

În Japonia, unde problema narcotizării populației nu este atât de acută, predomină concepția care determină scopurile și semnele de bază ale pedepsei, și anume cea a reabilitării delincvenților în baza unui tratament individual [47, p. 28].

În afară de pedeapsa nemijlocită prevăzută pentru circuitul ilegal al substanțelor narcotice, Japonia mai posedă un mecanism eficient de luptă cu veniturile ilegale și legalizarea acestora. Se consideră că lupta cu veniturile ilegale trebuie să fie realizată în paralel cu curmarea infracțiunilor din care provin mijloacele financiare, confiscarea veniturilor ilicite și prevenirea tănuirii și spălării banilor, fapt care oferă cel mai optim rezultat în domeniul contracarării criminalității. Este insuficient doar de a pedepsi infractorul, este necesar de a-l lipsi de mijloacele financiare obținute ilegal. Legea specială privind lupta cu drogurile, care a intrat în vigoare în anul 1992, este orientată spre lupta cu veniturile ilicite obținute în rezultatul infracțiunilor legate de droguri. Ministerul finanțelor și alte organe administrative verifică activitatea tuturor instituțiilor financiare și realizează supravegherea asupra acestei activități. Instituțiile financiare sunt obligate să verifice minuțios clienții, să acorde o atenție sporită anumitor tranzacții și să păstreze într-un dosar separat astfel de documente. În afară de aceasta, în prezent funcționează un sistem de control asupra circulației unui anumit tip de capital provenit în rezultatul tranzacțiilor [48].

Există obligativitatea de a raporta despre tranzacțiile suspectate că sunt legate de droguri. În Japonia nu funcționează o lege privind secretul operațiunilor bancare și instituțiile financiare. Organele de anchetă, în baza mandatului eliberat de către judecător, pot efectua percheziții și ridica diferite documente referitoare la tranzacții din aceste instituții. În pofida eforturilor considerabile întreprinse în scopul asigurării transparenței activității instituțiilor financiare, sumele mari de bani în numerar, care sunt transferate pentru plăți în baza unor tranzacții de afaceri, permit grupărilor criminale de a-și utiliza veniturile ilicite sub această formă. Această practică de afaceri reprezintă unul din factorii de care trebuie de ținut cont în cazul încercărilor de a diminua sumele capitalului spălat.

1.3. Reglementări internaționale privind traficul ilicit de droguri

Consumul de droguri a apărut odată cu existența omului ca ființă rațională. Deși aceste substanțe prezintă interes pentru cercetători din punct de vedere științific, ele reclamă și o schemă de măsuri pentru combaterea traficului lor ilicit, măsuri care nu-și ating scopul urmărit decât într-o mică măsură.

Potrivit unor autori, consumul de droguri a apărut în contextul ritualurilor religioase, care au fost bazate pe o anumită activitate halucinogenă, de transă, de inițiere, de călătorie în lumea de dincolo. Aceste stări erau determinate de substanțe halucinogene (dintre care cea mai cunoscută în spațiul românesc era mătrăguna) [49, p. 97].

Există date că încă din Evul Mediu, drogurile erau consumate atât în scop medical cât și pentru obținerea unor stări euforice. Deși din antichitate se atrăgea atenția asupra dependenței pe care o dădea, opiumul era preferat în continuare în scopuri medicale. Consumul de opiu devine foarte mare în China în timpul dinastiei Ming, favorizat și de prezența portughezilor în portul Canton. Tot în China era întâlnit și canabisul care era folosit numai pentru tratamentele medicale. Indienii însă au început să considere consumul de canabis o plăcere foarte mare, aproape un dar divin [50, p. 113].

Pătrunderea drogurilor în lumea arabă și consumul acestora, au născut puternice dispute, care s-au încheiat prin încriminarea acestuia, măsură care n-a avut însă efecte remarcabile în practică. Un decret din 1799 al lui Napoleon Bonaparte, considerat istoric, a interzis pe întreg teritoriul Egiptului consumul de lichior preparat din florile plantei denumită hașiș.

Strămoșii noștri, geto-dacii, fiind o națiune înfloritoare și participând la schimburile culturale și comerciale ale timpului, au cunoscut drogurile, acestea făcând parte integrantă din viața lor. Drogurile au fost folosite cu predilecție în cadrul ritualurilor religioase și la vindecarea bolilor.

În Evul Mediu, sunt utilizate în mod frecvent drogurile, fiind folosite nu numai în scop medical, ci și pentru desfătarea celor cu posibilități materiale. Sunt cunoscute mai multe exemple, printre care ultima parte a domniei lui Ștefan cel Mare, care bolnav fiind, a fost vegheat de vindecători buni cunoscători ai proprietăților cânepei indiene și ale macului opiaceu.

În timpul domniilor fanariote, se remarcă scrisoarea domnului Țării Românești și ulterior al Moldovei, Nicolae Mavrocordat, către Patriarhul Hrisant Notara la Constantinopol, prin care îl înștiințează despre trimiterea a „două tenzuhuri (pastile) găsite cu mult Penzehr (antidot)” și „un magiun – de opiu – ales” [51, p. 32].

Omenirea a devenit conștientă de pericolul traficului ilicit de droguri odată cu amplificarea acestuia și descoperirea efectelor nocive asupra organismului, fapt pentru care organizațiile internaționale au adoptat o serie de convenții pentru îngrădirea și chiar interzicerea traficului ilicit de droguri [52, p. 98-101].

Comercializarea în timp a substanțelor narcotice a favorizat obținerea unor profituri enorme scoase în afara legii, devenind o sursă inestimabilă pentru piața neagră. Flagelul

comerțului ilicit de stupefiante, pornit din America de Sud și Orientul Mijlociu, a cuprins întreaga planetă [53, p. 15].

În acest context contracararea eficientă a traficului ilicit de droguri este posibilă numai în condițiile unei strânse colaborări dintre diferite state. Toate activitățile ilegale legate de droguri presupun în mod firesc existența unor norme juridice, ca o reacție normală de apărare a societății care se simte direct amenințată, norme juridice care, la nivel internațional și intern, constituie arma cea mai eficace de contracarare a acestui flagel [2, p. 54].

Pe plan internațional, au existat numeroase reglementări cu referire la lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri, statele participante concentrându-și considerabil eforturile pentru combaterea fenomenului respectiv. În acest sens, ne propunem să prezentăm evoluția istorică a reglementărilor privind cooperarea internațională în materia traficului de stupefiante pe parcursul secolului XX.

Urmările „războiului opiului”, care a avut loc la mijlocul secolului al XIX-lea între Anglia și China, au făcut înțeleasă necesitatea adoptării unor măsuri cu caracter internațional în sfera de cuprindere a controlului drogurilor. Guvernul Statelor Unite ale Americii a avut inițiativa organizării în anul 1900, la Shanghai, a primei *Conferințe internaționale asupra stupefiantelor*, la care au participat 13 state ce aveau interese în Orient.

La conferință a fost întreprinsă tentativa identificării căilor de diminuare a circuitului ilegal și al curmării introducerii ilegale a opiului în statele europene și SUA din statele asiatice [54, p. 51]. Prevederile Comisiei opiului de la Shanghai aveau un caracter de recomandare; asupra statelor participante nu au fost puse obligații juridice; nu a fost identificat cercul de fapte legate de circuitul ilegal al opiului care urmau a fi incriminate și care ar fi atras răspunderea penală. Potrivit unor autori, „un astfel de conținut al deciziilor luate la conferință a determinat lipsa anumitor rezultate pozitive” [55, p. 117].

Totuși, cele 9 rezoluții adoptate, deși fără obligativitate pentru țările semnatare, au pregătit terenul pentru consacrarea problemei drogurilor ca o chestiune de drept internațional. China a interzis în anul 1906 cultivarea macului opiaceu, iar în Filipine a fost prohibită utilizarea opiului în alte scopuri decât cele medicale.

La 23 ianuarie 1912, un număr de 12 state, printre care Germania, Anglia, Olanda, Portugalia, Rusia și Italia, s-au reunit la Haga, unde au convenit asupra intrării în vigoare, până la 31 decembrie 1914, a *Convenției internaționale a opiului*.

Respectiva convenție prevedea că producția și desfacerea opiului brut trebuie supuse controlului național, prin legi adoptate de fiecare stat în parte [56, p. 134]. Astfel, fabricarea, vânzarea și consumul substanțelor și produselor cu conținut stupefiant (morfina, alte opiacee,

cocaina) trebuiau destinate exclusiv finalităților medicale ori altor scopuri legitime, iar fabricarea și comercializarea acestora erau supuse unui sistem de înregistrare și licențiere. Totuși intrarea în vigoare a convenției nu a fost posibilă din cauza intervenției primei conflagrații mondiale, care a reorientat preocupările statelor semnatare în altă direcție.

Prin Tratatul de la Versailles se ratifică Convenția de la Haga, aceasta fiind considerată intrată în vigoare abia în acest moment.

În data de 19 februarie 1925, la Geneva, se semnează *Convenția internațională a opiului*, extinzându-se sfera de aplicabilitate a Convenției de la Haga și asupra cânepii indiene și a frunzelor de coca, interzicând utilizarea acestora în alte scopuri decât cele medicale sau științifice. Prin respectiva convenție se reglementează certificatele de import și licențele de export pentru substanțele și produsele cu conținut stupefiant, prin aceasta urmărindu-se permanenta supraveghere a mișcării drogurilor pe plan internațional [57, p. 45].

Astfel, Convenția a fixat ordinea realizării controlului asupra activității persoanelor care se ocupă cu fabricarea substanțelor narcotice și cerințele față de utilizarea încăperilor în care sînt fabricate acestea. În privința substanțelor narcotice destinate comerțului internațional de către convenție a fost stabilită următoarea ordine: de fiecare dată, la introducerea sau scoaterea substanței narcotice din țară, trebuia să fie eliberat un permis special cu indicarea denumirii substanței, cantității, adreselor destinatarilor și expeditorilor precum și a altor mențiuni. În afară de aceasta, în scopul evitării includerii substanțelor narcotice în circuitul ilicit, Convenția reglementa ordinea tranzitării și păstrării substanțelor narcotice la depozite. În acest sens putem concluziona că Convenția de la Geneva din 1925 a introdus pentru prima oară sistemul de licențiere și înregistrare a tranzacțiilor internaționale al căror obiect îl constituiau substanțele narcotice.

Prin *Convenția de la Geneva*, semnată la 13 iulie 1931, se urmărește limitarea fabricării și a importării peste cantitățile maxime a substanțelor și produselor stupefiant fixate după evaluarea necesarului intern de droguri al fiecărui stat. Se rezervă dreptul de a importa și distribui heroina numai guvernelor, în scopuri legitime.

Necesitatea stabilirii unui control mai rigid asupra traficului de droguri și urmăririi penale la scară internațională a celor care încalcă prohibițiile privind drogurile, a determinat semnarea la 26 iunie 1936, la Geneva, a *Convenției pentru pedepsirea traficului ilicit de droguri dăunătoare*. Convenția instituie comisiile rogatorii, ca instrumente de luptă împotriva persoanelor fizice implicate în traficul ilicit de droguri. Se înființează un oficiu central împotriva producției și traficului ilicit de substanțe stupefiant. De asemenea, se prevăd măsuri privind asistența juridică

internațională, reglementându-se în acest sens obținerea ori acordarea extrădării în cazurile enumerate în convenție [58, p. 19].

Convenția constituie primul instrument juridic convențional de drept internațional care sintetizează principiile reprimării penale a faptelor interzise prin convențiile anterioare referitoare la controlul stupefiantelor [59, p. 272-273].

La 19 noiembrie 1948 este semnat *Protocolul de la Paris*, prin care Organizația Mondială a Sănătății este autorizată să propună supunerea oricărui drog nou obținut, care poate crea dependență fizică sau psihică, reglementării internaționale în materie [57, p. 46].

Însă dezvoltarea științei, îndeosebi a chimiei și farmacologiei, a dus la apariția rapidă a unor noi substanțe narcotice, a căror fabricare necesita perfecționarea formei existente de control asupra acestora. În anii '60 ai secolului trecut, în multe state ale lumii pericolul răspândirii substanțelor narcotice a căpătat un caracter de epidemie [60].

Datorită numeroaselor reglementări în domeniu, pe alocuri contradictorii, Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite autorizează Comisia de Stupefianta din cadrul aceluiasi organism pentru elaborarea unei convenții care să centralizeze prevederile anterioare, precum și să statueze noi măsuri și instrumente de luptă împotriva traficului de droguri.

Ca urmare, la 30 martie 1961, la New York, se adoptă *Convenția unică asupra stupefiantelor*, care va intra în vigoare la 13 decembrie 1964 (în vigoare pentru Republica Moldova din 17 martie 1995) [61, p. 128-180]. În preambulul Convenției se precizează că „țările semnatare preocupate de sănătatea fizică și morală a umanității” recunosc că toxicomania este un flagel pentru individ și constituie un pericol economic și social pentru umanitate. Ele sunt conștiente de datoria ce o au, de a preveni și combate această plagă, dar și de faptul că pentru a fi eficace, măsurile luate contra abuzului de stupefianta trebuie sa fie coordonate și universale.

Obiectul Convenției îl reprezintă promovarea cooperării între părți, astfel încât ele să poată combate cu mai mare eficacitate diversele aspecte ale traficului ilicit de stupefianta și substanțe psihotrope care au o amploare internațională. În executarea obligațiilor în termenii Convenției, părțile iau măsurile necesare, inclusiv măsuri legislative și de reglementare, compatibile cu dispozițiile fundamentale ale sistemelor respective ale legislației interne.

Se prevede înființarea unei instituții pentru coordonarea pe plan internațional a luptei împotriva traficului ilicit de produse și substanțe stupefianta, respectiv Organul Internațional de Control al Stupefiantelor (OICS). Față de reglementările adoptate anterior, întâlnim în convenție noi dispoziții referitoare la tratamentul medical și la readaptarea toxicomanilor, precum și la instituirea unui control privind heroina și cetobemidona. Se reiau dispozițiile referitoare la

reglementarea importului și exportului de stupefiante, cerându-se ca exporturile de stupefiante să fie supuse în mod obligatoriu autorizării celor două guverne, respectiv al țării exportatoare și al țării importatoare [57, p. 46].

Articolul 35, intitulat „Lupta contra traficului ilicit” [62, art. 35], este constituit din următoarele părți, care țin cont de regimurile constituționale, juridice și administrative:

a) vor asigura pe plan național o coordonare a acțiunilor preventive și represive contra traficului ilicit. În acest scop, vor putea desemna un serviciu propriu însărcinat cu această coordonare;

b) se vor asista reciproc în lupta contra traficului ilicit;

c) vor coopera îndeaproape între ele și organizațiile internaționale competente ale căror membri sunt, în scopul de a duce o luptă coordonată contra traficului ilicit;

d) cooperarea internațională a serviciilor apropiate să fie efectuate pe căi rapide și atunci când piesele de justiție sunt transmise între țări pentru urmărirea unei acțiuni judiciare, transmiterea să fie efectuată prin mijloace rapide la adresa instanțelor desemnate de părți.

Potrivit prevederilor convenției [62, art. 35, pct. 1, 2] și sub rezerva dispozițiilor constituționale ale fiecărui stat contractant, exista obligația adoptării măsurilor penale necesare pentru ca producția, cultura, fabricarea, extracția, prepararea, deținerea, oferta, punerea în vânzare oferirea, mijlocirea, expedierea, transportul, importul și exportul de stupefiante, care nu sunt în conformitate cu dispozițiile convenției să fie incriminate ca infracțiuni grave și pedepsite adecvat, în special cu închisoarea sau alte pedepse.

Aceste infracțiuni, menționate mai sus, fie că sunt comise de conaționali sau de străini, vor fi urmărite de statul pe teritoriul căruia se găsește traficanțul, dacă extrădarea sa nu este acceptată conform legislației statului căruia i-a fost adresată cererea de extrădare [62, art. 36, pct. 2].

Urmare Convenției, părțile își execută obligațiile care decurg din aceasta într-o manieră compatibilă cu principiile egalității suverane și integrității teritoriale a statelor și al neamestecului în afacerile interne ale altor state. Părțile se abțin să-și exercite, una pe teritoriul celeilalte părți, competența sau funcțiile care sunt rezervate exclusiv autorităților celeilalte părți prin dreptul său intern.

Convenția Unică are ca anexă patru tabele, în care sunt reflectate substanțele stupefiante supuse controlului internațional. Spre exemplu, la data intrării în vigoare a Convenției, Tabelul nr. 1 cuprindea un număr de 91 de substanțe, Tabelul al II-lea – 7 substanțe, Tabelul al III-lea viza preparatele unui număr de 6 substanțe, iar cel de-al IV-lea Tabel cuprindea un număr de 4 substanțe și sărurile lor. În funcție de tabelul în care se află substanțele sau preparatele diferă și măsurile de control sau restricțiile internaționale aplicate.

Convenția prevede și posibilitatea de modificare a câmpului de aplicare a controlului, în sensul că acesta se poate exercita și asupra unor substanțe care nu sunt încă prevăzute în unul din cele patru tabele, dar și posibilitatea ca un stupefiant să fie mutat dintr-un tabel în alt tabel ori chiar excluderea definitivă a unui stupefiant sau preparat.

În general, Convenția unică a stupefiantelor reprezintă un adevărat Cod internațional ce reglementează producția, fabricarea, distribuția și circulația stupefiantelor în lume și care pune accentul pe necesitatea întrebuințării acestor produse sau substanțe numai în scopuri medicale sau științifice.

Astfel, Convenția unică a stupefiantelor a consolidat cuceririle comunității internaționale în privința controlului internațional al stupefiantelor obținute prin convențiile anterioare în materie și a stabilit reguli precise cu privire la cooperarea dintre state, dar și cu alte organisme internaționale.

De la intrarea în vigoare a Convenției, dispozițiile sale au abrogat și înlocuit, între Părți, următoarele tratate:

- a) Convenția internațională a opiului, semnată la Haga, la 23 ianuarie 1912;
- b) Acordul privind fabricarea, comerțul interior și întrebuințarea opiului preparat, semnat la Geneva, la 11 februarie 1925;
- c) Convenția internațională a opiului, semnată la Geneva, la 19 februarie 1925;
- d) Convenția pentru limitarea fabricării și pentru reglementarea distribuirii stupefiantelor, semnată la Geneva, la 13 iulie 1931;
- e) Acordul pentru controlul consumului de opiu pentru fumat în Extremul Orient, semnat la Bangkok, la 27 noiembrie 1931;
- f) Protocolul semnat la Lake Success la 11 decembrie 1946, amendând Acordurile, Convențiile și Protocoalele asupra stupefiantelor încheiate la Haga, la 23 ianuarie 1912, la Geneva, la 11 februarie 1925, la 19 februarie 1925 și la 13 iulie 1931, la Bangkok, la 27 noiembrie 1931 și la Geneva la 26 iunie 1936, în afară de ceea ce privește efectele lor asupra ultimei din aceste Convenții;
- g) Convențiile și acordurile vizate în alineatele a) până la e), după cum au fost amendate prin Protocolul din 1946 vizat la aliniatul f);
- h) Protocolul semnat la Paris la 19 noiembrie 1948, trecând sub controlul internațional anumite droguri, care nu sunt vizate prin Convenția din 13 iulie 1931, în vederea limitării fabricării și reglementării distribuirii de stupefiante, amendat prin Protocolul semnat la Lake Success, la 11 decembrie 1946;

i) Protocolul vizând limitarea și reglementarea culturii de mac, precum și producția, comerțul internațional, comerțul *en gros* și întrebuințarea opiului, semnat la New York, la 23 iunie 1953, dacă acest Protocol intră în vigoare [63].

De la intrarea în vigoare a Convenției, articolului 9 al Convenției pentru reprimarea traficului ilicit al drogurilor dăunătoare, semnată la Geneva, la 26 iunie 1936, este între Părțile Convenției amintite, care sunt, de asemenea, Părți ale acestei Convenții, abrogat și înlocuit prin alineatul b) din paragraful 2 al articolului 36 al acestei Convenții; totodată, oricare astfel de Parte are posibilitatea, după ce a informat Secretarul general, să mențină în vigoare articolul 9 amintit.

Datorită evoluției îngrijorătoare a traficului și consumului ilicit de droguri, se impune o modificare a reglementării internaționale în acest domeniu, fiind adoptat la 25 martie 1972 la Geneva, un *Protocol de modificare a Convenției unice asupra stupefiantelor din 1961* (în vigoare pentru Republica Moldova din 17 martie 1995) [61, p. 128-180]. Astfel, prin acest protocol se prevede:

- completarea regimului pentru evaluarea suprafețelor cultivate cu mac opiaceu și fabricarea stupefiantelor sintetice;
- limitarea producției de opiu și distrugerea plantațiilor de mac opiaceu, precum și a celor de cannabis, cultivate în mod ilegal în diferite regiuni ale lumii;
- alte măsuri destinate a facilita procedura extrădării traficantilor (altele decât cele prevăzute în textul inițial al Convenției unice asupra stupefiantelor);
- măsuri vizând prevenirea abuzului de stupefiant și asigurarea unui tratament complet și corect pentru toxicomani, precum și măsuri adecvate de reinsertizare socială a acestora.

Avântul continuu al cercetărilor științifice în domeniul medicamentelor au făcut ca pe piața mondială după anul 1939 să apară o serie de droguri care, fără a fi toxicogene în sensul convențiilor internaționale adoptate până în anul 1961, ce se refereau la opiacee și stupefiant, să rețină atenția specialiștilor, deoarece și astfel de medicamente, în anumite împrejurări, sunt susceptibile de a provoca toxicomania ca urmare a unui consum abuziv [64, p. 116].

Faptul că folosirea abuzivă a substanțelor psihotrope produce dependență și toxicomanie a determinat Comisia Stupefiantelor de pe lângă Consiliul Economic și Social al ONU să inițieze un proiect de protocol relativ la substanțele psihotrope. Acest proiect de protocol a fost dezbătut la reuniunea comisiei din ianuarie 1970, ocazie cu care printr-o rezoluție s-a propus convocarea unei conferințe internaționale a plenipotențiarilor în vederea adoptării unei convenții internaționale cu privire la substanțele psihotrope.

În acest sens, cadrul normativ creat pentru controlul stupefiantelor și sancționarea traficului cu aceste substanțe a fost completat cu *Convenția asupra substanțelor psihotrope*, adoptată la

Viena la 21 februarie 1971 ca urmare a conferinței plenipotențiarilor a 77 de state, cu participarea reprezentanților Organizației Mondiale a Sănătății, Organului Internațional de Control al Stupefiantelor și Organizației Internaționale de Poliție Criminală.

Această convenție, intrată în vigoare la 16 august 1976, cuprinde în principal măsuri restrictive referitoare la anumite substanțe cu proprietăți halucinogene, depresoare sau stimulente ce afectează sistemul neurologic, substanțe neincluse în lista prevăzută în Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961 (amfetamine, barbiturice, tranchilizante, LSD-25).

Astfel, prin convenția adoptată a fost stabilit un sistem de control internațional asupra substanțelor psihotrope, care ținea cont de diversificarea și lărgirea gamei de substanțe narcotice și care stabilea un control asupra unui șir de preparate sintetice [65]. În noua reglementare se prevede o licență specială pentru fabricarea, comercializarea, distribuirea și posesiunea substanțelor psihotrope, exportul și importul fiind interzise, în afară de cazul când exportatorul și importatorul sunt instituții guvernamentale sau organisme competente să desfășoare activități licite cu ele.

Convenția cuprinde un număr de 4 tabele, în care sunt reflectate substanțele față de care se aplică dispozițiile convenției.

Astfel, la data intrării în vigoare a convenției în Tabelul I figurau 22 de substanțe; în cel de-al doilea – 13 substanțe; în cel de-al treilea – 7 substanțe, iar în cel de-al IV-lea – 57 substanțe.

Convenția creează un cadru flexibil asupra substanțelor ce figurează în cele 4 tabele, în sensul că oricând, conform unei anumite proceduri, tabelele pot fi completate cu noi substanțe, pe măsură ce acestea se descoperă, substanțele dintr-un tabel putând fi mutate în alt tabel, sau unele substanțe pot fi chiar radiate din oricare din cele patru tabele. Cele mai aspre măsuri de control sunt prevăzute asupra substanțelor din tabelele 1 și 2. Mutarea substanțelor psihotrope dintr-un tabel în alt tabel ori radierea lor se poate face numai în baza unei proceduri speciale prevăzute de convenție.

Convenția asupra substanțelor psihotrope este mai puțin „severă” în comparație cu Convenția unică asupra stupefiantelor. Părțile trebuie să interzică orice utilizare a acelor substanțe care sunt incluse în lista I „cu excepția utilizării în scopuri științifice și în unele scopuri medicale restrânse” (art. 7). În ceea ce privește mijloacele incluse în listele II, III și IV, pentru ele este introdusă regula potrivit căreia acestea sunt eliberate cetățenilor doar în baza rețetei medicului (art. 9). Este recomandat ca părțile să nu permită consumul substanțelor incluse în listele II, III și IV fără prezența autorizațiilor corespunzătoare.

Convenția conține doar recomandări privind interzicerea utilizării fără autorizații corespunzătoare. Regulile în privința reținerii și confiscării sunt la fel ca și în Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961. Însă părțile pot întreprinde măsuri de control mai drastice decât măsurile prevăzute în prezenta convenție, dacă astfel de măsuri sunt oportune sau necesare pentru ocrotirea sănătății și bunăstării populației.

În cuprinsul Convenției (art. 27) este prevăzută aplicarea teritorială a acesteia, după cum urmează: „Prezenta Convenție se va aplica tuturor teritoriilor nemetropolitane pe care una dintre părți le reprezintă pe plan internațional, exceptând cazul în care consimțământul prealabil al unui teritoriu oarecare este necesar, fie în baza Constituției părții sau a teritoriului interesat, fie în baza cutumelor. În acest caz, partea se va strădui să obțină, într-un timp cât mai scurt, consimțământul teritoriului care este necesar și, atunci când acest consimțământ va fi obținut, ea va notifica acest lucru Secretarului general. Prezenta Convenție se va aplica teritoriului sau teritoriilor desemnate prin notificarea menționată, începând de la data primirii acesteia din urmă de către Secretarul general. În cazurile în care consimțământul prealabil al teritoriului nemetropolitan nu este necesar, partea interesată va declara, în momentul semnării, ratificării sau aderării, cărui teritoriu sau căror teritorii nemetropolitane li se aplică prezenta Convenție”.

Ca urmare a Declarației privind lupta împotriva traficului și consumului ilicit de droguri, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 14 decembrie 1984, în care se statua necesitatea unei noi reglementări în domeniu, în perioada 25 noiembrie – 20 decembrie 1988 la Viena s-a desfășurat o conferință internațională, unde s-a adoptat la 20 decembrie 1988 *Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefianți și substanțe psihotrope*, care a intrat în vigoare la data de 11 noiembrie 1990 (în vigoare pentru Republica Moldova din 16 mai 1995) [61, p. 214-247].

Odată cu intrarea în vigoare a acestei convenții a fost finalizat cadrul juridic internațional al drogurilor. Acest lucru permite statelor comunității internaționale să desfășoare o acțiune de control mai eficientă și să întreprindă cele mai eficiente măsuri pentru a împiedica deturnarea drogurilor din circuitul licit în cel ilicit [58, p. 22].

Obiectul Convenției îl reprezintă promovarea cooperării între părți, astfel încât ele să poată combate cu mai mare eficacitate diversele aspecte ale traficului ilicit de stupefianți și substanțe psihotrope care au o amploare internațională. În executarea obligațiilor în termenii Convenției, părțile i-au măsurile necesare, inclusiv măsuri legislative și de reglementare, compatibile cu dispozițiile fundamentale ale sistemelor legislative interne. Părțile își execută obligațiile care decurg din Convenție într-o manieră compatibilă cu principiile egalității suverane și integrității teritoriale a statelor și al neamestecului în afacerile interne ale altor state. Părțile se abțin să-și

exercite, una pe teritoriul celeilalte părți, competența sau funcțiile care sunt exclusiv rezervate autorităților celeilalte părți prin dreptul său intern.

Părțile semnatare se angajează să elimine ori să reducă, pe măsura posibilităților, cererea ilicită de stupefiante și substanțe psihotrope. Se stipulează, de asemenea, importanța cooperării internaționale pentru combaterea într-o manieră cât mai eficace a diferitor manifestări ale traficului și consumului ilicit de droguri.

Ca elemente de noutate ale Convenției sunt dispozițiile cu caracter imperativ referitoare la depistarea, înghețarea (sechestrul) și confiscarea bunurilor și mijloacelor financiare obținute de la infractori implicați în traficul ilicit de droguri. În acest sens, tribunalele părților semnatare sunt abilitate să ordone confiscarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, secretul bancar nemaiputând fi invocat într-o asemenea situație [57, p. 48].

De asemenea, se prevede o măsură procedurală deosebit de eficientă în lupta antidrog (livrarea supravegheată). Astfel, la art. 1 lit. k) din Convenție se prevede că reprezintă livrare supravegheată „metodele care constau în permisiunea trecerii pe teritoriul uneia sau mai multor țări a stupefiantelor și substanțelor psihotrope, a substanțelor înscrise în Tabelul I și Tabelul II anexate prezentei Convenții, sau a substanțelor care sunt substituite celor prezentate în tabele, expediate ilicit sau suspectate că ar fi sub controlul autorităților competente din aceste țări, în vederea identificării persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor stabilite conform paragrafului 1 al art. 3 din Convenție”.

În articolele 6 și 7 se reglementează noi dispoziții referitoare la extrădarea și la ajutorul judiciar reciproc menite să consolideze cooperarea internațională în domeniu.

Ca urmare a recomandărilor formulate în Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, statele-părți trebuie să ia măsuri în vederea armonizării legislațiilor naționale cu prevederile convențiilor menționate. În acest sens, în literatura de specialitate este menționată „interferența neîntreruptă a izvoarelor internaționale de drept cu cele interne, cele dintâi fiind, de departe, cele mai importante, ele definind condițiile generale de control al drogurilor ilicite” [66, p.82].

Prin urmare, actualmente bazele juridice internaționale ale formării legislației naționale privind lupta cu narcomania se conțin în trei documente juridice internaționale de bază, elaborate și adoptate în cadrul ONU. În ansamblu, toate trei convenții reprezintă în sine un corp de reguli care reglementează fabricarea, vânzarea și utilizarea substanțelor narcotice și a substanțelor psihotrope, precum și acțiunile statelor întreprinse în vederea prevenirii circuitului ilegal al acestora.

Convențiile menționate conțin prevederi de bază, destul de concrete și precise, care permit de a racorda la prevederile lor legislația internă și a asigura o influență eficientă asupra procesului de combatere a narcotismului. Acestea nu sunt doar declarații și constatări generale, ci „acte juridice internaționale care conțin un sistem de norme bine sistematizate, reprezentând o bază juridică de luptă cu narcotismul la nivel global” [67, p. 60].

Astăzi, aceste Convenții întrunesc o adeziune aproape universală – peste 180 de țări sunt parte la ele. Că diferite popoare ajung la un acord reprezintă deja o victorie, dar această comunitate de concepție este cu atât mai remarcabilă atunci când ea se referă la un subiect atât de controversat.

Desigur, sistemul internațional de control al drogurilor are slăbiciunile sale. El rămâne o operă în curs de edificare, adaptată în mod constant pentru a ține cont de evoluția situației mondiale și produce, din nefericire, anumite efecte nedorite, cel mai important fiind crearea unei piețe negre lucrative și violente.

În al doilea rând, accentul pus pe reprimare a avut poate drept consecință deturnarea de resurse consacrate inițial măsurilor de sănătate către ceea ce, în definitiv, este o problemă de sănătate publică.

În al treilea rând, măsurile de detecție și de reprimare adoptate într-o regiune geografică au avut adesea drept consecință deturnarea problemei către alte regiuni.

În al patrulea rând, presiunile exercitate asupra pieței cu privire la o anumită substanță au încurajat, la ocazie, prin inadvertență, utilizarea unui alt drog [8, p. 6].

1.4. Concluzii la Capitolul 1

1. Cu referire la actualitatea și valoarea științifică a lucrărilor publicate la tema vizată, este necesar de menționat, că o mare parte din ele este consacrată examinării aspectelor juridico-penale ale problemei în cauză, iar aspectele criminologice sunt examinate de pe poziții secundare. Totodată, lucrările respective nu epuizează toate aspectele problemei menționate. Astfel, dinamismul acestui tip de criminalitate, în pofida măsurilor de contracarare întreprinse, precum și dificultățile care apar în sfera activității de prevenire condiționează actualitatea cercetării de mai departe a problemei în cauză.

2. Specificul sistemelor juridice nu a putut să nu se reflecte asupra dispozițiilor și sancțiunilor pentru săvârșirea infracțiunilor ce țin de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Legislația majorității statelor europene, parcurgând o cale de formare a legislației antidrog printr-

o atitudine liberală sau din potrivă una severă față de circulația ilegală a substanțelor narcotice poate fi apreciată în prezent ca fiind una echilibrată și diferențiată.

3. Concluzionând asupra analizei reglementării juridice al luptei cu circuitul ilegal al substanțelor narcotice, urmează de menționat că majoritatea statelor lumii se conduc de actele normative internaționale. Totodată legislația și sistemul de executare a pedepselor diferitor state în domeniul luptei cu circuitul ilegal al substanțelor narcotice sunt specifice, fapt care este condiționat nu atât de particularitățile naționale ale statului, cât de situația criminogenă concretă în acest domeniu. În condițiile existenței unor particularități juridice care reglementează răspunderea pentru infracțiunile ce țin de circuitul ilegal al substanțelor narcotice în diferite țări, o tendință comună este amplificarea drastică a pedepselor pentru formele organizate de săvârșire a infracțiunilor ce țin de circuitul ilegal al substanțelor narcotice.

4. Sarcina primordială a convențiilor internaționale în domeniul controlului asupra circulației substanțelor narcotice și psihotrope constă în asigurarea necesităților legale ale ocrotirii sănătății prin contracararea concomitentă a includerii substanțelor periculoase în circuitul ilicit. Convenția din 1961 urmărește un scop dublu: a crea un sistem de reglementare administrativă cu privire la utilizarea legală a substanțelor narcotice și a stabili măsurile orientate împotriva utilizării ilicite a acestora.

5. Convențiile menționate conțin prevederi de bază, destul de concrete și precise, care permit de a racorda la prevederile lor legislația internă și a asigura o influență eficientă asupra procesului de combatere a narcotismului. Acestea nu conțin doar declarații și constatări generale, ci sunt acte juridice internaționale ce includ un sistem de norme bine sistematizate, care, în ansamblu, reprezintă o bază juridică eficientă de contracarare a narcotismului la nivel global.

6. În prezent Convențiile ONU asupra substanțelor narcotice și psihotrope intervin în următoarele domenii:

- introduc la nivel mondial un sistem de control administrativ asupra circuitului acestora;
- asigură o abordare legislativă unică asupra circuitului acestora în țările semnatare ale convenției,
- creează obstacole pentru comerțul ilegal cu substanțe narcotice;
- servesc drept bază legală pentru colaborarea internațională a poliției și serviciilor vamale în cheștiunea circuitului legal al acestora;
- susțin sistemul de culegere a datelor despre situația circuitului substanțelor narcotice la nivel mondial;

- oferă posibilități pentru schimbul de experiență între state privind noile abordări de combatere a circuitului ilegal de substanțe narcotice și psihotrope, despre noile forme de abuzuri etc.

- împiedică tentativele de legalizare a substanțelor narcotice și psihotrope într-un șir de state ale lumii.

Având în vedere cele menționate în capitolul 1, *problema de cercetare* o reprezintă relațiile sociale care condiționează criminalitatea legată de circulația ilegală a drogurilor în condițiile actualei situații social-economice din Republica Moldova, precum și posibilitățile obiective și circumstanțele subiective care contribuie la prevenirea acestui fenomen. Direcțiile de cercetare sunt determinate de scopul și obiectivele lucrării.

Scopul lucrării constă în cercetarea criminologică complexă și analiza științifică a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. De asemenea, studiul are ca scop elaborarea unor recomandări argumentate științific, orientate spre eficientizarea practicii de prevenire și combatere a criminalității din domeniul circulației ilegale a drogurilor.

Pentru realizarea scopului propus au fost trasate următoarele *obiective*:

- analiza studiilor de specialitate și a problemelor ce vizează infracțiunile din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- identificarea tendințelor generale ale legislației diferitor state în domeniul incriminării circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- analiza, sub aspect istoric și evolutiv, a normelor juridice internaționale cu privire la traficul ilicit de droguri;
- elucidarea pericolului social și a tendințelor traficului ilicit de droguri la nivel național și mondial;
- relevarea particularităților criminalității legate de droguri și a locului acesteia în structura criminalității în ansamblu;
- investigarea parametrilor statistico-criminologici specifici infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice;
- identificarea și investigarea factorilor criminogeni ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice;
- studierea caracteristicilor psiho-sociale și criminologice ale personalității infractorilor implicați în traficul ilicit de droguri;
- generalizarea activității diferitor structuri internaționale și naționale antrenate în prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri;

- elaborarea unor propuneri în vederea perfecționării complexului de măsuri orientat spre prevenirea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice.

2. CARACTERISTICA CRIMINOLOGICĂ A INFRAȚIUNILOR LEGATE DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE

2.1. Noțiuni generale cu privire la pericolul și tendințele infracționalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice

În ultimii ani, flagelul drogurilor reprezintă fenomenul cel mai complex, profund și tragic al lumii contemporane, în condițiile în care, anual, miliarde de dolari și sute de mii de oameni sunt angrenați în acest mariaj al morții, numit „Traficul și consumul ilicit de droguri” [68, p.7]. În perspectiva anilor viitori, amploarea acestui fenomen este deosebit de îngrijorătoare și din cauza faptului că nu există o statistică clară și precisă a producției, traficului, ofertei, consumului și numărului celor decedați din cauza drogurilor.

Criminalitatea creată de droguri, prin consecințele sale de ordin social, economic, medical, cultural și politic cauzează prejudicii considerabile nu numai intereselor de stat, dar și celor ale societății, ale multor persoane particulare, atentează la viața și sănătatea cetățenilor, influențează în mod demoralizator asupra conștiinței și comportamentului oamenilor [69, p. 129-130].

Consumul de droguri și problemele asociate acestuia continuă să se răspândească în majoritatea regiunilor lumii, transformând unele zone în puncte roșii pe harta degradării sistemului social. Menținerea la un nivel constant a cererii de droguri sau chiar creșterea acesteia au determinat orientarea și preocuparea grupurilor de crimă organizată către producția și traficul acestor substanțe, activități din care se obțin venituri importante într-un timp scurt [70, p. 5].

Drogurile, sub felurile lor înfățișări, au constituit încă din cele mai vechi timpuri un însoțitor permanent al spiritualității umane. Astfel, ele au constituit un fenomen transcendent al cărui origine se pierde în negura timpului, apariția lor fiind învăluită, chiar și până în zilele noastre, într-un adevărat nimb de legende și superstiții. În acest sens, renumitul botanist și ecologist francez Jean-Marie Pelt aprecia că „în afara comunității de viață și de limbă, popoarele se exprimă prin tradiții, ritualuri și credințe proprii, astfel încât și utilizarea drogului constituie un element esențial al culturilor ancestrale, la fel ca și versul ori formula magică ce conferă sens misterios și sacru diferitelor culturi” [71, p. 21].

Situația traficului și consumului ilicit de droguri devine în prezent tot mai complexă din mai multe considerente, între care deschiderea frontierelor între multe țări, mutațiile de ordin

politic și economic, apariția unui tip de consumatori care dispun de resurse financiare importante pentru achiziționarea drogurilor, creșterea cererii și ofertei pentru majoritatea substanțelor aflate sub control internațional, schimbările culturale aduse de globalizare și de rapiditatea mijloacelor de comunicații etc.

În prezent, traficul ilicit de droguri este o activitate criminală foarte lucrativă, cu caracter supranațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și, ca finalitate, obținerea unor enorme beneficii, ceea ce presupune, în mod justificat, interesul statului de a-și orienta, în mod cât mai eficient, propria politică în lupta antidrog, pentru apărarea sănătății propriilor cetățeni și salvarea valorilor sociomorale [69, p. 128].

În măsura în care cultivatorii, producătorii, transportatorii, furnizorii, distribuitorii și consumatorii de droguri provin din toate regiunile lumii, comerțul cu droguri a devenit o componentă esențială a crimei organizate. Efectele globalizării se resimt puternic și în acest domeniu, de exemplu comprimatele de ecstasy fabricate în Europa sunt vândute și în America de Nord, în Asia de Sud-Est și în Oceania, în timp ce cocaina produsă în America de Sud face obiectul unui trafic intens către Europa, uneori chiar pe rutele ce trec prin Africa de Vest [72, p. 9].

Reieșind din considerentele sus-menționate, combaterea traficului ilicit de droguri a reprezentat și reprezintă la nivel național și internațional o problemă socială complexă, ale cărei modalități de manifestare, repercusiuni și moduri de soluționare interesează atât factorii instituționali ai statelor, cât și opinia publică, din cauza faptului că este un fenomen deosebit de grav și periculos atât pentru sănătatea populației, cât și pentru stabilitatea economico-socială și buna dezvoltare a instituțiilor democratice ale statelor [73, p. 20].

În prezent, producția și consumul de droguri au cunoscut o explozie extraordinară, rezultată din profiturile obținute în urma traficului ilicit de către structurile criminale organizate. Vechile locuri geografice unde se cultivau plante din care se obțineau droguri au atras atenția traficantilor care au preluat această practică, transformând-o într-o activitate profitabilă.

Traficul ilicit de droguri este strâns legat de alte forme grave de criminalitate, precum traficul de migranți, traficul de persoane, falsificarea cărților de credit, constituind în același timp și o importantă sursă de finanțare a unor activități deosebit de violente și distructive în care sunt implicate organizațiile teroriste și rețelele de crimă organizată. Infractorii implicați în traficul ilicit de droguri adoptă o abordare din ce în ce mai profesionistă și se adaptează cu flexibilitate la noile condiții geopolitice, juridice, economice și tehnologice, utilizând structuri antreprenoriale și combinând activitățile de afaceri ilegale cu cele comerciale legitime. În același timp, aceștia

sunt pregătiți să acționeze prin orice mijloace pentru a-și atinge obiectivele, recurgând la amenințări sau la acte de violență împotriva persoanelor și a bunurilor, căutând să-și exercite influența în vederea manipulării oamenilor politici, a oamenilor de afaceri și a autorităților publice, cu principalul scop al maximizării profiturilor și al obținerii puterii [73, p. 20].

Metoda de operare a rețelelor infracționale implicate în traficul de droguri se caracterizează prin specializare, diviziunea muncii și compartimentare. Profiturile ilegale sunt reinvestite în noi activități infracționale sau injectate în activități comerciale licite pentru spălarea banilor și crearea paravanului legal. Prin toate aceste îndeletniciri se caută câștigarea de influență și construirea unui monopol criminal [70, p. 9].

Analizele efectuate în ultima perioadă de timp de majoritatea organizațiilor internaționale și de autoritățile naționale specializate în domeniul combaterii traficului ilicit de droguri scot în evidență faptul că structurile criminale cu caracter transnațional în domeniul drogurilor își intensifică în mod constant activitățile, cucerind în permanență noi regiuni și teritorii destinate cultivării și producerii de stupefiante, perfecționându-și rutele de traficare și modalitățile de livrare a drogurilor.

În Africa, Asia și America Latină, spre exemplu, banii obținuți din vânzarea ilicită a drogurilor sunt folosiți la achiziționarea armelor și la sprijinirea războiului și a rebeliunii. Regiunea montană situată la nordul frontierei dintre Thailanda, Birmania și Laos, cunoscută sub numele de „Triunghiul de Aur”, a fost acaparată de traficanții de droguri. Culturile mari au putut exista datorită zonei semisălbatică, a populației seminomade precum și inaccesibilității zonei din cauza vegetației sălbatică de junglă. Toate eforturile autorităților de a împiedica culturile de mac opiaceu au fost sortite eșecului. Aceasta s-a întâmplat din cauza sărăciei populației care supraviețuiește din punct de vedere economic de pe urma acestor culturi, obținând venituri foarte mici, însă sigure în comparație cu sumele finale rezultate din traficul de droguri [74, p. 29].

Instabilitatea politică și militară, precum și sărăcia în care se află populația a permis traficantilor de droguri să stăpânească și zona cunoscută deja sub denumirea de „Semiluna de Aur”, ce cuprinde Afganistanul, Pakistanul și Iranul. Aici populația seminomadă, care se bucură de obținerea unor venituri sigure din traficul ilicit de droguri, cultivă pe suprafețe mari mac opiaceu și canabis, pe care traficanții le transformă în renumita „heroină persană” [74, p. 29].

Altă țară puternic afectată de invazia drogurilor și creșterea numărului de consumatori a devenit India. Întinsa suprafață a teritoriului, lungimea frontierelor maritime și terestre nu au permis autorităților să efectueze un control sever asupra circulației. Handicapul a fost imediat speculat de traficanții de droguri care la început au folosit India ca țară de tranzit pentru

drogurile aduse din „Triunghiul de Aur”, după care s-au orientat către populație, numărul consumatorilor crescând continuu.

Față de acest fenomen distructiv din punct de vedere social, și nu numai, organismele internaționale au reacționat încercând să-și perfecțeze un sistem de luptă unitar. Având în vedere evoluția fenomenului traficului și consumului ilicit de droguri pe plan mondial, aceasta a influențat manifestarea genului respectiv de infracționalitate și în țara noastră. Astfel, România, dar și Republica Moldova, s-a preocupat permanent de îndeplinirea obligațiilor pe care și le-a asumat prin semnarea convențiilor internaționale, adaptându-și în acest sens legislația, fiind vorba despre Convenția din 1988 contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, Convenția unică asupra stupefiantelor din 1961, modificată prin protocolul din 1972, Convenția Națiunilor Unite din 1971 asupra substanțelor psihotrope etc. Instrumentele bilaterale privind Acordul Comun din 2003 privind extrădarea între Uniunea Europeană și Statele Unite și de Asistență Reciprocă au fost încheiate în 2007. Acestea au fost ratificate de ambele țări, dar încă nu au intrat în vigoare. Legislația română privind precursorii este în conformitate cu legislația specifică a Uniunii Europene. De asemenea, România este parte la Convenția ONU împotriva Criminalității Transnaționale Organizate, la cele trei protocoale adiționale și la Convenția ONU împotriva Corupției [58, p. 13; 50].

România prezintă interes din ce în ce mai mare pentru rețelele de traficare a drogurilor, în special a hașișului provenit din Africa și a cocainei traficată din America de Sud spre Europa Occidentală.

Traficul de droguri are statutul de amenințare la adresa securității naționale, pârghia financiară a acestui fenomen facilitând ascensiunea spre puterea politică. În urma evenimentelor din decembrie 1989 care au facilitat deschiderea totală a frontierei de stat, România, datorită poziției sale geografice, a devenit un segment important de traficare a drogurilor, fiind inclusă în așa-numita „Rută Balcanică” de traficare a heroinei dinspre Turcia spre piețele occidentale, prin trei variante din totalul de cinci existente ale acestei rute [75]:

1. Turcia (Istanbul) – România (Constanța, pe Marea Neagră – București – zona subcarpatică spre vest – Arad) – Ungaria – Slovacia – Cehia – Germania – Olanda;
2. Turcia – Bulgaria – România (Vama Ruse – Giurgiu – București – zona subcarpatică spre vest – Arad) – Ungaria – Austria – Germania – Olanda;
3. Turcia – Bulgaria – România – Ucraina – Polonia – Germania.

În Raportul strategic internațional privind controlul stupefiantelor (INCSR) se precizează că „România nu este o sursă majoră de droguri ilicite, ci servește ca țară de tranzit pentru narcotice, aflată pe ruta consacrată a Balcanilor de Nord, care este folosită pentru transportul

derivatelor opiacee, precum opiu, baza de morfină și heroină – din Afganistan către Europa Centrală și de Vest”.

Capitala este zona principală pentru traficul și consumul de droguri. De aceea au fost intensificate programele orientate către consumatorii de heroină și de droguri sintetice, iar poliția și autoritățile guvernamentale au modernizat metodele de colectare a datelor și au înregistrat creșteri ale capturilor de droguri.

Pentru transportul terestru, se recurge atât la vehicule de marfă, cât și la cele de pasageri. Totuși drogurile, în primul rând heroina, sunt aduse în țară prin portul Constanța – la bordul unor nave comerciale – și pe la granița cu Republica Moldova, dar sunt introduse și prin aeroporturile internaționale ale țării. Odată ajunse în România, drogurile sunt dirijate fie către nord-vest, prin Ungaria, fie spre vest, prin Serbia. Poliția estimează că 80% din drogurile care intră în România ajung în Europa de Vest [76].

România se află, de asemenea, pe o rută de tranzit aflată în plină dezvoltare care merge în sens invers, dinspre Europa Occidentală și de Nord către Est. O mare cantitate din substanțele chimice precursorale tranzitează România dinspre Țările Europei de Vest către Turcia [73, p. 21].

Din păcate, nici o regiune a globului pământesc unde situația geografică și social-politică au permis, nu a scăpat de prezența traficantilor de droguri, care la prețuri mici reușesc cultivarea și transformarea culturilor în droguri ilicite pentru consum, după care le comercializează la prețuri exorbitante, profiturile fiind foarte mari. În consecință, consumul de droguri pune în pericol din ce în ce mai frecvent una din principalele valori ale omenirii – viața omului. În fiecare an, în întreaga lume, milioane de familii suportă consecințele consumului de droguri. Prin urmare, traficantii de droguri pot fi considerați criminali în serie, aceștia distrugând viețile oamenilor, flagelul extinzându-se de la o persoană la alta, în special în rândul tinerei generații [73, p. 21].

Reieșind din caracteristicile criminologice ale traficului ilicit de droguri, constatăm că tendința esențială a narcotismului ca fenomen social negativ se caracterizează prin existența unui număr tot mai mare de infracțiuni legate de circulația drogurilor. Această tendință este inerentă narcotismului atât în România și Republica Moldova, cât și în alte state ale lumii. Astfel, numărul acestor infracțiuni în perioada anilor 2005-2014 a crescut aproximativ de 3 ori; proporția acestor fapte penale în structura generală a criminalității a crescut de la 11,5% până la 16,5%.

O atare tendință este însoțită de o serie de alte tendințe negative. Printre ultimele, cele mai clar și obiectiv exprimate sunt: 1) sporirea gradului de pericol public al infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri; 2) apariția și dezvoltarea rapidă a drogurilor noi și, ca urmare,

creșterea numărului și diversității tipurilor de substanțe narcotice; 3) răspândirea cultivării plantelor narcotice în zone izolate fizic; 4) implicarea unui număr tot mai mare de persoane în consumarea sistematică a substanțelor narcotice; 5) consolidarea gradului de organizare a acestor categorii de infracțiuni; 6) extinderea limitelor traficului ilicit de droguri la nivel internațional; 7) crearea și majorarea numărului laboratoarelor clandestine de producere a drogurilor; 8) perfecționarea metodelor și sporirea permanentă a numărului de rețele de comercializare a stupefiantelor prin prisma magazinelor ilegale și semiilegale, destinate sau adaptate pentru traficul de droguri; 9) creșterea numărului de cazuri de achiziționare a drogurilor, inclusiv furtul acestora din instituțiile medicale și farmaceutice; 10) perfecționarea metodelor de camuflare din partea funcționarilor corupți a organizatorilor și a altor participanți la traficul ilicit de droguri; 11) gradul foarte înalt de camuflare a metodelor de spălare, legalizare a surselor dobândite în urma traficului ilicit de droguri; 12) creșterea nivelului și gradului de latență a infracțiunilor legate de circulația ilicită a drogurilor [73, p. 21].

Astfel, în ceea ce privește tendința de *sporire a gradului de pericol public al infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri*, aceasta se exprimă, mai întâi de toate, prin creșterea numărului general al infracțiunilor din categoria vizată, a proporției infracțiunilor comise în scopul comercializării substanțelor narcotice și, în cele din urmă, a numărului de persoane condamnate la pedeapsa cu închisoare. De asemenea, gradul de pericol public al acestor infracțiuni mai poate fi constatat și prin elucidarea dimensiunilor referitoare la cantitatea totală de droguri aflate în circulație și rețrase (confiscate) de către organele de drept abilitate în acest sens.

Apariția și dezvoltarea rapidă a drogurilor noi, inclusiv creșterea semnificativă a numărului și diversității tipurilor de substanțe narcotice, rezultă din actualizările periodice ale Listei de stupefiante (substanțe narcotice și substanțe narcotice medicamentoase) completată de Comitetul internațional pentru controlul asupra drogurilor al ONU, dar și din cadrul normativ național care se aliază permanent la standardele internaționale.

Răspândirea cultivării plantelor narcotice în unele zone izolate fizic este confirmată de descoperirea sistematică, prin intermediul fotografiilor cosmice și aeriene, a culturilor acestor plante din diferite spații bine camuflate (izolate) ale globului pământesc.

Tendința atragerii unui număr tot mai mare de persoane în consumarea sistematică a substanțelor narcotice se manifestă prin creșterea numărului de persoane care suferă de narcomanie și care utilizează efectiv droguri. Majorarea permanentă a numărului de persoane care suferă de narcomanie este fixat și în statistica oficială a multor state, iar numărul în creștere al persoanelor consumatoare de droguri reiese din sondajul lucrătorilor medicali ai dispensarelor

narcologice și personalului organelor de drept specializat în prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.

Consolidarea gradului de organizare a infracțiunilor la regimul drogurilor se exprimă prin comasarea grupurilor și altor structuri infracționale, crearea sindicatelor, cartelurilor, întărirea disciplinei intragrupale, coeziunea membrilor, compatibilitatea acțiunilor acestora, înăsprirea metodelor de influență asupra celor care încalcă regulile de conduită în grupuri, punerea sub control strict a grupurilor, organizațiilor criminale, sindicatelor și cartelurilor de persoane care au comis infracțiuni legate de traficul drogurilor etc.

Extinderea limitelor traficului ilicit de droguri la nivel internațional se manifestă prin metoda contrabandei cu substanțe narcotice, acestea fiind răspândite ulterior practic în toate statele lumii. Această tendință, ca și cea precedentă, este înregistrată în urma livrărilor controlate de droguri și a sondajului experților în domeniu (funcționarii organelor de drept și cei ai structurilor vamale).

Crearea și creșterea numărului laboratoarelor clandestine de producere a drogurilor, inclusiv îmbunătățirea modalităților de comercializare a stupefiantelor și apariția noilor metode de răspândire a acestora, se observă foarte clar din datele oferite de organele de drept abilitate cu competențe de prevenire și combatere a traficului ilicit de droguri, care denotă creșterea anuală a numărului laboratoarelor respective și a magazinelor (camuflate ca vânzători de parfum, tutun, alcool etc.) sau a altor rețele comerciale specializate în traficul (comercializarea) ilicit de substanțe narcotice.

Creșterea numărului de cazuri de achiziționare a drogurilor, inclusiv furtul acestora din instituțiile medicale și farmaceutice, este demonstrată de datele statisticii oficiale. În plus, este înregistrată creșterea numărului de cazuri de eliberare printr-o prescripție medicală a mai multor doze de substanțe narcotice decât era indicat; deseori sunt constatate falsificări în pregătirea documentelor de distrugere a flacoanelor cu pulbere după utilizarea medicamentelor care conțin substanțe narcotice etc.

Tendința perfecționării metodelor de camuflare a organizatorilor și a altor participanți la traficul ilicit de droguri este evidențiată grație diferitor sondaje ale experților în domeniu (funcționari ai organelor de drept specializați în sfera prevenirii și combaterii narcotismului), care raportează că în ultimii ani crește tot mai mult numărul solicitărilor din partea înalților funcționari de a reduce pedeapsa penală sau chiar scutirea de aceasta a persoanelor împotriva cărora sunt inițiate cauze penale în baza comiterii diferitor infracțiuni legate de traficul ilicit al drogurilor.

Sporirea gradului de camuflare a metodelor de legalizare a surselor dobândite în urma traficului ilicit de droguri se manifestă prin existența unei mari diversități de metode „de spălare” a veniturilor respective, fapt care creează dificultăți serioase în identificarea surselor primare de obținere a acestora. În prezent, se delimitează utilizarea concomitentă a trei acțiuni de legalizare a veniturilor obținute pe cale infracțională. Prima acțiune constă în plasarea banilor în instituțiile financiare sau comerțul cu amănuntul, cu conversia lor imediată în alte valute sau prin transfer în străinătate. A doua acțiune presupune creșterea numărului de tranzacții, efectuate deseori în mai multe țări, pentru a împiedica urmărirea originii veniturilor obținute ilegal. Ultima fază a „spălării banilor” constă în integrarea veniturilor de origine criminală sub forma unor investiții în activități economice, cu scopul de a da „banilor murdari” aspectul de legalitate.

Tendința *creșterii latenței infracțiunilor de trafic ilicit al drogurilor* este urmărită în baza diferitor studii realizate atât de organizațiile din sfera științei și inovării, cât și de cele neguvernamentale.

Toate aceste tendințe sunt specifice nu doar pentru Republica Moldova și România, ci și pentru majoritatea țărilor lumii. În esență, tendințele respective reflectă pericolul social sporit al flagelului narcomaniei pentru întreaga omenire, fapt care a generat o atenție sporită din partea comunității mondiale, care încearcă să i-a măsuri tot mai consistente în vederea prevenirii și combaterii fenomenului vizat.

2.2. Parametrii statistico-criminologici ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice

La etapa actuală societatea sesizează tot mai frecvent necesitatea coordonării eforturilor de contracarare a diverselor fenomene negative care amenință majoritatea statelor. Problema circulației ilegale a substanțelor narcotice este la moment una din cele care influențează distructiv asupra omenirii, iar depășirea acestui fenomen impune conjugarea eforturilor diferitor structuri statale și nonguvernamentale.

Criminalitatea, ca orice fenomen social, poate fi estimată cu ajutorul indicatorilor statistici. Aprecierea respectivă poartă un caracter complex și se bazează pe un model sistemic de analiză. Soluționarea acestei probleme permite crearea unei imagini reale despre dimensiunile criminalității, înțelegerea esenței fenomenului studiat, relevarea interconexiunilor interne și interdependențelor externe ale acestuia, precum și elaborarea unei politici penale întemeiate

criminologic, a unor măsuri adecvate și eficiente de influențare asupra fenomenului antisocial [77, p. 139].

Circulația ilegală a substanțelor narcotice reprezintă o parte componentă a criminalității în general, fiind, în același timp, un element independent în structura acesteia. Așadar, *criminalitatea legată de droguri este un fenomen social-juridic negativ, variabil și istorico-evolutiv, format din totalitatea faptelor penale al căror obiect îl constituie substanțele narcotice, psihotrope sau analoagele lor, comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp.*

Prin urmare, evidența criminalității se efectuează prin înregistrarea faptelor infracționale, a persoanelor care le-au comis și a cauzelor penale pornite, ceea ce în rezultat formează o bază unică de evidență a infracțiunilor.

Indicatorii criminalității reflectă latura cantitativă și calitativă a fenomenului studiat. La rândul lor, caracteristicile cantitative ale criminalității sunt elucidate prin nivel și dinamică, iar cele calitative – prin structură și caracter.

Astfel, nivelul criminalității este un parametru cantitativ important, care reflectă numărul absolut al infracțiunilor și al persoanelor ce le-au comis pe un anumit teritoriu, într-un interval determinat de timp. Dinamica criminalității este un alt indicator cantitativ care reflectă schimbarea în timp a acesteia, adică modificările ce se produc în nivelul, structura și caracterul criminalității. Structura criminalității este latura internă a acesteia, adică corelația grupelor ori tipurilor de infracțiuni sau infractori din totalitatea criminalității înregistrate. Caracterul criminalității, având o legătură strânsă cu structura criminalității, își concentrează atenția asupra conținutului tipurilor de comportamente infracționale și dominarea acestora în structura criminalității, precum și asupra distribuirii infracțiunilor în funcție de unele grupe de populație, sfera social-economică etc. [78, p. 42, 44, 47, 48].

Traficul ilicit de droguri, la fel ca oricare alt fenomen infracțional, poate fi caracterizat prin prisma indicatorilor cantitativi și calitativi. La rândul său, acești indicatori oferă posibilitatea de a releva tendințele reale ale traficului ilicit de droguri, dezvăluind astfel o imagine integră a fenomenului studiat pentru o perioadă mai îndelungată.

Înainte de a elucida indicatorii statistico-criminologici ai fenomenului studiat, considerăm că este necesar de a face o prezentare succintă a țării.

Republica Moldova este situată în sud-estul Europei. La nord, sud și est are frontieră cu Ucraina, iar la vest – cu România.

Conform datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, 141,7 mii persoane sau 41,6% constituie populația urbană și 2078,7 mii persoane sau 58,4% – populația

rurală. Repartizarea după sexe este următoarea: 51,9% – femei și 48,1% – bărbați. Majoritatea populației (93,3%) se identifică drept creștini ortodocși [79]. Cele mai mari orașe ale țării de pe malul drept al râului Nistru sunt capitala țării, municipiul Chișinău (cu o populație de 789,5 mii persoane [79]), și municipiul Bălți (148,9 mii persoane [79]). Din punct de vedere administrativ, Republica Moldova este divizată în de 35 raioane, 3 municipii (Chișinău, Bălți și Comrat), și regiunea separatistă transnistreană.

Datele statisticii oficiale indică asupra faptului că pe teritoriul de pe malul drept al Republicii Moldova infracțiunile de trafic al drogurilor și precursorilor, înregistrate în perioada anilor 2010-2014, se caracterizează prin următoarea structură [80]:

- 2010 – 1 764 (-4,5%) din 33 402 infracțiuni;
- 2011 – 1 667 (-7%) din 35 124 infracțiuni;
- 2012 – 1 581 (-5%) din 36 615 infracțiuni;
- 2013 – 1 173 (-25%) din 35 226 infracțiuni;
- 2014 – 1 294 (+9,28%) din 38 755 infracțiuni.

Astfel, din datele prezentate constatăm că în ultimii 4 ani se atestă o descreștere lentă a numărului de infracțiuni legate de traficul ilicit de droguri, iar în anul 2014 are loc o creștere bruscă cu 9,28% din numărul total de infracțiuni înregistrate (vezi anexa 1, tabelul A1.5).

Raioanele din partea de nord a țării, care sunt mai aproape de hotarele cu Ucraina, au înregistrat un număr mai mare de infracțiuni de trafic de droguri, în special legate de cultivarea plantelor care conțin substanțe narcotice în cantități interzise. Cel mai mare număr de infracțiuni legate de trafic de droguri a fost înregistrat în Bălți – 89,5 la 100 000 locuitori. De fapt, municipiile Chișinău și Bălți sunt principalele piețe de desfacere a drogurilor și precursorilor din țară.

Comercializarea drogurilor este o activitate infracțională foarte profitabilă și, din aceste considerente, o atare îndeletnicire a devenit atractivă nu doar pentru unele categorii de infractori, ci și pentru unele grupări sau chiar organizații criminale, care se disting prin anumite poziții dominante în această sferă de activitate și prin legături strânse cu structurile criminale organizate ce practică narcobusinessul criminal la nivel internațional.

Conform datelor statistice ale Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI, în perioada anilor 2011-2012 au fost documentate 11 grupări criminale implicate în traficul ilicit de droguri și 28 de grupuri constituite din 2 și mai multe persoane (în total 27 persoane). În anul 2013 au fost documentate 10 cazuri cu implicarea grupărilor criminale organizate (în total 50 persoane) în traficul ilicit de droguri, 21 de cazuri cu implicarea grupurilor constituite din 2 și mai multe persoane (în total 60 persoane). Pe parcursul anului 2014 au fost documentate 13 cazuri cu

implicarea grupărilor criminale organizate în traficul ilicit de droguri și 38 de cazuri cu implicarea grupurilor constituite din 2 și mai multe persoane (în total 78 persoane).

Traficul și consumul ilicit de droguri se distinge printr-o anumită structură, care include așa parametri precum gravitatea infracțiunilor comise și articolele Codului penal ce prevăd răspundere penală pentru categoriile respective de infracțiuni.

Referindu-ne la statistica oficială, constatăm că în anul 2010 au fost comise 261 infracțiuni grave și deosebit de grave, iar în anul 2011 acest indicator a fost constituit din 275 de cazuri înregistrate.

Pe parcursul anului 2012, din numărul cauzelor penale cu privire la regimul drogurilor au fost anchetate și expediate organelor procuraturii 1375, ceea ce constituie 90,1%. În instanța de judecată au fost transmise 953 cauze penale (62,5%). În perioada anului 2012 au fost înregistrate 29 infracțiuni deosebit de grave, 275 infracțiuni grave și 1222 infracțiuni mai puțin grave și ușoare. În perioada de referință s-au înregistrat 5 cazuri de contrabandă cu droguri (în 2011 – 8 cazuri).

În perioada anului 2013 au fost înregistrate 161 infracțiuni grave, 45 infracțiuni excepțional de grave și 935 infracțiuni ușoare și mai puțin grave care atentează la regimul drogurilor. În decursul perioadei vizate s-au înregistrat 7 cazuri de contrabandă cu droguri (100 gr - heroină, 0,60 gr - substanțe psihotrope, 1 kg 035 gr - metilonă și 64 kg 108 gr - hașiș) (vezi anexa 1, tabelul A1.2).

În anul 2014, din numărul total de cauze penale cu privire la regimul drogurilor, au fost anchetate și expediate organelor procuraturii 1075 (86,14%). În instanța de judecată au fost transmise 697 cauze penale (55,85%). În anul de referință au fost înregistrate 55 de infracțiuni deosebit de grave, 217 infracțiuni grave și 976 infracțiuni mai puțin grave și ușoare. Totodată, în perioada vizată s-au înregistrat 6 cazuri de contrabandă cu droguri (în 2013 – 7 cazuri).

Conform sintezei operative a Inspectoratului General al Poliției (IGP), în primul trimestru al anului 2015, pe teritoriul Republicii Moldova au fost depistate și înregistrate 585 cazuri legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor. În rezultat, au fost pornite 291 cauze penale (în 2014 – 274), atestându-se o creștere neesențială în comparație cu perioada analogică a anului precedent (6,2%). Din numărul total de cauze penale pornite au fost anchetate și expediate organelor procuraturii 233 (80,07%), iar în instanța de judecată au fost transmise 135 cauze penale (46,39%). În perioada vizată au fost înregistrate 13 infracțiuni deosebit de grave, 40 infracțiuni grave și 238 infracțiuni mai puțin grave și ușoare. De asemenea, în perioada de referință s-a înregistrat un singur caz de contrabandă cu droguri.

Potrivit reglementărilor în vigoare, în Capitolul VIII din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, intitulat „Infrațiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale”, sunt descrise un număr de nouă fapte legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor (pentru detalii, vezi anexa 1, tabelele A1.5. și A1.6.).

Repartizarea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice potrivit articolelor Codului penal. Conform datelor statistice pentru anii 2011-2014 dinamica infracțiunilor legate de traficul de droguri este într-o fluctuație continuă (vezi anexa, tabelul A1.5.). Astfel, dacă facem o analiză succintă a infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri pentru anul 2012, constatăm că în această perioadă au fost înregistrate 1224 infracțiuni prevăzute de art. 217 CP RM (toate alineatele), dintre care 645 – art. 217 alin. 2 (proporții mari), 249 – art. 217 alin. 3, 144 – art. 217 alin. 4 (proporții deosebit de mari). Totodată, au fost înregistrate 46 de infracțiuni prevăzute de art. 217/5 (consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de substanțe narcotice, psihotrope sau analoage ale acestora), iar în cazul organizării ori întreținerii speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope au fost înregistrate 11 infracțiuni (art. 219 CP RM).

Prin urmare, reieșind din informația statistică, constatăm că cea mai răspândită infracțiune este „Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor fără scop de înstrăinare” (art. 217 CP RM), urmată de „Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor în scop de înstrăinare” (art. 217/1 CP RM), „Circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor” (art. 217/2 CP RM) și „Consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de substanțe narcotice, psihotrope sau analoage ale acestora” (art. 217/5 CP RM) – vezi anexa 1, tabelele A1.5. și A1.6.

Repartizarea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice în funcție de raioane și orașe. Potrivit datelor statisticii oficiale, creșterea nivelului infracțiunilor ce țin de traficul ilicit al drogurilor a avut loc în toate raioanele și orașele republicii. Totuși, la acest capitol este necesar de remarcat că Chișinăul se află pe prima poziție. Astfel, în anul 2014 au fost comise 350 de infracțiuni (din numărul total de 953 infracțiuni înregistrate pe întreg teritoriul țării) sau cu 59 infracțiuni mai puțin decât în aceeași perioadă a anului 2013 (-14,43%). Din sectoarele capitalei, pe primul loc se află Buiucani, urmat de Rîșcani, Centru, Botanica și Ciocana (vezi anexa 1, tabelul A1.1.).

În ceea ce privește raioanele republicii, mun. Bălți s-a plasat pe primul loc în perioada anilor 2013-2014, cu 72 infracțiuni înregistrate în 2013 și 75 infracțiuni în 2014 (+4,17%), urmat de raioanele Cahul, cu 39 infracțiuni în 2013 și 41 infracțiuni în 2014 (+5,13%); Drochia – 28

infracțiuni în 2013 și 35 infracțiuni în 2014 (+25%); Edineț – 22 infracțiuni în 2013 și 27 infracțiuni în 2014 (+22,73%); Comrat – 26 infracțiuni în 2013 și 16 infracțiuni în 2014 (-38,46%); Soroca – 12 infracțiuni în 2013 și 22 infracțiuni în 2014 (+83,33%); Ungheni – 21 infracțiuni în 2013 și 8 infracțiuni în 2014 (-61,9%), Rîșcani – 10 infracțiuni în 2013 și 31 infracțiuni în 2014 (+210%) (vezi anexa 1, tabelul A1.1.).

O scădere esențială a traficului și consumului ilicit de droguri în perioada vizată a fost înregistrată în orașele Anenii-Noi, Basarabeasca, Cimișlia, Dondușeni și Nisporeni.

Prin urmare, numărul infracțiunilor legate de traficul de droguri a înregistrat o scădere relativ mică în perioada anilor 2010-2014 comparativ cu tendințele înregistrate în cazul altor tipuri de infracțiuni.

Un indicator statistic important care reflectă anumite dimensiuni cantitative ale infracțiunilor legate de traficul substanțelor narcotice este cel ce se referă la numărul de cauze însoțite de capturi de droguri.

Astfel, în perioada anilor 2011-2012, la capitolul capturilor de droguri – infracțiune prevăzută de art. 217 alin. 4, lit. b CP RM (proporții deosebit de mari), s-au înregistrat 142 cazuri și 60 cazuri de capturi a drogurilor în proporții mari (infracțiune prevăzută de art. 217/1 alin. 3 lit. f CP RM). În anul 2013 s-au înregistrat 65 cazuri de capturi a drogurilor în proporții deosebit de mari și 28 cazuri de capturi a drogurilor în proporții mari. De asemenea, în anul 2014 coraportul capturilor de droguri a fost de 75 și, respectiv, 69 cazuri (vezi anexa 1, tabelele A1.2., A1.3, A1.4).

În ceea ce privește *drogurile depistate și sechestrate*, constatăm că în perioada anilor 2012-2014 suma totală a acestora pe piața tenebră varia în limita de peste 200 milioane de lei. Cele mai multe cazuri cu privire la tipul de drog depistat în anul 2012 îi revine marijuanei (689 cazuri), în urma căreia au fost sechestrate 224 kg 442 gr; 440 cazuri legate de plante de cânepă – sechestrate 152 961 plante; 123 cazuri legate de depistarea heroinei – sechestrate 1 kg 445 gr. La acest capitol situația nu s-a schimbat nici în următorii 2 ani (vezi anexa 1, tabelele A1.2., A1.3, A1.4; anexa 2, figurile A2.1., A2.2., A2.3.).

2.3. Factorii criminogeni ai infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice

Problema cauzalității fenomenului criminal este una dintre cele mai importante în criminologie. Cauzele comiterii infracțiunilor au devenit subiect de discuție din cele mai vechi timpuri pentru filosofi, juriști și alți gânditori ai timpului. Astfel, încă în perioada Renașterii, Thomas Morus, expunându-și ideile în lucrarea „Utopia”, menționa că atunci când rămân neschimbate cauzele ce determină criminalitatea, neschimbate vor rămâne și consecințele provocate de aceste cauze. Sunt lipsite de efect chiar și cele mai dure sancțiuni, dacă nu va fi îmbunătățită situația economică a societății sau dacă nu vor fi aplicate alte măsuri pentru înlăturarea cauzelor fenomenului criminalității [81, p. 26].

Cercetarea științifică a proceselor de determinare și cauzalitate a criminalității este deosebit de importantă pentru modelarea și pronosticarea fenomenului criminogen, elaborarea măsurilor de influență asupra acestuia. Așadar, cercetarea determinării și cauzalității criminalității este baza științifică pentru organizarea luptei cu acest fenomen socialmente periculos [77, p. 165].

În literatura criminologică s-au conturat două abordări metodologice de constatare a existenței criminalității, una fiind de natură cauzistică și cealaltă deterministă [82, p. 143-144]. Abordarea cauzistică a criminalității presupune relevarea mecanismului actului infracțional prin prisma elucidării cauzelor și condițiilor care generează sau favorizează criminalitatea.

Determinismul reflectă apariția criminalității într-un alt mod. Fiind o categorie filosofică, legătură cauzală se examinează ca o varietate a determinației, adică legătura generală firească dintre fenomene prin intermediul cauzelor și condițiilor. Procesul determinării criminalității reprezintă o interacțiune complexă a diferitelor forme de corelații, legături: nu numai cauzale, dar și funcționale, statistice, legătura stărilor etc. [78, p. 26-27].

În urma cercetării determinismului se evidențiază trei tipuri de determinare a criminalității: cauzele, condițiile și factorii [83, p. 499-500]. Cauza este fenomenul care întotdeauna precedă și generează apariția altui fenomen, numit efect. Astfel, în calitate de cauză apare modificarea unuia dintre fenomene, iar acesta, la rândul său, conduce la modificarea altui fenomen. Cauzele generează criminalitatea ca o legitate a sa, iar condițiile îi favorizează doar apariția. Reieșind din aceasta, N. Kuznețova menționează că „condiționarea este interconexiunea generală dintre obiecte, fenomene și procese, care permite transformarea ei în posibilități reale de acționare a cauzelor” [84, p. 47].

Factorii criminalității reflectă dependența funcțională a acesteia față de diverse fenomene. De regulă, în calitate de factori ai criminalității sunt recunoscute o serie de fenomene sociale precum: urbanizarea, migrația, îmbătrânirea demografică a populației etc. În acest context, se constată că factorii nu generează apariția criminalității, ci formează un fond favorabil pentru existența și dezvoltarea ei obiectivă [85, p. 31].

În literatura de specialitate se remarcă faptul că deosebirea dintre aceste determinante au un caracter condițional. În realitate, ele nu acționează izolat și, fiind într-o interconexiune strânsă, formează o situație criminogenă unică, investigarea căreia permite de a constata de ce criminalitatea există și de ce a atins un anumit nivel [86, p. 67; 82, p. 146-147].

Pentru evidențierea completă a determinantelor infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice este importantă clasificarea acestora. În criminologie, clasificarea cauzelor criminalității are loc prin prisma mai multor criterii, în funcție de: natura acestora (obiective, subiective, complexe) [66, p. 38]; domeniul de activitate (economic, politic, cultural-spiritual) [87, p. 14]; modul de influențare (principale, secundare); originea apariției [88, p. 191] etc.

Clasificarea cea mai reușită, care permite de a evidenția legătura dintre procesele social-economice la nivel global și procesele care au loc în viața cotidiană a oamenilor, este cea realizată în funcție de nivelul acțiunii lor. Astfel, N. Kuznețova elucidează determinantele care acționează la nivel social, de grup și individual [84, p. 52]. Renumitul criminolog rus V. Kudreavțev consideră că cauzele comportamentului criminal pot fi cercetate la nivelul filozofic, social și psihologic [89, p. 11-21]. Prin urmare, unii autori susțin că determinantele criminalității la nivel filozofic și social se reflectă în cadrul macro-grupurilor și micro-grupelor sociale, deoarece cercetătorului îi revine sarcina să examineze toate procesele care au loc în societate, inclusiv activitatea acestor grupuri etnice mari. Alți autori sunt de părerea că determinantele criminalității urmează a fi examinate și la nivelul grupurilor sociale mici, în interiorul cărora are loc formarea personalității infractorului.

Luând în considerație cele expuse, pot fi elucidate următoarele niveluri de determinante ale criminalității:

- sociale (au influență la nivel de macromediu);
- social-psihologice (influențează la nivel de micromediu, adică colective mici, școală, familie etc.);
- psihologice (interacțiunea personalității infractorului cu o anumită situație criminogenă).

Abordarea respectivă are o importantă deosebită pentru înțelegerea cauzelor infracțiunii concrete și a criminalității în ansamblu. Prin prisma acestor abordări teoretice pot fi identificate

și cauzele criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Din totalitatea acestor determinante este dificil de stabilit cărei cauze îi revine rolul principal. Nu întâmplător cercetătorii, examinând diverse teorii care explică existența criminalității legată de droguri (teoria economiei stabile, teoria expresivității, teoria depresiunii) au ajuns la concluzia că nu este o cauză generală de bază, cum ar fi, de exemplu, situația economică, care să explice pe deplin proveniența acestui gen de criminalitate în toată diversitatea sa [90, p. 64].

Unii autori susțin că asupra stării criminalității legate de circulația ilegală a drogurilor influențează: extinderea relațiilor internaționale, necorespunderea organizațională a organelor de stat și a celor publice domeniului de prevenire și combatere a criminalității, inacțiunea legilor, lacunele în aprecierea juridico-penală a faptelor socialmente periculoase, lobbyismul ilicit etc. [91, p. 135].

Când este vorba de așa fenomen complex, precum criminalitatea legată de circulația ilegală a substanțelor narcotice, urmează de evidențiat acele fenomene și procese relativ stabile care predetermină situația narcomaniei din țară. În această ordine de idei, unii autori propun o clasificare a cauzelor criminalității în funcție de sfera de acțiune: economice, sociale, politice și moral-spirituale [92, p. 61-76].

Reforme din ultimele decenii au plasat Republica Moldova într-o stare de severă recesiune economică, având drept caracteristici principale reducerea capacității de producere, pierderea piețelor externe de desfacere a mărfurilor, liberalizarea prețurilor pe piața internă, privatizarea frauduloasă a proprietății publice, inclusiv a organizațiilor comerciale și obștești, indiferența statului în reglementarea relațiilor economice și intensificarea crizei morale.

La etapa actuală există mai multe contradicții obiective între necesitățile materiale ale cetățenilor și posibilitatea statului în satisfacerea acestora. În Republica Moldova, dar și în România, persistă nivelul înalt al șomajului, inflației, divizarea societății în bogați și săraci, necorespunderea condițiilor de viață a unei părți considerabile a populației cu strictul necesar de supraviețuire, obținerea de venituri înalte din activități criminale. Drept cauză generală poate fi considerată contradicția dintre necesitățile reale (materiale și spirituale) ale oamenilor și posibilitățile lor limitate de către sistemul existent. Acest indicator este caracteristic oricărei societăți, deoarece creșterea necesităților constituie factori relevanți pentru apariția și satisfacerea altor necesități. Această legitate este prezentă în toate procesele social-economice. În condițiile actuale, aceste relații privind munca și capitalul mențin și împovărează criminalitatea. Astfel, instabilitatea cererii și ofertei impun oamenii să apeleze la serviciile reprezentaților „economiei tenebre”, care, drept rezultat, condiționează creșterea profiturilor enorme ale acestora.

E relevantă și corelația dintre majorarea prețurilor și scăderea nivelului de producere din mai multe sfere ale economiei, inclusiv în sectorul gospodăresc-țărănesc, prin creșterea prețurilor de către producătorii-monopoliști. Ca urmare a majorării prețurilor, multe întreprinderi compensează din plin pierderile sale financiare prin scăderea volumului de producție [93, p. 80].

Criza economică a avut un efect devastator și în sectorul agrar al țării, deoarece din cauza prețurilor mari ale unor mărfuri (combustibil, utilaje tehnice, îngrășăminte etc.) crește concomitent și prețul produselor agricole.

Asemenea degradare a sectorului agrar a generat tensiuni sociale în mediul rural. Sătenii rămân fără de lucru, fără scoli, spitale, telecomunicații, electricitate, ceea ce creează condiții pentru comiterea infracțiunilor în mediul rural și migrația persoanelor de la sat la oraș, unde s-a păstrat încă o parte a infrastructurii. Transformările social-culturale rapide în mediul urban a supus individul la o stare de „incomoditate”, plasându-l în situații conflictuale, iar în consecință au început să apară mai frecvent inadaptații, alienații și infractorii. Scăderea controlului social a avut ca efect creșterea delincvenței.

O serie de măsuri implementate în domeniul economiei au condiționat criminalizarea acestei sfere, legalizarea capitalului criminal, apariția unor noi activități economice care au fost incriminate doar după anul 1990 (practicarea ilegală a activității de întreprinzător, insolvabilitatea fictivă, spălarea banilor etc.).

De rând cu cele menționate s-a adăugat și problema producției, comercializării și consumului de droguri, care în anumite zone au găsit condiții foarte favorabile de dezvoltare. Deci, se poate concluziona că spațiul economic fost socialist constituie un teritoriu în care componenta criminală a economiei subterane a căpătat dimensiuni neîntâlnite anterior. Cu alte cuvinte, tranziția de sistem a constituit un mediu destul de favorizant pentru manifestarea și dezvoltarea imensă a economiei subterane și, respectiv, a spălării banilor „murdari” [94, p. 133], inclusiv a celor proveniți în urma traficului ilicit de droguri. Profiturile realizate din businessul criminal cu substanțele narcotice este foarte înalt, ceea ce stimulează și mai mult practicarea acestui gen de activitate.

Este cunoscut faptul ca nu doar situația economică nefavorabilă determină nemijlocit activitatea infracțională legată de circulația ilegală a substanțelor narcotice, aceasta rezultând de multe ori din tensiunile sociale existente în rândul populației. Din aceste considerente, este foarte important de a acorda o atenție deosebită sferei social-umane.

În ultima perioadă de timp fenomenul șomajului a atins unele limite alarmante. Astfel, în anul 2014 cota persoanelor care nu aveau oficial loc de muncă constituia 9,9% din numărul

persoanelor angajate oficial în Republica Moldova. Comparativ cu alte state, acesta constituie 2,7% în Suedia, 4,0% în SUA și 4,7% în Japonia.

Persoanele fără loc permanent de muncă și alte surse de venit sunt excluse din importante sfere sociale, condiționate în mare parte de posesia anumitor sume bănești. Odată exclus din cadrul acestor relații sociale, individul este în imposibilitatea de a-și mai satisface careva din necesitățile sale prin mijloace legale, fapt care de multe ori îl determină la comiterea infracțiunilor și a altor încălcări de lege [93, p. 81].

O altă cauză care influențează genul respectiv de criminalitate este divizarea societății în bogați și săraci, conform principiului stratificării materiale. În atare condiții de frustrație a oamenilor s-a ajuns la diferențierea îngrozitoare a populației. Cercetătorii remarcă că în această stratificare este camuflată existența tensiunilor sociale, exprimate, de cele mai multe ori, prin comiterea infracțiunilor. Bogații tind ca o parte din venituri destinate necesităților sociale să fie cheltuite pentru comoditățile personale (industria petrecerii timpului liber), iar săracii sunt cointeresați ca aceste cheltuieli să fie alocate pentru satisfacerea minimului lor necesar de existență [95, p. 141].

Politica statului nostru este construită în așa mod, încât practic lipsește clasa mijlocie a populației care asigură stabilitatea în societate. La ordinea zilei este faptul că peste limita sărăciei trăiește o treime din populație, jumătate din ei constituind-o specialiștii și funcționarii mai puțin asigurați.

Din cauza sărăciei, cel mai mult au de suferit copiii care trăiesc în cele mai mizerabile condiții. Pentru o parte considerabilă din cetățeni este inaccesibilă chiar și posibilitatea închirierii unei locuințe.

Reducerea nivelului material de viață creează o atmosferă grea în țară. Pe acest fond averile ilegale a unei părți neînsemnate din cetățeni contribuie la devalorizarea muncii, iar goana după bani sărăcește considerabil potențialul spiritual al societății umane, contribuind în același timp la decăderea moralității populației.

La baza tuturor crizelor actuale se află criza morală profundă a societății. Această criză moral-psihologică care domină societatea noastră se caracterizează printr-un șir de consecințe negative, cum ar fi: neîncrederea față de ziua de mâine privind îmbunătățirea condițiilor de viață și a poziției propriiei identități; plasarea intereselor personale mai presus decât interesele societății; instabilitatea referitoare la siguranța vieții și sănătății, deoarece în orice moment poate surveni un accident, o agresiune sau chiar o crimă [96, p. 64-65]. În asemenea cazuri are loc deformarea conștiinței morale a unui grup mare de oameni.

Criminologii acordă o atenție deosebită „psihologiei timpului liber”, unde organizarea timpului liber se caracterizează ca o formă a distracțiilor, viață fără griji identificate în petrecerile tinerilor cu consum abuziv de alcool și droguri sau chiar asocierea în grupuri și organizații criminale. Cercetările actuale au relevat influența negativă exercitată de mijloacele mass-media, care, în loc să propage un mod sănătos de viață, plasează accentul pe plăcerile trupești obținute pe calea sexului, consumului de băuturi alcoolice sau de droguri [97, p. 130-204].

Grație acestei politici distructive a mas-mediei, în rândul tinerilor există cultura consumării substanțelor narcotice, fiecare drog având subcultura și atributele sale, ritualul său de întrebuințare, dansurile, comportamentul și maniera de a se îmbrăca [98].

În menținerea și extinderea unui astfel de mediu sunt extrem de interesate grupurile implicate în realizarea drogurilor. Unii cercetători susțin că utilizarea unor astfel de substanțe narcotice precum heroina și marijuana, constituie, în mare parte, un simptom al unei culturi marginale și al stării psihologice specifice societății în ansamblu [98].

În sfera politică, factorii determinanți ai infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri constau, în mare măsură, în instabilitatea politică a țării care s-a perindat până în prezent. Literatura de specialitate reflectă faptul că instabilitatea politică generează incapacitatea forțelor de ordine de a combate eficient criminalitatea. Această deviere a structurilor de forță conduce la diminuarea controlului social asupra infracționalității [82, p. 61].

Implementarea pluralismului politic, exprimat prin interacțiunea de idei și partide concurente, în situația de cultură politică redusă și ambiții mari ale noilor personalități politice, a generat agravarea controverselor politice. Incoerența, imprevizibilitatea și slaba organizare a organelor puterii, înstrăinarea de cetățeni și criminalizarea accentuată a instituțiilor statului formează o mare varietate de deformări nu doar de natură psiho-politică, dar și de conștiință juridică.

Criminalizarea puterii este reflectată mai evident atunci când vorbim despre nivelul înalt al coruptibilității acesteia. În acest context, V. Pomoconov afirmă că corupția nu este altceva decât transferul puterii în sectoarele de stat și cele nonguvernamentale [99, p. 35].

În Republica Moldova, dar și în România, corupția își are rădăcinile, mai întâi de toate, în deformările sferei politice și nu a celei economice, așa precum se afirmă uneori. Statul, prin elita sa politică, a intrat în raporturi patrimoniale și de distribuție, și, în loc să stabilească regulile pieței, devine un vânzător sau cumpărător obișnuit care urmărește propriile interese. Astfel, esența problemei constă în faptul că este necesar de a schimba direcția politicii de stat în interesul tuturor cetățenilor și nu doar a unor reprezentanți separați ai societății [93, p. 82].

Asemenea atitudine a statului față de cetățenii săi generează o atitudine negativă față de astfel de politică și reduce semnificativ posibilitatea de influență asupra proceselor sociale. Slăbirea puterii de stat este însoțită de instabilitatea tuturor proceselor sociale, care reduce, la rândul său, oportunitățile de prevenire a criminalității. Această politică condiționează transparența hotarelor țării, împiedică organele de drept abilitate să organizeze măsuri speciale de investigație și de urmărire penală în privința unor persoane sau grupuri de infractori implicați în traficul ilicit de droguri și, de asemenea, împiedică cooperarea eficientă a tuturor subiecților implicați în prevenirea acestui gen periculos de infracționalitate.

Coruptibilitatea sporită a reprezentanților puterii facilitează traficul de droguri în următoarele domenii:

1. Corupția creează condiții favorabile pentru trecerea frontierei de stat de către grupuri criminale organizate. Doar 15% din drogurile transportate peste hotare prin contrabandă sunt depistate și confiscate de serviciile abilitate în acest sens [100, p. 916-920]. Oficialii organelor de drept susțin că fenomenul corupției este principalul motiv al pătrunderii stupefiantelor pe teritoriul țării.

2. Legăturile strânse bazate pe acte de corupție sunt utilizate la maxim pentru eliberarea de la răspunderea penală a persoanelor implicate în traficul ilicit de droguri [100, p. 917].

3. Relațiile bazate pe corupție sunt utilizate pentru legalizarea veniturilor dobândite din traficul ilicit de droguri, adică așa zisa „spălare” a acestora [100, p. 917]. Fără sprijinul factorului corupt este imposibilă legalizarea acestor venituri.

Prin urmare, factorii sociali ai traficului ilicit de substanțe narcotice sunt diverse fenomene și procese negative cu caracter economic, social sau politic, care acționează la nivelul societății în ansamblu.

Factorii socio-psihologici ai traficului ilicit de substanțe narcotice condiționează necesitatea studierii grupurilor sociale mici în care se formează personalitatea infractorului. Abordarea cea mai adecvată pentru studiul factorilor determinanți la acest nivel este cea dezvoltată de criminologul rus Iu. Antonean. În conformitate cu această abordare, la baza comportamentului criminal al individului este înstrăinarea de la grupurile mici cu orientare pozitivă (familie, școală, colectiv de muncă etc.) [101, p. 165-200]. Potrivit autorului, personalitatea infractorului înstrăinată de aceste microgrupuri sociale are un sentiment de anxietate, cu diverse manifestări, inclusiv în cazul comiterii infracțiunii [101, p. 170].

Înstrăinarea individului de familie și, ca urmare, implicarea sa în activități criminale este legată de criza acestei instituții sociale, exprimată prin faptul că familia modernă nu respectă pe deplin funcțiile ei sociale: educativă, de reproducere, afectivă, de apărare psihologică, casnică, de

control social primar [102, p. 335-347]. Bărbatul deseori nu este în stare să asigure financiar familia și, din aceste considerente, femeia este nevoită să se implice în diferite munci. Implicarea ambilor soți în relații de muncă duce la pierderea repartizării tradiționale a obligațiilor sociale între bărbat și femeie, iar îndeplinirea anumitor funcții casnice poartă, în mare parte, un caracter spontan, datorită prezenței timpului liber la unul dintre aceștia. Soților le rămâne tot mai puțin timp pentru activități comune, din care cauză între ei, inclusiv între ei și copiii lor, apar contacte emoționale pozitive.

Lipsa în familia modernă a factorilor ce au asigurat în trecut educația copiilor pentru viața cotidiană a dus la scăderea evidentă a funcției de protecție anticriminogenă a familiei.

Un potențial anticriminogen redus îl au familiile de migranți venite din spațiile rurale în oraș. În multe cazuri, în oraș migranții se află în condiții și mai proaste decât înainte de sosirea lor din sat [102, p. 339]. Situația dificilă a migranților este agravată de lipsa în oraș a modului de viață „comun”, cu care ei s-au obișnuit să trăiască la sat.

Destrămarea sistemului tradițional de relații familiale afectează grav rezistența familiei, scade valoarea sa ca comunitate socială în care are loc reproducerea omului. Aceasta duce la sporirea numărului de familii incomplete, în care copilul este educat de către unul din părinți, îndeosebi de către mamă.

Familia incompletă dispune de posibilități minime de educație adecvată a copiilor: această familie, de regulă, înfruntă multe greutăți materiale, întrucât părinții sunt nevoiți să recurgă la munci suplimentare, astfel că sporește deficitul de comunicare cu copiii, se îngreunează controlul asupra comportamentului acestora, copiii asimilează mai greu rolurile sociale ale adulților de sex opus etc. [103, p. 36]. Nu întâmplător, în literatura de specialitate se afirmă că ponderea infractorilor minori crescuți în familii monoparentale este mai mare decât ponderea acestei categorii de tineri din numărul de semeni care respectă legea [104, p. 7-9].

Numărul tot mai mare de divorțuri duce la creșterea numărului de familii incomplete (monoparentale) cu toate problemele sale menționate mai sus. În plus, divorțul propriu-zis reprezintă un factor traumatic puternic atât pentru copii, cât și pentru părinți. Acest lucru poate condiționa consumul de droguri de către anumite categorii de persoane care provin din astfel de familii, fapt care rezultă și din practica judiciară [105].

Circumstanțele analizate mai sus duc la o reducere semnificativă a capacității anticriminogene a familiei. Altfel spus, în familie lipsește confortul emoțional pozitiv al persoanei sau familia este o sursă de creștere a emoțiilor negative.

Nu în zădar, cercetătorii remarcă implicarea în sfera utilizării drogurilor a persoanelor care se confruntă cu disconfort psihologic. Consumul de droguri legat de înstrăinarea (alienarea)

apărută în familie este fie un mijloc de a evita conflictele de familie, fie un remediu pentru lipsa de legături emoționale pozitive în cadrul familiei. Corelația acestei alienări cu comiterea infracțiunii de trafic ilicit de droguri este mediată, adică prin implicarea în comiterea lor a persoanelor care folosesc substanțe narcotice.

Cu toate acestea, familia este sfera desocializării nu numai în sensul de relație înstrăinată între membrii săi, dar, de asemenea, în sensul de impact negativ direct al familiei asupra persoanei în curs de formare sau chiar asupra individului adult. Acest impact negativ poate avea loc din cauza transmiterii directe a experienței negative de răspândire a drogurilor de către unii dintre membrii familiei celorlalți membri ai acesteia (acest fenomen este deseori specific familiilor de romi, unde copiii de vârstă fragedă sunt implicați în răspândirea substanțelor narcotice) în vederea creării deprinderilor de consumator al drogurilor. În acest caz, legătura dintre desocializarea de familie și infracțiunea de trafic de droguri nu poartă un caracter mediator, întrucât se are în vedere acumularea experienței de comportament antisocial (criminal).

Potențialul anticriminogen scăzut al familiei urmează a fi remediat într-o oarecare măsură de către instituțiile din domeniul sistemului de educație publică, fiind vorba, mai întâi de toate, de instituțiile de învățământ. Referindu-se la școlile publice de astăzi, unii autori constată faptul că acestea nu face față obiectivelor sale [106, p. 129], clasificând problemele existente în școli în trei grupe: 1) probleme la nivel instituțional (bază materială slabă, programe educaționale incomplete, clase supraaglomerate etc.); 2) probleme rezultate din abordarea pedagogică incorectă a elevilor; 3) probleme provocate de nivelul profesional scăzut al cadrelor didactice, de pregătirea psihopedagogică insuficientă pentru munca cu copiii [106, p. 129]. Din considerentele enunțate, se poate afirma că școala, la fel ca și familia, nu doar și-a pierdut potențialul său anticriminogen, dar se transformă deseori în sferă de socializare negativă a persoanei. Ca și socializarea familiară, socializarea școlară poate avea legătură cu infracțiunea prin prisma următoarelor două aspecte. În primul rând, înstrăinându-se de școală, adolescentul, de regulă, aderă la grupurile de semeni care duc un mod de viață imoral, unii dintre ei consumând chiar și substanțe narcotice. Comunicarea modernă reprezintă una din sursele de compensare a absenței la adolescent a comunicării emoționale în familie și în sfera activităților zilnice pozitive. Devenind dependent de acest mediu, adolescentul nu numai că se alătură la consumul de droguri, dar de multe ori se implica în traficul ilicit al acestora. Astfel, conform datelor prezentate de A. Kornilov, printre minorii condamnați pentru trafic ilicit de substanțe narcotice sau psihotrope, 61,9% dintre aceștia au avut nevoie de tratament forțat contra narcomaniei [107, p. 16]. În al doilea rând, în școală nu este o raritate comiterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Este vorba, mai întâi de toate, de răspândirea acestora printre elevi.

Astfel, un studiu realizat în rândul elevilor din școlile medii și cele profesionale denotă că aproximativ 70% din respondenți au răspuns afirmativ la întrebarea dacă au consumat droguri cel puțin o dată. În majoritatea cazurilor, locul de consum era indicat instituția de învățământ unde își făceau studiile [108, p. 221-230].

Zona de agrement poate fi, de asemenea, un element care înstrăinează individul de societate sau are un impact negativ asupra acestuia. Înstrăinarea poate avea loc în virtutea faptului că petrecerea timpului de recreare necesită multe resurse financiare, pe care mulți tineri pur și simplu nu le au. De asemenea, aceasta se poate întâmpla grație faptului că astfel de locuri de agrement pentru tineri nu sunt îndeajuns, în special această situație fiind mai evidențiată în orașele mici și periferia marilor orașe. Totodată, locurile de agrement pentru adolescenți și tineri sunt însoțite de aceleași dezavantaje ca și instituțiile de învățământ.

Mediul informal de comunicare a adolescenților și tinerilor are în prezent foarte puțin potențial anticriminogen, nefiind de multe ori capabil să abțină persoana de la comiterea unei infracțiuni.

Prin urmare, specificul determinantelor socio-psihologice ale infracțiunii de circulație ilegală a substanțelor narcotice constă fie în înstrăinarea psihologică a individului de societate prin prisma micromediului, urmată de consumul și traficul de droguri, fie în influența negativă sau ilegală a micromediului asupra persoanei cu scopul de a o alătura la consumul sau traficul ilicit de droguri [93, p. 84].

Factorii psihologici care condiționează intensificarea circulației ilicite a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor dezvăluie interacțiunea personalității infractorului cu situația concretă de comitere a infracțiunii [109, p. 152]. Individul poate comite infracțiunea doar atunci când acesta posedă anumite calități negative care precedă anumite situații anterioare infracțiunii. Situația în care s-a comis infracțiunea joacă rolul condiției comportamentului criminal individual și constă din două grupuri de circumstanțe (împrejurări). Din primul grup fac parte împrejurările de viață care condiționează formarea motivului infracțional, adică particularitățile negative ale personalității individului. Acestea sunt cauzele sociale generale și socio-psihologice ale comportamentului criminal, care determină crearea macro și micromediului în care are loc formarea infractorului. Din al doilea grup fac parte circumstanțele care influențează asupra comportamentului individului în momentul sau înaintea comiterii infracțiunii [109, p. 167].

Interacțiunea dintre particularitățile individului și situația concretă este menționată în literatura criminologică ca fiind un mecanism al comportamentului infracțional individual [110, p. 380]. Unii autori disting în calitate de componente ale acestui mecanism motivația,

planificarea și realizarea actului infracțional [89, p. 34-35]. În acest context, remarcăm faptul că pentru infracțiunile legate de traficul ilicit de droguri este caracteristic anume acest model al mecanismului de săvârșire a unei infracțiuni, deoarece aceste acte sunt comise cu intenție.

Motivația include stimulanti interni și externi, care generează fermitate în luarea deciziei de comitere a faptei. Conform noțiunii propuse de autorul rus K. Igoșev, „motivul infracțiunii, format sub influența mediului social și a experienței de viață a individului, constituie cauza internă a activității infracționale și exprimă atitudinea personală față de activitatea infracțională” [111, p. 27].

Renumitul criminolog rus Iu. Antonean evidențiază două niveluri ale motivației comportamentului:

- 1) „superior”, rațional, atunci când stabilesc anumite scopuri, pentru atingerea cărora se realizează pregătirea și planificarea minuțioasă;
- 2) profund, semnificativ, determinat de plăceri și nevoi inconștiente, anxietate și frică [112, p. 7].

Nivelul înalt de anxietate, îndeosebi atunci când se simte o amenințare pentru viață și sănătate, conduce la comiterea infracțiunilor în scop de autoprotecție (infracțiuni violente contra vieții și sănătății); un nivel mai scăzut de anxietate, asociat cu amenințări de dificultate materială și sărăcie, generează comiterea infracțiunilor patrimoniale [112, p. 6-7].

Referindu-ne la nivelul rațional de motivare a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, constatăm că pentru majoritatea infractorilor scopurile principale sunt lăcomia (72,2%) și folosirea drogurilor (63,8%).

Sursa formării motivației este nevoia actuală, satisfacerea căreia se efectuează ca urmare a unui anumit mod de a face lucrurile [113, p. 61]. Motivul infracțiunii îl constituie nevoia actuală satisfăcută în modul interzis de legea penală [113, p. 65]. Nevoile care stau la baza infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri, dacă utilizăm clasificarea necesităților cunoscută în literatura criminologică, se pot atribui la necesități materiale exagerate, satisfacerea cărora contravine dezvoltării normale a personalității și a intereselor sociale în general [89, p. 48].

A doua componentă a mecanismului comiterii unei infracțiuni se caracterizează prin identificarea de către infractor a obiectului activității și a mijloacelor de atingere a obiectivului stabilit [89, p. 35]. Anume în această etapă persoana decide să comită infracțiunea.

Unii autori sunt de părerea că în comiterea unei infracțiuni situația-problemă se transformă de multe ori într-un conflict [114, p. 319]. Conflictul poate îndeplini funcții constructive și distructive. Evident că evaluarea funcției conflictului este relativă, deoarece pentru societate infracțiunea va fi întotdeauna un mod distructiv de a rezolva conflictul, iar

pentru criminali acesta va fi considerat, de multe ori, constructiv. De exemplu, conflictul poate apărea între grupuri de traficanți din cauza piețelor de desfacere a drogurilor, iar „soluționarea” acestuia poate avea loc prin lichidarea fizică a liderilor grupurilor, astfel încât piața drogurilor va fi controlată de grupul supraviețuitor (învingător). Pentru acest grup, metoda aleasă de soluționare a conflictelor va fi considerată constructivă. Cu toate acestea, observăm că majoritatea infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri nu sunt asociate cu violența, astfel încât pentru acestea nu este mai importantă situația de conflict, ci situația frontală, în care o influență semnificativă asupra comportamentului criminal al infractorului o exercită micromediul. Dorința persoanei de a face parte din acest mediu sau apartenența reală la acesta o determină să comită anumite fapte infracționale [114, p. 319].

O concluzie similară poate fi făcută în privința persoanelor care comit infracțiuni legate de circulația ilegală a stupefiantelor. Influența puternică a grupului mic asupra personalității infractorului poate fi condiționată de apartenența acesteia la o anumită naționalitate, membrii căreia sunt implicați activ în traficul de droguri. După cum s-a menționat mai sus, aceasta este tipic pentru comunitățile de romi. Comiterea infracțiunilor legate de droguri de către membrii unei familii de romi constituie, de multe ori, alăturarea la afacerea de familie, în care se implică chiar și copiii mici (vezi, spre exemplu, următoarele cazuri care rezultă din dosarele penale examinate de Curtea de Apel Constanța) [115, p. 21-27].

De asemenea, o influență semnificativă a grupului mic se poate datora faptului că traficul de droguri este organizat în mare măsură în activități de grup. Unei singure persoane îi este foarte dificil să supraviețuiască pe această piață, în timp ce în grup este mai ușor să practice asemenea activitate, deoarece grupul este un amplificator al abilităților individuale ale persoanei care urmează să comită infracțiunea [116]. Situația frontală poate fi condiționată de către grupul infracțional prin prisma constrângerii directe a persoanei care face parte din acest grup să participe în afaceri cu droguri. Această situație poate fi cauzată de faptul că individul, nimerind inițial într-un mediu informal unde se consuma droguri, se atașează de consumul lor, fiind nevoit ulterior să comită infracțiuni legate de droguri pentru a obține bani în scopul consumului lor.

A treia componentă a mecanismului comportamentului criminal este performanța sa, adică comiterea directă a unei infracțiuni. În funcție de diferite circumstanțe, infractorul poate avea un stereotip de comportament criminal cu trecerea ulterioară la o activitate infracțională sistematică; persoana poate refuza să comită o infracțiune; să modifice modul de atac criminal ales inițial. Desigur, chiar și o faptă infracțională constituie un risc substanțial, dar mult mai periculoasă este formarea la persoană a angajamentului în traficul de droguri, extinderea activității criminale și cercul de parteneri a acestei activități.

Astfel, pentru infracțiunile legate de traficul de droguri este caracteristic prezența tuturor componentelor (elementelor) mecanismului comportamentului criminal. De regulă, comiterea acestora are loc pe fonul motivelor egoiste sau a motivelor legate de consumul de droguri. Valoarea situației frontale pentru acest tip de infracțiune este mult mai mare decât pentru alte categorii de infracțiuni.

2.4. Caracteristicile psiho-sociale și criminologice ale infractorilor implicați în traficul ilicit de substanțe narcotice

Personalitatea infractorului este unul din componentele principale ale obiectului de cercetare al criminologiei. Criminologii studiază personalitatea infractorului din perspectiva relevării rolului ei în etiologia actului infracțional și utilizării posibilităților de influențare asupra acesteia pentru a nu admite repetarea acțiunilor infracționale. Din punctul de vedere al criminologiei anume personalitatea infractorului poartă în sine cauzele săvârșirii infracțiunii, este veriga principală a întregului mecanism al comportamentului criminal, iar acele particularități ale ei care generează un astfel de comportament trebuie să formeze obiectul nemijlocit al profilaxiei [77, p. 231].

Evoluția istorică a criminologiei ne dovedește că cele mai acute discuții au fost și sunt purtate pe marginea problemei celor care comit infracțiuni. În funcție de condițiile social-istorice, necesitățile practice și nivelul dezvoltării științei, problema în cauză se aborda în mod divers prin prisma soluționării unui șir de probleme, cum ar fi: importanța cunoașterii personalității infractorului, care este rolul acesteia în geneza infracțiunii, cum de influențat asupra ei pentru neadmiterea faptelor infracționale etc. De menționat că identificarea și cunoașterea acestor aspecte au o însemnătate esențială pentru procesul prevenirii și combaterii criminalității [78, p. 86].

Omul este purtătorul real al tuturor trăsăturilor și relațiilor importante ale mediului social în care își desfășoară activitatea vitală. În legătură cu acest fapt, criminologul rus Iu. Antonean menționa că societatea reprezintă nu doar condiții externe pentru om, în conformitate cu care el trebuie să-și construiască activitatea; aceste condiții poartă în sine motive și scopuri, surse și metode ale activității lui [117, p. 9]. În cazul în care este vorba despre comiterea infracțiunii, oricum omul continuă să rămână personalitate și membru al societății, chiar dacă conduita sa nu corespunde rigorilor sociale impuse.

Personalitatea reprezintă calitatea socială a omului, care nu se dobândește din momentul nașterii, ci se formează în procesul relațiilor sociale, fiind un produs al socializării individului. În același timp, omul este un produs al unei duble determinații, deoarece natura sa este biosocială. Biologicul include legăturile genetice ale omului și se află în raport de subordonare față de relațiile sociale. Bineînțeles, trăsăturile sociale integrează și particularitățile de natură biologică, inclusiv psihologică, din care considerente acestea nu dispar și nu sunt „excluse” din esența socială a personalității [78, p. 87].

Vorbind despre personalitatea omului e necesar de evidențiat sensul intern și extern al acestui concept. Primul sens este direct legat de relația individului cu tipurile principale ale activității sale sociale. Cel de al doilea sens reprezintă o manifestare reală a esenței omului în tipurile principale ale activității sale sociale, fixate în statutul social și funcțiile sociale [118, p. 37]. La rândul său, V. Filimonov indică corect asupra faptului că e necesar de evidențiat trei concepte ale personalității – sociologic, psihologic și conceptul bazat pe proprietățile biologice ale omului [119, p. 6].

Individul devine personalitate în procesul socializării, care include: însușirea relațiilor umane în domeniul culturii și experienței sociale, inclusiv a normelor și rolurilor sociale; însușirea tipurilor de activitate și a formelor de comunicare. Sursele socializării sunt instituțiile social-politice (statul, sistemul existent al instituțiilor de învățământ, organizații publice, mas-media) și grupurile sociale (familia, rudele, grupul de prieteni, colectivul de muncă etc.).

Atingerea unui anumit nivel de socializare al personalității oferă posibilitatea de a recunoaște și a preveni probabilitatea și legitatea apariției consecințelor sociale grave ca urmare a săvârșirii faptei, care servește ca temei pentru stabilirea vârstei răspunderii penale.

Personalitatea infractorului, caracteristicile și interacțiunile acesteia cu mediul social, au atras de mai mult timp atenția cercetătorilor, fapt care a condiționat necesitatea studierii factorilor subiectivi determinanți ai comportamentului criminal, cunoașterea cărora îi corespunde o abordare mai calitativă a analizei factorilor obiectivi determinanți ce au o influență asupra formării personalității infractorului [71, p. 60].

Infractorul ca personalitate se deosebește de alte persoane prin faptul că acesta a comis o infracțiune datorită viziunii sale antisociale, a atitudinii negative față de interesele publice.

Aspectul social al infractorului este un proces, la baza căruia sa află transformarea relațiilor sociale „externe” în structură „internă” a persoanei: necesitățile, interesele, scopurile, opiniile, orientările etc. [71, p. 60].

Personalitatea infractorului se deosebește de persoana care respectă legea prin prezența sau lipsa pericolului social. În acest sens, se constată că principalul criteriu care reflectă pericolul social al infractorului îl constituie comiterea infracțiunii.

Prin urmare, personalitatea infractorului ar putea fi definită ca un sistem stabil de calități și trăsături bio-psiho-sociale ale persoanei, care au apărut și se dezvoltă sub influența condițiilor nefavorabile ale mediului social, manifestându-se în exterior prin prisma conștiinței și voinței individului sub forma comiterii infracțiunilor și a altor fapte ilegale sau amurale [78, p. 89].

Pornind de la faptul că baza dinamică a rolului antisocial al infractorului o reprezintă totalitatea însușirilor psihice umane, printre care poziția centrală o ocupă sistemul de necesități ce generează impulsivitatea activității umane, poate fi dată o definiție mai îngustă a conceptului de infractor – un sistem de însușiri, calități și trăsături social-psihologice negative, care formează pericolul social ce determină comiterea infracțiunii.

În știința criminologică, cercetătorii nu au o unitate de idei în ceea ce privește caracterizarea criminologică a infractorilor. Prin urmare, pot fi evidențiate patru opinii care vizează grupele de semne utilizate în scopul descrierii caracteristicilor criminologice ale infractorilor: 1) social-tipologice, sociale de rol și moral-psihologice [82, p. 100-107]; 2) social-demografice, juridico-penale, moral-psihologice și biologice [120, p. 32]; 3) elucidarea unui semn concret (de exemplu, înstrăinarea de societate), fără analiza suplimentară a altor semne [92, p. 80]; 4) social-demografice, juridico-penale, manifestări sociale din domenii reale de activitate vitală; calități morale, caracteristici fizice (biologice) [121, p. 14].

Se pare că caracterizarea criminologică a infractorului doar prin prisma unui singur semn nu e cea mai corectă, mai ales că semnul evidențiat nu întotdeauna este caracteristic tuturor persoanelor ce au comis infracțiuni.

În opinia noastră, neîncluderea semnelor sociale de rol în caracterizarea criminologică a infractorului va diminua semnificativ această caracterizare, întrucât anume acest grup de semne demonstrează formarea nivelului responsabilității infractorului în îndeplinirea de către acesta a principalelor atribuții din diverse sfere vitale.

În ceea ce privește necesitatea evidențierii caracteristicilor juridico-penale ale infractorului, susținem poziția autorilor care sunt de părerea că astfel de caracterizare este excesivă, întrucât aceasta coincide cu asemenea indicator al criminalității precum este numărul infractorilor. Celelalte însușiri ale infractorului care constituie conținutul caracteristicilor juridico-penale ale acestuia sunt studiate de știința criminologică, fie în cadrul grupului de calități social-psihologice ale personalității [82, p. 101].

Având în vedere cele menționate, vom realiza caracterizarea criminologică a infractorului care practică traficul ilicit de droguri sau substanțe psihotrope prin prisma grupului de semne social-tipologice, sociale de rol și moral-psihologice.

O reprezentare mult mai completă a caracteristicilor social-tipologice ale infractorului rezultă din semnele social-demografice, precum sexul, vârsta, educația (studiile), situația familială, genul de activitate, domiciliul etc.

Studiul realizat de noi denotă că majoritatea persoanelor trase la răspundere penală pentru comiterea traficului ilicit de droguri o constituie bărbații – 87,4%. Aceste date coincid în mare parte cu datele similare obținute de către alți cercetători, confirmând totodată situația bine cunoscută în criminologie, din care rezultă că criminalitatea este un fenomen predominant masculin, condiționat de rolul social al bărbaților. De asemenea, a fost constatat faptul că și persoanele de gen feminin manifestă un activism criminal mai sporit în sfera traficului ilicit de droguri decât în alte sfere, unde ponderea acestora nu depășește 10-15% [122, p. 210].

Vârsta persoanelor care au comis asemenea infracțiuni confirmă faptul că tinerii sunt cei mai predispuși spre acest gen de criminalitate, în virtutea activismului social accentuat al acestei părți a populației.

Astfel, un număr mare de infracțiuni au fost comise de persoane cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 ani – 62,5%. Proporția minorilor care au comis infracțiuni legate de traficul drogurilor este nesemnificativă și nu depășește 6,3%. Cota minorilor de sex masculin este de 85,9%, iar celor de sex feminin – 14,1%. Persoanelor cu vârsta peste 45 de ani le revine aproximativ 11,7%.

Situația familială a infractorilor implicați în traficul ilicit de droguri arăta în felul următor. Doar 22,3% din ei se aflau în momentul comiterii infracțiunii în căsătorie înregistrată, aproximativ 4,4% – în căsătorie civilă. La fiecare a patra persoană condamnată pentru trafic de droguri, familia s-a destrămat înainte de condamnare. Pe de o parte, aceste date concurează cu datele despre vârsta infractorilor, iar pe de altă parte – ne arată că caracterul periculos al afacerilor cu droguri nu contribuie nici la formarea familiei și nici la păstrarea acesteia.

În funcție de genul activității, grupul de infractori supuși studiului se caracterizează în felul următor. Mai mult de jumătate (58,6%) o constituie persoanele fără un anumit gen de activitate, adică la momentul comiterii infracțiunii nu lucrau nicăieri și nu făceau studii. Cota celor implicați în câmpul muncii în momentul săvârșirii infracțiunii era de 16,8%; elevilor, inclusiv celor care își făceau studii la școli profesionale, le revenea circa 2,9%, iar studenților – 4,1%. Din alte categorii de persoane, un număr semnificativ le revine celor care câștigă suplimentar din vânzarea drogurilor. Este vorba despre: vânzători, barmani, chelneri, conducători de vagoane, șoferi de automobile, îndeosebi de taxi. Posibilitatea de a intra în contact și a

comunica cu mulți oameni, de a se deplasa liber și de a stabili ușor contact cu controlorii și polițiștii antrenați în diverse verificări, fac acești oameni deosebit de atractivi pentru a fi implicați în transportarea și distribuirea drogurilor. Datele prezentate demonstrează o legătură strânsă dintre lipsa unui anumit gen de activitate (șomaj) și traficul ilicit de substanțe narcotice [122, p. 211].

Astfel, S. Olikov prezintă date care demonstrează că creșterea cu 1,0% a nivelului șomajului generează majorarea numărului infracțiunilor înregistrate (trafic de droguri) cu 2,0%, dar și nivelul narcomaniei cu 1,99% [123, p. 88].

Investigarea nivelului de studii al infractorilor traficanți de droguri denotă că jumătate din ei (50,3%) aveau studii medii generale (complete). Aproximativ o pătrime (24,9%) aveau studii generale de bază, iar 13,8% – studii generale primare. Din totalitatea infractorilor respectivi, 7,6% aveau absolvite instituții de învățământ superior, iar ceilalți aveau studii superioare nefinisate. Aceste date indică asupra faptului că nivelul de educație al infractorilor antrenați în traficul ilicit de droguri este mai scăzut decât cel al populației în ansamblu. Totodată, numărul categoriei de infractori cu studii superioare complete sau incomplete este destul de semnificativ.

Marea majoritate (82,5%) a infractorilor traficanți de droguri aveau loc permanent de trai la momentul comiterii infracțiunii. În plus, aproape două treimi din acest număr locuiau în apartamente, iar ceilalți – în casele proprii (sau al părinților acestora). De menționat că persoanele care locuiau în cămine la momentul comiterii infracțiunii erau foarte puține (1,8%). Aproximativ 15,2% le reveneau celor care nu aveau loc permanent de trai. Numărul mare de infractori cu loc de permanent de trai se explică prin specificul infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, și anume a necesității de a poseda un spațiu pentru păstrarea drogurilor și/sau pentru utilizarea drogurilor.

Fiecare a treia persoană adultă (32,7%) a consumat droguri. În mare parte acestea erau persoane sub vârsta de 25 de ani. Perioada de utilizare a substanțelor narcotice pentru marea majoritate care le consumau este mai mult de 2 ani.

În cele din urmă, din numărul celor care consumau droguri doar 42,5% se aflau la evidență în instituțiile medicale. Printre minorii de sex masculin, 17,1% au consumat droguri până la condamnare, iar cei de sex feminin – 13,6%. Aproape jumătate din minorii de sex masculin au consumat droguri pe parcursul unui an. Mai puțin de un an au consumat substanțe narcotice aproximativ 42,4%, iar ceilalți – mai mult de un an.

Aproximativ 40,0% dintre minorii de sex feminin au consumat droguri timp de 1-2 ani, aproape 20,0% – mai mult de 2 ani, ceilalți – mai puțin de un an.

Paradoxal este faptul că doar 8,7% dintre minori care au consumat substanțe narcotice sau substanțe psihotrope până la condamnare se aflau la evidență în instituțiile medicale.

Caracterizarea socială de rol a traficantilor de droguri s-a realizat în baza studierii caracteristicilor de la locul de muncă, de studii și de la locul de trai anexate la cauzele penale. În context, este necesar de menționăm că, întrucât marea majoritate a persoanelor nu erau implicate în câmpul muncii la momentul comiterii infracțiunii, astfel de caracteristici lipseau în dosare. Din categoria respectivă de infractori, fiecare al treilea era caracterizat pozitiv. În caracteristici se menționa faptul că persoanele îndeplinesc binevoitor sarcinile de serviciu, nu încalcă disciplina muncii și sunt în relații bune cu colegii de serviciu. În mare parte persoanele caracterizate pozitiv aveau funcții de chelneri, vânzători, barmani și șoferi de taxi. Printre muncitori erau caracterizați pozitiv doar 7,8%, această caracterizare datorându-se, de regulă, lipsei încălcărilor în îndeplinirea sarcinilor de serviciu și a normelor de muncă. În același timp, caracteristicile (pozitive după conținut) nu reflectau nimic despre atitudinea acestor persoane față de muncă, despre dorința (sau lipsa acesteia) de a-și dezvolta nivelul profesional, despre relațiile cu colegii etc. [122, p. 212].

Printre persoanele care la momentul comiterii infracțiunii făceau studii în instituții de învățământ superior, aproape jumătate din ele erau caracterizate pozitiv. În caracteristici se menționa că în perioada studiilor aceste persoane învățau bine (satisfăcător), nu aveau restanțe la învățătură, nu absentau de la ore fără motive întemeiate, iar multe din ele aveau relații bune cu colegii de grupă și cu ceilalți studenți ai instituției [115, p. 23, 25, 27].

Totodată, s-a constatat că o mare parte din aceste persoane erau caracterizate negativ. Astfel, majoritatea minorilor care învățau în instituții de învățământ la momentul comiterii infracțiunii erau caracterizați negativ. În caracteristici se menționa că aceștia absentează sistematic de la ore, nu manifestă dorința de a învăța, deseori sunt în relații de conflict cu profesorii și semenii etc. [115, p. 25, 26].

Caracteristicile negative ale infractorilor angajați în câmpul muncii au fost condiționate de încălcări ale disciplinei de serviciu (absențe sau întârzieri nemotivate), atitudinea neglijentă față de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cearta în colectiv etc.

În acest sens, se poate afirma că pentru marea majoritate a grupului de persoane supus studiului, accentul activității sociale de rol a fost schimbat de la mediul social pozitiv (serviciu sau învățătură) spre mediul social negativ. Asupra acestui fapt au contribuit relațiile dificile predominante în familiile infractorilor traficantilor de droguri.

Analiza caracteristicilor de la locul de reședință al infractorilor a arătat că mulți din ei aveau relații tensionate, conflictuale cu ceilalți membri ai familiei, predomina atitudinea negativă

față de obligațiile lor în familie, prietenii fiind plasați pe prim plan. Anume asupra acestui din urmă fapt cercetătorii au atras atenția de mai mult timp, fiind relevat sentimentul exagerat al colectivismului infractorilor, identificarea accentuată a personalității acestora cu mediul narco-criminal și tendința predominantă de extindere constantă a afacerii cu droguri prin implicarea permanentă a noilor membri [124, p. 60-61]. Atare schimbări ale personalității, precum și modul de viață criminogen al acestora influențează asupra gravității infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice [125].

Caracterizarea moral-psihologică a infractorului traficant de droguri este determinată de necesitățile și interesele formate, de abilitățile stabilirii unor relații cu mediul social, ceea ce deseori se reflectă în motivația comportamentului infracțional. În știința criminologică, prin sfera motivațională a personalității se subînțelege „totalitatea motivelor proprii, care se formează și se dezvoltă pe parcursul întregii vieți” [82, p. 106]. În opinia unor autori, „sfera motivațională reprezintă nucleul structurii interne a personalității care integrează activitatea sa” [126, p. 47].

Marea majoritate a infractorilor investigați se caracterizează prin lipsa interesului față de muncă și studii. Fiecare al zecelea, după spusele sale, a manifestat interes față de presa periodică. Din ziarele și revistele pe care le-au citit, au prezentat interes materiale dedicate sportului, activității vitale ale muzicienilor, sportivilor etc. și practic nu i-au interesat domeniul economic și politic din țară. Această orientare a intereselor denotă, mai întâi de toate, că respectiva categorie de persoane preferă informații utile de divertisment. Însă, marea majoritate a acestor infractori nu au manifestat nici un interes față de presa periodică.

Aproximativ 7,1% din persoanele condamnate pentru traficul ilicit de droguri citeau sistematic literatură artistică. Printre cărțile care prezentau cel mai mult interes erau: detectivale moderne, literatura din domeniul fantasticii și literatura memoriu. Având în vedere faptul că marea majoritate a infractorilor traficanți de droguri, din spusele lor, „nu le-a plăcut” și nici „nu au dorit” să citească cărți, putem vorbi despre un nivel cultural scăzut al acestora.

Prezintă interes concluziile rezultate din analiza pasiunilor persoanelor implicate în traficul de droguri. Anterior (conform datelor cercetărilor efectuate în anii 1980-1990) aceste persoane se evidențiau prin lipsa anumitor interese pozitive, iar pasiunile lor se limitau la frecventarea restaurantelor, barurilor și jocurilor de noroc. Doar o parte nesemnificativă a acestor persoane avea pasiuni serioase față de aria cunoașterii [127, p. 15].

Conform datelor cercetării realizate de noi, 33,8% din infractorii implicați în traficul ilicit de droguri nu aveau astfel de interese pozitive. Ceilalți erau pasionați de muzică (21,6%), pictură (3,8%), artă fotografică (2,7%), sport (13,6%), colecționare (1,6%) etc.

Din numărul de persoane consumatoare de droguri, mai mult de 40% au fost supuse unui tratament. În plus, majoritatea din ele (93,3%) au început din nou să consume droguri. Motivația era diferită: influența prietenilor – 26,5%, dorința de a simți din nou euforia – 49,8%, împrejurările de viață dificile – 6,4%, lipsa ocupației și neputința de a organiza timpul liber – 2,1%, boala – 8,3%. Doar 6,9% nu au putut motiva întoarcerea lor la consumul de substanțe narcotice.

Pentru cei mai mulți infractori din categoria investigată, profitul a constituit principalul motiv de comitere a infracțiunii de trafic de droguri. O mare parte a infractorilor au arătat direct la posibilitatea de a „câștiga bine” (62,3%). Chiar și cei care au făcut acest lucru pentru consumul propriu, au menționat că astfel de activitate le-a permis „să câștige”, dar și să aibă o doză mare de „satisfacție morală”. Veniturile mari obținute din traficul de droguri n-au oprit de la comiterea acestui gen de infracțiune nici chiar persoanele care anterior au fost deja trase la răspundere penală pentru activități similare. Numărul recidiviștilor (persoanelor cu antecedente penale), conform datelor obținute în acest studiu, constituia 35,3%.

În caracterul narcomanului prevalează deseori egoismul, lipsa de voință, starea de nehotărâre, minciuna, indiferența față de apropiați și cei care îl înconjoară. Evident că o mică parte a narcomanilor nu este predispusă să săvârșescă infracțiuni grație particularităților individual-psihologice ale acestora. Din aceste considerente, pentru a se asigura cu doza respectivă de stupefiante, ei se ocupă cu realizarea activă a acestora la un preț mai mare decât cel cu care le procură. În baza acestui element criminologic, care denotă, de fapt, un pericol social mai mare, asemenea categorie de infractori sunt referiți la alte tipuri de participanți ai traficului ilicit de droguri, însă de cele mai multe ori – la realizatorii de droguri cu amănuntul [128, p. 71].

Personalitatea realizatorului de stupefiante cu amănuntul este studiată insuficient în plan criminologic. În localitățile urbane ale Republica Moldova (în special, este vorba de Chișinău, Bălți, Cahul și Ungheni), dar și ale României, acesta se caracterizează prin două varietăți. Prima categorie de infractori o reprezintă așa-numiții „realizatori de stupefiante în stradă”, care fac parte din unele formațiuni criminale create în baza etniei, scopul principal al cărora fiind practicarea narcobusinessului (țigani, azerbaidjani, turci, africani, persoane de etnie asiatică etc.) [128, p. 71].

De regulă, aceștia realizează zilnic substanțe narcotice unui cerc vast de solicitanți în locurile de concentrare a narcomanilor (discoteci, baruri, piețe, cămine, instituții de învățământ și alte locuri de agrement public).

Bazându-se pe susținerea complicilor și pe experiența criminală acumulată, ei reduc până la minim riscul reținerii în flagrant, iar în cazurile când sunt reținuți se folosesc de

imperfecțiunile legislative și de eșecurile măsurilor aplicate în scopul contracarării acestui fenomen. De cele mai multe ori, acest fapt le permite să se eschiveze de la răspundere pentru comercializarea substanțelor narcotice, survenind răspunderea doar pentru păstrarea lor. O bună parte din ei sunt narcomani sau consumatori de droguri începători, însă date statistice exacte sau care reies din anumite sondaje sociologice cu privire la acest fapt lipsesc.

O altă categorie de realizatori de stupefianta cu amănuntul sunt narcomanii ce fac parte din categoria băștinașilor, care, de regulă, comercializează droguri unui cerc de persoane cunoscute în care au încredere. De aceea, mulți din ei comercializează substanțele narcotice în apartamentele sau casele lor private. Unii din ei, fiind mai prudenți, închiriază în acest scop spații locative pentru a nu fi depistați de organele de drept. De asemenea, relația realizatorului cu consumatorul oferă celui din urmă posibilitatea de a consuma drogurile imediat la locul procurării. Deseori, asemenea localuri devin spelunci pentru narcomani, aflându-se în scurt timp în vizorul poliției.

Asupra riscului legat de realizarea permanentă a stupefiantelor influențează necesitatea majorării zilnice a dozei, menținerea căreia constituie, în esență, sensul vieții narcomanilor, care sunt, în același timp, și realizatori de droguri cu amănuntul [129, p. 42]. Printre ei sunt mulți cu antecedente penale, însă acestea sunt determinate de infracțiunile legate de droguri, deoarece activitatea lor criminală este limitată în mare măsură la sfera circulației ilicite a substanțelor narcotice [130].

Criminologia autohtonă practic nu dispune de informații care caracterizează personalitatea infractorilor ce practică realizarea de droguri angro. Din experiența subdiviziunilor care au menirea de a contracara fenomenul narcomaniei reiese că în calitate de comercializatori angro ai drogurilor apar de cele mai multe ori cetățenii fostelor republici socialiste, în special din Rusia, Ucraina, Azerbaijan, Cazahstan și Asia Mijlocie, dar și din alte țări, cum ar fi Turcia și Afganistan. Aceștia se caracterizează prin conspirație, activitate infracțională bine chibzuită și prezența unei legende argumentate în caz de reținere în flagrant. De regulă, ei evită relațiile cu consumatorii de droguri, limitându-se la cunoașterea câtorva (doi, trei) realizatori de stupefianta cu amănuntul, cărora le comercializează marfa cu ridicata la un preț mult mai redus decât cel cu amănuntul. În esență, acesta este unul din tipurile de personalități implicate în narcobusinessul ilegal, din care fac parte persoane care, de regulă, nu consumă substanțe narcotice, precum și persoane care au îmbogățit din contul comercializării lor. La fel ca și realizatorii de droguri cu amănuntul, aceștia se divizează în două subgrupe: 1) care fac parte din componența unui grup criminal mic și care practică asemenea activitate episodic; 2) care fac parte din componența unor structuri criminale organizate, practicând traficul ilicit de droguri într-un mod profesionist.

Pentru aceștia din urmă le este caracteristic un volum imens de activitate criminală, caracterul transnațional al acestora și subordonarea organizatorilor narcobusinessului [122, p. 216].

În ceea ce privește personalitatea organizatorului narcobusinessului criminal, urmează de accentuat faptul că aceasta este însoțită de un pericol social sporit și, de asemenea, este insuficient cercetată de știința criminologică. La grupul acestor persoane se referă atât autoritățile criminale care conduc cu formațiunile infracționale ce practică narcobusinessul, cât și organizatorii unor laboratoare chimice clandestine de preparare a drogurilor sintetice. De regulă, aceștia din urmă nu au antecedente penale, iar caracteristicile personalității lor nu diferă vădit de cele ce se referă la contingentul de persoane noninfractrice.

Există cazuri, când anumite persoane juridice acordă sprijin grupurilor criminale care practică traficul ilicit de droguri, în special organizatorilor acestor structuri, beneficiind ulterior de o parte din profiturile obținute în urma vânzărilor de stupefiante [131].

Aspectele criminologice elucidate cu privire la infractorii traficanti de droguri permite efectuarea clasificării și tipologiei acestor categorii de persoane.

În calitate de criteriu care stă la baza clasificării persoanelor implicate în traficul ilicit de stupefiante, poate fi rolul subiectului în mecanismul narcobusinessului criminal [92, p. 507]:

1) organizatorii (liderii) de grupuri organizate, inclusiv grupuri criminale (așa-numiții „lorzi ai drogurilor”), care adesea fac parte din înalta castă a societății, în exterior respectabili, dar, în același timp, imorali și despotici. Autoritățile criminale care au fost condamnate pentru trafic de droguri se orientează foarte bine în domeniul traficului de droguri, posedă sume mari de bani, iar în operațiunile legate de traficul drogurilor aceștia nu se implică direct;

2) producătorii – persoane cu nivel de instruire înalt (de multe ori doctoranzi), de specialitate chimiști, farmaciști, sau care au cunoștințe speciale în domeniul chimiei. Această categorie de persoane se distinge de cea care se ocupă cu promovarea culturilor de droguri și prelucrarea lor primară. Printre acestea predomină persoanele cu nivel de educație relativ scăzut sau fără studii, care, de regulă, muncesc în sectorul agricol;

3) curierii;

4) traficantii angro;

5) traficantii cu amănuntul;

6) traficantii de retail (trafichează direct drogurile și de multe ori sunt dependenți de acestea, au experiență criminală și legături cu lumea interlopă, inclusiv în producerea și utilizarea stupefiantelor);

7) persoanele care colectează sistematic bani de la narcomanii dependenți de droguri pentru a cumpăra stupefiante de la unii și aceiași indivizi;

8) distribuitori de „publicitate” (persoane care distribuie gratuit droguri tuturor doritorilor, de multe ori cu utilizarea diferitelor forme de violență psihologică, inclusiv prin fraudă; în urma difuzării acestei „publicități”, o parte din distribuitorii de „publicitate” devin vânzători de substanțe narcotice pentru cei care se află în dependență narcotică);

9) „deținătorii” („crescătorii”);

10) proprietarii de bordeluri (organizează sau oferă spații pentru consum, cum ar fi, de exemplu, un apartament separat, casă, vilă; de regulă, aceste persoane au fost condamnate anterior pentru trafic de droguri, sunt consumatori și dependenți de droguri, de multe ori sunt dependenți și de alcool);

11) „casierii”;

12) „spălătorii” (proprietari ai băncilor și altor instituții financiar-bancare, inclusiv ai cazinourilor, cu ajutorul cărora sunt plasați în circuitul legal banii dobândiți pe cale criminală din vânzarea drogurilor);

13) „protecționistii” (funcționari ai organelor de drept sau ai altor autorități publice care asigură protecția organizatorilor și ai altor participanți implicați în traficul ilicit de droguri).

Persoanele corupte în urma afacerilor cu droguri asigură nu doar protecția celor implicați în narcobusinessul criminal pentru a nu fi urmăriți penal sau a nu fi expuși altor pericole similare, ci, de asemenea, creează condiții favorabile pentru dezvoltarea traficului de droguri (de exemplu, favorizează traficul liber prin vamă ori utilizează capacitățile tehnice ale aviației, poștei sau a altor servicii de acest gen) [132, p. 42-44]. De multe ori, în schemele de corupție legate de narcobusiness sunt implicați ofițeri ai serviciilor operative și ofițeri de urmărire penală specializați în documentarea traficului ilicit de substanțe narcotice. În acest sens, există o corelație directă între nivelul traficului de droguri și nivelul de corupție din țară, în general, și între organele de drept, în special [132, p. 43].

Pe lângă categoriile de persoane sus-menționate, implicate în traficul ilicit de droguri, se enumără și curierii. În prezent, pe lângă furnizarea de cantități mari de droguri se utilizează și metoda în care un număr relativ mic de marfă este transportat de curierii de droguri. În calitate de curieri adesea sunt folosite femei, mame singure care comit de cele mai multe ori aceste infracțiuni pentru satisfacerea nevoilor vitale.

La categoria infractorilor implicați în traficul de substanțe narcotice se adaugă și persoanele angajate în domeniul publicității diferitor categorii de droguri (de exemplu, prin intermediul internetului). Literatura de specialitate arată că traficul de droguri are nevoie de publicitate „agresivă” pentru a atrage de partea lor cât mai mulți consumatori din rândul tinerilor. Mafia drogurilor face publicitate pe internet la tricouri, brichete, telefoane mobile cu imaginea

canabisului sau marijuanei. Drogurile sunt prezentate ca un produs „cool”, în vogă. Experții subliniază că există mai mult de 700 de site-uri care, direct sau indirect, fac publicitate drogurilor. Pe aceste site-uri se dau sfaturi despre cum să se ascundă drogurile, în scopul de a evita răspunderea, cum să se comporte la întâlnirea cu autoritățile organelor de drept, în cele din urmă, unde și cum se pot cumpăra droguri [133].

În opinia noastră, aceste persoane ar trebui considerate ca fiind infractori implicați în rețelele de distribuire a drogurilor. Deși atare persoane sunt trase la răspundere penală foarte rar, totuși ele contribuie la dezvoltarea traficului de droguri și menținerea nivelului ridicat de consum al substanțelor narcotice. Prin aceste site-uri nu numai se promovează, ci și se distribuie anumite cantități de droguri. Problema se agravează și din cauza că astfel de site-uri pot fi localizate fizic în afara granițelor Republicii Moldova și României, iar în unele țări publicitatea cu droguri pe rețelele internet nu este interzisă de lege. În asemenea situații, agenții de aplicare a legii din țările străine, de regulă, nu monitorizează site-urile de publicitate cu stupefiante în limbile străine.

În același timp, contribuind la stabilirea unei conexiuni dintre caracteristicile individuale ale personalității și comportamentul lor criminal, numeroase clasificări existente în literatura de specialitate nu explică acest comportament. Spre deosebire de clasificare, tipologia celor care comit infracțiuni prezintă un nivel mai înalt de abstractizare și de cunoaștere a acestor persoane, deoarece la baza tipologiei stau întotdeauna cele mai importante semne criminologice ale infractorilor, asociate cu comportamentul criminal al acestora [82, p. 109]. În atare situații, selectarea oricărui tip de infractor (spre deosebire de clasificarea infractorilor) se poate realiza nu în baza unuia, ci a mai multor semne esențiale utilizate în cercetările criminologice.

Literatura de specialitate oferă o tipologie a categoriei respective de infractori [134, p. 46-53]. În acest sens, se evidențiază tipul „neadaptat” de infractor, care se caracterizează prin autism, intravertism și, ca rezultat, încălcarea contactelor sociale, neincluderea în comunicarea normală, încălcarea proceselor de socializare la o vârstă fragedă. Al doilea tip – „supra-receptiv” – caracterizat printr-o sensibilitate sporită la tot ceea ce prezumă interesele individului, inclusiv aspectul narcomaniei ca unul dintre atributele stilului antisocial de viață. Al treilea tip – „inadecvat” – este reprezentat de persoanele asigurate din punct de vedere financiar, cu un nivel de educație destul de înalt. Motivul de inițiere a consumului de droguri, care acționează ca o imposibilitate obiectivă de satisfacere adecvată a nevoilor acestora, este starea de frustrare. Totuși, sub aspectul valorii științifice, această tipologie nu este bazată pe criterii clare de evidențiere a tipurilor de personalitate, făcând doar diferențierea infractorului narcoman, însă fără a se referi la persoanele care comit infracțiuni de trafic de droguri.

Din considerente că cauzele subiective ale comportamentului criminal se explică prin prisma sferei motivaționale, în doctrină cele mai răspândite tipologii ale infractorilor sunt bazate pe caracterul și conținutul motivației criminale.

Astfel, în baza studiului realizat și reieșind din caracterul și conținutul motivației infracționale, se evidențiază următoarele tipologii de infractori implicați în traficul ilicit de droguri:

1. Tipul „mercenar” – sunt cei care nu folosesc droguri, dar, fiind implicați în traficul de stupefiante, urmăresc obținerea profitului din această afacere. La respectiva categorie de infractori se referă dealerii de droguri de toate nivelurile, interesați în crearea unei rețele de distribuție a drogurilor, care ar include un număr substanțial de traficanți și consumatori de nivel mediu.

2. Tipul „dependent de droguri” – reprezintă categoria de persoane dependente de droguri sau cele care folosesc droguri ocazional, dobândind și deținând substanțe narcotice fără intenția de a le realiza (pentru uz personal).

3. Tipul „polimotivațional” – este specific grupului de infractori dependenți de droguri, care achiziționează și dețin substanțe narcotice atât pentru consum personal, cât și în scopuri de comercializare a acestora altor persoane dependente în vederea obținerii beneficiului material din astfel de tranzacții și posibilitatea de a utiliza aceste venituri la procurarea drogurilor pentru uz personal. Din categoria respectivă de infractori fac parte dealerii de droguri, care joacă rolul de legătură între traficanții de droguri și persoanele dependente de droguri.

În literatura de specialitate, tipologiile bazate pe profunzimea și consistența motivației criminale a persoanei se divizează în următoarele tipuri de infractori: deosebit de periculos, desocializat, situativ, ocazional, situațional, instabil, vicios și recidivist deosebit de periculos [135, p. 305], tipul criminal în serie, criminal-situativ, situativ, accidental etc. [136, p. 106-109]. Analiza tipologiilor respective demonstrează că acestea nu întotdeauna permit delimitarea clară a unui tip de infractori de alt tip. De exemplu, nu este clar prin ce se deosebește infractorul situativ de cel accidental, întrucât ambele tipuri se caracterizează prin direcționarea pozitivă a persoanei și comiterea infracțiunii sub influența puternică a unei situații de viață. În acest sens, constatăm că cea mai veritabilă este poziția, în conformitate cu care se disting trei tipuri de infractori divizați în funcție de stabilitatea motivației criminogene: criminalul în serie, criminogen-situațional și situativ [82, p. 112]. În opinia noastră, această tipologie este cea mai reușită, deoarece permite diferențierea clară a infractorilor și poate fi aplicată în activitatea de prevenire și combatere a infracționalității, inclusiv cea legată de circulația substanțelor narcotice.

Astfel, criminalul în serie, deosebindu-se prin orientarea antisocială stabilă, se bazează în comiterea infracțiunii ce atentează la regimul drogurilor pe motive pur egoiste și atitudinea negativă față de cele mai relevante valori sociale. Persoanele de acest tip sunt tentate să manifeste activitate sporită în adaptarea la anumite situații specifice, inclusiv la condițiile impuse de afacerile cu droguri. Ei se caracterizează negativ în sferele de activitate vitală, anterior au fost judecați și, de regulă, nu au un venit permanent. Ponderea acestor persoane în studiul realizat de noi este de aproximativ 37,8%. Acestea posedă abilități de leader, din care considerente, prevenirea individuală a infracțiunilor din partea categoriilor respective de persoane trebuie să fie deosebit de intensă și planificată foarte bine.

În ceea ce privește tipul criminogen-situativ de personalitate, în structura caracteristicilor moral-psihologice și calitățile acestui tip de infractor există, pe lângă elementele negative, și anumite particularități pozitive. Actele criminale în domeniul traficului de droguri constituie un mijloc de atingere a scopurilor egoiste sau se comit din necesitatea de procurare a substanțelor narcotice pentru uz personal. Situația comiterii infracțiunii nu are o influență decisivă asupra personalității și practic se formează ca urmare a comportamentului antisocial al acestui tip de infractori. Majoritatea dintre ei au comis infracțiuni nu întâmplător și nu ca urmare a unei situații extreme, ci în rezultatul consumului substanțelor narcotice. O bună parte din ei au mai comis anterior infracțiuni legate de traficul ilicit de droguri, însă din diverse cauze nu au fost trași la răspundere penală. Ponderea acestor persoane o constituie 36,3%. În unele cazuri, mai ales atunci când situația comiterii infracțiunii este una nefavorabilă, infractorii de tip criminogen-situativ pot refuza săvârșirea infracțiunii.

Referitor la tipul situativ de infractori implicați în traficul ilicit de droguri, caracteristicile moral-psihologice și calitățile acestora sunt pozitive în general. Situația comiterii infracțiunii prezintă un impact decisiv asupra personalității și, de fapt, se formează din vina persoanelor terțe, atunci când alți subiecți încalcă normele de conduită sau atunci când persoana folosește droguri și „se implică” în afaceri cu droguri. Cota parte a acestor persoane este de 25,9%.

Printre autorii infracțiunilor legate de traficul substanțelor narcotice, domină cei care aparțin tipului de criminal în serie, ale căror motive criminogene sunt generate de stilul de viață care determină comiterea infracțiunii – situație pe care adesea infractorul o simulează.

În concluzie, constatăm că tipologia infractorilor implicați în traficul ilicit de substanțe narcotice are o importanță semnificativă pentru organizarea măsurilor de prevenire și combatere a categoriei respective de infracțiuni, întrucât gradul de pericol social al infractorilor atribuiți la diverse tipuri este diferită, ceea ce necesită de luat în considerare la realizarea măsurilor preventive.

2.5. Concluzii la Capitolul 2

1. Criminalitatea creată de droguri, prin consecințele sale de ordin social, economic, medical, cultural și politic cauzează prejudicii considerabile nu numai intereselor de stat, dar și celor ale societății, ale multor persoane particulare, atentează la viața și sănătatea cetățenilor, influențează în mod demoralizator asupra conștiinței și comportamentului oamenilor.

2. Consumul de droguri și problemele asociate acestuia continuă să se răspândească în majoritatea regiunilor lumii, transformând unele zone în puncte roșii pe harta degradării sistemului social. Menținerea la un nivel constant a cererii de droguri sau chiar creșterea acesteia au determinat orientarea și preocuparea grupurilor de crimă organizată către producția și traficul acestor substanțe, activități din care se obțin venituri importante într-un timp scurt.

3. În prezent, traficul ilicit de droguri este o activitate criminală foarte lucrativă, cu caracter supranațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și, ca finalitate, obținerea unor enorme beneficii, ceea ce presupune, în mod justificat, interesul statului de a-și orienta, în mod cât mai eficient, propria politică în lupta antidrog, pentru apărarea sănătății propriilor cetățeni și salvarea valorilor sociomorale.

4. Analizele efectuate în ultima perioadă de timp de majoritatea organizațiilor internaționale și de autoritățile naționale specializate în domeniul combaterii traficului ilicit de droguri scot în evidență faptul că structurile criminale cu caracter transnațional în domeniul drogurilor își intensifică în mod constant activitățile, cucerind în permanență noi regiuni și teritorii destinate cultivării și producerii de stupefiante, perfecționându-și rutele de traficare și modalitățile de livrare a drogurilor.

5. În urma evenimentelor din decembrie 1989 care au facilitat deschiderea totală a frontierei de stat, România, datorită poziției sale geografice, a devenit un segment important de traficare a drogurilor, fiind inclusă în așa-numita „Rută Balcanică” de traficare a heroinei dinspre Turcia spre piețele occidentale.

6. Reieșind din caracteristicile criminologice ale traficului ilicit de droguri, constatăm că tendința esențială a narcotismului ca fenomen social negativ se caracterizează prin existența unui număr tot mai mare de infracțiuni legate de circulația drogurilor. Această tendință este inherentă narcotismului atât în România și Republica Moldova, cât și în alte state ale lumii.

7. O atare tendință este însoțită de o serie de alte tendințe negative. Printre ultimele, cele mai clar și obiectiv exprimate sunt: 1) sporirea gradului de pericol public al infracțiunilor legate

de traficul ilicit de droguri; 2) apariția și dezvoltarea rapidă a drogurilor noi și, ca urmare, creșterea numărului și diversității tipurilor de substanțe narcotice; 3) răspândirea cultivării plantelor narcotice în zone izolate fizic; 4) implicarea unui număr tot mai mare de persoane în consumarea sistematică a substanțelor narcotice; 5) consolidarea gradului de organizare a acestor categorii de infracțiuni; 6) extinderea limitelor traficului ilicit de droguri la nivel internațional; 7) crearea și majorarea numărului laboratoarelor clandestine de producere a drogurilor; 8) perfecționarea metodelor și sporirea permanentă a numărului de rețele de comercializare a stupefiantelor prin prisma magazinelor ilegale și semiilegale, destinate sau adaptate pentru traficul de droguri; 9) creșterea numărului de cazuri de achiziționare a drogurilor, inclusiv furtul acestora din instituțiile medicale și farmaceutice; 10) perfecționarea metodelor de camuflare din partea funcționarilor corupți a organizatorilor și a altor participanți la traficul ilicit de droguri; 11) gradul foarte înalt de camuflare a metodelor de spălare, legalizare a surselor dobândite în urma traficului ilicit de droguri; 12) creșterea nivelului și gradului de latență a infracțiunilor legate de circulația ilicită a drogurilor.

8. Criminalitatea legată de droguri este un fenomen social-juridic negativ, variabil și istorico-evolutiv, format din totalitatea faptelor penale al căror obiect îl constituie substanțele narcotice, psihotrope sau analoagele lor, comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp.

9. Comercializarea drogurilor este o activitate infracțională foarte profitabilă și, din aceste considerente, o atare îndeletnicire a devenit atractivă nu doar pentru unele categorii de infractori, ci și pentru unele grupări sau chiar organizații criminale, care se disting prin anumite poziții dominante în această sferă de activitate și prin legături strânse cu structurile criminale organizate ce practică narcobusinessul criminal la nivel internațional.

10. Asupra infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice influențează următoarele grupuri de determinante: sociale (au influență la nivel de macromediu); social-psihologice (influențează la nivel de micromediu, adică colective mici, școală, familie etc.); psihologice (interacțiunea personalității infractorului cu o anumită situație criminogenă).

11. Totodată, traficul ilicit de droguri mai este determinat și de extinderea relațiilor internaționale, necorespunderea organizațională a organelor de stat și a celor publice domeniului de prevenire și combatere a criminalității, inacțiunea legilor, lacunele în aprecierea juridico-penală a faptelor socialmente periculoase, lobbyismul ilicit etc.

12. La baza tuturor crizelor actuale se află criza morală profundă a societății. Această criză moral-psihologică care domină societatea noastră se caracterizează printr-un șir de consecințe negative, cum ar fi: neîncrederea față de ziua de mâine privind îmbunătățirea condițiilor de viață

și a poziției proprii identității; plasarea intereselor personale mai presus decât interesele societății; instabilitatea referitoare la siguranța vieții și sănătății, deoarece în orice moment poate surveni un accident, o agresiune sau chiar o crimă. În asemenea cazuri are loc deformarea conștiinței morale a unui grup mare de oameni.

13. În sfera politică, factorii determinanți ai infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri constau, în mare măsură, în instabilitatea politică a țării care s-a perindat până în prezent. În literatura de specialitate se constată faptul că instabilitatea politică generează incapacitatea forțelor de ordine de a combate eficient criminalitatea. Această deviere a structurilor de forță conduce la diminuarea controlului social asupra infracționalității.

14. Pentru infracțiunile legate de traficul de droguri este caracteristic prezența tuturor componentelor (elementelor) mecanismului comportamentului criminal. De regulă, comiterea acestora are loc pe fondul motivelor egoiste sau a motivelor legate de consumul de droguri. Valoarea situației frontale pentru acest tip de infracțiune este mult mai mare decât pentru alte categorii de infracțiuni.

14. Studiul realizat de noi denotă că majoritatea persoanelor trase la răspundere penală pentru comiterea traficului ilicit de droguri o constituie bărbații – 87,4%. Aceste date coincid în mare parte cu datele similare obținute de către alți cercetători, confirmând totodată situația bine cunoscută în criminologie, din care rezultă că criminalitatea este un fenomen predominant masculin, condiționat de rolul social al bărbaților. De asemenea, a fost constatat faptul că și persoanele de gen feminin manifestă un activism criminal mai sporit în sfera traficului ilicit de droguri decât în alte sfere, unde ponderea acestora nu depășește 10-15%.

16. Un număr mare de infracțiuni legate de droguri au fost comise de persoane cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 ani – 62,5%. Proporția minorilor care au comis infracțiuni legate de traficul drogurilor este nesemnificativă și nu depășește 6,3%. Cota minorilor de sex masculin este de 85,9%, iar a celor de sex feminin – 14,1%. Persoanelor cu vârsta peste 45 de ani le revine aproximativ 11,7%.

17. Mai mult de jumătate (58,6%) din categoria respectivă de infractori o constituie persoanele fără un anumit gen de activitate, adică la momentul comiterii infracțiunii nu lucrau nicăieri și nu făceau studii. Cota celor implicați în câmpul muncii în momentul săvârșirii infracțiunii era de 16,8%; elevilor, inclusiv celor care își făceau studii la școli profesionale, le revenea circa 2,9%, iar studenților – 4,1%. Din alte categorii de persoane, un număr semnificativ le revine celor care câștigă suplimentar din vânzarea drogurilor.

18. În calitate de criteriu care stă la baza clasificării persoanelor implicate în traficul ilicit de stupefiante, poate fi rolul subiectului în mecanismul narcobusinessului criminal: organizatorii

(liderii) de grupuri organizate, inclusiv grupuri criminale; b) curierii; c) traficanții angro; d) traficanții cu amănuntul; e) traficanții de retail; f) persoanele care colectează sistematic bani de la narcomanii dependenți de droguri; g) distribuitori de „publicitate”; h) „deținătorii” („crescătorii”); i) proprietarii de bordeluri; g) „casierii”; k) „spălătorii”; l) „protecționiștii”.

19. În baza studiului realizat și reieșind din caracterul și conținutul motivației infracționale, se evidențiază următoarele tipologii de infractori implicați în traficul ilicit de droguri: 1) Tipul „mercenar” – sunt cei care nu folosesc droguri, dar, fiind implicați în traficul de stupefiante, urmăresc obținerea profitului din această afacere. La respectiva categorie de infractori se referă dealerii de droguri de toate nivelurile, interesați în crearea unei rețele de distribuție a drogurilor, care ar include un număr substanțial de traficanți și consumatori de nivel mediu. 2) Tipul „dependent de droguri” – reprezintă categoria de persoane dependente de droguri sau cele care folosesc droguri ocazional, dobândind și deținând substanțe narcotice fără intenția de a le comercializa (pentru uz personal). 3) Tipul „polimotivațional” – este specific grupului de infractori dependenți de droguri, care achiziționează și dețin substanțe narcotice atât pentru consum personal, cât și în scopuri de comercializare a acestora altor persoane dependente în vederea obținerii beneficiului material din astfel de tranzacții și posibilitatea de a utiliza aceste venituri la procurarea drogurilor pentru uz personal. Din categoria respectivă de infractori fac parte dealerii de droguri, care joacă rolul de legătură între traficanții de droguri și persoanele dependente de droguri.

3. PREVENIREA ȘI COMBATEREA INFRACTIUNILOR LEGATE DE CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE

3.1. Considerațiuni generale privind prevenirea traficului ilicit de droguri

Etapa contemporană a existenței comunității umane este caracterizată printr-o expansiune fără precedent a criminalității organizate naționale și transnaționale precum și de un șir de fenomene și vicii sociale negative, legate nemijlocit de aceasta inclusiv narcotismul. După cum, pe bună dreptate, se menționează în literatura de specialitate, „în legătură cu condițiile criminologice create omenirea la începutul sec. XXI s-a pomenit într-o capcană criminală” [137, p. 4].

Consumul și traficul de droguri constituie la nivel mondial un fenomen dinamic, fiind puternic influențat de o multitudine de factori de natură socială și economică. Procesul de globalizare, caracterizat de mișcarea liberă a persoanelor, a bunurilor și a capitalurilor, de dezvoltare a noilor tehnologii informatice și de comunicații, dar și mondializarea crimei organizate, a determinat noi provocări în propagarea și răspândirea acestui fenomen.

La ora actuală, traficul și consumul de droguri au depășit stadiul de simplu fenomen, manifestându-se ca unele dintre cele mai grave și îngrijorătoare probleme cu care se confruntă civilizația umană, ci mai degrabă se poate spune că, în prezent fenomenul drogurilor a depășit nivelul de toleranță rezonabilă față de înțelegerea și standardele actuale ale umanității, numai în consum fiind implicate un număr de persoane de circa 3% din populația globului [138, p. 5].

Potrivit altor date, astăzi, în întreaga lume, peste 220 de milioane de oameni sunt dependenți de droguri. Luând în considerare faptul că o singură persoană dependentă afectează alte cinci persoane, rezultă concluzia că una din șase persoane locuitoare ale planetei este afectată de acest necruțător flagel [139, p. 4].

Prin consecințele sale în plan economic, medical, social, politic și cultural, criminalitatea generată de traficul și consumul ilicit de droguri reprezintă o amenințare globală ce poate submina bazele economice și democratice ale societăților prin corupție, slăbirea instituțiilor și pierderea încrederii în forța legii.

În acest context, măsurile luate de fiecare țară, dar și de organisme internaționale de profil, nu au stopat expansiunea fenomenului drogurilor sau izolarea sa la nivelul unei regiuni geografice sau a unui stat. În ciuda tuturor eforturilor depuse de structurile de aplicare a legii, atât la nivel național, cât și la nivel UE, traficul de droguri continuă să fie o tentație pentru cei

care doresc să cunoască rapid bunăstarea economică, ceea ce determină implicarea unui număr tot mai mare de indivizi în astfel de activități. Pe de altă parte, datorită efectelor globalizării, propagarea acestui model de îmbogățire facilă, precum și al celui legat de consumul de droguri, se face mult mai repede, pe toate coordonatele lumii și în toate mediile sociale. Astfel, potrivit analizelor efectuate, cultivatorii, producătorii, transportatorii, furnizorii, distribuitorii și consumatorii de droguri provin din toate regiunile lumii și pot fi racolați din toate mediile sociale [140].

Totodată, rețelele infracționale implicate în traficul de droguri, caracterizate prin specializare, diviziunea muncii și o foarte bună organizare, dovedesc un foarte bun management al resurselor, reinvestind profiturile ilegale obținute din comercializarea drogurilor în noi activități infracționale sau plasându-le în activități licite și dând astfel un aspect legal afacerilor lor.

În general, prevenirea criminalității este definită ca fiind un proces social permanent, care presupune aplicarea unui ansamblu de măsuri cu caracter social, cultural, economic, politic, administrativ și juridic destinate să preîntâmpine săvârșirea faptelor antisociale, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea cauzelor fenomenului infracțional [141, p. 182].

În acest sens, prevenirea criminalității reprezintă un sistem multilateral de măsuri orientate spre:

- a) relevarea și înlăturarea sau reducerea ori neutralizarea cauzelor criminalității, a unor tipuri separate ale ei, precum și a condițiilor care o favorizează;
- b) identificarea grupurilor de persoane cu un grad sporit de risc criminal și reducerea acestuia;
- c) relevarea și înlăturarea situațiilor din anumite spații geografice sau dintr-un anumit mediu, care motivează sau provoacă nemijlocit comiterea infracțiunilor;
- d) identificarea persoanelor, comportamentul cărora indică asupra posibilității reale de a comite infracțiuni, precum și influența corectivă asupra lor [78, p. 105].

Potrivit unor autori [142, p. 237-243], măsurile de prevenire a consumului ilicit de droguri constau în totalitatea activităților desfășurate de instituțiile abilitate, în scopul evitării începerii consumului, întârzierii debutului acestuia, evitării trecerii la un consum cu risc mare și promovării unui stil de viață sănătos. În aceeași ordine de idei, măsurile de combatere a traficului și a consumului ilicit de droguri constau în totalitatea activităților desfășurate de organele administrației publice și organele judiciare în acest sens.

Astfel, combaterea traficului și consumului de droguri a reprezentat și reprezintă la nivel național o problemă socială complexă, având în vedere că traficul ilicit de droguri este o

activitate criminală foarte lucrativă, cu caracter transnațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și ca finalitate obținerea unor enorme beneficii, ceea ce presupune în mod justificat interesul statului de a-și orienta în mod cât mai eficient propria politică în lupta antidrog, pentru apărarea propriilor cetățeni și salvarea valorilor socio-morale.

Cercetările criminologilor occidentali indică că mijloacele investite în lupta cu circulația ilegală a substanțelor narcotice nu doar că nu au efectul scontat, dar nici nu pot opri dinamica negativă de răspândire a substanțelor narcotice și a narcomaniei [143, p. 615]. Cauza de bază a ineficienței este cererea majorată la substanțele narcotice și psihotrope. Creșterea cererii este legată, în primul rând, de creșterea numărului de persoane aflate sub influența factorilor narcotizării.

Concepția modernă a politicii de luptă contra substanțelor narcotice este construită prin abordarea care constă în echilibrul măsurilor orientate spre prevenirea și contracararea ofertei ilegale de substanțe narcotice și diminuarea cererii la acestea. Diminuarea cererii la ele se presupune prin propaganda antidrog și ridicarea eficienței tratamentului bolnavilor de narcomanie. Direcția de bază constă în aplicarea măsurilor juridice, orientate spre contracararea circulației ilegale a substanțelor narcotice (prevenirea și curmarea ofertei ilegale de substanțe narcotice), al cărui scop constă în amplificarea tempourilor de scoatere a substanțelor narcotice din circuitul ilegal și majorarea numărului de cazuri descoperite.

Aceste elemente ne îndreptățesc să credem că știința este arma cu cea mai mare eficiență în lupta împotriva criminalității în general și traficului și consumului de droguri în special, numai cunoașterea și înțelegerea, în întreaga sa dimensiune a pericolului pe care-l reprezintă acest fenomen, fiind de natură să ofere soluțiile adecvate pentru gestionarea de o manieră rezonabilă a acestei boli a secolului XXI. În acest sens, cercetarea în materie de droguri a devenit esențială pentru formularea și implementarea unor politici antidrog și a unor intervenții eficiente.

Vorbind despre politica penală unii autori menționează că aceasta reprezintă o activitate vastă a activității statului în vederea protejării societății față de criminalitate, elaborarea și realizarea sarcinilor, conținutului și formelor respectivei activități [144, p. 128]. Accentul în acest caz este pus pe apărarea societății și membrilor săi, ceea ce trebuie să servească ca un reper al politicii penale în ansamblu, precum și al politicii penale în domeniul ocrotirii sănătății populației împotriva răspândirii substanțelor narcotice.

Ca scop nemijlocit al concepției politice moderne este elaborarea sarcinilor și abordărilor de stăvilire a criminalității, formarea ulterioară a tendințelor pozitive de dezvoltare a securității criminologice a populației în perspectiva apropiată [145, p. 29].

Despre securitatea criminologică au scris mai mulți autori [146; 147], însă o analiză specială în acest sens nu a fost făcută. Conform concepției securității criminologice elaborată recent [148], sunt create sisteme și mijloace de asigurare a securității contra amenințărilor criminale. Conștientizând necesitatea de a proteja persoana, societatea și statul de răspândirea ilegală a substanțelor narcotice, în prezent sunt prioritare măsurile orientate spre asigurarea securității criminologice. Respectivile măsuri pot fi diferențiate în două grupuri. În primul rând, măsurile care influențează nemijlocit asupra pericolului și, în al doilea rând, măsurile întreprinse în scopul protecției criminologice al obiectului narcotizării față de atentatele criminale.

Tipurile de activități desfășurate în vederea prevenirii infracțiunilor legate de substanțele narcotice pot fi divizate în două categorii: constrângere penală, adică prevenirea, care se realizează în cadrul justiției penale (unul din scopurile legii penale este “prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni” (art. 2 CP), iar unul din scopurile pedepsei penale este “prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane” (art. 61 CP) și profilaxia socială adică prevenirea criminologică care include toate tipurile de influență anticriminogenă, cuprinse în cadrul justiției penale.

Prevenirea criminalității legate de substanțele narcotice prin intermediul mijloacelor oferite de legislația penală, trebuie să decurgă în sfera criminalizării și decriminalizării, eficienței preventive a mijloacelor utilizate în cadrul justiției penale [82, p. 15].

Cu referire la prevenirea criminologică a infracțiunilor legate de substanțele narcotice, în știința criminologică sînt evidențiate două tipuri și anume: prevenirea generală și prevenirea specială. Diferențierea între aceste tipuri de prevenire criminologică poate fi realizată în baza comparării unor astfel de elemente ale sale cum ar fi obiectul influențării, măsurile de prevenire, subiecții activității.

După cum remarcă autorul A. Șesler, drept *obiect al prevenirii generale* este mediul cu comportament deviant, adică grupurile sociale, care se caracterizează ca criminogene, și anumiți indivizi cu comportament marginal [149, p. 188].

Grupurile criminogene sunt asociale fiind separați de instituțiile sociale pozitive, iar membrii acestora sînt retrași într-un sistem îngust de valori, în marea majoritate, fiind constituite din persoane cu orientări antisociale [150, p. 85]. Persoanele cu comportament marginal, fie că constituie componența subiectivă a unor astfel de grupuri, fie sînt purtători individuali ai activității antisociale. Scopul prevenirii generale constă în înlăturarea sau neutralizarea determinantelor criminalității, al căror purtător este mediul social. O astfel de prevenire este realizată de către acei subiecți ai profilaxiei, care soluționează în societate probleme cu caracter general și prin astfel de măsuri care, în ansamblu, nu țin de prevenire.

Obiectul prevenirii speciale este mediul social criminogen, constituit din grupuri și persoane cu comportament deviant. Scopul respectivei prevenirii este înlăturarea pericolului social al grupurilor și persoanelor cu comportament criminogen. O astfel de prevenire se realizează în general de organele de drept și, în mare parte, prin intermediul măsurilor ce țin de prevenire.

Considerentele teoretice enunțate pot fi puse la baza caracterizării prevenirii generale și speciale a criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Reieșind din aceasta putem presupune că *obiect al prevenirii generale al criminalității legate de substanțele narcotice* este mediul social tipic pentru aceasta, adică grupurile și persoanele cu comportament deviant care constă în consumul sau predispunerea spre consumul de substanțe narcotice. O astfel de prevenire se realizează de către subiecții care îndeplinesc funcții cu caracter general (instituții de învățământ, instituții medicale, instituții de agrement etc.).

Scopul prevenirii respective rezidă în crearea unui mediu social pozitiv în jurul grupurilor și persoanelor indicate pentru împiedicarea potențialilor consumatori ai substanțelor narcotice de a le consuma sau pentru înlăturarea dependenței de droguri a consumatorilor, precum și retenția unor astfel de grupuri și persoane de a săvârși infracțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. O astfel de prevenire, în mare măsură, nu este legată nemijlocit de prevenire dar presupune o influență educativă, medicală, psihologică, precum și acordarea de ajutor persoanelor supuse unei astfel de influențe.

Obiectul prevenirii speciale a infracțiunilor legate de substanțele narcotice este mediul social criminogen, adică acele persoane și grupuri criminale, activitatea cărora este legată de circulația ilegală a substanțelor narcotice. O astfel de prevenire este realizată în special de către organe de drept specializate în lupta cu criminalitatea legată de substanțele narcotice.

Scopul prevenirii speciale constă în întreruperea activității criminale a persoanelor indicate.

La examinarea tipurilor prevenirii criminologice este important de a atrage atenția asupra percepției neunivoce în literatura de specialitate a respectivelor tipuri de prevenire la realizarea clasificării în baza unor astfel de criterii cum ar fi nivelul de acțiune și conținutul. Unii cercetători evidențiază nivelul prevenirii social-criminologice legate de soluționarea sarcinilor dezvoltării sociale a societății: nivelul special criminologic, care cuprinde măsuri orientate nemijlocit spre înlăturarea cauzelor și condițiilor săvârșirii infracțiunilor; prevenirea individuală care reprezintă în sine concretizarea măsurilor de prevenire generală și specială în privința unei persoane concrete sau grup de persoane concrete. Alții, deosebesc măsuri de profilaxie generală, orientate spre înlăturarea fie spre neutralizarea cauzelor și condițiilor criminalității în ansamblu, măsuri speciale, realizate în cadrul unor grupuri de infracțiuni și persoane, caracterizate prin

comportament negativ (abuzul de băuturi alcoolice, narcomanie etc.); profilaxia individuală, care reprezintă un set de măsuri cu caracter special-criminologic în privința persoanelor, care pot săvârși infracțiunea sub influența unor condiții nefavorabile, persoane care duc un mod de viață antisocial, persoane pe cale să săvârșescă infracțiuni sau care deja le-au săvârșit [151, p. 121-128].

În literatura de specialitate sunt evidențiate măsurile generale care contribuie activ la prevenirea criminalității (îmbunătățirea condițiilor de muncă, odihnă, condițiilor de trai, ridicarea nivelului de instruire și cultură a populației etc.), măsurile speciale, destinate exclusiv pentru prevenirea fiecărui tip de infracțiuni și a altor încălcări ale legii, precum și măsurile individuale, menirea cărora este de a influența pozitiv persoanele predispuse spre săvârșirea infracțiunilor [151, p. 125].

O percepere analogică a măsurilor preventive este întâlnită și în rândul criminologilor care se preocupă de problema prevenirii criminalității legată de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Astfel, M. Prohorova [124, p. 75-89] evidențiază trei niveluri de prevenire:

1) Prevenirea socială generală – include un complex de măsuri în domeniul economic, social, politic și ideologic, care presupun o influențare asupra formării calităților pozitive ale personalității;

2) Prevenirea criminologică generală – include un cumul de activități realizate în scopul relevării și neutralizării cauzelor și condițiilor care contribuie la răspândirea narcotismului în societate;

3) Prevenirea individuală – este realizată în privința anumitor persoane separat.

Astfel de clasificări ale măsurilor de prevenire ale criminalității legate de substanțele narcotice, bazate pe criterii mixte, nu țin cont de minim două momente: în primul rând, la baza oricărei clasificări trebuie să stea un singur criteriu și, în al doilea rând, îmbinarea criteriilor clasificării conduce la o percepție eronată a faptului că nu este posibil de realizat măsuri de prevenire socială generală – la nivel social-general, iar măsuri legate de îmbunătățirea vieții populației – la nivelul unei persoane în parte. În acest sens, o atenție mai mare o merită clasificările bazate pe utilizarea unui singur criteriu. Prin urmare, în știința criminologică este evidențiată prevenirea generală a criminalității, legată de soluționarea problemelor sociale importante și de durată prin dezvoltarea progresivă a societății, și prevenirea specială, care vizează măsurile de influență nemijlocită asupra criminalității [152, p. 139-140].

După cum au remarcat pe bună dreptate unii autori [153, p. 16-17], prevenirea criminalității trebuie să fie asigurată din punct de vedere legal, să fie fundamentată din punct de vedere social-

juridic și economic, să fie eficientă, coordonată și asigurată din punct de vedere al asigurării informaționale.

Obiectul prevenirii circulației ilegale a substanțelor narcotice reprezintă un complex de relații social-juridice, orientate spre prevenirea criminalității legate de substanțele narcotice și a narcomaniei în rândul populației.

Activitatea desfășurată în vederea prevenirii circulației ilegale a substanțelor narcotice trebuie să fie orientată spre relevarea și înlăturarea, fie reducerea sau neutralizarea factorilor nefavorabili care influențează asupra formării personalității și, în același timp, îngreunează procesul socializării lor; relevarea și curmarea procesului de formare asocială a personalității și corecția acesteia, cum ar fi: aplicarea unor măsuri de neadmitere a comportamentului criminal din partea persoanelor cu orientare antisocială, inclusiv prevenirea comiterii unor infracțiuni legate de substanțele narcotice de către persoane care anterior au mai săvârșit infracțiuni.

Prevenirea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice ține de politica de securitate națională a statului și urmărește următoarele scopuri: reducerea și modificarea calitativă a caracteristicilor criminologice ale criminalității legate de substanțele narcotice; favorizarea creării și consolidării în societate a unei atmosfere de liniște și stabilitate; înlăturarea factorilor criminogeni ai acestui tip de criminalitate; asigurarea realizării scopurilor pedepsei penale în privința persoanelor condamnate pentru comiterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice și resocializarea acestora; influența asupra elementelor negative ale anturajului social (micromediul neformal), care influențează formarea poziției antisociale a personalității și motivarea comportamentului ei infracțional.

Un loc important în sistemul prevenirii infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice revine *măsurilor juridice*, prevăzute de către actele normative în domeniu. Potrivit unor autori [154, p. 79], normele juridice determină obiectul, subiectul și măsurile de influență, mecanismul intervenției preventiv-educative și curative, precum și ansamblul de fapte penale care se referă la criminalitatea legată de substanțele narcotice. Bazele juridice ale activității desfășurate în vederea prevenirii infracțiunilor în domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice include actele normative internaționale și naționale.

Nu este un secret că imperfecțiunea politicii de stat în domeniului combaterii consumului și traficului ilicit de droguri, lipsa coordonării și consolidării eforturilor organelor administrației publice, majorarea cantităților de substanțe narcotice consumate în scopuri nemedicinale creează un pericol nemijlocit pentru securitatea națională a statului. În afară de aceasta, consumul de substanțe narcotice contribuie la înrăutățirea stării sănătății națiunii, la sporirea nivelului de îmbolnăvire a populației cu maladii extrem de periculoase (HIV-SIDA, tuberculoză etc.), precum

și la acutizarea problemelor sociale (atitudinea neglijentă față de copii, majorarea numărului accidentelor rutiere, accidente la locul de muncă, diminuarea productivității muncii etc.) [155, p. 18].

Având în vedere cele menționate, considerăm că soluționarea acestor probleme este posibilă doar cu condiția elaborării și realizării la nivel de stat a unor măsuri planificate și de durată (care ar fi coordonate și consecutive) în vederea prevenirii narcomaniei și contracarării criminalității legate de circulația ilegală substanțelor narcotice.

În acest sens, considerăm că scopul principal al documentelor strategice în domeniul prevenirii consumului și traficului ilicit de droguri trebuie să devină determinarea bazelor conceptuale și doctrinare ale politicii de stat, fiind vorba, în primul rând, de aspectele sale juridice și organizaționale, precum și de elaborarea unui program interdepartamental comun în acest domeniu. Totodată, la elaborarea și realizarea unor astfel de programe este necesar de a ține cont de rezultatele cercetărilor științifice fundamentale și de experiența străină avansată în acest domeniu, iar vectorul prioritar trebuie să devină neadmiterea majorării volumului circulației ilegale a substanțelor narcotice sau chiar reducerea consistentă a acestuia.

În ansamblu, politica de stat exprimată prin prisma legislației în vigoare este orientată spre stabilirea unui control riguros asupra circulației substanțelor narcotice, reducerea treptată a numărului bolnavilor de narcomanie, precum și spre reducerea numărului de încălcări ale legii legate de substanțele narcotice.

Reieșind din analiza efectuată cu referire la studiul în cauză, apreciem că prin prevenirea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice urmează de subînțeles acel sistem de măsuri cu caracter de constrângere, educare și asistență acordată persoanelor supuse măsurilor de profilaxie, realizate în conformitate cu prevederile convențiilor internaționale și legislația națională în vederea înlăturării sau neutralizării factorilor criminogeni ai criminalității legate de substanțele narcotice.

Evidențierea celor două tipuri de prevenire a criminalității legate de substanțele narcotice (prevenirea generală și prevenirea specială) reiese din faptul că realizarea măsurilor de influență asupra criminalității în concordanță cu factorii criminogeni evidențiați anterior are loc la nivel social-general, social-psihologic și la nivel individual. În funcție de conținut, aceste măsuri pot fi cele mai diverse (economice, politice, ideologice, sociale etc.).

3.2. Prevenirea generală și specială a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice

Înainte de a examina problema prevenirii generale a infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, este necesar de accentuat faptul că respectiva modalitate de prevenire nu trebuie confundată cu prevenirea socială generală. Deosebirea dintre aceste două tipuri de prevenire a infracționalității urmează a fi făcută, ca și în cazul stabilirii deosebirilor între prevenirea generală și cea specială, în baza următoarelor elemente care le caracterizează: obiectul prevenirii, conținutul măsurilor de prevenire și obiectivele prevenirii.

Obiectul prevenirii generale și al prevenirii criminalității legate de substanțele narcotice îl constituie mediul social format din grupuri sociale mici, care se caracterizează printr-un comportament social negativ al unor persoane ce consumă substanțe narcotice sau sunt predispuse de a le consuma în virtutea modului de viață dezaprobat de societate. Scopul măsurilor prevenirii generale rezidă în crearea, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor, inclusiv a unui mediu social pozitiv de existență a acestora. În ceea ce privește criminalitatea legată de substanțele narcotice, scopul măsurilor prevenirii generale al acestui fenomen constă în înlăturarea, neutralizarea, localizarea sau diminuarea influenței unui astfel de mediu asupra persoanei, reprimarea degenerării respectivului mediu în unul criminal, activitatea căruia este legată de traficul și consumul substanțelor narcotice.

Comparativ cu măsurile sociale generale, *scopul măsurilor prevenirii generale* modifică caracterul acestora, în pofida unor asemănări între ele. Astfel, educarea socială generală presupune, în mod primordial, formarea unor orientări pozitive, deoarece ea se realizează în privința unei persoane care se socializează în mod normal. Însă, în cazul în care educarea se desfășoară în privința unei persoane cu comportament social deviat, atunci ea nu trebuie să fie orientată spre distrugerea sau modificarea orientărilor sale negative, ci spre cultivarea unor orientări social-aprobate, iar treptat poate fi vorba și despre înlocuirea orientărilor social-negative cu altele pozitive.

În afară de aceasta, prevenirea socială generală este asigurată prin influență morală asupra persoanei, în timp ce prevenirea generală mai este asigurată și de sancțiuni prevăzute de normele de drept. Astfel, prevenirea generală presupune și un set de măsuri de constrângere comparativ cu prevenirea socială generală.

Cauzele și condițiile care contribuie la săvârșirea infracțiunilor legate de substanțele narcotice î-și au rădăcinile în mai multe domenii ale vieții publice: societate, economie, politică,

cultură, drept, medicină, educație, spiritualitatea fiecărei persoane etc. Din aceste considerente, identificarea și înlăturarea lor presupune o abordare complexă cu participarea unui cerc larg de instituții de stat, organizații obștești, religioase și politice.

Prevenirea generală, după cum a fost accentuat, se realizează la trei nivele. La nivel social general, măsurile prevenirii generale trebuie să corespundă după conținutul lor factorilor criminalității existente la acest nivel. De aceea, respectivele măsuri pot fi clasificate în măsuri realizate în domeniul economic, politic, ideologic, social și moral-spiritual.

La baza măsurilor economice ale prevenirii generale a criminalității legate de substanțele narcotice trebuie să stea o astfel de politică a statului, care va fi orientată nu doar spre restabilirea, ci și spre dezvoltarea continuă a relațiilor economice ale statului. Specificul măsurilor prevenirii generale cu caracter economic se poate baza pe două strategii interdependente aplicate față de criminalitatea în domeniul relațiilor economice: 1) strategia de restricționare și curmare a formelor nedorite de comportament economic; 2) strategia stimulării formelor de activitate economică social-utilă [156, p. 91].

A doua strategie presupune crearea condițiilor favorabile pentru activitate economică legală, cum ar fi: investirea în activități de producere și mai puțin în activitatea financiar-comercială, realizarea unei politici fiscale echilibrate, susținerea din partea statului a producătorului autohton pe piețele interne și externe, stimularea antreprenoriatului implicat în activități din sfera socială, dezvoltarea formelor economice de stimulare a muncii etc. [157, p. 107] Scopul acestor măsuri constă în limitarea și, ulterior, în înlăturarea din sfera economică a economiei „tenebre” legată de circulația ilegală a substanțelor narcotice. Acest fapt pare a fi real, deoarece presupune reducerea bruscă a diferenței dintre nivelul rentabilității în sfera antreprenoriatului legal și cel al narcobusinessului. Considerăm că existența posibilității de a câștiga decent în mod legal va opri anumite categorii de persoane de la afacerile ilegale cu droguri.

Circulația ilegală a substanțelor narcotice și infracțiunile legate de aceasta sunt condiționate de relațiile sociale care apar ca un efect firesc al condițiilor vieții sociale a societății [158, p. 25-26]. Delictele și infracțiunile generate de diverse fenomene negative, inclusiv de narcomanie, reprezintă niște acte specifice ale comportamentului uman în care se reflectă condițiile sociale respective [159, p. 79]. În acest caz nu este importantă doar legătura reciprocă între infracțiuni și fenomenele negative, mai prezintă interes și condițiile sociale în care se manifestă o astfel de relație. Relevarea acestei legături reciproce, în opinia unor autori, este legată de analiza infracțiunilor examinate în sistemul fenomenelor sociale negative, precum și în legătură cu urmările negative ale acestor fenomene [160, p. 120-121].

Problemele prevenirii circulației ilegale al substanțelor narcotice în condițiile actuale este îngreunată prin faptul că nu ne putem dezice de utilizarea lor în practica medicală. În legătură cu acest fapt, regimul juridic al circulației ilegale al substanțelor narcotice constă nu doar în stabilirea interdicțiilor, ci și în crearea unor norme juridice eficiente pentru reglementarea circulației legale și a utilizării acestora.

Elucidând sistemul măsurilor de prevenire generală în vederea diminuării circulației ilegale a substanțelor narcotice ne vom opri la aspectele de bază ale acestuia. În primul rând, urmează de elucidat și înlăturat factorii care contribuie la comiterea infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice. Această activitate trebuie să includă formarea unei legislații criminologice în domeniu. Societatea trebuie să înțeleagă și să conștientizeze pericolul social al urmărilor narcomaniei, narcotismului și narcobusinessului, iar statul să-și asume cele mai importante sarcini. Astfel, pe de o parte, este necesar să instruiască populația cum să trăiască într-o lume atât de complexă, plină de multiple pericole, la care se referă și maladiile sociale precum: SIDA, prostituția, tuberculoza, alcoolismul, terorismul, narcomania și criminalitatea. Pe de altă parte, este important de a proteja eficient populația de pericolul infectării cu aceste maladii prin prisma măsurilor de prevenire a lor, inclusiv prin lupta eficientă cu criminalitatea legată de traficul ilicit de droguri [161, p. 115; 162, p. 201].

Prin legislație criminologică subînțelegem acele acte normative care în totalitatea lor formează baza juridică pentru reacționarea la provocările criminalității și, în particular, pentru prevenirea infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice [163, p. 34-35].

Cele mai noi cercetări în domeniul cauzalității criminologice sunt orientate tot mai mult spre mecanismul respectării normelor de drept și nu spre abaterile de la prevederile acestora [164], adică se studiază nu atât cauzele care au generat încălcarea legii, cât factorii abținerii de la comiterea încălcărilor. Potrivit investigațiilor empirice ale unor autori, viziunile căror au avut o influență importantă asupra evoluției gândirii științifice în anii '70 - '90 ai sec. XX, rezultă că asupra conformării normelor sociale contribuie patru categorii de relații sociale: 1) atașamentul; 2) obligațiunea; 3) implicarea; 4) credința [165, p. 215]. Relațiile de atașament și, în primul rând, dragostea față de familie, sunt principalii factori care determină persoana să se abțină de la o activitate criminală [164, p. 183].

De rând cu nedorința de a provoca neazuri persoanelor apropiate, tendința de a duce până la capăt obligațiunile asumate, implicarea într-o anumită activitate și perceperea drept vicioasă a unui sau altui comportament constituie principalele elemente ale mecanismului abținerii de la tentația de a încălca legea, fapt care se confirmă și prin rezultatele unor cercetări în domeniu. Astfel, cea mai eficientă cale de control a criminalității se dovedește a fi consolidarea unor

instituții sociale precum familia, școala și organizarea eficientă a procesului de muncă [164, p. 185-186].

O altă direcție de activitate ar consta în formarea în rândul populației a unei atitudini negative față de consumul drogurilor. Un distins exponent al sociologiei juridice germane al anilor '90, F. Filser, argumentează ideea, potrivit căreia politica socială poate păși pe calea diminuării reale a criminalității cu condiția că aceasta se va orienta spre promovarea valorilor spirituale și umaniste tradiționale, în defavoarea valorilor dubioase, care includ în sine bogăția și puterea. Această cale semnifică dezvoltarea etică a personalității și societății ca un proces de influență reciprocă [166, p. 170-171].

Ținând cont de importanța și necesitatea măsurilor juridice, organizatorice, politice etc., pe este necesar de a plasa în prim-plan formarea în rândul populației a unei poziții ferme antidrog. În opinia unor autori, pe care o susținem în totalitate, acest fapt este legat de principiul economic de bază, potrivit căruia „cererea generează ofertă” [167, p. 96]. Dacă nu va fi cerere în rândul consumatorilor finali de droguri, atunci nici traficantilor de droguri nu le va fi convenabil să-și desfășoare activitatea lor și astfel întreaga piață ilegală a circulației substanțelor narcotice va fi distrusă. În cadrul realizării acestei măsuri este necesar de desfășurat o activitate explicativă cu populația.

Vorbind despre elementele măsurilor sociale ale prevenirii generale și despre înlăturarea urmărilor sociale negative survenite în urma consumului de droguri, în opinia noastră, accentul de bază urmează a fi pus pe tratarea persoanelor aflate la evidență, deoarece narcomanul, în cele mai dese cazuri, crede că nu este dependent de droguri și va putea renunța la ele în orice moment.

În acest sens, considerăm că doar acțiunile bine organizate ale instituțiilor medicale vor putea ajuta bolnavii să se izbăvească de dependența narcotică. În mod deliberat nu insistăm pe implicarea instituțiilor nestatale în soluționarea respectivei probleme din următoarele motive:

- circulația ilegală a substanțelor narcotice, la fel ca și întregul contingent de persoane care le administrează, reprezintă problema întregii societăți și nu a unei persoane concrete sau familii. Astfel, dacă vom diminua intenționat datele oficiale despre numărul bolnavilor nu vom putea urmări situația în ansamblu și nu vom putea aprecia întregul spectru de urmări sociale negative generate de fenomenul investigat;

- încredințarea tratamentului bolnavilor de narcomanie instituțiilor medicale private poate provoca ulterior diverse comportamente ilegale. Medicul instituției private nu poartă răspundere față bolnavului pentru rezultatul tratamentului. De asemenea, sunt posibile cazuri de șantaj

(răspândirea informației despre consumatoul de droguri) atât asupra bolnavilor, cât și asupra familiilor acestora.

- în cazul întârzierii adresării către o instituție de stat sunt posibile situații de dispariție temporară a simptoamelor și astfel persoana care nu se află la evidență poate obține dreptul la port-armă sau de a conduce un mijloc de transport.

În scopul neutralizării factorilor criminogeni ai circulației ilegale a substanțelor narcotice, precum și a eficientizării activității de prevenire și combatere a fenomenului vizat este important de a concentra eforturile spre următoarele domenii ce fac parte din *sistemul măsurilor juridico-administrative*:

- 1) măsuri sociale (realizate la nivelul colectivității, familiei și al persoanei în parte);
- 2) măsuri administrative (elaborarea mecanismului de gestionare, coordonare a acțiunilor organelor de drept și organizațiilor obștești);
- 3) măsuri speciale (implementarea unui sistem de evidență și control centralizat în privința persoanelor care încalcă legea) [168; 169; 170].

Prin urmare, mijloacele juridico-administrative reglementate de legislația în vigoare pot fi divizate convențional și supuse unei analize științifice distincte. Spre exemplu, unele mijloace juridico-administrative (controlul documentelor, reținerea, expertiza medicală, percheziția corporală etc.) sunt orientate spre identificarea persoanelor implicate în circuitul ilegal al substanțelor narcotice, stabilirea identității și altor probe care confirmă participarea lor în acțiuni legate de traficul ilicit de droguri, crearea condițiilor necesare pentru luarea unor decizii în legătură cu circumstanțele relevante.

Alte mijloace juridico-administrative pot fi încadrate în acțiuni orientate spre elucidarea împrejurărilor care au servit în calitate de factori ai comportamentului ilegal în domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, precum și a măsurilor de prevenire realizate în acest sens (discuții cu persoanele care încalcă legislația antidrog, clarificarea cauzelor unui astfel de comportament etc.).

Este important de menționat că mijloacele juridico-administrative aplicate în domeniul prevenirii și contracarării răspândirii substanțelor narcotice urmează a fi examinate ca un sistem complex de măsuri care se deosebesc prin scop și caracter de influențare. Prin urmare, în funcție de scopurile urmărite, mijloacele juridico-administrative aplicate în domeniul respectiv se divizează în:

- mijloace de prevenire și contracarare a răspândirii și consumului substanțelor narcotice;
- mijloace de prevenire și contracarare a consecințelor social-negative provocate de consumul drogurilor.

Totodată, în funcție de caracterul influenței, mijloacele juridico-administrative de combatere a consumului de droguri pot fi divizate în două grupuri: 1) mijloace cu caracter de constrângere și 2) mijloace fără caracter de constrângere.

Analiza modelului actual de reglementare juridico-administrativă în domeniul investigat denotă faptul că în rândul celor mai eficiente mijloace juridico-administrative aplicate în scopul contracarării circulației ilegale a substanțelor narcotice urmează a fi atribuite următoarele:

- introducerea sistemului de cote (la cultivarea plantelor, producerea, păstrarea, introducerea (scoaterea) substanțelor narcotice);
- acordarea licențelor;
- înaintarea unor cerințe speciale față de condițiile desfășurării activității legate de circulația substanțelor narcotice;
- certificarea specialistului care confirmă pregătirea profesională corespunzătoare a conducătorului persoanei juridice sau conducătorului unei subdiviziuni ale persoanei juridice;
- înregistrarea (înregistrarea de stat a substanțelor narcotice noi);
- înregistrarea operațiunilor cu substanțele narcotice;
- rapoarte despre activitatea legată de circulația substanțelor narcotice;
- înregistrarea bolnavilor de narcomanie;
- stabilirea unui regim special de executare a interpelărilor legate de cauzele privind circulația ilegală a substanțelor narcotice;
- măsuri de prevenire și măsuri de asigurare a investigării cauzelor contravenționale, inclusiv expertiza medicală, percheziția persoanelor, trimiterilor poștale și bagajelor, mijloacelor de transport și a încărcăturilor transportate;
- inspectarea terenurilor, locurilor de producere, prelucrare, păstrare, realizare, distribuire, procurare, utilizare și nimicire a substanțelor narcotice;
- supravegherea procesului de reabilitare socială a persoanelor care au săvârșit infracțiuni grave [171, p. 213].

Astfel, constatăm că în procesul de reglementare juridică a multiplelor relații din domeniul circuitului substanțelor narcotice participă un număr considerabil de instituții juridico-administrative, cum ar fi, spre exemplu, instituțiile de licențiere, control, supraveghere, evidență, raportare, înregistrare, răspundere contravențională etc.

Cele menționate denotă faptul că în procesul de contracarare a circulației ilegale a substanțelor o importanță deosebită trebuie să fie acordată formării calitative și eficiente a sistemului mijloacelor juridico-administrative de contracarare.

Prevenirea generală a criminalității legate de substanțele narcotice prin prisma *sferei ideologice* presupune, în primul rând, *propagarea unui mod sănătos de viață*. Este important ca respectiva propagandă să nu poarte doar un caracter de informare și să nu fie construită pe baza intimidării persoanelor cu care se desfășoară activitatea de prevenire, ci să fie orientată spre formarea unei orientări a personalității în cadrul căreia alcoolul și substanțele narcotice nu reprezintă valori relevante. Caracterul distructiv al propagandei, bazată pe frică, constă în efectul limitat al fricii propriu-zise, care nu mai influențează asupra consumatorilor de substanțe narcotice și a duratei scurte a acestui efect, precum și survenirii unui efect invers celui așteptat.

Ținând cont de faptul că în calitate de obiect al prevenirii generale este mediul social, constituit din persoane în parte și grupuri sociale mici, consumatoare sau predispuse să consume substanțe narcotice, fie cu alt tip de comportament deviant, propaganda urmează a fi orientată inițial nu spre distrugerea sau modificarea orientărilor negative ale persoanei, ci spre crearea unor orientări pozitive și social-acceptate [172, p. 92]. În viitor putem vorbi despre eliminarea treptată a orientărilor negative și înlocuirea acestora cu unele pozitive. Acest lucru va deveni posibil, dacă în procesul prevenirii generale va fi creată o atmosferă nefavorabilă pentru consumul substanțelor narcotice în societate. Astfel de propagandă are o importanță deosebită în rândul minorilor, care, într-o măsură mai mare, sunt predispuși consumului de substanțe narcotice.

Este evident că în rândul diferitor categorii de cetățeni (consumatori și neconsumatori de droguri) propaganda urmează a fi înfăptuită în mod diferit. Astfel, în privința persoanelor consumatoare este necesar de a demasca mitul despre incurabilitatea narcomaniei, deoarece aceasta îi va ajuta pe oameni să înfrunte afecțiunea. Dimpotrivă, în privința neconsumatorilor, asemenea informație trebuie să fie dozată în așa mod, încât să nu le creeze impresia posibilității de izbăvire ușoară de acest viciu.

Considerăm că unul din locurile cele mai importante pentru desfășurarea programelor de prevenire sunt instituțiile de învățământ, fiindcă, în pofida unor procese negative care au loc în societate, acestea dețin un potențial de resurse care influențează pozitiv asupra copiilor și adolescenților. Astfel, prin efortul comun al profesorilor, părinților și a unor organizații obștești pot fi realizate diverse programe antialcool și antidrog în cadrul procesului educațional.

O importanță deosebită în realizarea măsurilor de prevenire generală revine *familiei*, chiar în pofida faptului că aceasta nu a fost în stare să prevină comportamentul antisocial al persoanei care s-a manifestat inclusiv prin consumul drogurilor. Unii autori susțin că reacția familiei la faptul consumului substanțelor narcotice de către unul din membrii săi poate fi atât constructivă, contribuind la întreruperea consumului acestora, cât și negativă, consolidând dorința persoanei

de a consuma aceste substanțe în continuare. În cazurile în care familia se implică în procesul de prevenire, rezultatul va fi considerabil [172, p. 144-145].

Este evident că activitatea de prevenire în privința membrului de familie consumator de droguri trebuie să fie bazată pe o reacție constructivă la faptul consumului de droguri, pe poziția activă a familiei în vederea determinării persoanei de a se abține de la consumul ulterior al acestora, fapt care devine posibil doar în condițiile unei alegeri corecte a tipurilor de activități desfășurate în comun cu alți membri ai familiei sau chiar a cu implicarea altor persoane apropiate acestui anturaj.

În ultimii ani a crescut rolul *bisericii* în sfera socială, fapt care a impulsionat activitatea acesteia în domeniul prevenirii consumului de droguri. În acest context, menționăm că toate confesiunile care activează oficial în Republica Moldova și România consideră consumul drogurilor drept un mare păcat. Deseori se întâmplă că anume biserica devine ultima instanță la care apelează narcomanii care doresc să se izbăvească de dependența narcotică. Aceștia fac apel la credință atunci când tratamentul tradițional și programele costisitoare nu mai produc efectul așteptat.

Biserica cultivă credincioșilor o rezistență fermă față de consumul substanțelor narcotice, iar persoanelor consumatoare le ajută să identifice suficiente forțe pentru a renunța la acest păcat [157, p. 49]. Astfel, este evident că potențialul bisericii urmează a fi utilizat la maxim în scopul prevenirii fenomenului narcomaniei.

Prevenirea generală a criminalității legate de substanțele narcotice în *sfera socială* trebuie să se bazeze pe o politică economică a statului orientată social, care presupune încadrarea maximă în câmpul muncii a populației, dezvoltarea unui sistem de protecție și asigurări sociale, soluționarea reală a problemei accesibilității locuințelor pentru majoritatea cetățenilor și atenuarea consecințelor pe care le provoacă fenomenul inegalității sociale.

Măsurile prevenirii generale a criminalității legate de circuitul ilegal al drogurilor prin prisma *sferei politice* trebuie să se bazeze, în primul rând, pe stabilitatea politică în societate ce exclude formele social-periculoase extreme ale vieții politice (conflicte militare, dezordini în masă, crize constituționale etc.), inclusiv cele care diminuează obiectiv posibilitățile realizării unui control social pozitiv asupra persoanelor cu un comportament delicvent și criminal, creează impedimente pentru anumite structuri ale statului, în general, și a organelor justiției penale, în particular. Nu trezește îndoieli faptul că este importantă și activitatea anticorupțională a statului, care micșorează posibilitatea pătrunderii mediului antisocial și criminal în organele puterii de stat. Specificul respectivelor măsuri mai constă în fortificarea controlului de frontieră și a celui vamal asupra circulației ilicite a substanțelor narcotice.

Prin urmare, *obiectul prevenirii generale* a criminalității legate de traficul de substanțe narcotice este mediul social „obișnuit”, adică grupurile și persoanele cu comportament social deviant, consumatoare sau predispuse să consume droguri. O astfel de prevenire este înfăptuită de către subiecți care realizează funcții sociale cu caracter general în societate (instituții de învățământ, familie, instituții de agrement, organizații obștești etc.). Scopul acestui tip de prevenire constă în crearea unui mediu social pozitiv în jurul persoanelor și grupurilor de risc, crearea impedimentelor de consum al drogurilor pentru potențialii consumatori, precum și abținerea unor astfel de persoane de la comiterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. În mare măsură, o astfel de prevenire nu este legată de constrângere, ci este preponderent orientată spre educarea și acordarea de ajutor persoanelor supuse influenței de prevenire.

Crearea anumitor obstacole pentru răspândirea substanțelor narcotice în rândul grupurilor de risc cu diagnoza „narcomanie” poate avea loc prin aplicarea următoarelor *măsuri cu caracter general*:

- instituirea unor regimuri securizate de cultivare, producere, păstrare, transportare și utilizare a substanțelor narcotice în scopuri medicinale, științifice etc., inclusiv stabilirea unui regim de permise la cocul de muncă cu substanțele narcotice;

- instituirea unor regimuri juridice restrictive, care presupun înăsprirea răspunderii penale, prin includerea unor pedepse mai severe pentru distribuirea substanțelor narcotice în apropierea instituțiilor de învățământ, locurilor de agrement și odihnă ale cetățenilor, precum și în rândul minorilor;

- instituirea unor regimuri obștești restrictive, care includ formarea unei opinii publice ferme antidrog și influența în acest sens a comunității la nivel local;

- realizarea unor măsuri speciale de investigație cu caracter de prevenire în vederea controlului și supravegherii persoanelor, al căror mod de viață și comportament indică asupra unei eventuale posibilități de comitere a infracțiunilor, inclusiv accentuarea măsurilor operative care anticipează acțiunile persoanelor ce pregătesc comiterea infracțiunilor;

- instituirea unor regimuri restrictive cu caracter juridico-penal, procesual-penal și execuțional-penal pentru persoanele bănuite, învinuite sau care și-au ispășit pedeapsa pentru infracțiuni legate de droguri;

- asigurarea științifică a proceselor dezvoltării sistemului de protecție a populației față de răspândirea ilegală a substanțelor narcotice, care include cercetări științifice în acest domeniu, elaborarea concepțiilor, programelor și strategiilor de protecție a populației, realizarea unor

expertize criminologice ale actelor normative și programelor sociale în vederea stabilirii vulnerabilității acestora în fața unor pericole cu caracter criminogen.

Investigarea științifică a cauzelor implicării cetățenilor în traficul ilicit de droguri permit evidențierea următoarelor măsuri de prevenire generală a acestui fenomen:

- discursurile oamenilor notorii, lucrătorilor medicali și a angajaților organelor de drept în sursele mas-media;
- suplinirea spațiului informațional prin intermediul mas-mediei cu materiale despre pericolul consumării nemedicinale a substanțelor narcotice și psihotrope;
- rularea sistematică a materialelor video în locurile publice despre starea fizică deplorabilă a narcomanilor care se află în stare de abstenență sau în perioada de servaj;
- crearea unor emisiuni televizate despre experiența pozitivă de depășire a dependenței narcotice [173, p. 531].

În activitatea practică, organele de drept, de regulă, aplică două metode de prevenire individuală a circuitului ilegal al substanțelor narcotice și psihotrope: 1) metoda convingerii (metoda liberală) și 2) metoda constrângerii (metoda punitivă). Echilibrarea și dozarea lor, în funcție de caracteristicile psiho-sociale ale individului, asigură eficiența mijloacelor prevenirii individuale a fenomenului investigat.

Metoda convingerii include: dezaprobarea comportamentului deviant în colectivul de muncă; măsuri de prevenire realizate sub formă de discuții; implicarea individului în câmpul muncii; crearea condițiilor pentru practicarea sportului; influențarea narcomanului prin intermediul unor personalități notorii din societate.

Metoda de constrângere include: măsuri de constrângere cu caracter contravențional (munca neremunerată, arest contravențional etc.); măsuri statale de constrângere prevăzute de legislația penală (privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate; închisoare etc.). Totodată, un rol deosebit în aplicarea metodei punitive îl are condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Măsurile preventive în vederea aplicării metodei convingerii trebuie să fie pur individuale. Considerăm că o perspectivă în acest sens o are activitatea de prevenire individuală realizată în privința tineretului, fiindcă aceasta este cea mai activă parte a populației orientată spre viitorul țării.

Prevenirea specială a infracțiunilor legate de substanțele narcotice, la fel ca și prevenirea generală, se realizează prin prisma a trei nivele: la nivel social general (la nivelul întregii societăți), la nivel social-psihologic (nivelul grupurilor criminale care comit infracțiuni legate de

circulația ilegală a substanțelor narcotice), la nivel individual (nivelul unor persoane în parte care comit infracțiuni legate de substanțele narcotice).

La *nivel social general*, conținutul prevenirii special-criminologice a criminalității legate de substanțele narcotice este proliferat prin activitățile de combatere a circulației ilegale a substanțelor narcotice. În prezent, s-au conturat trei direcții strategice de combatere a circulației ilegale a substanțelor narcotice.

Prima direcție se caracterizează prin adoptarea unor măsuri sancționatorii dure față de persoanele implicate în circulația ilegală a substanțelor narcotice. În acest caz, se are în vedere, în primul rând, pedeapsa penală care prevede nu doar termeni mari de privațiune de libertate, dar și pedeapsa cu moartea. Către statele care promovează o astfel de politică în acest domeniu se referă Malaezia, Iranul, Pakistanul.

A doua direcție se caracterizează prin stabilirea unui control rigid în domeniul circulației substanțelor narcotice. Este vorba despre înfăptuirea unui control asupra tuturor tipurilor de droguri, precum și despre opunerea activă față de fenomenul narcomaniei. Totodată măsuri juridico-penale drastice nu se aplică. Această direcție de prevenire este realizată în SUA, Marea Britanie, Franța și alte state.

A treia direcție este cea liberală. Primul stat care a legalizat parțial drogurile „ușoare” a fost Olanda, legalizând în 1976 păstrarea a 30 gr. de marijuana sau de hașiș. În luna februarie 2000, în Germania a fost permisă crearea unei rețele unde doritorii pot consuma drogurile „ușoare”, inclusiv marijuana. La 10 martie 2001 Elveția a legalizat vânzarea și consumul hașișului și marijuanei, însă doar de producție elvețiană și cu restricția vânzării acestora către persoanele sub 18 ani, militarii aflați în serviciu și conducătorii mijloacelor de transport. Ministerul sănătății al Israelului, în decembrie 2001, a permis utilizarea în condiții de ambulator a unui preparat care conține marijuana [174, p. 311]. Această metodă de soluționare a problemei nu pare a avea perspectivă, deoarece chiar și Olanda, cu toate abordările sale liberale, reduce treptat numărul punctelor în care este permis de a fi vândute legal droguri. Olanda a devenit victima propriilor politici, fapt despre care mărturisesc datele statistice. Astfel, aproximativ 90% din autorii infracțiunilor contra patrimoniului comise în această țară sunt narcomani [175, p. 135].

În Republica Moldova, ca și în majoritatea statelor lumii, a fost aprobată strategia influențării prin constrângere a criminalității legate de circuitul ilegal al substanțelor narcotice, fapt care și-a găsit reflectarea într-un șir de acte normative.

Problema privind politica penală în domeniul contracărăii traficului ilicit de droguri în Republica Moldova are diferite aspecte: social, economic, politic, istoric, juridico-penal, criminologic. Fiecare din ele necesită o examinare de sinestătătoare. În plan preventiv, în opinia

noastră, este aspectul juridico-penal, care constituie baza politicii penale în acest domeniu, natura sa juridică caracterizându-se prin existența izvoarelor normativ-juridice.

Elaborând metodică contracarării circuitului ilegal al substanțelor narcotice este necesar de ținut cont de problemele care apar la calificarea unor componente de infracțiune, dificultățile existente pe parcursul cercetării și descoperirii, diversitatea metodelor comiterii faptelor infracționale și a mecanismului ascunderii urmelor infracțiunii etc. Totodată trebuie de luat în calcul și instabilitatea legislației penale, care deseori este modificată și completată, fapt care nu contribuie la elaborarea unei concepții unice de luptă cu infracțiunile comise, precum și de a ține cont de prevederile teoretice în acest domeniu [176, p. 120].

Conținutul măsurilor prevenirii speciale a criminalității legate de substanțele narcotice ce țin de influența asupra persoanei poate fi diferit, însă aplicarea lor trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- este necesar de utilizat calitățile pozitive ale persoanei față de care sunt înfăptuite acțiunile preventive;
- este necesară o îmbinare a prevenirii speciale, care presupune aplicarea măsurilor juridice concomitent cu măsurile medicale și cele generale de prevenire;
- este necesară păstrarea, restabilirea sau crearea unor relații social-utile ale persoanei față de care este realizată prevenirea.

Astfel, *obiectul prevenirii speciale* a criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice este mediul social criminogen, adică persoanele și grupurile ca practică activități legate de traficul ilicit al drogurilor. De regulă, acest tip de prevenire este înfăptuită prin prisma măsurilor de constrângere de către organele de drept specializate. Scopul prevenirii speciale al criminalității legate de droguri constă în prevenirea activității infracționale a grupurilor indicate de persoane.

Activitatea organelor de drept în domeniul contracarării circulației ilegale a substanțelor narcotice poate fi examinată ca o parte componentă a politicii penale care înglobează norme juridice, viziuni, politici, idei etc. Această activitate se evidențiază prin faptul că, în primul rând, eforturile ei sunt orientate spre prevenirea circuitului ilegal al substanțelor narcotice prin înlăturarea factorilor criminogeni care contribuie la comiterea lor, în condițiile respectării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale omului.

O astfel de activitate nu se limitează doar la aplicarea normelor legislației penale, fiindcă influența juridico-penală asupra infractorilor nu este unicul mijloc de luptă cu criminalitatea. Totodată aplicarea legii penale reprezintă una dintre importante direcții de contracarare a acestui tip de activitate criminală.

Pe de altă parte, activitatea respectivă a organelor de drept reprezintă un tip special al activității statale, deoarece este realizată de către organele abilitate ale statului și exprimă interesele întregii societăți.

În mare parte, eficiența activității organelor de drept este determinată de reglementarea juridică a activității lor, constituită dintr-un sistem de acte normative orientate spre elucidarea și înlăturarea cauzelor și condițiilor care contribuie asupra intensificării traficului ilicit de droguri.

Ca parte componentă a acestei activități este și cea desfășurată de *subdiviziunile polițienești* prin prisma unor măsuri orientate spre:

- stabilirea și înlăturarea factorilor care generează comiterea infracțiunilor legate de substanțele narcotice;
- asigurarea supravegherii operativ-profilactice asupra persoanelor predispuse să comită astfel de infracțiuni;
- realizarea unui control asupra procesului producerii legale, păstrării, transportării, realizării și utilizării substanțelor narcotice.

În acest sens, o sarcină importantă a structurilor polițienești abilitate cu competențe de prevenire a traficului ilicit de droguri este identificarea circumstanțelor criminogene care influențează anumite categorii de persoane să consume droguri, cu realizarea ulterioară a unor măsuri în vederea înlăturării sau diminuării influenței respectivelor circumstanțe.

Prin urmare, în acest proces complex de prevenire a fenomenului investigat structurile polițienești abilitate:

- acumulează, sistematizează, generalizează și realizează informațiile despre persoanele (grupările) care pregătesc comiterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice în scopul neadmiterii acestora;
- separă grupările criminale ale fabricantilor, vânzătorilor, transportatorilor, consumatorilor de droguri începând cu etapa pregătirii, tentativei și până la consumarea infracțiunii;
- realizează măsuri de identificare și reținere a persoanelor care se ascund de justiție sau se eschivează de la executarea pedepselor aplicate pentru comiterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice;
- culeg și sistematizează informații despre persoanele implicate în circulația ilegală a substanțelor narcotice;
- stabilesc faptele legalizării veniturilor provenite din traficul de droguri și a persoanelor implicate;
- asigură colectarea probelor privind activitatea criminală a persoanelor urmărite.

În aceeași ordine de idei, menționăm că în cadrul procesului de prevenire specială este necesar de concentrat atenția asupra consumatorilor de substanțe narcotice. Anume ei reprezintă prima verigă în lanțul circuitului ilegal al substanțelor narcotice. Ei posedă respectivele substanțe pentru consum propriu și nu în scopul realizării lor. În funcție de nivelul de dependență față de droguri, aceștia pot fi diferențiați în următoarele grupuri:

1) Grupul de risc relativ, din care fac parte persoanele care, prin comportamentul lor, manifestă interes deosebit față de substanțele narcotice și alte substanțe cu acțiune stupefiantă;

2) Grupul cu risc sporit, din care fac parte persoanele care au purces la experimentarea pe sine a acțiunii substanțelor narcotice sau a altor substanțe cu caracter stupefiant. La această etapă, aceștia nu conștientizează pericolul consecințelor narcotizării. Prezența deprinderii de a consuma droguri sporește verosimilitatea încălcării legii în scopul obținerii stupefiantelor sau dobândirii mijloacelor financiare pentru procurarea acestora.

3) Grupul celor care fac abuz. Din respectivul grup fac parte persoanele care consumă sistematic substanțe narcotice sau alte substanțe cu efect stupefiant. Însă, la aceștia nu se observă anumite semne ale narcomaniei sau toxicomaniei ca maladie.

4) Grupul celor care suferă de narcomanie. Din rândul acestora fac parte persoanele la care s-a format o dependență fizică și psihică evidentă față de substanțele narcotice consumate.

Astfel de persoane sunt identificate zilnic în procesul de activitate a angajaților poliției. Relevarea persoanelor care se ocupă de realizarea substanțelor narcotice este un proces complex, pe parcursul căruia este necesară o interacțiune strânsă dintre lucrătorii operativi și ofițerii de urmărire penală. Unul din locurile de identificare a persoanelor care distribuie substanțe narcotice este cel în care se concentrează narcomanii (cluburi de noapte, baruri, discoteci, piețe, gări etc.). Farmaciile, de asemenea, sunt atractive pentru narcomanii care încearcă să obțină substanțe narcotice în baza unor rețete false.

Un rol aparte în contracararea traficului ilicit de droguri îl au măsurile procesuale, din care face parte și percheziția, inclusiv cea corporală. De regulă, percheziția corporală se efectuează în privința unei persoane cu prilejul reținerii sau reținerii în flagrant a acesteia, care s-a aflat în urmărire și apoi reținută, la care se face o percheziție domiciliară dacă există suspiciunea că obiectele căutate se află asupra persoanei, care urmează a fi arestată [177, p. 225].

În cazul drogurilor, percheziția corporală capătă un aspect mult mai important, deoarece corpul uman și hainele permit camuflarea diferitor cantități de droguri [177, p. 225].

Experiența acumulată mărturisește despre eficiența scăzută a măsurilor punitive, care nu au contribuit la o diminuare semnificativă a consumului ilegal de substanțe narcotice. În prezent, în politica statului este necesar de schimbat accentul de pe metodele represive și prohibitive, pe

tratament, iar mai apoi pe reabilitare și măsuri de prevenire. Actualmente, activitatea de prevenire, asistența medicală și reabilitarea socio-medicală a bolnavilor de narcomanie nu este organizată destul de eficient.

Este evident că se impune o schimbare radicală, care ar schimba starea de lucruri în domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice și ar diminua în următorii ani nivelul de narcotizare a populației. Pentru aceasta este necesar de a pune accentul pe prevenirea circuitului ilegal al substanțelor narcotice prin informare și tratament [178, p. 173].

Experiența altor state demonstrează că lupta cu circulația ilegală a substanțelor narcotice și narcomania este eficientă doar în cazurile când se desfășoară o propagandă largă împotriva acestui fenomen negativ [179]. În primul rând, este important ca problema narcomaniei să rămână permanent în centrul atenției organelor de stat și a populației. Practica denotă că mijloacele investite în lupta cu narcomania și prevenirea circuitului ilegal al substanțelor narcotice se răscumpără generos comparativ cu sumele enorme necesare pentru înfruntarea consecințelor răspândirii substanțelor narcotice.

3.3. Instituții internaționale antrenate în prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri

La nivel internațional, necesitatea unui răspuns global, echilibrat și pluridisciplinar împotriva fenomenului drogurilor a fost recunoscută de foarte mult timp în cadrul ONU. La nivel european, programul de luptă împotriva drogurilor din anul 1992 propunea deja statelor membre ale UE să compare eficacitatea mecanismelor lor de coordonare națională. În controlul stupefiantelor și substanțelor psihotrope este important să fie întărite și dezvoltate mijloacele juridice eficiente de cooperare internațională în materie penală, pentru a pune capăt activităților infracționale internaționale reprezentate de traficul ilicit [180, p. 170].

La baza cooperării internaționale a stat permanent principiul respectării independenței și suveranității statelor și implicit a dreptului lor intern, statuat în normele juridice elaborate. Un element principal care a stat la baza apariției și dezvoltării ulterioare a cooperării internaționale, fără de care aceasta nu se putea concepe, l-a constituit încrederea reciprocă într-un cadru instituțional bine reglementat [127, p. 1].

În continuare, vom trece în revistă principalele organisme cu vocație mondială create de ONU ca instrumente de luptă antidrog, cum ar fi:

Comisia pentru stupefiante. A fost creată în 1946. Este una din cele 6 comisii tehnice ale *Consiliului Economic si Social* (ECOSOC) al ONU, fiind compusă din 40 de membri aleși de către ECOSOC.

Componența sa trebuie să asigure o reprezentare geografică echitabilă și participarea statelor care se confruntă cu probleme privind producția ilicită și consumul abuziv de droguri. Comisia se întrunește la Viena și determină politica ce trebuie adoptată pentru tot ceea ce privește acțiunea mondială pentru a se asigura un control cât mai eficient al drogurilor. Convenția internațională îi oferă importante atribuții în acest sens. La recomandarea O.M.S., Comisia ia decizii în legătură cu substanțele pe care aceasta le consideră a fi supuse controlului internațional [181, p. 138].

Organizația internațională de control al stupefiantelor (O.I.C.S.), a fost creată în 1961 prin *Convenția unică a stupefiantelor* și are atribuții de control internațional al drogurilor. Este alcătuită din 13 membri, aleși datorită meritelor și competenței lor recunoscute.

O.I.C.S. are atribuții de control internațional al drogurilor, atribuții ce-i sunt conferite prin convențiile internaționale. Este însărcinată să urmărească, în cooperare cu guvernele, situația comerțului ilicit de stupefiante.

Agenția Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și Criminalității (UNODC) este lider global în lupta împotriva drogurilor ilicite și a criminalității transnaționale. UNODC susține statele membre în lupta împotriva drogurilor ilicite, a criminalității și a terorismului, dar și în implementarea măsurilor pentru prevenirea infecției HIV în rândul grupurilor vulnerabile, inclusiv în penitenciare. UNODC susține țările membre în asigurarea accesibilității pentru utilizatorii de droguri, deținuții, persoanele vulnerabile la traficul de ființe umane cu servicii comprehensive de prevenire HIV, tratament, îngrijire și suport. În acest context, strategiile recomandate spre implementare guvernelor includ principiile respectării drepturilor omului, bazate pe dovezi științifice și sensibile la gen. UNODC oferă asistență tehnică țărilor pentru a revizui cadrul de politici și legislația națională în domeniul combaterii drogurilor și justiției penale; de asemenea, oferă suport pentru consolidarea capacităților partenerilor naționali în asigurarea accesibilității acestor grupuri de populație la servicii HIV.

Programul ONU pentru Controlul Internațional al drogurilor (PNUCID). Acest organism a fost creat în decembrie 1990 prin Rezoluția nr. 179 a Adunării Generale a ONU și cuprinde:

- Secretariatul OICS;
- Divizia de Stupefiante;

- Fondul ONU pentru lupta contra abuzului de droguri (FNULAD)

Aflat sub autoritatea unui director executiv și având sediul la Viena, PNUCID are obiectiv principal mai buna coordonare și întărire a activităților ONU în domeniul luptei contra drogurilor.

PNUCID se compune din 4 divizii, după cum urmează:

- Divizia însărcinată cu aplicarea tratatelor și a aspectelor juridice care se referă atât la Secretariatul Comisiei Stupefiantelor cât și la OICS.

- Divizia de Servicii Tehnice, constituită pe 6 secțiuni, astfel: reducerea ofertei, reducerea cererii, suprimarea traficului ilicit, ajutor științific, controlul producției, asistența juridică statelor membre.

- Divizia de acțiuni operative compusă dintr-un birou central și 4 birouri regionale.

- Divizia de coordonare interioară și exterioară este însărcinată cu raporturile dintre diferitele organe ale ONU ce au ca vocație lupta antidrog și celelalte organizații internaționale.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) este instituția specializată a ONU, însărcinată cu dirijarea și coordonarea activității privitoare la toate aspectele care privesc îngrijirea medicală a sănătății, înțelegând prin aceasta și prevenirea îmbolnăvirii și educația pentru sănătate.

Convențiile internaționale din 1961 și 1971 atribuie *OMS* responsabilități precise în ceea ce privește controlul stupefiantelor și înscrierea lor în tabelele privitoare la droguri ce fac obiectul controlului.

OMS dezvoltă programe de educare și formare de profesioniști în problema de sănătate.

Succesul luptei împotriva criminalității internaționale nu ar putea fi conceput fără o cooperare sinceră între autoritățile judiciare ale statelor interesate și fără să se bazeze pe o întreagă gamă de informații operative, precise și mereu actualizate. Punerea în practică a acestei cooperări a dus la crearea unui organism specializat, respectiv *Organizația Internațională de Poliție Criminală - INTERPOL*.

Acest organism coordonează, ca un veritabil stat-major, acțiunile concertate întreprinse de polițiile țărilor afiliate pentru prevenirea și combaterea eficientă a criminalității internaționale.

OIPC - INTERPOL este condusă de două categorii de organe:

- *organe reprezentative*, care se reunesc în mod periodic pentru a delibera, respectiv Adunarea Generală și Comitetul Executiv;

- *organe tehnice permanente*, care asigură funcționarea continuă a cooperării și pun în practică hotărârile organelor deliberative. Acestea sunt: Secretariatul General și Birourile Centrale Naționale.

Secretariatul General comportă patru divizii specializate:

Divizia I – administrativă - are ca atribuții principale pe cele legate de contabilitate și pregătirea bugetului, administrarea personalului și a serviciilor generale (telecomunicații, traduceri, imprimărie etc.), pregătirea Adunărilor Generale și a altor reuniuni organizate de OIPC - INTERPOL .

Divizia II-a – de legătură și informație criminală este însărcinată cu centralizarea și studierea afacerilor criminale ce impun cooperarea polițienească internațională. Această divizie ține la zi documentația criminală și pe cea specializată a Organizației și este împărțită, la rândul ei, în patru subdivizii, din care primele trei sunt specializate într-un sector important al criminalității internaționale;

- subdivizia criminalitate generală;
- subdivizia criminalitate economico-financiară;
- subdivizia de stupefiante.

Divizia a III-a - juridică, documentare, formare profesională realizează o serie de informări și studii privind problemele tehnice și juridice de poliție, criminologie, drept penal și prevenirea, dezvoltarea unor noi metode și tehnici ale poliției științifice, organizarea și dotarea serviciilor de poliție etc.

Divizia a IV-a - suport tehnic este compusă la rândul ei din două subdivizii: telecomunicații și informatică, având ca atribuții susținerea logistică a cooperării polițienești internaționale și folosirea celor mai avansate tehnici.

Instituții europene de luptă contra drogurilor. Ca în toate celelalte domenii, constituirea în timp a UE a condus la nevoia creării unor instituții specializate pe diferite problematice cu care această entitate a ajuns să se confrunte. În prezent, în domeniul drogurilor, UE include organisme cu rol de elaborare a politicilor la nivel european și recomandări pentru statele membre, organisme specializate în colectarea de date și realizarea unor studii pentru evaluarea dimensiunilor fenomenului și instituții cu activitate circumscripă reducerii ofertei de droguri [182, p. 7].

Principalele instituții europene implicate în lupta antidrog sunt Oficiul European de Poliție (Europol), Eurojust, Grupul Pompidou, Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și Dependentei de Droguri (EMCDDA) și Grupul Orizontal de Lucru pe Droguri (HDG).

Oficiul European de Poliție (Europol). Este organizația care se ocupă de aplicarea legii în cadrul UE și care operează cu informațiile referitoare la criminalitate [183, p. 158].

Obiectivul său este acela de a îmbunătăți eficacitatea și cooperarea autorităților competente din statele membre, în ceea ce privește prevenirea și combaterea formelor grave de crimă internațională organizată și de terorism.

Europol are misiunea de a-și aduce o contribuție semnificativă la acțiunea UE de aplicare a legii împotriva crimei organizate și a terorismului, concentrându-și atenția asupra organizațiilor criminale.

Brigada europeană de droguri (BED). BED este prima treaptă a *Europolului* deschisă oficial la 16 februarie 1994 la Haga, într-o clădire care anterior a fost folosită de către *Organizația Olandeză de Informație privind Delictele*. BED operează pe o bază determinată și trebuie să se preocupe numai cu informațiile privind traficul ilicit de droguri și activitățile de spălare a banilor asociate acestuia.

BED schimbă și analizează datele privind traficul de droguri, organizațiile criminale implicate și operațiunile conexe de spălare a banilor care afectează statele membre. Obiectivul ei este să ajute efectiv acțiuni ale poliției și altor agenți de impunere a legii. Fiecare stat membru este conectat la BED printr-o singură brigadă națională, canale care cer de la și spre agențiile naționale de impunere a legii.

Lucrătorii *Europol* au acces doar la bazele de date relevante în țările lor, iar regimul impus datelor personale este guvernat de către propriul sistem național privind protecția informațiilor.

Grupul Pompidou. Este o organizație interguvernamentală menită să realizeze cooperarea multidisciplinară în domeniul prevenirii și combaterii consumului și traficului ilicit de droguri, prin adoptarea unei viziuni unitare asupra problematicii drogurilor, asigurând colaborarea cu toate sectoarele implicate în efortul de reducere a consumului și traficului ilicit de droguri: sănătate, asistență socială, educație, justiție, poliție și vamă.

Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și Dependenței de Droguri (EMCDDA). A fost instituit printr-un Regulament al Consiliului UE din anul 1993, cu scopul de a oferi informații obiective, fiabile și comparabile, care să ofere comunității și statelor membre o perspectivă de ansamblu asupra fenomenului drogurilor și toxicomanilor și asupra consecințelor acestora.

Regulamentul (CEE) nr. 302/93 al Consiliului privind înființarea unui Observator European pentru Droguri și Toxicomanie (OEDT) a trebuit să fie reformat pentru a ține pasul cu noile evoluții din Uniunea Europeană (UE) [126, p. 193].

EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drugs Addiction) – cu sediul la Lisabona, este, prin intermediul Observatorului European pentru Droguri și Toxicomanie

(OEDT), sursa principală pentru o informare cuprinzătoare cu privire la situația drogurilor și a dependenței de droguri în Europa [184, p. 15].

Grupul Orizontal de Lucru pe Droguri (HDG). Prin acest grup se realizează coordonarea politicilor privind drogurile la nivelul UE. Atribuțiile HDG constau în elaborarea unei politici pe droguri clară și coerentă pentru a fi adoptată de Consiliul UE și în urmărirea implementării acelei politici din partea Consiliului. Deciziile Consiliului sunt pregătite în cadrul Grupului, care se întrunește lunar la Bruxelles și include reprezentanți la nivel de expert din statele membre.

Printre *organismele extra-europene* de luptă contra drogurilor pot fi enumerate:

CICAD – La o conferință internațională din Brazilia din 1986 s-a stabilit *Programul interamerican de la Rio de Janeiro contra consumului, producției și traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope*. Acest program a inițiat crearea unei comisii Inter-Americane pentru Controlul Abuzului de Droguri (CICAD). Acesta numără în prezent 21 de țări membre și dispune de un secretariat executiv cu sediul la Washington. Bugetul său este alimentat prin contribuții voluntare.

Asociația Națiunilor din sud-estul Asiei (ASEAN) – creată în 1967 și având sediul la Djakarta, ASEAN cuprinde Indonezia, Malaesia, Filipine, Singapore, Thailanda și Brunei.

Scopul său este de a asigura o cooperare regională, promovarea înțelegerii mutuale, accelerarea dezvoltării economice, progresul social și cultural.

Deși nu dispune de o structură specifică pentru problemele legate de droguri, ASEAN este asociată la CEE pentru lansarea a două programe privind, pe de o parte cercetarea în domeniu și formarea cadrelor, iar pe de altă parte prevenirea și controlul drogurilor.

Planul Colombo a fost creat în 1950 grupează 28 de state (din Asia, Oceania precum și Canada, SUA și Anglia). Obiectivul său este de a permite o cooperare și o asistență tehnică mai ales în domeniul luptei contra abuzului și traficului ilicit de droguri.

Cooperarea internațională în materia combaterii traficului și consumului ilicit de droguri, prezintă principalele convenții internaționale, directive, recomandări ale Consiliului European, precum și modul în care se realizează cooperarea internațională pentru combaterea acestor infracțiuni.

Astfel, pornind de la realitatea că infracționalitatea și, în special, criminalitatea organizată internațională pot fi privite drept instituții fără frontiere a căror răspândire și arie de cuprindere pot rivaliza cu cele mai dezvoltate structuri ale organismelor internaționale, instituțiile abilitate în domeniul luptei împotriva traficului și consumului ilicit de droguri „colaborează pe plan regional, european și internațional cu instituții având atribuții similare, în special cu cele din

statele membre sau asociate la Uniunea Europeană, precum și cu instituțiile internaționale de profil.

3.4. Cadrul juridico-instituțional și programele de luptă cu fenomenul traficului și consumului ilicit de droguri în Republica Moldova

După cum s-a menționat mai sus, problema majoră care-și menține tendințele de influență negativă atât asupra situației infracționale cât și sănătății publice rămâne traficul ilicit și consumul abuziv de droguri. Ținând cont de globalizarea problemei, în diverse țări, inclusiv și în Republica Moldova, se desfășoară un proces de dezvoltare și perfecționare a bazei normative care determină politica națională de profilaxie și reprimare a consumului și traficului de droguri, precum și acordarea serviciilor de consiliere și tratament dependenților de droguri.

În acest sens *Legea nr. 382-XIV din 6 mai 1999 cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor* [185] este principalul act legislativ care promovează politica statului în domeniul drogurilor și are ca obiectiv promovarea politicii de stat în problema circulației substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor, ocrotirea sănătății omului, asigurarea securității sociale și de stat. Conform modificărilor propuse în anul 2011 respectiva lege stabilește cadrul instituțional prin instituirea Comisiei Naționale Antidrog și stabilește atribuțiile acesteia.

Legea nr. 713 din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope [186] stabilește politica statului privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, reducerea și excluderea acestor consumuri, educarea populației în spiritul abstenenței și al unui mod de viață sănătos, precum și înlăturarea consecințelor dependenței fizice și/sau psihice față de acestea.

Lista substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora [187] este utilizată de către organele de drept în procesul de calificare a unei acțiuni/inacțiuni legate de droguri drept infracțiune sau contravenție administrativă în funcție de cantitatea identificată de substanțe supuse controlului. Această listă definește cantitățile mici, mari și deosebit de mari pentru fiecare substanță narcotică, substanță psihotropă sau plante ce conțin astfel de substanțe.

Lista derivă din Tabelele și listele substanțelor narcotice și psihotrope și ale precursorilor supuse controlului conform convențiilor Organizației Națiunilor Unite în materie de droguri, aprobate de Guvern.

Printre *actele departamentale* în domeniu pot fi evidențiate:

- Ordinul comun al Ministerului Sănătății și Protecției Sociale și Ministerului Afacerilor Interne nr. 350/433 din 06/18.10.2006 cu privire la măsurile de prevenire a acțiunilor antisociale din partea bolnavilor de alcoolism cronic și narcomanie;

- Ordinul Ministerul Sănătății nr. 305 din 26.09.2007 cu privire la aprobarea Regulamentului Centrului de reabilitare a persoanelor care suferă de narcomanie;

- Ordinul Ministerului Sănătății nr. 260 din 03.09.2003 cu privire la aprobarea Regulamentului privind depistarea, înregistrarea și evidența persoanelor antrenate în consum de droguri și de alte substanțe psihotrope;

- Ordinul comun al Ministerului Sănătății și Ministerului Afacerilor Interne nr. 57/102 din 28.02.2006 cu privire la măsurile de prevenire a acțiunilor social-periculoase din partea persoanelor, care suferă de tulburări mentale și de comportament;

- Ordinul Ministerului Sănătății nr. 266 din 03.08.2009 cu privire la aprobarea Standardelor de reducere a riscurilor asociate consumului de droguri injectabile și de asistență psihosocială consumatorilor de droguri (cu 2 Standarde în anexă).

Problema drogurilor este una globală, care necesită abordare în context transnațional, urmând ca eforturile naționale de combatere a fenomenului să fie încadrate și coordonate cu activitățile realizate pe plan internațional, inclusiv:

- a) în domeniul sănătății;
- b) în domeniul spălării banilor, proveniți din comerțul ilegal cu droguri;
- c) în domeniul justiției și afacerilor interne.

Cunoașterea situației naționale și internaționale în domeniul drogurilor este necesară pentru a putea evalua cât mai exact poziția care o ocupă Republica Moldova în contextul global al fenomenului drogurilor și a dimensiona activitățile necesare de prevenire a consumului și combaterii traficului de droguri.

Astfel, *Strategia națională antidrog pentru anii 2011-2018* [188] a fost elaborată în urma unei analize a situației curente în domeniul combaterii narcomaniei și narcobusinessului. Documentul descrie situația curentă în domeniu și definește obiectivele, acțiunile și măsurile necesare, cu stabilirea unor responsabilități clare pentru toți actorii implicați în activitățile de prevenire și combatere a consumului și/sau traficului ilicit de droguri.

Acest document definește punctele inițiale și căile de urmat în abordarea problemei consumului de droguri, precum și cadrul de bază recomandat pentru crearea și implementarea politicii în domeniul drogurilor. Strategia este elaborată în concordanță cu Strategia Uniunii Europene pentru Droguri, se bazează pe Convenția unică asupra stupefiantelor, adoptată la New York la 30 martie 1961 și amendată prin Protocolul de modificare a Convenției, adoptat la Geneva la 25 martie 1972, Convenția asupra substanțelor psihotrope, adoptată la Viena la 21 februarie 1971, Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, adoptată la Viena la 20 decembrie 1988, Declarația Politică cu privire la Principiile Directorii de reducere a Cererii de Droguri, adoptată la Sesiunea Specială cu privire la Droguri a Adunării Generale a ONU din 1988, considerate drept instrumente legale majore în abordarea problematicii drogurilor.

În abordarea problemei consumului de droguri, Republica Moldova se bazează pe conceptul Organizației Mondiale a Sănătății „Sănătate pentru Toți în secolul al 21-lea”, conform căruia consumul de droguri este o problemă ce periclitează sănătatea publică și care ar putea împiedica dezvoltarea sănătoasă a cetățenilor și a societății în context mai larg.

Potrivit respectivului act politica în domeniul drogurilor constituie un set complex de măsuri sociale de prevenire, control, educație, tratament etc., inclusiv aplicarea legii, care sînt implementate la nivel internațional, național și local. Scopul final este de a reduce consumul tuturor tipurilor de droguri și/sau de a reduce riscul potențial și daunele care pot apărea în viața cetățenilor și a societății.

Astfel, strategia își propune o abordare complexă, multidisciplinară și echilibrată a problemelor ce țin de consumul de droguri, bazată pe o cooperare complexă, interdepartamentală, interdisciplinară și intersectorială la toate nivelele, avînd drept fundament *trei componente* ale politicii moderne în domeniul drogurilor, care nu se substituie reciproc, dar se completează reciproc:

a) reducerea ofertei de droguri (exercitarea controlului asupra circulației legale a drogurilor și combaterea traficului și distribuirii ilicite de droguri);

b) reducerea cererii de droguri (prevenirea primară a consumului de droguri, tratamentul, resocializarea utilizatorilor de droguri);

c) reducerea riscurilor.

Sub acest aspect, politica în domeniul drogurilor se va constitui pe *patru piloni de bază*:

1. Prevenire primară;
2. Tratament și reabilitare;
3. Reducerea riscului;

4. Reducerea ofertei de droguri.

Acești piloni pot fi aplicați eficient doar într-un mediu organizațional și instituțional operațional, bazat pe angajamente, experiențe și cooperare pe plan național și internațional, pe dovezi științifice, informații și evaluare a acțiunilor întreprinse, astfel încât să fie finanțate doar măsurile și activitățile eficiente.

În contextul aplicării echilibrate ale acestor componente de bază menționate mai sus, Strategia Națională Antidrog are următoarele *obiective generale*:

- reducerea traficului spre și prin RM;
- reducerea ofertei și accesibilității tuturor tipurilor de droguri;
- menținerea tendințelor de reducere a numărului de crime;
- sporirea activismului în scopul depistării primordiale a traficanților de droguri, și nu a consumatorilor;
- reducerea și stabilizarea consumului tuturor tipurilor de droguri și a consecințelor asociate, prin stabilizarea și menținerea tendințelor de micșorare a numărului persoanelor aflate în evidență.

Obiective specifice:

- îmbunătățirea calității sistemului actual;
- crearea unui cadru organizațional adecvat și funcțional pentru realizarea unui set de măsuri în domeniul drogurilor.

Planul de acțiuni servește drept mecanism de bază pentru implementarea în practică a Strategiei, stabilește în domeniile identificate scopuri specifice și activități pentru atingerea lor, rezultate/beneficii scontate, termene limită, instituții responsabile și indicatori pentru a monitoriza implementarea.

Sarcinile urmărite în cadrul Strategiei naționale antidrog pentru anii 2011-2018 constituie:

- 1) Stabilizarea și reducerea consumului de droguri în societate, îndeosebi în rândurile minorilor;
- 2) Reducerea riscurilor asociate consumului tuturor tipurilor de droguri și a efectelor economice, de sănătate, sociale, infracționale și de securitate asupra cetățenilor și societății;
- 3) Creșterea calității vieții a consumatorilor tuturor tipurilor de droguri, a familiilor lor și altor persoane apropiate prin oferirea unui spectru larg de servicii calitative de reducere a riscurilor, tratament, reabilitare și resocializare;
- 4) Reducerea accesibilității drogurilor, în special în cazul minorilor, prin utilizarea corespunzătoare a instrumentelor legale și instituționale;

5) Stoparea și diminuarea cultivării plantelor autohtone cu conținut narcotic pentru producerea drogurilor în Republica Moldova.

Cadrul instituțional. Ținând seama de experiența deja acumulată și în baza recomandărilor Uniunii Europene, în Republica Moldova reducerea cererii de droguri se realizează ca urmare a înființării unui sistem integrat de instituții și servicii specializate, care pot asigura reducerea prevalenței consumului de droguri în rândul grupurilor cu risc de consum ridicat, reducerea problemelor asociate cu consumul de droguri, asigurarea accesului consumatorilor de droguri la asistența medicală, psihologică și socială, precum și a reinserției lor sociale.

În acest scop a fost creată Comisia Națională Anti-Drog conform hotărârii de Guvern nr. 481 din 04.07.2011 [189]. În calitate de organ consultativ, coordonator și de inițiativă al Guvernului, creează platforma pentru comunicarea continuă cu ministerele, alți reprezentanți ai administrației publice centrale și locale, entități care contribuie la implementarea politicii în domeniul drogurilor (inclusiv organizațiile necomerciale). Comisia Națională prezintă Guvernului proiecte de strategii antidrog și planuri de acțiuni, coordonează și evaluează implementarea acestora și supraveghează, la toate nivelurile, îndeplinirea sarcinilor prevăzute.

Secretariatul Comisiei Naționale Anti-Drog are rolul de a organiza și monitoriza implementarea regulamentului de funcționare a Comisiei, de a organiza interacțiunea dintre autoritățile administrației publice centrale și organizațiilor necomerciale implicate în activități de reducere a cererii și ofertei de droguri și alte responsabilități care duc nemijlocit la îmbunătățirea colaborării dintre instituțiile cheie implicate. În componența Comisiei sunt reprezentanți ai Guvernului, ai societății civile și a organizațiilor internaționale.

Atribuțiile Comisiei Naționale Antidrog sunt după cum urmează:

- de implementare a cerințelor stipulate în convențiile internaționale ale Organizației Națiunilor Unite, cum ar fi: Convenția unică asupra stupefiantelor (1961), Convenția asupra substanțelor psihotrope (1971) și Convenția contra traficului ilicit de stupefianți și substanțe psihotrope (1988), la care Republica Moldova este parte;

- de creare a platformei pentru comunicarea continuă cu administrația publică centrală și locală, cu entități care contribuie la implementarea politicii în domeniul drogurilor în scopul realizării acțiunilor prevăzute în Planul național de acțiuni antidrog, aprobat de Guvern;

- să elaboreze propuneri de perfecționare a legislației în domeniu;

- să asigure coordonarea activităților întreprinse de instituțiile de specialitate și de organizațiile necomerciale în vederea reducerii cererii și ofertei de droguri,

- de realizare a acțiunilor prevăzute în Planul național de acțiuni antidrog;
- să conlucreze cu organizațiile necomerciale, cu parteneri externi, cu alte organe în scopul susținerii tehnice și financiare necesare pentru realizarea obiectivelor stipulate în Strategia națională antidrog și în Planul național de acțiuni antidrog;
- în comun cu Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, să elaboreze programe naționale de organizare a asistenței medico-sociale integrate (asistență medicală, socială, de reabilitare, de reducere a riscurilor etc. pentru consumatorii de droguri;
- în comun cu instituțiile interesate, să organizeze cercetări științifice privind fenomenul consumului de droguri;
- în comun cu reprezentanții administrației publice centrale și locale, ai organizațiilor necomerciale, să elaboreze programe de pregătire și instruire a cadrelor la compartimentul antidrog;
- să asigure o colaborare permanentă cu reprezentanții mass-mediei pentru promovarea modului sănătos de viață și informarea societății asupra rezultatelor activității administrației publice centrale și locale, precum și a organizațiilor necomerciale în vederea reducerii cererii și ofertei de droguri; să instituie mecanisme de realizare a proiectelor și programelor de combatere a traficului ilicit de droguri, elaborând, în baza experienței internaționale, noi metode în acest domeniu.

Ministerul Sănătății este responsabil de implementarea legislației cu privire la circulația legală a substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor supuse controlului. Comitetul Permanent de Control asupra Drogurilor pe lângă Minister este responsabil de eliberarea și retragerea autorizațiilor pentru activități cu substanțe narcotice, psihotrope și precursori, autorizează importul și exportul acestor substanțe, precum și de raportarea către organizațiile ONU a informației privind circulația substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor în Republica Moldova. Comisia Națională supraveghează și estimează, de asemenea, cantitatea de substanțe narcotice și psihotrope necesară în scopuri de tratament.

Observatorul Național pentru Droguri din cadrul Centrului Național de Management în Sănătate al Ministerului Sănătății asigură monitorizarea situației în domeniul drogurilor care întocmește anual Raportul național cu privire la situația drogurilor din Republica Moldova pe bază de date complexe despre starea de lucruri în consumul de droguri, traficul de droguri și consecințele acestora. Rapoartele anuale ale Observatorului Național pentru Droguri servesc drept bază pentru adoptarea deciziilor de rigoare și pentru elaborarea planurilor de acțiuni ale politicilor în domeniul drogurilor.

Ministerul Afacerilor Interne în cadrul politicii în domeniul drogurilor este preponderent responsabil de implementarea Convenției contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, adoptată la Viena la 20 decembrie 1988, îndeosebi în ceea ce privește întreprinderea măsurilor menite să combată oferta de droguri ilicite și cultivarea plantelor pentru producerea drogurilor. În sens general, Ministerul răspunde pentru apărarea ordinii și securității publice, combaterea crimelor săvârșite în domeniul drogurilor și instruirea profesională a personalului său.

În conformitate cu prevederile legislației în vigoare, *poliția de frontieră* reprimă, în modul stabilit, trecerea peste frontiera de stat a substanțelor narcotice și psihotrope. În cooperare cu alte autorități competente, combate traficul ilegal de droguri, substanțe psihotrope și precursori, iar în absența organelor vamale efectuează reținerea acestora.

Ministerul Justiției este responsabil de organizarea activității în vederea reducerii consumului de droguri și/sau a riscurilor asociate consumului de droguri în instituțiile penitenciare. În acest scop, Departamentul Instituțiilor Penitenciare implementează măsuri și intervenții cu scopul de a preveni ori a reduce pătrunderea drogurilor în instituțiile de detenție, pe de o parte, și de a oferi servicii de prevenire, tratament, minimalizare a riscului și asistența corespunzătoare persoanelor dependente de droguri în condițiile de detenție, pe de altă parte.

Prin intermediul *Oficiului central de probațiune*, Ministerul este responsabil de asigurarea funcționării, în fazele prezentințială, sentințială în comunitate și postpenitenciară, a serviciilor de reintegrare socială a ex-deținuților cu probleme asociate consumului de droguri, de monitorizare a comportamentului infractorilor neîntemnițați și instruire profesională a consilierilor de probațiune în problemele legate de droguri, cu care, de regulă, se confruntă subiecții probațiunii.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene urmărește direct sau în colaborare cu alte autorități naționale aplicarea prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drogurilor la care Republica Moldova este parte. De asemenea, Ministerul coordonează îndeplinirea obligațiilor ce vizează domeniul drogurilor, asumate de Republica Moldova în cadrul procesului de integrare europeană.

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în comun cu alte autorități ale administrației publice de toate nivelurile și cu alte entități, participă la elaborarea, promovarea și implementarea politicii antidrog, asigurând monitorizarea sectorială a acestor acțiuni.

Ministerul promovează, la nivel național, politici echilibrate, prin îmbinarea măsurilor de prevenire cu măsurile de sprijin al participării și incluziunii sociale, în scopul diminuării, marginalizării și stigmatizării consumatorilor de toate tipurile de droguri și familiilor acestora. Totodată, Ministerul este responsabil de elaborarea și implementarea actelor legislative și

normative cu privire la edificarea și controlul calității serviciilor sociale adresate dependenților de droguri și familiilor acestora, precum și de perfecționarea profesională a asistenților sociali.

Ministerul Tineretului și Sportului este responsabil de prevenirea primară a riscurilor consumului de droguri prin crearea condițiilor de participare a tinerilor în viața politică, economică, socială și culturală a țării, prin promovarea culturii fizice și sportului, antrenarea în diverse activități sportive, pentru a schimba perceperea de către copii și tineri a consumului de droguri.

Ministerul Educației în cadrul politicii în domeniul drogurilor, este preponderent responsabil de prevenirea primară a consumului tuturor tipurilor de droguri de către copii și tineri. Astfel, Ministerul este responsabil pentru implementarea programelor de prevenire a consumului de droguri în școli și instituții educaționale, precum și pentru definirea normelor directorii de dezvoltare a strategiilor de prevenire a consumului de droguri în școli și a planurilor de educare a elevilor și studenților în privința drogurilor și riscurilor conexe consumului de droguri cu implicarea experților externi.

Sub acest aspect, literatura științifică demonstrează că programele interactive de prevenire, care oferă informații obiective și bazate pe dovezi, complementate cu activități ce vizează edificarea unei atmosfere sănătoase în școli și instituțiile educaționale pe bază de parteneriat dintre profesori și elevi ori studenți, constituie unul dintre cele mai bune moduri de prevenire a tipurilor variate de comportament riscant, inclusiv a consumului tuturor tipurilor de droguri.

Programe derulate. Unul dintre obiectivele importante în reducerea cererii de droguri îl reprezintă prevenirea consumului de droguri prin implementarea unor programe la nivelul școlii, familiei și comunității, prin intermediul cărora să se poată reduce influența factorilor de risc.

Astfel, prevenirea consumului de droguri a devenit în ultimii ani o prioritate a strategiilor elaborate în diferite țări pentru combaterea consumului și dependenței de droguri prin educația minorilor și adolescenților în spiritul unui stil de viață sănătos, fără droguri. În acest sens un rol extrem de important este exercitat de *programele de educație* aplicate în cadrul școlilor: [190, p. 78]

- programe de prevenire primară –se referă la minori și tineri care nu au experimentat încă drogurile ilicite;
- programe de prevenire secundară – au ca scop să-i determine pe tinerii ce au consumat deja droguri să abandoneze această deprindere;
- programe de prevenire terțiară –vizează evitarea reluării consumului de droguri de către foștii abuzatori sau dependenți de droguri.

Există *trei tipuri de strategii* [191, p. 191] care pot fi folosite în fiecare din cele trei niveluri de prevenire:

- 1) strategii educaționale – prin care populația poate fi informată și educată cu privire la pericolele folosirii drogurilor: dependență, toleranță, îmbolnăvirea cu HIV, hepatite etc.;
- 2) strategii automat protective – vizează controlul variabilelor de mediu;
- 3) strategii coercitive – vizează folosirea legii sau a altor forme de control social.

Întreaga activitate de prevenire se desfășoară pe trei planuri: stilul de viață al omului, mediul său de viață și asigurarea de servicii care privesc direct omul.

În acest context, pot fi identificate și unele principii pentru eficientizarea programelor de prevenire, după cum urmează:

- programele de prevenire vor consolida factorii protectivi și vor anula sau vor reduce factorii de risc. Sprijinul parental poate fi considerat un factor protector în consumul de droguri, iar anturajul și absența controlului pot fi considerați factori de risc în consumul de droguri;

- programele de prevenire vor trata toate formele de abuz de droguri legale (tutunul sau alcoolul) de către minori și ilegale (marijuana sau heroina), consumul necorespunzător de substanțe obținute în mod legal (inhalanți, medicații prescrise etc.);

- programele de prevenire vor avea ca obiective reducerea factorilor de risc și întărirea factorilor de protecție;

- programele de prevenire vor lua în considerare caracteristicile populației aflate în situații de risc (vârsta, sexul, etnicitatea) pentru eficientizarea programelor;

- programele de prevenire bazate pe familie vor întări relațiile și legăturile familiale, în special aptitudinile părinților cu privire la abuzul de droguri, furnizând training în educație și informații privind drogurile. De asemenea, ele pot modifica în mod pozitiv comportamentul parental, reducând riscul consumului și abuzului de substanțe;

- programele de prevenire derulate în mediul școlar au ca scop intervenția timpurie în educația copiilor și a adolescenților, reducând capacitatea factorilor de risc în privința consumului și abuzului de droguri. Acestea vizează, în primul rând, preșcolarii pentru a reduce agresivitatea, deprinderile sociale precare și problemele la învățătură;

- programele de prevenire destinate elevilor din ciclul primar vor urmări îmbunătățirea învățării teoretice și social-emoționale, reducerea sau eliminarea factorilor de risc: agresivitatea timpurie, eșecul la învățătură și abandonul școlar. Activitatea instructiv-educativă se va canaliza pe: comunicare, autocontrol, rezolvarea de probleme, conștientizare emoțională, socială, suport la învățătură etc. [139].

Măsurile orientate spre prevenirea consumului de droguri în rândurile elevilor sunt prevăzute în *Legea Republicii Moldova nr. 713-XV din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope* [192]. Acțiunile practice sunt stabilite în Strategia națională antidrog pe anii 2011-2018. Prioritatea principală a acestora constă în stabilizarea sau reducerea consumului de droguri legale și ilegale în societate, în special printre minori, și contribuie la stabilizarea sau la diminuarea consumului de droguri ilegale injectabile.

Educația extrașcolară pentru prevenirea consumului de droguri este prevăzută în *Legea Republicii Moldova nr. 713-XV din 06.12.2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope* [192]. Elaborarea de programe extrașcolare a fost dispusă în Strategia națională antidrog pe anii 2011-2018.

Prevenirea consumului de droguri în intervențiile extrașcolare prevăzute în acest act normativ are un caracter de program specific de prevenire primară cu responsabilități clare a actorilor:

- de implementare a programelor de prevenire a consumului de droguri în instituții educaționale;
- crearea unui grup de lucru consultativ interdepartamental și intersectorial de prevenire primară în afara școlii;
- în condițiile sistemului de educație specială, prestarea programelor de intervenții timpurii educativă pentru copiii și tinerii care experimentează sau fac abuz de droguri;
- crearea condițiilor de participare a tinerilor în viața politică, economică, socială și culturală a țării, prin promovarea culturii fizice și sportului, antrenarea în diverse activități sportive pentru a schimba perceperea de către copii și tineri a consumului de droguri etc.

Cu precădere, programele menționate urmăresc sensibilizarea, conștientizarea și educarea copiilor, a părinților și a membrilor comunității în scopul evitării consumului de droguri și a creșterii factorilor de protecție în raport cu factorii de risc.

Cu excepția copiilor și a categoriilor tinere de populație, printre grupurile „țintă” care beneficiază de programe de informare și educare antidrog se numără sportivii, persoanele aflate în sistemul penitenciar, cele aflate în serviciul militar etc.

Un alt obiectiv general, extrem de important în ceea ce privește reducerea cererii de droguri, se referă la acordarea asistenței medicale, psihologice și sociale, reducerea riscurilor asociate și reinserția socială. În acest sens, este prevăzut accesul liber al consumatorilor și al consumatorilor dependenți de droguri (inclusiv al celor din penitenciare) la programele de

asistență menționate, precum și la serviciile de reducere a riscurilor. Ca obiective și activități specifice sunt prevăzute: creșterea disponibilității serviciilor din perspectiva diversității, multidisciplinarității și răspândirii teritoriale, formarea de personal specializat, integrarea serviciilor Comisiei Naționale Antidrog în oferta de servicii a rețelei de sănătate publică, dezvoltarea unor centre publice și private de asistență etc.

Data fiind complexitatea, caracterul multidimensional și caracteristicile de dinamism și schimbare, dificultățile în abordarea terapeutică, structurată și eficientă sunt evidente. În mod particular, este important să se acorde prioritate în oferirea unei asistențe comprehensive problemelor asociate consumului, dependenței și altor consecințe.

O astfel de abordare a asistenței reprezintă o componentă strategică a politicilor de reducere a cererii, prin definirea sistemului de intervenții planificate și monitorizate în scopul atingerii eficienței maxime, în timpul programat, cu resursele minime posibile și în modul cel mai puțin restrictiv pentru pacient.

În final, menționăm că combaterea traficului și consumului de droguri a reprezentat și reprezintă la nivel național o problemă socială complexă, ale cărei modalități de manifestare, repercusiuni și moduri de soluționare interesează atât factorii instituționali ai statului, cât și opinia publică, datorită faptului că este un fenomen deosebit de grav și periculos, atât pentru sănătatea populației, cât și pentru stabilitatea economico-socială și buna dezvoltare a instituțiilor democratice ale statului.

În acest context, soluțiile necesare rezolvării gravelor probleme legate de traficul și consumul ilicit de droguri trebuie căutate atât în elaborarea unor strategii coerente de prevenire și combatere pe termen scurt, mediu și lung, în punerea lor în practică de o manieră fermă, în evaluarea și reevaluarea periodică a acestor strategii în funcție de evoluția fenomenului.

3.5. Concluzii la Capitolul 3

1. Prevenirea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice ține de politica de securitate națională a statului și urmărește următoarele scopuri: reducerea și modificarea calitativă a caracteristicilor criminologice ale criminalității legate de substanțele narcotice; favorizarea creării și consolidării în societate a unei atmosfere de liniște și stabilitate; înlăturarea factorilor criminogeni ai acestui tip de criminalitate; asigurarea realizării scopurilor pedepsei penale în privința persoanelor condamnate pentru comiterea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice și resocializarea acestora; influența asupra elementelor

negative ale anturajului social (micromediul neformal), care influențează formarea poziției antisociale a personalității și motivarea comportamentului ei infracțional.

2. Scopul principal al documentelor strategice în domeniul prevenirii consumului și traficului ilicit de droguri trebuie să devină determinarea bazelor conceptuale și doctrinare ale politicii de stat, fiind vorba, în primul rând, de aspectele sale juridice și organizaționale, precum și de elaborarea unui program interdepartamental comun în acest domeniu. Totodată, la elaborarea și realizarea unor astfel de programe este necesar de a ține cont de rezultatele cercetărilor științifice fundamentale și de experiența străină avansată în acest domeniu, iar vectorul prioritar trebuie să devină neadmiterea majorării volumului circulației ilegale a substanțelor narcotice sau chiar reducerea consistentă a acestuia.

3. Reieșind din analiza efectuată, cu referire la studiul în cauză, apreciem că prin prevenirea infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice urmează de subînțeles un sistem de măsuri de constrângere, educare și asistență acordată persoanelor supuse măsurilor de prevenire, realizate în conformitate cu convențiile internaționale și legislația națională în vederea înlăturării factorilor criminalității legate de substanțele narcotice.

4. Obiectul prevenirii generale și al prevenirii criminalității legate de substanțele narcotice îl constituie mediul social format din grupuri sociale mici, care se caracterizează printr-un comportament social negativ al unor persoane ce consumă substanțe narcotice sau sunt predispușe de a le consuma în virtutea modului de viață dezaprobat de societate.

5. Scopul măsurilor prevenirii generale rezidă în crearea, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor, inclusiv a unui mediu social pozitiv de existență a acestora. În ceea ce privește criminalitatea legată de substanțele narcotice, scopul măsurilor prevenirii generale al acestui fenomen constă în înlăturarea, neutralizarea, localizarea sau diminuarea influenței unui astfel de mediu asupra persoanei, reprimarea degenerării respectivului mediu în unul criminal, activitatea căruia este legată de traficul și consumul substanțelor narcotice.

6. În scopul neutralizării factorilor criminogeni ai circulației ilegale a substanțelor narcotice, precum și a eficientizării activității de prevenire și combatere a fenomenului vizat este important de a concentra eforturile spre următoarele domenii ce fac parte din sistemul măsurilor juridico-administrative: 1) măsuri sociale (realizate la nivelul colectivității, familiei și al persoanei în parte); 2) măsuri administrative (elaborarea mecanismului de gestionare, coordonare a acțiunilor organelor de drept și organizațiilor obștești); 3) măsuri speciale (implementarea unui sistem de evidență și control centralizat în privința persoanelor care încalcă legea).

7. Prevenirea specială a infracțiunilor legate de substanțele narcotice, la fel ca și prevenirea generală, se realizează prin prisma a trei nivele: la nivel social general (la nivelul întregii

societăți), la nivel social-psihologic (nivelul grupurilor criminale care comit infracțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice), la nivel individual (nivelul unor persoane în parte care comit infracțiuni legate de substanțele narcotice).

8. Obiectul prevenirii speciale a criminalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice este mediul social criminogen, adică persoanele și grupurile care practică activități legate de traficul ilicit al drogurilor. De regulă, acest tip de prevenire este îndeplinită prin prisma măsurilor de constrângere de către organele de drept specializate. Scopul prevenirii speciale al criminalității legate de droguri constă în prevenirea activității infracționale a grupurilor indicate de persoane.

9. Pornind de la realitatea că infracționalitatea și, în special, criminalitatea organizată internațională pot fi privite drept instituții fără frontiere a căror răspândire și arie de cuprindere pot rivaliza cu cele mai dezvoltate structuri ale organismelor internaționale, instituțiile abilitate în domeniul luptei împotriva traficului și consumului ilicit de droguri colaborează pe plan regional, european și internațional cu instituții având atribuții similare, în special cu cele din statele membre sau asociate la Uniunea Europeană, precum și cu instituțiile internaționale de profil.

10. În Republica Moldova, la fel ca și în România, reducerea cererii de droguri se realizează ca urmare a înființării unui sistem integrat de instituții și servicii specializate, care pot asigura reducerea prevalenței consumului de droguri în rândul grupurilor cu risc de consum ridicat, reducerea problemelor asociate cu consumul de droguri, asigurarea accesului consumatorilor de droguri la asistența medicală, psihologică și socială, precum și a reinserției lor sociale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetările reflectate în contextul tezei de doctorat au permis înaintarea mai multor concluzii care, în totalitate, confirmă noutatea științifică și valoarea teoretico-practică a rezultatelor obținute. Printre cele mai relevante *concluzii* care comportă un caracter general se înscriu:

1. În prezent, circulația ilegală a substanțelor narcotice reprezintă o activitate criminală cu caracter transnațional, care acționează în conformitate cu legile economiei de piață, având drept scop imediat alimentarea centrelor de consum și, ca finalitate, obținerea unor beneficii enorme. La rândul său, aceasta presupune, în mod justificat, interesul statului de a-și orienta cât mai eficient propria politică în lupta antidrog pentru apărarea sănătății cetățenilor săi și salvarea valorilor socio-morale.

2. Infracționalitatea creată de droguri, prin consecințele sale de ordin social, economic, medical, cultural și politic cauzează prejudicii considerabile nu numai intereselor de stat, dar și celor ale societății, ale multor persoane particulare, atentează la viața și sănătatea cetățenilor, influențează în mod demoralizator asupra conștiinței și comportamentului oamenilor. Consumul de droguri și problemele asociate acestuia continuă să se răspândească în majoritatea regiunilor lumii, transformând unele zone în puncte roșii pe harta degradării sistemului social.

3. Comercializarea drogurilor este o activitate infracțională foarte profitabilă și, din aceste considerente, o atare îndeletnicire a devenit atractivă nu doar pentru unele categorii de infractori, ci și pentru diferite grupări sau chiar organizații criminale, care se disting prin anumite poziții dominante în această sferă de activitate și prin legături strânse cu structurile criminale organizate ce practică narcobusinessul criminal la nivel internațional. Totodată, rețelele infracționale implicate în traficul de droguri, caracterizate prin specializare, diviziunea muncii și o bună organizare, dovedesc un management foarte eficient al resurselor, reinvestind profiturile ilegale obținute din comercializarea drogurilor în noi activități infracționale sau plasându-le în activități licite și dând astfel un aspect legal afacerilor lor.

4. În ceea ce privește reglementările juridice a procesului de combatere a traficului ilicit de droguri, majoritatea statelor lumii se conduc de actele normative cu caracter internațional. Totodată legislația și sistemele de executare a pedepselor în domeniul luptei cu fenomenul narcomaniei diferă, acest fapt fiind condiționat atât de particularitățile naționale ale fiecărui stat, cât și de situația criminogenă specifică domeniului respectiv. În pofida existenței unor particularități juridice care reglementează răspunderea pentru infracțiunile ce țin de circuitul

illegal al substanțelor narcotice în diferite țări, totuși o tendință comună este înăsprirea pedepselor pentru formele organizate de comitere a categoriei de infracțiuni investigate.

5. Bazele juridice internaționale care au precedat formarea legislației naționale în domeniul luptei cu narcotismul se află în trei documente juridice internaționale, elaborate și adoptate în cadrul ONU: 1) Convenția unică asupra stupefiantelor, adoptată la 30 martie 1961 la New York; 2) Convenția asupra substanțelor psihotrope, adoptată la 21 februarie 1971 la Viena; 3) Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiant și substanțe psihotrope, adoptată la 20 decembrie 1988 la Viena. Prin urmare, toate aceste trei convenții reprezintă un set de reguli care reglementează fabricarea, vânzarea și utilizarea substanțelor narcotice și a substanțelor psihotrope, precum și acțiunile statelor întreprinse în vederea prevenirii circuitului ilegal al acestora.

6. Circulația ilegală a substanțelor narcotice reprezintă o parte componentă a criminalității în general, fiind, în același timp, un element independent în structura acesteia. Așadar, criminalitatea legată de droguri este un fenomen social-juridic negativ, variabil și istorico-evolutiv, format din totalitatea faptelor penale al căror obiect îl constituie substanțele narcotice, psihotrope sau analoagele lor, comise pe un anumit teritoriu, într-o perioadă determinată de timp.

7. Reieșind din caracteristicile criminologice ale traficului ilicit de droguri, constatăm că tendința esențială a narcotismului ca fenomen social negativ se caracterizează prin existența unui număr tot mai mare de infracțiuni legate de circulația drogurilor. Această tendință este inerentă narcotismului atât în Republica Moldova și România, cât și în alte state ale lumii. Astfel, numărul acestor infracțiuni în perioada anilor 2005-2014 a crescut aproximativ de 3 ori, iar proporția acestor fapte penale în structura generală a criminalității s-a majorat de la 11,5% până la 16,5%.

8. O atare tendință este însoțită de o serie de alte tendințe negative. Printre ultimele, cele mai clar și obiectiv exprimate sunt: a) sporirea gradului de pericol public al infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri; b) apariția și dezvoltarea rapidă a drogurilor noi și, ca urmare, creșterea numărului și diversității tipurilor de substanțe narcotice; c) răspândirea cultivării plantelor narcotice în zone izolate fizic; d) implicarea unui număr tot mai mare de persoane în consumarea sistematică a substanțelor narcotice; e) extinderea limitelor traficului ilicit de droguri la nivel internațional; f) creșterea numărului de cazuri de achiziționare a drogurilor, inclusiv furtul acestora din instituțiile medicale și farmaceutice; g) perfecționarea metodelor de camuflare din partea funcționarilor corupți a organizatorilor și a altor participanți la traficul ilicit de droguri; h) gradul înalt de camuflare a metodelor de spălare, legalizare a surselor dobândite în

urma traficului ilicit de droguri; i) creșterea nivelului și gradului de latență a infracțiunilor legate de circulația ilicită a drogurilor.

9. În condițiile actuale de dezvoltare a societății tendințele nefavorabile ale criminalității în domeniul drogurilor sunt condiționate de următorii factori: *socio-economici* (divizarea societății în bogați și săraci, contradicțiile obiective dintre necesitățile materiale ale cetățenilor și posibilitatea statului în satisfacerea acestora, recesiunea economică severă, șomajul, dezvoltarea rapidă a economiei subterane și a fenomenului „legalizării capitalului criminal”); *socio-culturali* (transformările negative de natură socio-culturală în mediul urban și rural, nivelul scăzut de instruire și, ca rezultat, calificarea insuficientă, nivelul redus al culturii juridice, deformarea moralității și nihilismul juridic); *moral-psihologici* (criza moral-psihologică profundă a societății, influența negativă exercitată de sursele mas-media, promovarea continuă a culturii consumului substanțelor narcotice în rândul tinerilor, destrămarea sistemului tradițional de relații familiale, tendința narcomanilor de a-și satisface necesitățile în detrimentul intereselor altor persoane); *politici și organizatorico-juridici* (instabilitatea politică a țării și criminalizarea puterii, care generează corupția și incapacitatea forțelor de ordine de a combate eficient criminalitatea, diminuarea rolului statului în reglarea adecvată a relațiilor publice, situația nesatisfăcătoare a evidenței și controlului etc.).

10. Personalitatea celor care comit infracțiuni de trafic ilicit al drogurilor reprezintă un sistem de caracteristici biologice, psihologice și sociale care reflectă pericolul social al acestora și determină comiterea infracțiunii. Studiarea personalității lor este necesară pentru prevenirea eficientă a infracțiunilor, prin prisma elucidării și eliminării factorilor negativi caracteristici persoanei, precum și prin modificarea viziunilor și orientărilor antisociale ale acesteia.

11. Prevenirea infracțiunilor de circulație ilegală a substanțelor narcotice constituie o sarcină socială importantă pentru soluționarea căreia sunt necesare nu doar eforturile subdiviziunilor Ministerului de Interne, dar și a tuturor structurilor statale și neguvernamentale implicate în procesul prevenirii criminalității. Astfel, în scopul eficientizării acestui proces complex este necesar de elaborat și implementat o serie de măsuri educative, juridice și de altă natură, ținându-se cont de factorii criminogeni, particularitățile personalității celor implicați în traficul ilicit de droguri și de motivația acțiunilor infracționale ale acestora.

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată rezidă în analiza criminologică a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, identificarea factorilor criminogeni ai acestor infracțiuni și elaborarea unor propuneri în vederea perfecționării sistemului de măsuri orientate spre prevenirea genului respectiv de criminalitate,

fapt care va contribui la eficientizarea activității organelor de drept în domeniul contracarării fenomenului investigat.

Având în vedere cele consemnate în cuprinsul lucrării și reieșind din concluziile enunțate, se impun următoarele *recomandări științifice* care pot fi luate în considerație la perfecționarea activității de prevenire a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice:

1. Procesul de prevenire a criminalității din domeniul drogurilor trebuie să fie constituit dintr-un sistem de măsuri complexe orientate spre: a) relevarea și înlăturarea sau reducerea ori neutralizarea cauzelor criminalității, a unor tipuri separate ale ei, precum și a condițiilor care o favorizează; b) identificarea grupurilor de persoane cu un grad sporit de risc criminal și reducerea acestuia; c) relevarea și înlăturarea situațiilor din anumite spații geografice sau dintr-un anumit mediu care motivează sau provoacă nemijlocit comiterea infracțiunilor legate de droguri; d) identificarea persoanelor, comportamentul cărora indică asupra posibilității reale de a comite infracțiuni legate de droguri, precum și influența coercitivă asupra acestei categorii de indivizi.

2. Este important de a stabili următoarele direcții prioritare ce vizează perfecționarea sistemului de prevenire a infracțiunilor legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice: a) formarea unei politici penale eficiente și adecvate tendințelor de modificare a criminalității, inclusiv a celei din domeniul drogurilor. În acest sens, sunt necesare modificări esențiale care pot atinge sistemul de pedepse, ordinea de structurare a sancțiunilor, reformarea sistemului penitenciar, revizuirea priorităților, strategiilor și practicilor de prevenire a criminalității, formarea unor mijloace și metode de luptă cu criminalitatea adecvate situației existente, stabilirea unui control social eficient; b) realizarea unei politici sociale judicioase și oportune, orientată spre necesitățile și interesele persoanelor vulnerabile, fiind parte a unor programe speciale de stat. Totodată, este necesar de implementat o serie de mijloace și metode care ar stabili mecanisme clare de realizare a prevederilor conceptuale, a normelor și cerințelor declarate; c) implementarea largă și consecventă a recomandărilor științifice în practica prevenirii și combaterii circulației ilicite a drogurilor, ridicarea nivelului de profesionalism al funcționarilor organelor de drept, implementarea unor măsuri eficiente pentru prevenirea criminalității din domeniul investigat.

3. Măsurile de influență asupra factorilor care determină criminalitatea din domeniul drogurilor trebuie să se bazeze pe realizarea unor programe de stat, orientate spre valorile principale ale oricărei societăți, și anume: edificarea și ocrotirea socială a familiei, protecția drepturilor copiilor, cultivarea valorilor morale. În acest context, este oportun elaborarea unui program național (nu doar la nivel de strategie generală) pentru prevenirea traficului ilicit de

droguri, care ar include etapele și un plan complex de măsuri statale cu caracter social, economic, cultural-educativ, profesional și alte direcții de neutralizare a factorilor care influențează genul respectiv de criminalitate.

4. Vorbind despre măsurile sociale de prevenire și despre înlăturarea urmărilor sociale negative survenite în urma consumului de droguri, accentul de bază urmează a fi pus pe tratamentul persoanelor care suferă de narcomanie, deoarece, în cele mai dese cazuri, narcomanul crede că nu este dependent de droguri și va putea renunța la ele în orice moment. În acest sens, considerăm că doar programele complexe implementate prin prisma instituțiilor medicale și a altor organizații de stat vor putea ajuta bolnavii să se izbăvească de dependența narcotică.

5. Unul din locurile cele mai importante pentru desfășurarea programelor de prevenire sunt instituțiile de învățământ, fiindcă, în pofida unor procese negative care au loc în societate, acestea dețin un potențial de resurse care influențează pozitiv asupra copiilor și adolescenților. Astfel, prin efortul comun al profesorilor, părinților și a unor organizații obștești pot fi realizate diverse programe antialcool și antidrog în cadrul procesului educațional.

6. Prevenirea criminalității legată de substanțele narcotice prin prisma sferei ideologice presupune, în primul rând, propagarea unui mod sănătos de viață. Este important ca acest proces să nu poarte un caracter de informare și să nu fie construit pe intimidarea persoanelor cu care se desfășoară munca de prevenire, ci să fie orientat spre formarea unei orientări a personalității în cadrul căreia substanțele narcotice și alcoolul nu sunt tolerate. În acest context, este necesar de a contribui la formarea în rândul populației a unei poziții ferme antidrog prin reducerea cererii de substanțe narcotice în rândul consumatorilor finali, fapt care va crea inconveniențe și lipsă de profit traficantilor de droguri.

7. La nivelul întregii societăți, este necesar și important să fie luate măsuri ferme pentru informarea populației asupra factorilor de risc care însoțesc consumul de droguri, prin antrenarea instituțiilor de stat și a celor nonguvernamentale (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Culturii, tineretului și sportului, Ministerul Agriculturii, Agenția Națională pentru Protecția Consumatorului, organizațiile obștești, familia, școala, biserica) în susținerea acțiunilor de prevenire a consumului de droguri, pentru tratarea cu multă atenție și profesionalism a celor care au devenit consumatori de droguri în vederea integrării ulterioare a lor în societate. În opinia noastră, se pot obține rezultate remarcabile în lupta împotriva criminalității legate de droguri doar prin colaborarea strânsă a instituțiilor menționate.

8. Organizația Mondială a Sănătății consideră dependența de droguri o afecțiune cronică, care presupune asistență medicală de specialitate, suport psihologic și asistență socială și nu detenție, întrucât tratarea se face în unități specializate și nu în închisoare. În acest context, propunem de *lege ferenda* dispoziții referitoare la obligativitatea dezintoxicării consumatorului dependent care execută o pedeapsă privativă de libertate și, în cazul în care intenționat nu efectuează cura de dezintoxicare, să fie sancționat.

9. Se impune realizarea anumitor măsuri orientate spre ridicarea nivelului pregătirii profesionale a specialiștilor implicați în prevenirea infracțiunilor de circulație ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor. În acest sens, este necesară elaborarea și implementarea consecventă în practică a unor cursuri speciale, recomandări metodice și instrucțiuni, în care să fie descrise și analizate măsurile pentru identificarea, blocarea și înlăturarea factorilor care generează infracțiunile de trafic ilicit de droguri, precum și alte aspecte importante care ar favoriza contracararea eficientă a categoriei respective de infracțiuni.

10. Denumirea de „substanțe etnobotanice” nu apare până în prezent în nici o reglementare națională și nici internațională. Dificultatea reglementării riguroase a categoriilor de produse sau substanțe care vor intra sub incidența legii este determinată de faptul că substanțele etnobotanice se pot prezenta sub formă de plante, substanțe preparate, amestecul de compuși derivați și echivalente asimilate acestora, indiferent de denumirea lor comercială. Prin urmare, Ministerul Sănătății ar trebui să întocmească o listă a produselor cunoscute cu specificația destinației acestora în consum și informații cu privire la autorizarea punerii lor în consum. Din perspectiva dreptului european se impune completarea legislației cu norme ce fac trimitere la existența regulamentelor europene care stabilesc delimitarea de acestea. O astfel de completare și delimitare este necesară și din perspectiva dreptului intern în sensul stabilirii listei de substanțe, produse și mărfuri incriminate odată cu adoptarea unei legi și nu ulterior.

11. În cazul României, dar și a Republicii Moldova, fenomenul consumului și traficului ilicit de droguri, inclusiv de origine etnobotanică, este unul foarte dezvoltat. Comercianții sunt inventivi și vor găsi noi și noi forme pentru a-și comercializa drogurile. Una din aceste forme destul de răspândită a comerțului cu substanțe narcotice, psihotrope sau analoage ale acestora este cea în regim „on-line”, interzicerea și sancționarea căreia trebuie să figureze în mod prioritar printre propunerile legislative. De asemenea, dat fiind faptul comercializării intense a drogurilor în regim „on-line”, sunt necesare eforturi în plus din partea organelor competente de prevenirea acestor forme de manifestare infracțională.

Impactul asupra științei. Prin rezultatele, concluziile și recomandările sale științifice, teza vine să aducă un aport semnificativ în studierea problematicei infracțiunilor legate de circulația

ilegală a substanțelor narcotice, contribuind la dezvoltarea continuă a științelor juridice, îndeosebi a criminologiei. În același timp, prin conținutul său, lucrarea este de natură să prefigureze noi direcții de cercetare științifică în domeniu.

În perspectivă, întru dezvoltarea cercetărilor criminologice, considerăm că ar fi binevenită studierea aprofundată a unor asemenea aspecte ale traficului ilicit de droguri precum: 1) Prevenirea infracțiunilor de trafic ilicit al drogurilor în instituțiile de detenție; 2) Criminalitatea violentă provocată de fenomenul narcomaniei; 3) Prevenirea implicării minorilor în traficul și consumul ilicit de droguri.

BIBLOGRAFIE

1. Datele statistice ale Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI al Republicii Moldova pentru perioada 2010 – primele 3 luni ale anului 2015 cu privire la infracțiunile de trafic al drogurilor și precursorilor.
2. Hadîrcă. I. Problemele răspunderii penale pentru infracțiunile săvârșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora. Teză de doctorat. Chișinău, 2007. 222 p.
3. Alecu Gh. Incriminarea traficului și consumului ilicit de droguri. Teză de doctorat. Chișinău, 2004. 180 p.
4. Golubenco Gh., Obreja E. Narcobusinessul: o dimensiune a crimei organizate. În: Materialele conferinței științifico-practice republicane cu genericul: „Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova”. Chișinău: Ed. Arc, 1999. P. 149-152.
5. Borodac A. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2004. 622 p.
6. Cojocaru R. Infracțiuni contra sănătății publice și a conviețuirii sociale. Seria: Drept penal (Partea specială). Suport de curs. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare”, 2014. 180 p.
7. Brînză S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol I. Chișinău: Tipogr. Centrală, 2011. 1061 p.
8. Iancu A. Tratatamentul cvasi-coercitiv – alternativă la pedeapsa cu închisoarea pentru infractorii consumatori dependenți de droguri. Rezumat al tezei de doctorat. București, 2011. 60 p.
9. Buzatu N.E. Traficul și consulul ilicit de droguri. Prevenire și combatere. Rezumat la teza de doctorat. București, 2011. 24 p.
10. Dima T. ș. a. Prevenirea și combaterea traficului și consumului de droguri în România. București: Ed. Hamangiu, 2008. 239 p.
11. Paraschiv G., Paraschiv D. Ș., Paraschiv R. G. Drogurile – un pericol pentru ordinea juridică națională și internațională. București: Ed. Pro Universitaria, 2014. 127 p.
12. Sabau G.V. Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori. Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal. București: Ed. Univers Juridic, 2010. 564 p.

13. Alecu Gh. Reflecții de ordin teoretic și juridic asupra traficului și consumului ilicit de droguri. Aspecte privind evoluția și tendințele manifestate de traficul ilicit și abuzul de droguri la nivel național și internațional. În: Revista de criminologie, criminalistică și penologie nr. 2/2010. P. 3-9.
14. Ужахов А. Криминологическая характеристика и профилактика незаконного оборота наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Рязань, 2012. 25 с.
15. Киреев А. Незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов: криминологический анализ и социальные последствия. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2013. 24 с.
16. Сазонова К. Незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов, а также растений, содержащих наркотические средства или психотропные вещества, либо их частей, содержащих наркотические средства или психотропные вещества, в местах лишения свободы и его предупреждение (уголовно-правовой и криминологический аспекты). Автореферат на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2012. 29 с.
17. Клименко Т. Проблемы противодействия наркопреступности, наркотизму и наркомании в Российской Федерации (вопросы теории и практики). Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Волгоград, 2008. 40 с.
18. Смирнов П. Криминологические и уголовно-правовые меры противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2009. 25 с.
19. Киреева И. Правовые основы борьбы с незаконным оборотом наркотиков (сравнительно-правовое исследование). Автореферат диссертации на соискании ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010. 30 с.
20. Буркова Е. Наркобизнес: понятие, состояние, возможности противодействия. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2009. 27 с.
21. Вьюнов А. Криминологическая характеристика и предупреждение преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических средств. Автореферат

- диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Томск, 2007. 26 с.
22. Юхман М. Правовые меры предупреждения незаконного оборота прекурсоров наркотических средств и психотропных веществ. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2009. 34 с.
23. Клейменов И. М. Борьба с преступностью в государствах различных правовых систем (сравнительное исследование). Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Омск, 2002. 23 с.
24. Codul Penal German din 13 noiembrie 1998. Publicat în Monitorul Oficial nr. 1, p. 3322, modificat ulterior prin Legea din 2 august 2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 1, pag. 1253. În: <http://ru.scribd.com/doc/93570222/Codul-Penal-German> (vizitat 12.05.2015).
25. Deutsches Polizeiblatt. DGR, 2000, № 1. P. 3-5.
26. Закон ФРГ об обороте наркотических средств от 28 июля 1981 г. (с изм. и доп. 1986 г.). Санкт-Петербург, 2001.
27. Жилина Н. Особенности международно-правового предупреждения и борьбы с наркопреступностью, наркотизмом и наркоманией. În: Научные ведомости. Серия Философия. Социология. Право, 2010, №2 (73). Выпуск 11. с. 110-119.
28. Dumitrescu C.S., Stoica M.M. Sistemul organizațiilor internaționale nonguvernamentale. București: Editura ProUniversitaria, 2007. 214 p.
29. Giurea L., Ștefan C.E. Reglementarea juridică a operațiunilor cu precursori de droguri. În: <http://www.itCode.ro> (vizitat 24.02.2015).
30. Рыжиченков В.И. Преступления, совершаемые в сфере незаконного оборота наркотиков: Теория и практика. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1999. 174 с.
31. Бориневич И. И. Антинаркотическая политика и права человека в Российском обществе. Санкт-Петербург, 2005. 208 с.
32. Țical G.M. Manual antidrog: prevenire și combatere a traficului de droguri: elemente de identificare și efectele drogurilor. București: Ed. Pildner & Pildner, 2003. 195 p.
33. Закон о наркотических средствах 1998 г. Австрия. Параграфы 27-32. Москва: Юридическая литература, 2004.
34. Codul penal francez, cu modificări și completări până la 13 mai 2012. În: <http://ru.scribd.com/doc/93392414/Codul-Penal-Francez> (vizitat 22.02.2014).

35. Закон об опасных лекарственных препаратах. Глава 134. Обладание запрещенными препаратами. Гонконг. Москва: Эксмо, 2003.
36. Даниэлян А. Международно-правовые основы сотрудничества в сфере противодействия незаконному обороту наркотиков и психотропных веществ. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2006. 180 с.
37. Князев В. Правовые и организационные проблемы борьбы с незаконным оборотом наркотиков за рубежом. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 1998. 250 с.
38. Harrison Narcotics Tax Act, 1914. Full text of the Act. În: <http://druglibrary.org/schaffer/history/e1910/harrisonact.htm> (vizitat 01.04.2015).
39. Stephen R. Kandall. Women and Addiction in the United States-1850 to 1920. În: http://archives.drugabuse.gov/pdf/DARHW/033-052_Kandall.pdf (vizitat 01.04.2015).
40. Code of Laws of United States of America, US Criminal code. În: <http://codes.lp.findlaw.com/uscode/18/I> (vizitat 01.04.2015).
41. McNamara, Joseph D. The Drug War: The American Junkie. California, 2004. În: http://www.heartland.org/sites/all/modules/custom/heartland_migration/files/pdfs/1561.pdf (vizitat 09.05.2015).
42. Rowe Thomas C. Federal Narcotics Laws and the War on Drugs: Money Down a Rat Hole. Haworth Press, 2006. 198 p.
43. Хачатурян К. О. Уголовная ответственность за деяния в сфере незаконного оборота наркотиков: международно-правовые аспекты. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2002. 260 с.
44. Давид Р. Основные правовые системы современности. Москва: Международные отношения, 1996. 400 с.
45. Сергеев А. (отв. ред). Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ: учеб. пособие, ч. 2. Москва: Щит-М, 2003. 312 с.
46. Codul penal al Japoniei. În: <http://ru.scribd.com/doc/130229810/Codul-Penal-al-Japoniei> (vizitat 12.05.2015).
47. Антонов О.А., Коновалова С.И., Осадчая Н.Г. Система наказаний в Российском уголовном праве и проблемы применения отдельных видов наказаний: учебное пособие. Москва: ИМЦГУК МВД России, 2002. 100 с.

48. Международные инициативы. Новые тенденции и проблемы в области борьбы с отмыванием денег. În: <http://newasp.omskreg.ru/bekryash/app4.htm> (vizitat 12.02.2015).
49. Eliade M. De la Zalmoxis la Gengis-Han. București: Ed. Humanitas, 1995. 256 p.
50. Bercheșan V., Pletea C. Drogrile și traficantii de droguri. Pitești: Ed. „Paralela 45”, 1998. 419.p.
51. Drăgan J. Drogrile în viața românilor: De la Zalmoxis la Ceaușescu: Pagini dintr-o istorie inedită, vol. I. București: Ed. „Magicart Design”, 1995. 382 p.
52. Alecu Gh. Traficul și consumul de droguri – flagelul umanității ce amenință permanent. În: Curier Judiciar, nr. 3-4, 2002. p. 98-101.
53. Pop O. Drogrile, un flagel al lumii contemporane. Timișoara: Ed. Mirton, 2002. 132 p.
54. Mariani Angelo. Coca and Its Therapeutic Application. Charleston: Nabu Press LLC, 2010. 211 p.
55. Батлер У.Э. ВИЧ/СПИД и злоупотребление наркотическими средствами в России: программы снижения вреда и российская правовая система. Лондон, 2003. 117 с.
56. Roibu I., Mircea A. Flagelul drogurilor la nivel mondial și național. Timișoara: Ed. Mirton, 1997. 164 p.
57. Nucu M. Reglementări internaționale privind traficul ilicit de droguri. În: Закон и жизнь, nr. 10 (283) 2015. p. 44-49.
58. Boroî A., Neagu N., Sultănescu V.R. Infrațiuni prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri. București: Ed. Rosetti, 2001. 328 p.
59. Crețu V. Drept internațional penal. București: Ed. Tempus, 1996. 318 p.
60. Аргунов Ю.Н., Габиани А.А. Правовые меры борьбы с наркотизмом. Москва: Знание, 1989. 64 с.
61. Tratatе internaționale la care Republica Moldova este parte. Vol. 8. Chișinău: Moldpres, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999.
62. Convenția Unică asupra stupefiantelor din 1961 de la New York. În: Convenții internaționale privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de stupefiante. În: <http://juridicalconsult.blogspot.com> (vizitat 12.02.2015).
63. Convenții internaționale privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de stupefiante. În: <http://juridicalconsult.blogspot.com/> (vizitat 12.02.2015).
64. Dima T. Din nou despre cannabisul românesc, este drog sau plantă industrială. În: Revista Dreptul, nr. 7/2003. p. 115-121.

65. Михайлова Ю.В., Абрамов А.Ю., Косолапова Н.В. Международно-правовое регулирование оборота наркотических средств и психотропных веществ. În: <http://vestnik.mednet.ru/content/view/462/30/lang.ru/> (vizitat 23.05.2015).
66. Drăgan J., Aleu Gh., Țipișcă M. Elemente introductive în dreptul drogurilor. București: Ed. Dobrogea, 2001. 156 p.
67. Гасанов Э.Г. Борьба с наркотической преступностью: Международный и сравнительно-правовой аспекты. Москва, 2000. 212 с.
68. Alecu Gh. Incriminarea traficului și consumului ilicit de droguri. Constanța: Ed. Europolis, 2004. 312 p.
69. Alecu Gh. Mijloace juridice, strategii și programe destinate prevenirii criminalității create de traficul și consumul ilicit de droguri. În: Revista de criminologie, de criminalistică și de penologie nr. 4 / 2006. p. 128-134.
70. Țone C. ș.a. Drogurile și crima organizată. Craiova: Ed. Sitech, 2009. 226 p.
71. Pelt J.M. Drogues et plantes magiques. Paris: Editeur: Fayard, Édition: Nouvelle éd, 1983. 336 p.
72. Țone C. Drogurile – tentații și pasiuni ucigașe. Craiova: Ed. Sitech, 2009. 218 p.
73. Larii Iu., Nucu M. Pericolul și tendințele infracționalității legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice. În: Legea și viața, nr. 9 (285) 2015. p. 19-23.
74. Ștefan C.E. Flagelul drogurilor. București: Ed. Cernaprint, 2006. 183 p.
75. Raportul strategic internațional privind controlul stupefiantelor (INCSR), prezentat la 27 februarie 2009. În: <http://www.ana.gov.ro> (vizitat 02.12.2014).
76. Stancu E. Tratat de Criminalistică. Ediția a IV-a. București: Ed. Universul Juridic, 2008. 744 p.
77. Gladchi Gh. Criminologie generală. Chișinău: Ed. MUSEUM, 2001. 311 p.
78. Larii Iu. Criminologie. Chișinău: Tipog. Elena V.I., 2004. 150 p.
79. Datele Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, actualizate până în anul 2011. În: <http://www.statistica.md/category.php> (vizitat 29.11.2014).
80. Datele statistice ale Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI al Republicii Moldova pentru perioada 2010-2014 cu privire la infracțiunile de trafic al drogurilor și precursorilor.
81. Криминология. Учебник для юридических вузов. Под общей ред. А.И. Долговой. Москва: Изд. группа НОРМА-ИНФРА-М, 1999, с. 11. Citat de Larii Iu. Criminologie. Chișinău: Tipogr. Elena V.I. 150 p.

82. Прокументов Л.М., Шеслер А.В. Криминология. Общая часть (учебное пособие). Красноярск: Высшая школа МВД РФ, 1997. 239 с.
83. Кармин А.С., Бернццкий Г.Г. Философия. Санкт-Петербург: Изд-во ДИК, 2001. 533 с.
84. Кузнецова Н.Ф. Проблемы криминологической детерминации. Москва: Изд-во ИНФРА-М, 1983. с. 47. Citat de Larii Iu. Criminologie. Chişinău: Tipogr. Elena V.I., 150 p.
85. Dima T. Traficul şi consumul ilicit de stupefiante: Combaterea prin mijloace de drept penal. Bucureşti: Ed. Lumina Lex, 2001. 240 p.
86. Stockwell T. ş.a. Risk and protection factors for different intensities of adolescent substance use: when does the prevention paradox apply? In: Drug and alcohol review, no. 23, 2004. P. 67-77.
87. Stanciu V. ş.a. Combaterea traficului ilicit şi a contrabandei vamale cu droguri de către autoritatea vamală. Bucureşti: Ed. Ministerului de Interne, 2002. 219 p.
88. Sandu F. Stop drogurilor. Bucureşti: Ed. Sylvi, 2002. 300 p.
89. Кудрявцев В. Н. Генезис преступления. Опыт криминологического моделирования. Москва: Изд-во ИНФРА-М, 1998. 216 с.
90. Buzatu N.E. Traficul ilicit de droguri. În: Analele Universităţii din Bucureşti, Seria Drept, nr. 1, 2010. P. 63-71.
91. Condrat R., Spoială A. Unele consideraţii privind traficul ilicit şi consumul abuziv de substanţe narcotice. În: Analele ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, Ed. a IV-a, 2003. P. 134-141.
92. Криминология. Под ред. Кудрявцева В.Н., Эминова В.Е., 4-е изд. Москва: Изд-во Норма, 2009. 800 с.
93. Larii Iu., Nucu M. Factorii criminogeni ai infracţiunilor din domeniul circulaţiei ilegale a substanţelor narcotice. În: Analele ştiinţifice ale Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI al RM. Seria ştiinţe socio-umane, ediţia a XIII-a, nr. 1. Chişinău: Academia „Ştefan cel Mare”, 2013. P. 79-87.
94. David M. Economia subterană şi spălarea banilor: studiu criminologic. Constanţa: Ed. Europolis, 2007. 251 p.
95. Святенко И.Ю., Маслюк С.Г. Проблемы глобализации и защиты национальных интересов России. În: Право и безопасность, Nr. 4 (5), 2002. с. 139-145.
96. Fiandaca G. Women and the mafia: Female roles in organized crime structures. Boston: Clower Academic Publishers, 2007. 175 p.

97. Losel F., Bender D. Protective factors and resilience, in Farrington D and Coid J (eds). Early prevention of adult antisocial behavior. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. P. 130-204.
98. The relationship between substance abuse and crime in Idaho. În: <http://www.isp.idaho.gov/pgr/Research/documents/drugsandcrime.pdf> (vizitat 01.05.2015).
99. Помоконов В.А. Коррупция и антикоррупционная политика в России. Проблемы борьбы с проявлениями криминального риска. Владивосток: Изд-во Дальневосточного ун-та, 2005. 155 с.
100. Darke S. ş.a. Comparative rates of violent crime among regular methamphetamine and opium users. In: Offending and victimization. Addiction, no. 105(5). P. 916-920.
101. Антонян Ю.М. Почему люди совершают преступления. Причины преступности. Москва: Изд-во Камерон, 2006. 304 с.
102. Babinski L., Hartsough C., Lambert N. Childhood conduct problems, hyperactivity-impulsivity, and inattention as predictors of adult criminal activity. In: Journal of child psychology and psychiatry no. 40(3), 1999. P. 347-335.
103. Gizzi M.C., Gerkin P. Methamphetamine use and criminal behavior. In: International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology, no. 54(6), 2010. P. 35-44.
104. Deitch D., Koutsenok I., Ruiz. A. Relationship Between Crime and Drugs. In: Journal of Psychoactive Drugs. no. 32(4), 2000. P. 7-15.
105. Dosarul nr. 1ra- 441/2015. În: Baza de date a hotărârilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php (vizitat 12.06.2015).
106. Kleiman M., Caulkins J., Hawke A. Drugs and Drug Policy: What Everyone Needs to Know. New York: Oxford University Press, 2011. 257 p.
107. Корнилов А.В. Уголовно-правовые и криминологические вопросы предупреждения наркотизма несовершеннолетних. Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Томск, 2004. 24 с.
108. Paoli L., Rabkov I., Greenfield V. Tajikistan: The Rise of a Narco-State. In: Journal of Drug Issues, Vol. 37, No. 4, Fall 2007. P. 221-230.
109. Pihl R.O., Peterson J.B., Lau M.A. A biosocial model of the alcohol-aggression relationship. In: Journal of Studies on Alcohol, No. 39, Canada, 1993. P. 150-158.
110. Miczek K. ş.a. Alcohol, drugs of abuse, aggression, and violence. In: Understanding and preventing violence, Vol. 3. Washington D.C.: National Academy Press, 1994. P. 377-407.

111. Игошев К.Б. Личность преступника и мотивация преступного поведения (на материалах криминологических исследований несовершеннолетних и молодежи в возрасте 18-25 лет). Автореф. дисс. докт. юрид. наук. Свердловск, 1975. 27с.
112. Антонян Ю.М. Конвенция причин преступности в современной России. В: Преступность и общество. Москва, 2001. с. 6-13.
113. Зелинский А.Ф. Криминальная психология. Киев: Юринком Интер, 1999. 240 с.
114. Campbell H. Drug War Zone: Front Line Dispatches from the streets of El Paso and Juarez. Texas: University of Texas Press, 2009. 308 p.
115. Buletinul Jurisprudenței Curții de Apel Constanța pe anul 2013, 251 p. În: http://portal.just.ro/36/Documents/BULETINUL_JURISPRUDENTEI/AN_2013/Buletinul%20jurisprudentei%20sectiei%20penale%202013.pdf (vizitat 21.02.2015).
116. Drug Trafficking Crimes in Great China. În: <http://www.ukessays.com/essays/criminology/drug-trafficking-crimes-in-great-china-criminology-essay.php> (vizitat 14.01. 2015).
117. Антонян Ю.М. Социальная среда и формирование личности преступника (неблагоприятные влияния на личность в микросреде). Москва: РИО Акад. МВД СССР, 1975. 160 с.
118. Farrington D. Integrated developmental and life-course theories of offending. Advances in criminological theory. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 2008. 279 p.
119. Филимонов В.Д. Общественная опасность личности преступника (уголовно-правовое и криминологическое исследование). Автореф. дисс. д-ра юрид. наук. Москва, 1971. 25 с.
120. Buendia H. G. Si légaliser la cocaine est souhaitable. Courrier international, no. 1112, 23-29 février 2012. P. 32-39.
121. Zurich, des médecins plutôt que des policiers. Courrier international, no. 1128, 14-20 juin 2012. P. 12-18.
122. Nucu M. Caracteristicile psiho-sociale și criminologice ale infractorilor implicați în traficul ilicit de substanțe narcotice. În: Materialele Conferinței științifico-practice naționale „Delicvența și justiția juvenilă”, din 31 octombrie 2014. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare”, 2015. P. 209-216.
123. Ольков С.Г. Юридический анализ (исследовательская юриспруденция). Т. 2. Тюмень: ГНГУ, 2003. 278 с.
124. Прохорова М.Л. Наркотизм: уголовно-правовое и криминологическое исследование. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. 285 с.

125. Dosarul nr. 1ra- 299/2015. În: Baza de date a hotărârilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php (vizitat 12.06.2015).
126. Buzatu N. E. Traficul și consumul ilicit de droguri. București: Ed. Universul Juridic, 2012. 357 p.
127. Boroș A., Rusu I. Cooperarea judiciară internațională în materie penală. București: Ed. C.H. Beck, 2008. 656 p.
128. Lariu Iu., Nucu M. Caracteristicile personalității infractorului implicat în fenomenul narcomanie și narcobusiness criminal. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Rolul societății și organelor de drept în contracararea narcomaniei”, din 9 octombrie 2008. Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2008. P. 70-77.
129. Abraham P. Drogurile: aspecte juridice și psihosociale. Timișoara: Ed. Mirton, 2004. 203 p.
130. Dosarul 1ra-755/15. În: Baza de date a hotărârilor Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php (vizitat 12.06.2015).
131. Sentința nr. 445/2011, Tribunalul București, Secția I penală. În: <http://www.curieruljudiciar.ro/2012/09/20/tribunalul-bucuresti-sectia-i-penala-sentinta-nr-4452011/> (vizitat 27.05.2015).
132. Magherescu D. All about organized crime. Special focus on the phenomenon in Southeast Europe. Nijmegen – Holland: WLP, 2009. P. 42-44.
133. The 2014 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries. În: http://www.espad.org/Uploads/ESPAD_reports/2011/The_2011_ESPAD_Report_FU_LL_2012_10_29.pdf. (vizitat 18.11.2014).
134. Алиев В.М. Личность преступника и наркомания. Москва: Изд-во НИИ МВД РФ, 1993. 87 с.
135. Кудрявцев В.Н. Причины правонарушений. Москва: Наука, 1976. 286 с.
136. Алексеев А.И. Криминология. Москва: Изд-во Щит-М, 1998. 340 с.
137. Лунеев В.В. Преступность XX века: мировые, региональные и российские тенденции. Москва, 2005. 912 с.
138. Cîcu G., Podaru D., Moldovan A.M. Coordonator: Abraham P. Standardele sistemului național de asistență medicală, psihologică și socială a consumatorilor de droguri. București: Editat de Agenția Națională Antidrog, 2005. 160 p.
139. Iliescu L. Prevenirea, reabilitarea și reinserția socială a persoanelor cu comportament adictiv. Rezumat la teza de doctor. București, 2012. 29 p.

140. Prevenirea consumului de droguri – Cadru general. În: <http://www.ana.gov.ro/prevenire.php> (vizitat 11.05.2015).
141. Nistoreanu Gh., Păun C. Criminologie. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1994. 352 p.
142. Mihuț E.A. Etiologia investigării traficului și consumului ilicit de droguri. Oradea: Universitatea AGORA, 2007. p. 237-243. În: www.uab.ro/reviste.../reviste.../mihut_ro.pdf (vizitat 18.11.2014).
143. Shelley G.F. Criminology. Washington: National Defense University Press, 2001. 864 p.
144. Hasanov E. Infracționalitatea în domeniul drogurilor și lupta împotriva ei în Uniunea Europeană. Politică și legislație. București: Ideea Europeană, 2007. 154 p.
145. Ревин В.П. Состояние формирования и реализации современной концепции уголовной политики Российской Федерации. În: Труды Академии управления МВД России, № 3, 2008. С. 25-32.
146. Sinuraja T. Organized crime in the economic and financial sectors of Russia and its impact on Western Europe. Haga, 1996. 189 p.
147. Thachuk K. The Sinister Underbelly. Organized Crime and Terorism. În: The Global Century. Globalization and National Security, Vol. II. Washington: National Defense University Press, 2001. P. 33-39.
148. Бабаев М.М., Плешаков В.А. Теоретические и прикладные проблемы обеспечения криминологической безопасности. În: Уголовная политика и проблемы безопасности государства. Труды Академии управления МВД РФ. Москва, 1998. С. 24-42.
149. Шеслер А.В. Групповая преступность: криминологические и правовые аспекты. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Екатеринбург, 2000. 329 с.
150. Petrus C. van Duyn and Michael Levi. Drugs and Money: Managing the drug trade and crime-money in Europe. New York: Routledge, 2005. 218 p.
151. Decker S.H., Chapman M.T. Drug Smugglers on Drug Smuggling: Lessons from the Inside. Philadelphia: Temple University Press, 2008. 222 p.
152. Беляев Н.А., Волгарева И.В., Кропачев Н.М. Криминология. Общая часть: Учебник. Под ред. В.В. Орехова. Санкт-Петербург: Изд-во СПб. ун-та, 1992. 216 с.
153. Голоднюк В.М. Зубкова В.И. Предупреждение преступности. Москва: Изд-во МГУ, 1990. 112 с.

154. Гасанов Э.Г. Наркотизм: тенденции и меры преодоления (на материалах Азербайджанской республики). Москва, 1997. С. 76-85.
155. Wanke K., Täschner K.L. Rauschmittel: Drogen – Medikamente – Alkohol, V ed. Stuttgart, 1985. 238 p.
156. Borricand J. Criminalité organisée et ordre dans la société. Marseille: Presses Universitaires, 1997. 174 p.
157. Abel E. Marijuana, the first twelve thousand years. New York: Plenum Press, 1980. 289 p.
158. Аванесов Г.А., Лебедев С.Я. Криминология несовершеннолетних (постановка проблемы). În: Криминологический журнал, 2006, № 2 (10). с. 24-29.
159. Deniker P. Maniement des medicament psychotropes. Paris: Doin ed., 1980. 82 p.
160. Карпец И.И. Проблемы преступности. Москва: Юрид. лит., 1969. 168 с.
161. Charpenel Y., Maestracci N. Drogues et Toxicomanies: indicateurs et tendances. Paris: Observatoire Français des Drogues et des Toxicomanies, 1999. 269 p.
162. Salmandjee Y. Les drogues. Pout savoir sur leurs effets, leurs risques et la législation. Paris: Eyrolles, 2003. 241 p.
163. Бурлаков В.Н., Гишинский Я.И., Шестаков Д.А. Преподавание криминологии в современных условиях. În: Вестник Санкт-Петербургского университета, 1996, Серия 6, Вып. 3. С. 34-42.
164. Adler F., Mueller G.O.W., Laufer W.S. Criminology and the criminal justice system (6th edn). New York: McGraw-Hill, 2006. 554 p.
165. Travis H. Causes of Delinquency. Berkeley: University of California Press, 1969. 309 p.
166. Filser F. Die kriminalitätvermindernde Perspektive der Menschheitswerte: Progressive Kriminalsoziologie. Pfaffenweiler: Centaurus Verl. Ges., 1996. 195 p.
167. Șerb S., Iacob A., Ștefan C. Traficul și consumul de droguri. Prevenire și combatere. București Ed. Tritonic, 2006. 228 p.
168. Жуйков А.В. Административно-правовые средства борьбы с наркоманией и их применение органами внутренних дел. (По материалам Дальневосточного региона): дис. ... канд. юрид. наук. Хабаровск, 2002. 170 с.
169. Ковальчук А.С. Административно-правовые средства борьбы с административными правонарушениями в сфере охраны общественного порядка, и их применение органами внутренних дел: дис. ... канд. юрид. наук. Хабаровск, 2003. 210 с.

170. Корнев А.А. Административно-правовые средства борьбы с незаконным оборотом наркотиков в Российской Федерации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2008. 22 с.
171. Deniker P. Les drogues. Trafic et contagion. Paris: Edité par Plon, 1988. 256 p.
172. Березин С.В., Лисецкий К.С. Предупреждение подростковой и юношеской наркомании. Самара: Изд-во «Самарский университет», 2002. 206 с.
173. Macovei R.A., ș.a. Elemente de toxicologia drogurilor: aspecte medicale, psihosociale și juridice. București: Ed. FOCUS, 2006. 762 p.
174. Oișteanu A. Narcoticele în cultura română. Istorie, religie și literatură. Iași: Ed. Polirom, 2010. 504 p.
175. Rășcanu R. Dependență și drog. Aspecte teoretice și clinic ameliorative. București: Ed. Universității din București, 2008. 289 p.
176. Костюк М., Хомутов С. Уголовная политика РФ в сфере противодействия наркотическим средствам и психотропным веществам. În: Вестник ОГУ, № 13, 2006. Серия «Право», выпуск 8, том 1. С. 120-125.
177. Nucu M. Percheziția în cazurile traficului de droguri. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Rolul societății și organelor de drept în contracararea narcomaniei”, din 09 octombrie 2008. Chișinău: Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2009. P. 225-233.
178. Абельцев С.Н., Сасиков А.И., Тищенко М.Д. Наркомания и проблемы криминального насилия. Москва, 1999. 219 с.
179. Каратаев Н.О. Наркосуды. Новые тенденции профилактики наркозависимости. Опыт зарубежных стран. În: www.gnk.spt.ru (vizitat 01.01.2015).
180. Dascălu I. ș.a. Drogurile și crima organizată. Craiova: Ed. Sitech, 2009. 170 p.
181. Nucu M. Instituții internaționale antrenate în prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri. În: În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Seria științe socio-umane, ediția a XIII-a, nr. 1. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2013. P. 138-142.
182. Nicolăescu V, Gordan S.. Instrumente și direcții de acțiune la nivel european în prevenirea și combaterea fenomenului drogurilor. În: „Info-Drog” – Buletin de informare și documentare nr. I(5)/2007. București: Ed. Ministerului Internelor și Reformei Administrative, 2007. P. 5-11.

183. Săndulescu N.P. Puncte de vedere pe marginea aplicării O.U.G. nr. 103/2006 privind unele măsuri pentru facilitarea cooperării polițienești internaționale. În: Revista Dreptul, nr. 2/2008. P. 156-163.
184. La consommation de drogue chez les Européens, „Courrier international”, no. 1128, 14-20 juin 2012. 35 p.
185. Legea Republicii Moldova nr. 382-XIV din 6 mai 1999 cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor. În: Monitorul Oficial, nr. 73-77 din 15.07.1999.
186. Legea Republicii Moldova nr. 713 din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope. În: Monitorul Oficial, nr. 36-38 din 14.03.2002.
187. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 79 din 23.01.2006 privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora. În: Monitorul Oficial, nr. 16-19 din 27.01.2006.
188. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1208 din 27.12.2010 cu privire la aprobarea Strategiei naționale antidrog pe anii 2011-2018. În: Monitorul Oficial, nr. 1-4 din 07.01.2011.
189. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 481 din 04.07.2011 cu privire la crearea Comisiei Naționale Antidrog. În: Monitorul Oficial, nr. 110-112 din 08.07.2011.
190. Rădulescu S., Dâmboveanu C. Sociologia consumului și abuzului de droguri. București: Lumina Lex, 2006. 398 p.
191. Lupu I., Zanc I. Sociologie medicală – teorie și aplicații. Iași: Polirom, 1999. 309 p.
192. Legea Republicii Moldova nr. 713-XV din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope. În: Monitorul Oficial, nr. 36-38 din 14.03.2002.

ANEXE

Anexa 1. Date statistice privind infracțiunile din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor¹

**Tabelul A1.1. Statistica infracțiunilor legate de traficul ilicit de droguri
pentru anii 2013-2014**

NARC1 – FILA01 – TRAFIUL ILICIT AL DROGURILOR															
	Art. 217			Art. 217 al. 1		Art. 217 al. 2		Art. 217 al. 3 lit. a		Art. 217 al. 3 lit. b		Art. 217 al. 3 lit. c		Art. 217 al. 3 lit. d	
	AN. P.	AN. C.	ÎN %	AN. P.	AN. C.	AN. P.	AN. C.	AN. P.	AN. C.	AN. P.	AN. C.	AN. P.	AN. C.	AN. P.	AN. C.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
TOTAL R.MOLDOVA	923	953	3,25	111	157	588	588	1	11	11	24	103	48	1	
I Mun.Chișinău	409	350	-14	5	4	297	267		1	6	12	69	36		
Ciocana	76	63	-17	1	1	66	58		1	1	1	5	2		
Centru	71	48	-32	1	1	9	11			2	3	51	29		
Rîșcani	82	77	-6,1			71	67			2	2	1			
Botanica	96	79	-17	2	1	87	73				1	5	3		
Buiucani	84	83	-1	1	1	64	58			1	4	7	2		
II NORD															
Mun.Bălți	72	75	4,1	1	1	60	68			2		1			
Briceni	16	26	62	6	20	7	3								
Dondușeni	2	8	300		3	2	1								
Drochia	28	35	25	6	7	20	19		1		1				
Edineț	22	27	22	11	16	5	3								
Fălești	11	17	54	4	4	5	9					2	1		
Florești	6	6			1	4	3								
Glodeni	6	7	16	2	2	4	4				1				
Ocnia	8	23	187	4	15	3	5								
Rîșcani	10	31	210	1	15	7	11				1				
Singerei	10	10		2	6	7	3								
Soroca	12	22	83		5	6	4		8						
III CENTRU															
Anenii-Noi	4	2	-50	1	1	2			1						
Călărași	16	16		9	5	3	8								
Criuleni	6	6		3	3	2	2				1				
Dubăsari	7	3	-57	2		1	1					4	2		
Hîncești	4	15	275	2	5	1	6				2				
Ialoveni	9	21	133		4	6	13		1			2	1		
Nisporeni	1	5	400	1	1		4								
Orhei	19	22	15	7	4	10	10				2	2	2		
Rezina	8	8		6	3	1					1				
Strășeni	15	15		4	3	7	6					1	1		
Șoldănești	5	13	160	4	7	1	6								
Telenești	3	7	133	1	1	1	4								
Ungheni	21	8	-61	4	4	11	4	1							
IV SUD															

¹ Sursa: Datele statistice ale Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI al Republicii Moldova pentru perioada 2010 – primele 3 luni ale anului 2015 cu privire la infracțiunile de trafic al drogurilor și precursorilor.

Basarabeasca	3	4	33			3	4							
Cahul	39	41	5	6	3	29	31					1	1	
Cantemir	13	14	7	1	2	11	10							
Căușeni	12	12		1	2	9	5				1			
Cimișlia	4	7	75		2	2	4							
Leova	8	10	25	2		6	9							
Ștefan-Vodă	13	11	-15	7	4	5	5							
Taraclia	10	3	-70	1		5	1				1		1	
V UTA-GAGAUZIA	45	34	-24	5	2	24	29					13	2	
Comrat	26	16	+38	1		20	15					2		
Ciadir Lunga	15	11	-26	2		2	9						11	2
Vulcănești	4	7	75	2	2	2	5							
Mun.BENDER	5	2	-60										3	2

**Tabelul A1.2. Tipuri de droguri sechestrate în urma infracțiunilor depistate
în perioada 2012-2013**

Denumirea drogurilor	Număr de cazuri		Cantitatea sechestrărilor	
	2012	2013	2012	2013
Marijuana	689	589	224 kg 442 gr	197 kg 632.886 gr
Plante de cânepă	440	609	152961 plante	156553 plante
Plante de mac	85	184	11255 plante	19790 plante
Paie de mac	22	13	11 kg 959,5 gr	7 kg 487,56 gr
Semințe de cânepă	3	8	9000 gr	420 gr
Opium	55	26	2452 ml	2912 ml
Methamfetamină	24	38	77,49 gr	101,848 gr
Amfetamină	9	9	135 gr	26,2 gr
Heroină	123	80	1 kg 445 gr	336,263 gr
Heroină lichidă	20	10	23 ml	137 ml
Cocaină	3	3	115 gr	10 gr
Extasy	7	13	3221 pastile	347 pastile
Hașiș	26	29	89 kg 720,4 gr	82 kg 448,218 gr
Ulei de hașiș	38	59	179,165 ml	41,98 gr
Rășină de canabis		53		2,921 gr
Medicamentease	77	32	14937 pastile 36 fiole	1202 pastile 41 capsule
Precursori	7	19	873,79 gr	364,782 gr
Efedrină		8		388,2 ml
Total	1617	1782	339 kg 995 gr	291 kg 785,183 gr

**Tabelul A1.3. Tipuri de droguri sechestrate în urma infracțiunilor depistate
în perioada 2013-2014**

Denumirea drogurilor	Numărul de cazuri		Cantitatea sechestrărilor	
	2013	2014	2013	2014
Marijuana	589	584	197 kg 632.886 gr	149 kg
Plante de cânepă	609	457	156553 plante	200548 plante
Plante de mac	184	366	19790 plante	49000 plante
Paie de mac	13	19	7 kg 487,56 gr	45 kg 075 gr
Semințe de cânepă	8	12	420 gr	200 gr
Opium	26	11	2912 ml	5,43 gr
Methamfetamină	38	29	101,848 gr	90,4 gr
Amfetamină	9	6	26,2 gr	1 kg 790 gr
Heroină	80	100	336,263 gr	1 kg 955 gr
Heroină lichidă	10	3	137 ml	198 ml
Cocaină	3	1	10 gr	25 gr
Extasy	13	15	347 pastile	6428 pastile
Hașiș	29	46	82 kg 448,218 gr	163 kg 800 gr
Ulei de hașiș	59	140	41,98 gr	68 gr
Medicamentease	53	49	2,921 gr	2905 pastile 109 fiole 57 capsule 56,166 gr MDMA
Precursori	32	11	1202 pastile 41 capsule	60 pastile pseudoefedrină 1,11 gr fosfor roșu 5 ml acid clorhidric
Efedrină	19	2	364,782 gr	8,75 gr
PVP	8	1	388,2 ml	100 gr
Total	<u>1782</u>	<u>1852</u>	<u>291 kg 785,183 gr</u>	<u>22 tone 718 kg</u>

**Tabelul A1.4. Tipuri de droguri sechestrate în urma infracțiunilor depistate
în perioada 3 luni 2014 – 3 luni 2015**

Denumirea drogurilor	Numărul de cazuri		Cantitatea sechestrărilor	
	3 luni 2014	3 luni 2015	3 luni 2014	3 luni 2015
Marijuana	193	111	11 kg 138,016	13 kg 772 gr
Plante de cânepă	4	17	47 plante	128 plante / 1 kg 859 gr
Plante de mac	0	2	0 plante	255 plante / 3 kg 904 gr
Paie de mac	5	5	1 kg 995.13 gr	20 kg 341 gr
Opium	2	6	4,41 gr	0,347 gr
Methamphetamină	10	7	1,53 gr	157 gr
Amfetamină	5	9	16,566 gr	2 kg 904 gr
Heroină	25	34	133,309 gr	43,73 gr
Heroină lichidă	1	1	-	4244 ml/ 4.244 gr
Cocaină	1	0	25 gr	0 gr
Extasy	5	5	64 pastile	3173 pastile
Hașiș	11	6	82 kg 209,1 gr	147 kg 934 gr
Ulei de hașiș	58	68	3,957 gr	26,69 gr
Medicamentease	16	8	639 pastile 88 fiole 57 capsule 0,42 gr MDMA	594 pastile TRAMADOL - 340 pastile, XANAX - 146 pastile, DIAZEPAM -43 pastile DIAZEPEX - 5 pastile SUBUTEX - 57 pastile METHADONE - 3 pastile
Precursori	6	2	60 pastile pseudoefidrină 0,03 gr fosfor roșu 5 ml acid clorhidric	PSEUDOEDEFDRINĂ - 5,188 gr, FOSFOR ROȘU - 1,308 gr PERMANGANAT DE POTASIU - 288 gr
Efedrină	1	1		4 ml / 0,004 gr
PVP	1	0		0
Total	347	<u>257</u>	95 kg 762 gr	<u>191 kg 227 gr</u>

**Tabelul A1.5. Numărul infracțiunilor legate de droguri înregistrate în perioada 2011-2014
conform articolelor Codului penal al Republicii Moldova**

Articole din Codul penal	Număr de infracțiuni înregistrate			
	2011	2012	2013	2014
art. 217 toate alineatele	1400	1224	923	953
art. 217 alin. 1(cultivarea ilegală a plantelor ce conțin substanțe narcotice)	225	137	111	157
art. 217 alin. 2 (Producerea, prepararea, experimentarea, extragerea, prelucrarea, transformarea, procurarea, păstrarea, expedierea, transportarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, săvârșite în proporții mari fără scop de înstrăinare)	606	645	588	588
art. 217 alin. 3 (alin.(1) și (2), acțiunile ce implică 2 și mai multe persoane, folosirea situației de serviciu etc.)	413	249	125	106
art. 217 alin. 4 (Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2) sau (3), săvârșite: a) de o persoană care a atins vârsta de 18 ani cu atragerea minorilor; b) în proporții deosebit de mari)	113	144	85	102
art. 217/1 toate alineatele	194	258	171	226
art. 217/1 alin. 1 (Semănatul sau cultivarea de plante care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, prelucrarea sau utilizarea unor astfel de plante fără autorizație, săvârșite în scop de înstrăinare)	4	3	7	4
art. 217/1 alin. 2 (Producerea, prepararea, experimentarea, extragerea, prelucrarea, transformarea, procurarea, păstrarea, expedierea, transportarea, distribuirea sau alte operațiuni ilegale cu substanțele narcotice, psihotrope sau cu analoagele lor, săvârșite în scop de înstrăinare, ori înstrăinarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor)	37	66	27	31
art. 217/1 alin. 3 (Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite: a) repetat; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, a căror circulație în scopuri medicinale este interzisă; d) cu folosirea situației de serviciu; e) pe teritoriul instituțiilor de învățământ, instituțiilor de reabilitare socială, penitenciarelor, unităților militare, în locurile de agrement, în locurile de desfășurare a acțiunilor de educație, instruire a minorilor sau tineretului, a altor acțiuni culturale sau sportive ori în imediata apropiere a acestora; f) în proporții mari)	114	150	89	127
art. 217/1 alin. 4 (Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2) sau (3), săvârșite: a) de o persoană care a atins vârsta de 18 ani în privința sau cu atragerea minorilor; b) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală ori în favoarea acestora; c) cu folosirea situației de serviciu; d) în proporții deosebit de mari)	39	39	48	64
art. 217/2 (Circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor)	10	26	19	11

art. 217/3 (Circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor)	2	0	1	0
art. 217/4 (Sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope)	1	1	0	2
art. 217/5 (Consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de substanțe narcotice, psihotrope sau analoagelor acestora)	33	46	40	79
art. 217/6 (Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora)	1	0	3	0
art. 218 (Prescrierea ilegală sau încălcarea regulilor de circulație a substanțelor narcotice sau psihotrope)	10	8	1	6
art. 219 (Organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope)	7	11	7	9
art. 248 alin. 2 (Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice)	8	5	7	6
art. 248 alin. 5 (Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3) sau (4), săvârșite: a) repetat; b) de două sau mai multe persoane; c) de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu; d) în proporții deosebit de mari).	-	-	6	-
art. 209 (Atragerea minorilor la consumul ilegal de droguri, medicamente și alte substanțe cu efect narcotizant)	1	2	1	2
TOTAL	1667	1581	1173	1294

**Tabelul A1.6. Numărul infracțiunilor legate de droguri înregistrate în perioada de 3 luni
2014 – 3 luni 2015 conform articolelor Codului penal al Republicii Moldova**

Articole din Codul penal	Număr de infracțiuni înregistrate	
	3 luni 2014	3 luni 2015
art. 217 toate alineatele	190	204
art. 217 alin. 1(cultivarea ilegală a plantelor ce conțin substanțe narcotice)	2	4
art. 217 alin. 2 (Producerea, prepararea, experimentarea, extragerea, prelucrarea, transformarea, procurarea, păstrarea, expedierea, transportarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, săvârșite în proporții mari fără scop de înstrăinare)	158	164
art. 217 alin. 3 (alin.(1) și (2), acțiunile ce implică 2 și mai multe persoane, folosirea situației de serviciu etc.)	20	26
art. 217 alin. 4 (Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2) sau (3), săvârșite: a) de o persoană care a atins vârsta de 18 ani cu atragerea minorilor; b) în proporții deosebit de mari)	10	10
Art. 217/1 toate alineatele	53	60
art. 217/1 alin. 1 (Semănatul sau cultivarea de plante care	1	0

conțin substanțe narcotice sau psihotrope, prelucrarea sau utilizarea unor astfel de plante fără autorizație, săvârșite în scop de înstrăinare)		
art. 217/1 alin. 2 (Producerea, prepararea, experimentarea, extragerea, prelucrarea, transformarea, procurarea, păstrarea, expedierea, transportarea, distribuirea sau alte operațiuni ilegale cu substanțele narcotice, psihotrope sau cu analoagele lor, săvârșite în scop de înstrăinare, ori înstrăinarea ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor)	7	6
art. 217/1 alin. 3 (Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite: a) repetat; b) de două sau mai multe persoane; c) cu utilizarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, a căror circulație în scopuri medicinale este interzisă; d) cu folosirea situației de serviciu; e) pe teritoriul instituțiilor de învățământ, instituțiilor de reabilitare socială, penitenciarelor, unităților militare, în locurile de agrement, în locurile de desfășurare a acțiunilor de educație, instruire a minorilor sau tineretului, a altor acțiuni culturale sau sportive ori în imediata apropiere a acestora; f) în proporții mari)	35	32
art. 217/1 alin. 4 (Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2) sau (3), săvârșite: a) de o persoană care a atins vârsta de 18 ani în privința sau cu atragerea minorilor; b) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală ori în favoarea acestora; c) cu folosirea situației de serviciu; d) în proporții deosebit de mari)	10	22
art. 217/2 (Circulația ilegală a precursorilor în scopul producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor)	2	1
art. 217/3 (Circulația ilegală a materialelor și utilajelor destinate producerii sau prelucrării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor)	0	0
art. 217/4 (Sustragerea sau extorcarea substanțelor narcotice sau psihotrope)	0	0
art. 217/5 (Consumul ilegal public sau organizarea consumului ilegal de substanțe narcotice, psihotrope sau analoagelor acestora)	29	28
art. 217/6 (Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora)	0	0
art. 218 (Prescrierea ilegală sau încălcarea regulilor de circulație a substanțelor narcotice sau psihotrope)	0	3
art. 219 (Organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope)	2	3
art. 248 alin. 2 (Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a substanțelor narcotice, psihotrope, cu efecte puternice, toxice)	0	1
art. 248 alin. 5 (Acțiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3) sau (4), săvârșite: a) repetat; b) de două sau mai multe	0	0

persoane; c) de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu; d) în proporții deosebit de mari).		
art. 209 (Atragerea minorilor la consumul ilegal de droguri, medicamente și alte substanțe cu efect narcotizant)	0	0
TOTAL	276	300

Anexa 2. Figuri care reflectă situația infracționalității din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor²

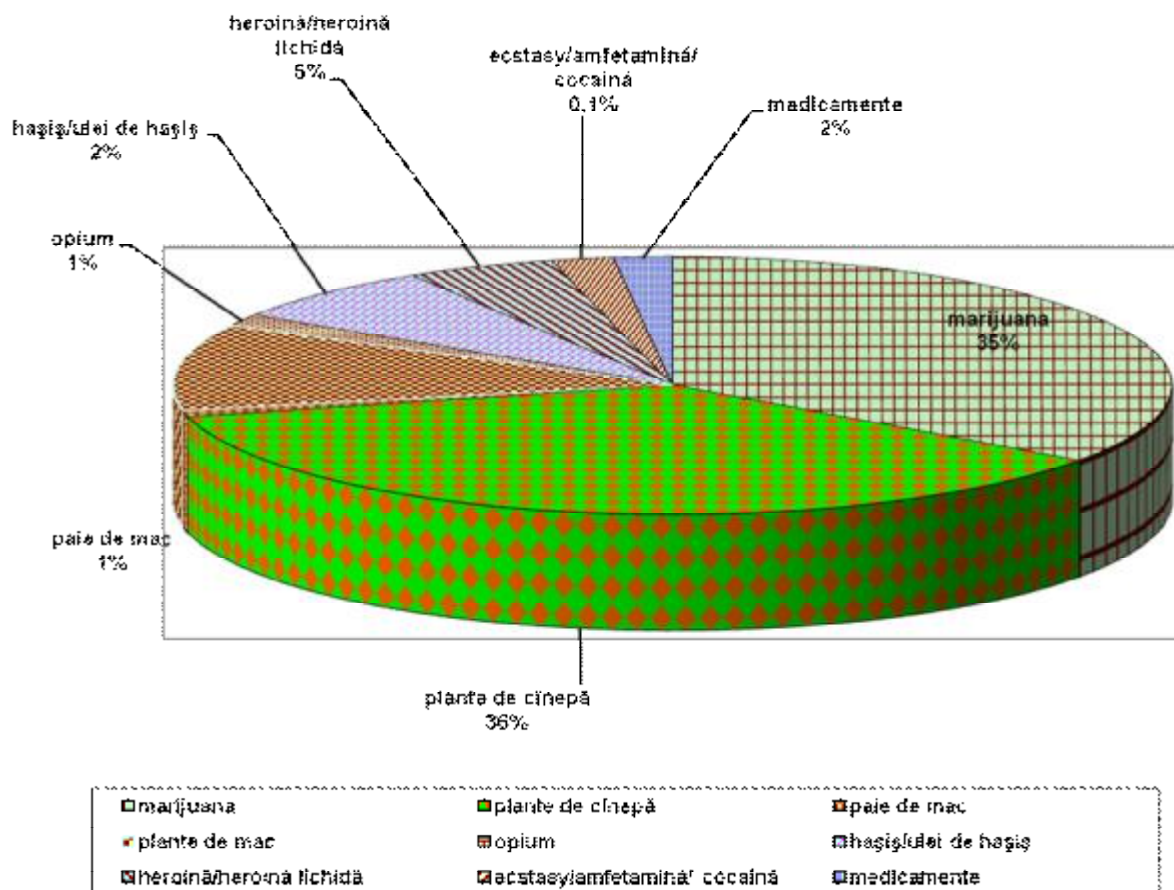


Figura A2.1. Tipuri de droguri sechestrate în perioada 2012-2013

² Sursa: Datele statistice ale Serviciului Tehnologii Informaționale al MAI al Republicii Moldova pentru perioada 2009 – primele 3 luni ale anului 2015 cu privire la infracțiunile de trafic al drogurilor și precursorilor.

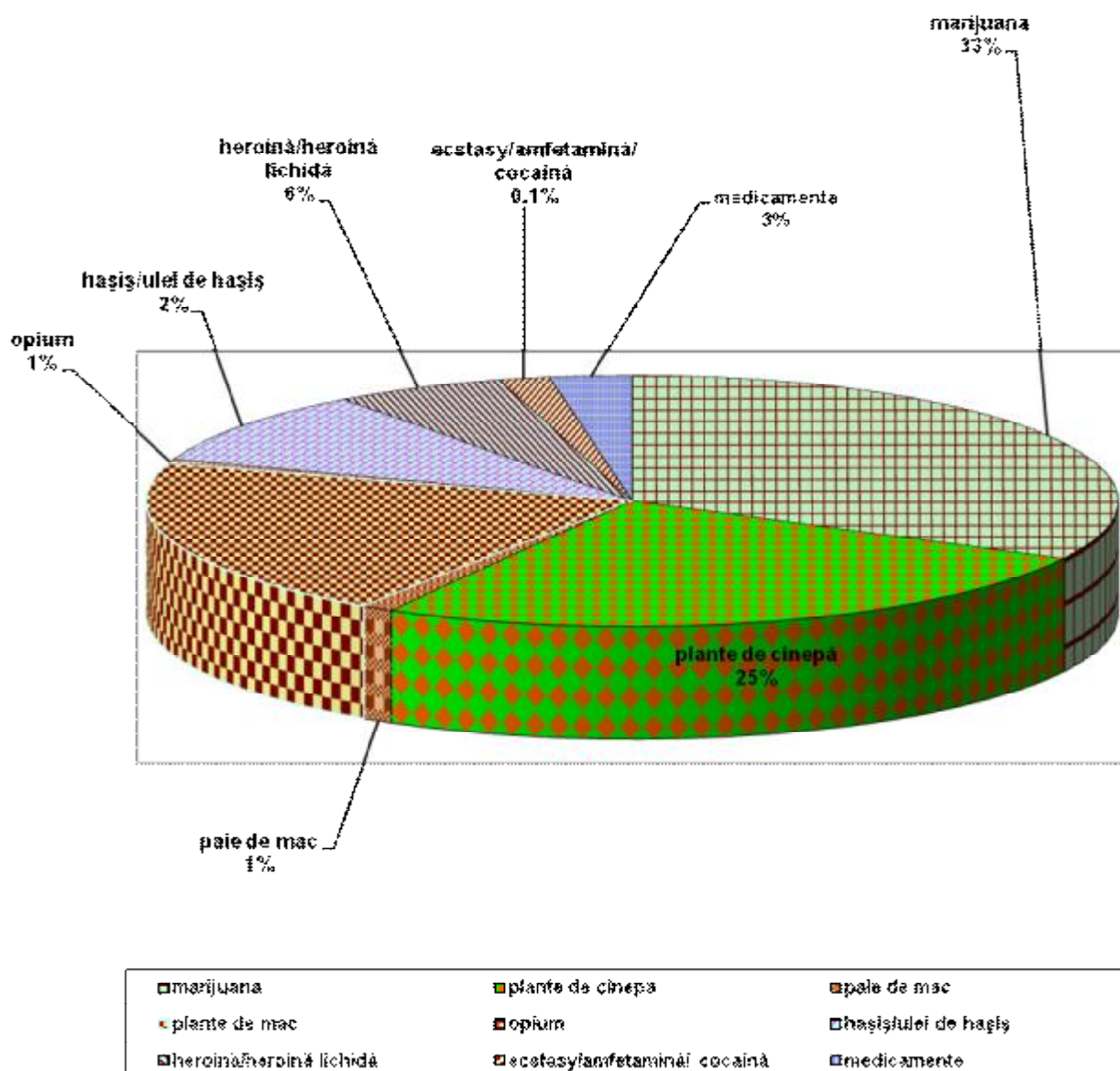


Figura A2.2. Tipuri de droguri sechestrate în perioada 2013-2014

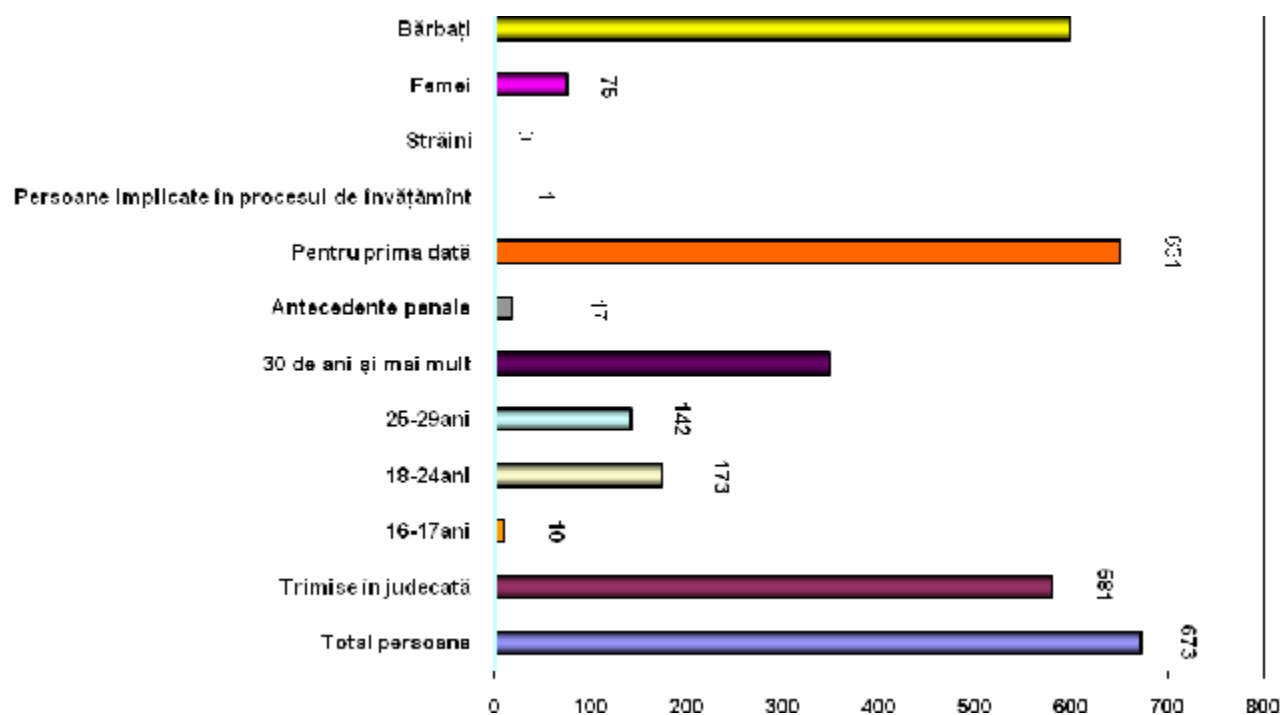


Figura A2.3. Distribuția persoanelor care au comis infracțiuni legate de droguri în funcție de sex și vârstă (2013)

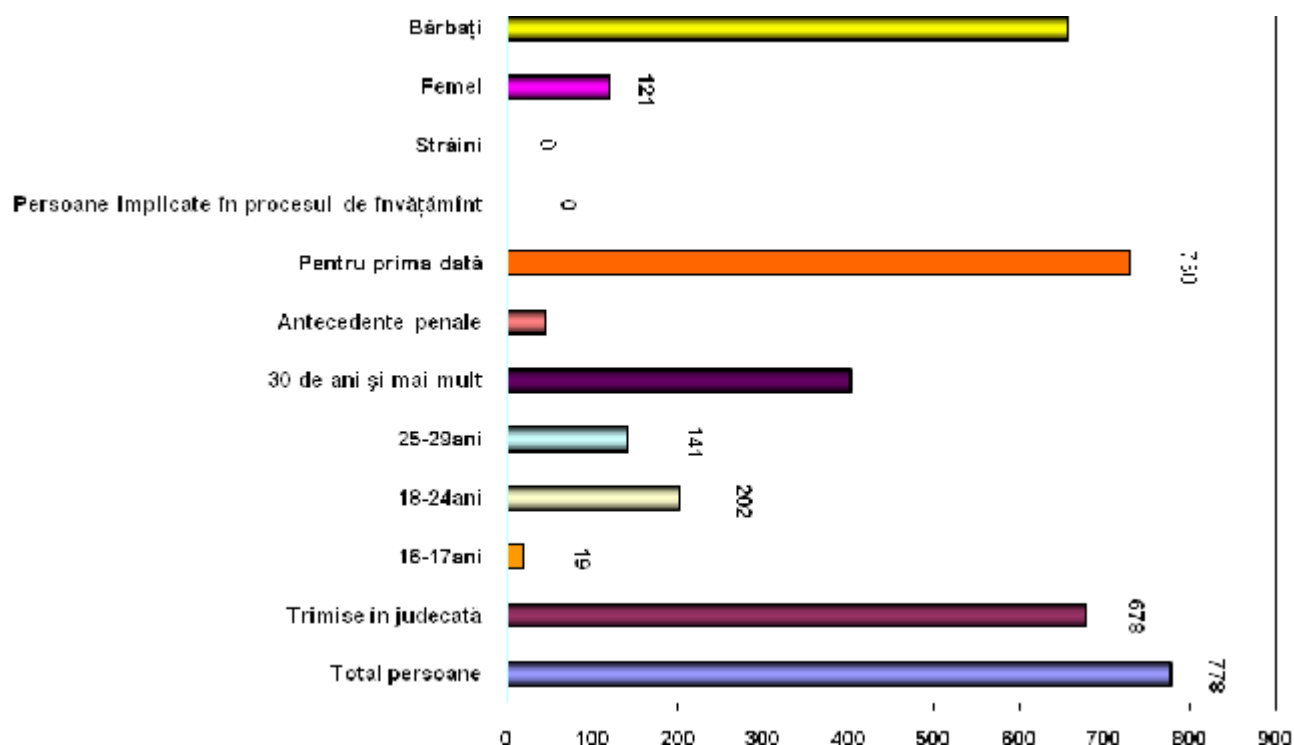


Figura A2.4. Distribuția persoanelor care au comis infracțiuni legate de droguri în funcție de sex și vârstă (2014)

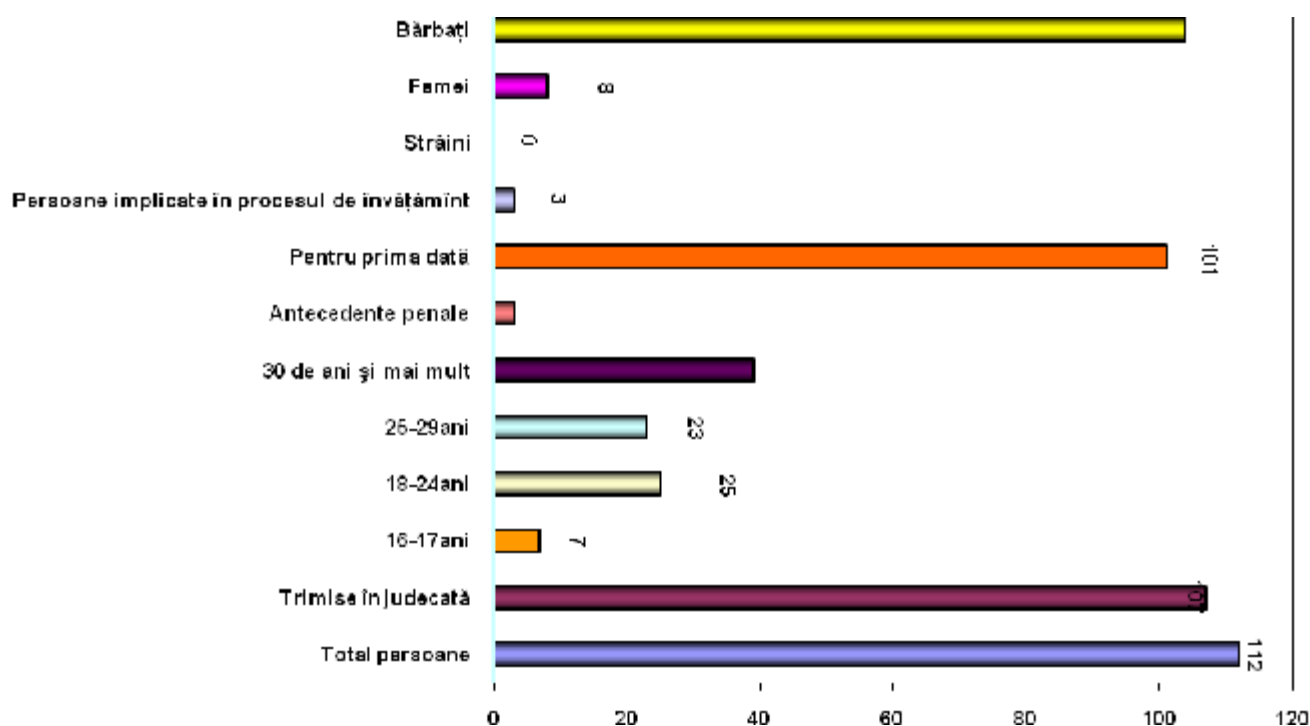
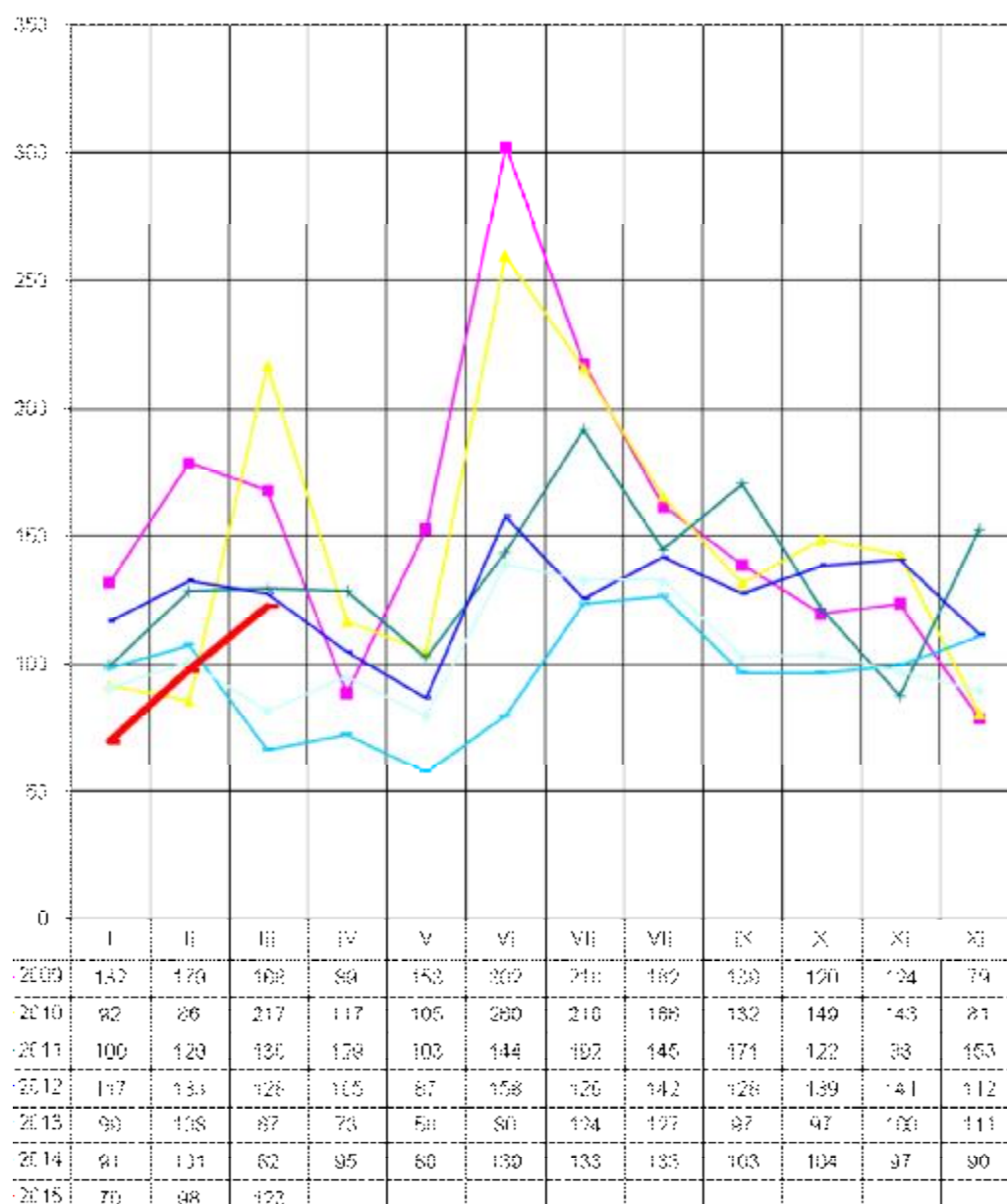


Figura A2.5. Distribuția persoanelor care au comis infracțiuni legate de droguri în funcție de sex și vârstă (primele 3 luni ale anului 2015)



**Figura A2.6. Dinamica depistării infracțiunilor legate de droguri
(2009 – primele 3 luni 2015)**

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Nucu Marian

20.01.2016